

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Σελίδα</u>
	I Ανακοινώσεις	
	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος του Φεβρουαρίου 2001	
2001/C 139/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 70/220/ΕΟΚ σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από εκπομπές μηχανοκίνητων οχημάτων»	1
2001/C 139/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα όργανα μετρήσεων»	4
2001/C 139/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις»	6
2001/C 139/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρωτοβουλία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για την έκδοση κανονισμού του Συμβουλίου για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»	10

Τιμή: 24,50 EUR

EL

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2001/C 139/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» ..	15
2001/C 139/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: <ul style="list-style-type: none"> — την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επιτροπή ασφάλειας στη ναυτιλία που τροποποιεί τους κανονισμούς για την ασφάλεια στη ναυτιλία και την πρόληψη της ρύπανσης από τα πλοία», και — την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί τις οδηγίες για την ασφάλεια στη ναυτιλία και την πρόληψη της ρύπανσης από τα πλοία» 	21
2001/C 139/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την καθιέρωση κοινοτικού μηχανισμού για συντονισμό των επεμβάσεων πολιτικής άμυνας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης»	27
2001/C 139/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: <ul style="list-style-type: none"> — «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία», — «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού, όσον αφορά τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3763/91 για ειδικά μέτρα που αφορούν ορισμένα γεωργικά προϊόντα στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα», — «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού, όσον αφορά τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1600/92 για ειδικά μέτρα υπέρ των Αζορών και της Μαδέρας όσον αφορά ορισμένα γεωργικά προϊόντα», — «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού, όσον αφορά τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1601/92 για ειδικά μέτρα που αφορούν ορισμένα γεωργικά προϊόντα υπέρ των Καναρίων Νήσων», και — «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2792/1999 περί καθορισμού των λεπτομερών κανόνων και ρυθμίσεων σχετικά με την κοινοτική διαρθρωτική βοήθεια στον τομέα αλιείας» 	29
2001/C 139/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί μέτρων ενθάρρυνσης στον τομέα της απασχόλησης»	30
2001/C 139/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής «Ενδιάμεση επισκόπηση των τριών διαδικασιών στις οποίες στηρίζεται η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση» ..	33
2001/C 139/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Βόρεια Διάσταση: σχέδιο δράσης για τη Βόρεια Διάσταση της εξωτερικής και διασυνοριακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2000-2003»	42

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2001/C 139/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συγκριτικές μελέτες μακροοικονομικών επιδόσεων»	51
2001/C 139/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής ως συνέπεια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ)»	60
2001/C 139/14	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα τους «Γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών το 2000»	72
2001/C 139/15	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διαρθρωτικοί δείκτες»	79
2001/C 139/16	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές»	85
2001/C 139/17	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 για την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους»	93
2001/C 139/18	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Κοινή Αλιευτική Πολιτική»	96

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 70/220/ΕΟΚ σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από εκπομπές μηχανοκίνητων οχημάτων»

(2001/C 139/01)

Στις 26 Σεπτεμβρίου 2000 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2001 βάσει της εισηγητικής έκθεσης του κ. Bagliano.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και της 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 105 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση οδηγίας εντάσσεται στην οδηγία πλαίσιο για τη γενική διαδικασία έγκρισης τύπου των οχημάτων (Οδηγία 70/156/ΕΟΚ)⁽¹⁾ που προσδιορίζει τις διάφορες κατηγορίες οχημάτων, που στη συνέχεια αποτέλεσαν αντικείμενο ειδικών οδηγιών. Η παρούσα πρόταση αναφέρεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

— Οχήματα «N 1» — πρόκειται για οχήματα μέγιστου βάρους (βάρος άνευ φορτίου + μέγιστο τεχνικά επιτρεπόμενο φορτίο) κατώτερου των 3 500 Kg που είναι σχεδιασμένα για την αποκλειστική μεταφορά εμπορευμάτων (δηλαδή μικρά φορτηγά, μικρά λεωφορεία).

Στα πλαίσια της κατηγορίας N 1 διακρίνονται τρεις κλάσεις, σε συνάρτηση με το βάρος του οχήματος άνευ φορτίου:

- η κλάση βάρους I για οχήματα βάρους κατώτερου των 1 205 Kg
- η κλάση βάρους II για οχήματα βάρους μεταξύ 1 205 και 1 660 kg
- η κλάση βάρους III για οχήματα βάρους άνω των 1 660 Kg.

— Οχήματα «M 1» — είναι οχήματα που σχεδιάστηκαν για τη μεταφορά ατόμων με λιγότερες από εννέα θέσεις, συμπεριλαμβανόμενης της θέσης του οδηγού. Στην πράξη, στα πλαίσια της κατηγορίας αυτής, γίνεται διάκριση μεταξύ των κανονικών αυτοκινήτων με μέγιστη δυνατότητα έξι θέσεων, και των οχημάτων όπως τα μικρά λεωφορεία, που μπορούν να μεταφέρουν έως και εννέα άτομα ή έχουν βάρος πάνω από 2 500 kg.

Τα πούλμαν και τα λεωφορεία υπαισεύχονται, αντιθέτως, αντιστοίχως στις κατηγορίες «N 2», «N 3» και «M 2», «M 3».

1.2. Η οδηγία 70/220/ΕΟΚ⁽²⁾ όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/69/ΕΚ (που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 13 Οκτωβρίου 1998), είχε καθιερώσει τις δοκιμές για την καταμέτρηση των εκπομπών σε θερμοκρασία περιβάλλοντος -7°C , αλλά περιόριζε το πεδίο εφαρμογής μόνο στα αυτοκίνητα και στα οχήματα N 1, κλάσης I, με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης (δηλαδή αποκλείονταν τα οχήματα ντιζελ). Ταυτόχρονα, έδινε εντολή στην Επιτροπή να καταρτίσει έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999 νέα πρόταση προκειμένου να επεκταθούν οι δοκιμές αυτές σε όλους τους τύπους οχημάτων, πάντα μόνο με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης, των κατηγοριών M 1 και N 1.

⁽¹⁾ ΕΕ L 42 της 23.2.1970, σ. 1-5.

⁽²⁾ ΕΕ L 350 της 28.12.1998, σ. 1.

1.3. Η επέκταση αυτή είχε κριθεί αναγκαία, βάσει των αποτελεσμάτων του προγράμματος Auto Oil, έστω και αν τα ενημερωμένα στοιχεία του Auto Oil κρίνουν ότι το 2000 τα αυτοκίνητα που ενδεχομένως καλύπτονται από την πρόταση αυτή θα συμβάλουν όχι περισσότερο από 2,5 % στις εκπομπές ρυπαντών που οφείλονται στις οδικές μεταφορές. Ο όγκος των πωλήσεων στην Ευρώπη είναι πράγματι πολύ περιορισμένος δεδομένου ότι η αγορά επιλέγει κατά προτίμηση για τα οχήματα αυτά τον κινητήρα ντίζελ.

1.4. Η πρόταση της Επιτροπής επεκτείνει τώρα το πεδίο εφαρμογής των δοκιμών καταμέτρησης των εκπομπών σε θερμοκρασία περιβάλλοντος -7°C στα άλλα οχήματα και συγκεκριμένα στα:

- οχήματα N 1, με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης, των κλάσεων II και III·
- οχήματα M 1 με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης και βάρος πάνω από 2 500 kg, ή περισσότερες από έξι θέσεις, αλλά λιγότερες από εννέα·

και προσδιορίζει τα όρια των εκπομπών CO και HC που θα πρέπει να γίνουν σεβαστά από την 1η Ιανουαρίου 2003.

1.5. Η πρόταση της Επιτροπής εξαιρεί, από αυτό τον τύπο δοκιμής, τα οχήματα με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης που σχεδιάζονται για αποκλειστική χρήση αερίων καυσίμων, όπως το GPL ή το μεθάνιο.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Κατά παράδοση τα όρια στις εκπομπές οχημάτων θα πρέπει να γίνονται σεβαστά αποκλειστικά κατά τη διάρκεια δοκιμών που πραγματοποιούνται σε εργαστήριο ύστερα από στάθμευση του οχήματος για περίοδο περίπου 8 ωρών σε περιβάλλον σταθερής θερμοκρασίας μεταξύ $20-30^{\circ}\text{C}$. Επίσης ο χώρος δοκιμής πρέπει να διατηρείται σε θερμοκρασία που περιλαμβάνεται μεταξύ αυτών των δύο τιμών.

2.2. Οι καταλύτες, που έχουν καθιερωθεί για όλα τα οχήματα με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης από το 1992/93, περιορίζουν αισθητά την ποσότητα των εκπεμπόμενων ρυπαντών. Τη στιγμή της εκκίνησης η αποτελεσματικότητά τους είναι πρακτικά μηδενική και αυξάνεται αργά-αργά στο βαθμό που ο καταλύτης θερμαίνεται έως ότου φτάσει τη θερμοκρασία στην οποία μπορεί να επιτύχει όλο το δυναμικό του, δηλαδή μετά από μία πορεία περίπου 1 km. Επιπλέον, όταν η θερμοκρασία του περιβάλλοντος είναι χαμηλή, η καύση θα πρέπει να εμπλουτίζεται προκειμένου να διευκολυνθεί η εκκίνηση του κινητήρα και να διασφαλιστεί μια κανονική λειτουργία τη στιγμή που το αυτοκίνητο αρχίζει να κινείται.

2.3. Στην πόλη, τα αυτοκίνητα συνήθως χρησιμοποιούνται για μικρές διαδρομές. Κατά τους ψυχρούς μήνες, συνεπώς, τα επίπεδα ρυπαντών που εκπέμπονται μπορούν να είναι αισθητά υψηλότερα από όσα υποδεικνύονται στις καταγραφές εκπομπών κατά τη διάρκεια των παραδοσιακών δοκιμών. Συνεπώς, δικαιολογούνται τα μέτρα αυτά που προτείνονται από την Επιτροπή για να περιοριστούν οι αυξήσεις αυτές εντός αποδεκτών ορίων από περιβαλλοντική και τεχνολογική σκοπιά.

2.4. Η ΟΚΕ, με την ίδια πάντα δέσμευση και προσοχή που επέδειξε στις πρωτοβουλίες στο περιβαλλοντικό πεδίο είχε ένθερμα υποστηρίξει την απόφαση της καθιέρωσης (Οδηγία 98/69/ΕΚ) των εκπομπών χαμηλής θερμοκρασίας, σύμφωνα με ένα κύκλο οδήγησης που αναπαράγει μία σύντομη αστική διαδρομή και τις αντίστοιχες οριακές τιμές, ως πρόσθετο μέτρο στους ελέγχους που εκτελούνται στη συμβατική θερμοκρασία $20-30^{\circ}\text{C}$.

Η επέκταση αυτού του τύπου πρωτοβουλίας στα οχήματα N 1 και M 1 και των υψηλότερων κλάσεων, αποτελεί συνεπώς λογικό και σκόπιμο βήμα, προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερος πάντα σεβασμός των περιβαλλοντικών στόχων, ειδικότερα στις αστικές περιοχές.

2.5. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι τεχνολογικές λύσεις, που προτείνονται από τη βιομηχανία για να διασφαλιστεί η συμβατότητα των οχημάτων με τους νέους κανόνες για τις εκπομπές χαμηλής θερμοκρασίας -7°C , θα πρέπει να εφαρμοστούν στα οχήματα N 1, κλάσεων II και III, και στα πιο βαρέα οχήματα M 1. Κατά παράδοση, πράγματι, οι κατηγορίες αυτές οχημάτων έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά κίνησης. Η σημερινή πρόταση της Επιτροπής μπορεί συνεπώς να εφαρμοστεί με λογικές δαπάνες και σύντομα χρονικά διαστήματα.

2.6. Η ΟΚΕ, ευαίσθητη πάντα στα προβλήματα της ρύπανσης γενικώς και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης ιδιαίτερος και στις έκτακτες καταστάσεις που προκύπτουν από αυτά, δεν μπορεί να μη σημειώσει την καδυστέρηση με την οποία η Επιτροπή έδωσε συνέχεια στην εντολή του ΕΚ και του Συμβουλίου.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι τα όρια αυτά, που προτείνονται από την Επιτροπή για τις δοκιμές που εκτελούνται σε χαμηλή θερμοκρασία περιβάλλοντος, προκύπτουν από τις υποδείξεις της ομάδας εμπειρογνομόνων MVEG (Motor Vehicle Emission Group) και βασίζονται σε στοιχεία που υποβλήθηκαν τόσο από τη βιομηχανία όσο και από ανεξάρτητους εργαζομένους. Από την άλλη πλευρά, η περιορισμένη συμβολή αυτής της κατηγορίας οχημάτων στις συνολικές εκπομπές ρυπαντών δεν δικαιολογεί πιο αυστηρές οριακές τιμές (βλ. αριθ. 1.3).

3.2. Η ΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι η ημερομηνία εφαρμογής των ορίων αυτών καθορίστηκε δύο έτη μετά την έναρξη της ισχύος των νέων αυστηρών ορίων στις εκπομπές θερμοκρασίας $20-30^{\circ}\text{C}$ που προβλέπονται από την οδηγία 98/69/ΕΚ. Η σημερινή πρόταση της Επιτροπής, συνεπώς, ευθυγραμμίζεται με όσα έχουν εγκριθεί από το ΕΚ και το Συμβούλιο για την περίπτωση αυτοκινήτων και οχημάτων N 1, κλάσεως I με την προαναφερθείσα οδηγία.

3.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να αποκλειστούν, από αυτό τον τύπο δοκιμής, τα οχήματα με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης που έχουν όμως σχεδιαστεί προκειμένου να λειτουργούν αποκλειστικά με αέριο καύσιμο. Αυτοί οι κινητήρες, πράγματι, δεν απαιτούν τους εμπλουτισμούς που χρειάζονται για την εκκίνησή τους οι παραδοσιακοί κινητήρες βενζίνης κατά τη διάρκεια της αρχικής τους λειτουργίας. Κρίνει, τέλος, ορθό τον προσδιορισμό «οχήματα σχεδιασμένα να λειτουργούν αποκλειστικά με αέρια καύσιμα». Το δίκτυο διανομής αυτού του τύπου καυσίμων είναι έως τώρα περιορισμένο, έτσι ώστε να πρέπει να υπάρχει και σ' αυτό τον τύπο οχημάτων ρεζερβουάρ βενζίνης, έστω και

περιορισμένου όγκου, για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστάσεων. Ταυτόχρονα, συμφωνεί με την επιταγή ότι όταν το όχημα έχει σχεδιαστεί για εναλλακτική χρήση βενζίνης και αέριου καυσίμου, οι δοκιμές χαμηλής θερμοκρασίας περιβάλλοντος να γίνονται μόνο όταν ο κινητήρας λειτουργεί με βενζίνη.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την αναγκαιότητα να επεκταθεί αυτός ο τύπος δοκιμών χαμηλής θερμοκρασίας περιβάλλοντος και σε εκείνα τα οχήματα (βλ. 1.4) που είχαν αποκλειστεί αρχικά από την οδηγία 98/69/ΕΚ.

4.2. Υποδεικνύει, επίσης, στην Επιτροπή να παρακολουθήσει με προσοχή τις τεχνολογικές εξελίξεις⁽¹⁾ στο πεδίο των λύσεων που αποβλέπουν στη συγκράτηση του αντικτύπου των μεταφορών στο περιβάλλον, με την προώθηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων εκ μέρους της βιομηχανίας και των ειδικευμένων ιδρυμάτων, χωρίς να παραμελούνται και εναλλακτικές λύσεις, ορισμένες από τις οποίες βρίσκονται ήδη σε προχωρημένο στάδιο δοκιμών.

(1) Όπως, για παράδειγμα, οι θάλαμοι καύσεως, που τροφοδοτούνται με υγρό καύσιμο ή/και υδρογόνο και συστήματα προώθησης κατά τα οποία ένας ηλεκτρικός κινητήρας συνδέεται με κινητήρα εσωτερικής καύσεως.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα όργανα μέτρησης»

(2001/C 139/02)

Στις 9 Οκτωβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2001, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Donnan.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειάς της, της 28ης Φεβρουαρίου 2001, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 112 ψήφους υπέρ και 1 κατά, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με την πρόταση της Επιτροπής ορίζεται μια νέα δομή για την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών σχετικά με ορισμένα είδη οργάνων μέτρησης.

1.2. Η Κοινότητα έχει ήδη θεσπίσει νομοθεσία για τα όργανα μέτρησης η οποία, όμως, είναι πλέον παρωχημένη λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης. Επίσης, είναι δύσκολο να εκσυγχρονιστεί στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθετικής διάρθρωσης, η οποία είναι κοινώς γνωστή ως «παλαιά προσέγγιση» [οδηγία πλαίσιο 71/316/ΕΟΚ⁽¹⁾]. Η νέα πρόταση στηρίζεται στις αρχές της νέας προσέγγισης της τεχνικής εναρμόνισης και των προτύπων⁽²⁾ και της καθολικής προσέγγισης του θέματος της αξιολόγησης της πιστότητας και τους κανόνες επίδειξης και χρήσης της σήμανσης πιστότητας⁽³⁾. Το προτεινόμενο καθεστώς οδηγεί στην επίδειξη της σήμανσης «CE» και της πρόσθετης μετρολογίας⁽⁴⁾ στα όργανα που συμμορφώνονται με τις διατάξεις του.

1.3. Στο φάσμα των οργάνων που καλύπτονται από την πρόταση περιλαμβάνονται τα περισσότερα όργανα μέτρησης προϊόντων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας όπως ύδατα, θερμότητα, φυσικό αέριο, ηλεκτρισμός καθώς και αντλίες καυσίμων, όργανα μέτρησης βάρους και μήκους, δοχεία πόσεως και ταξίμετρα. Το αποτέλεσμα θα είναι η ανάκληση του μεγαλύτερου μέρους των ισχυουσών από τη δεκαετία του 1970 οδηγιών για τα όργανα μέτρησης (11 οδηγίες και οι τροποποιήσεις τους). Στην πρόταση περιλαμβάνεται, επίσης, και μια σειρά νέων οργάνων που δεν καλύπτονταν προηγουμένως από την κοινοτική νομοθεσία, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι αυξανόμενες ανάγκες των κρατών μελών για τη ρύθμιση του θέματος των οργάνων μέτρησης όπως, π.χ., συσκευές ανάλυσης καυσαερίων και μετρητές οινοπνεύματος αναπνοής.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής η οποία έχει ως στόχο να ενισχύσει το υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών που εξασφαλίζουν ήδη οι νόμοι των κρατών μελών και να επιτρέψει την ελεύθερη κυκλοφορία οργάνων μέτρησης που υπόκεινται σε νόμιμους ελέγχους.

2.2. Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών, των εμπόρων, και των κρατικών υπηρεσιών, η οποία επηρεάζεται από τα αποτελέσματα μετρήσεων, πρέπει να εξασφαλιστεί με τη θέσπιση ενός αξιόπιστου και αυστηρού κοινοτικού καθεστώτος το οποίο θα διασφαλίζει το υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η παρούσα πρόταση, μαζί με την οδηγία για τις μονάδες μέτρησης 80/181/ΕΟΚ⁽⁵⁾, όπως τροποποιήθηκε το 1999⁽⁶⁾, ενισχύει την εμπιστοσύνη αυτή.

2.3. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι πρέπει να θεωρείται απίθανο ότι η πρόταση θα έχει σαφή αντίκτυπο στους καταναλωτές δεδομένου ότι όλα τα είδη οργάνων μέτρησης υπόκεινται ήδη στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών.

2.4. Ωστόσο, η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η τροποποίηση των διαδικασιών αξιολόγησης θα επηρεάσει τους καταναλωτές και τους κατασκευαστές. Μπορεί να αναμένεται ότι θα υπάρξει μείωση των δαπανών στις οποίες υποβάλλονται οι κατασκευαστές για αξιολογήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων διεξάγεται από τρίτους.

2.4.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη διεύρυνση της επιλογής μεθόδων για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης επειδή έτσι θα περιοριστούν περαιτέρω οι καθυστερήσεις μεταξύ σχεδιασμού, παραγωγής, και εμπορίας των οργάνων. Οι χρήστες θα πρέπει, επίσης, να ωφεληθούν από το ευρύτερο φάσμα και την διαδεσμιότητα οργάνων ως αποτέλεσμα της ενιαίας αγοράς.

2.5. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει, επίσης, τα σχόλια των κατασκευαστών για τις θετικές πτυχές του διαχωρισμού των βασικών απαιτήσεων (που θα οριστούν στη νομοθεσία) από την επίδοση και τις τεχνικές προδιαγραφές (που θα περιλαμβάνονται σε πρότυπα ή σε κανονιστικά κείμενα) ο οποίος θα προαγάγει την τεχνολογική καινοτομία.

2.6. Η ΟΚΕ τονίζει πως είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι το ειδικό έγγραφο με τα παραρτήματα δεν θα είναι τόσο λεπτομερές ώστε να αποτρέπει την τεχνική καινοτομία.

(1) Οδηγία 71/316/ΕΟΚ της 26ης Ιουλίου 1971, ΕΕ L 202 της 6.9.1971, σ. 1.

(2) Ψήφισμα του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1985.

(3) Απόφαση του Συμβουλίου 93/465/ΕΟΚ, της 22ας Ιουλίου 1993, ΕΕ L 220 της 30.8.1993, σ. 23.

(4) Συμμόρφωση με τη μετρολογία (άρθρο 13, παράγραφος 2).

(5) Οδηγία 80/181/ΕΟΚ της 20ης Δεκεμβρίου 1979, ΕΕ L 39 της 15.2.1980, σ. 40.

(6) Οδηγία 1999/103/ΕΟΚ της 24ης Ιανουαρίου 1999, ΕΕ L 34 της 9.2.2000, σ. 17.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η πρόταση έχει καθολικό χαρακτήρα διότι δεν εφαρμόζεται άλλο νομοθετικό καθεστώς επιτρέποντας ταυτόχρονα στα κράτη μέλη να αποφασίζουν εάν ο έλεγχος ενός ειδικού οργάνου σχετίζεται με την επικράτειά τους.

3.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή της Επιτροπής στην ανάγκη στενής συνεργασίας με τις ΧΚΑΕ ώστε να επιτραπεί και σ' αυτές τις χώρες να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους και να είναι εγκαίρως έτοιμες να αναλάβουν τις ευθύνες που απορρέουν από την παρούσα πρόταση.

3.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τη συνεργασία των κρατών μελών με οργανισμούς όπως ο ΔΟΝΜ⁽¹⁾ (Διεθνής Οργανισμός Νόμιμης

⁽¹⁾ Ο ΔΟΝΜ είναι μια διακυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1955 με στόχο την εναρμόνιση των κανόνων που εφαρμόζονται από τα μέλη της. Στο ΔΟΝΜ έχουν προσχωρήσει πλήρως ή ως συνδεδεμένα μέλη όλα τα κράτη της ΕΕ, οι χώρες ΕΖΕΣ και οι περισσότερες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

Μετρολογίας) και Welmeс⁽²⁾ (Ευρωπαϊκή Συνεργασία στη Νόμιμη Μετρολογία).

4. Συμπέρασμα

4.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής την οποία θεωρεί πολύ αναγκαία και επίκαιρη δεδομένου ότι διασφαλίζει υψηλότερη προστασία των αποτελεσμάτων μετρήσεων στην Κοινότητα.

4.2. Η ΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να την τηρεί ενήμερη για την πορεία της εφαρμογής της οδηγίας.

⁽²⁾ Η Welmeс είναι ο φορέας συνεργασίας των υπηρεσιών νόμιμης μετρολογίας των χωρών της ΕΕ και της ΕΖΕΣ, με συνδεδεμένα μέλη από τις ΧΚΑΕ.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

(2001/C 139/03)

Στις 6 Νοεμβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, ιουθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2001 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Rétureau.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και της 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 112 ψήφους υπέρ και 1 ψήφο κατά, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κυριότεροι προβλεπόμενοι στόχοι και μέσα της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις

1.1. Η παρούσα πρόταση εντάσσεται στο πλαίσιο της ενίσχυσης της δικαστικής συνεργασίας για αστικές και εμπορικές υποθέσεις και της κοινοτικοποίησής της. Έχει σκοπό να αποτελέσει ένα περαιτέρω στάδιο στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου προς το απτό όφελος των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.2. Η εσωτερική αγορά και η ελεύθερη κυκλοφορία προϋποθέτουν ιδιαίτερα τη δυνατότητα αναγνώρισης και άσκησης των δικαιωμάτων, αναγνώρισης των αποδεικτικών μέσων, άσκησης ένδικων μέσων, επίλυσης διαφορών και γνώσης ή αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων που έχουν ληφθεί σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, από ένα άλλο κράτος μέλος, για λόγους νομικής ασφάλειας στις οικονομικές συναλλαγές, τις συμβάσεις, τις μετακινήσεις των προσώπων και τις διακινήσεις εμπορευμάτων και κεφαλαίων.

1.3. Η καλύτερη γνώση των νομικών συστημάτων και διαδικασιών που ισχύουν σε κάθε χώρα είναι, λοιπόν, ένα ανάμεσα σε άλλα στοιχεία που διευκολύνουν την επίλυση διασυνοριακών διαφορών για αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽¹⁾.

1.4. Η πρόταση που υποβάλλεται στην ΟΚΕ για γνωμοδότηση προβλέπει τη δημιουργία ενός δικτύου το οποίο θα αναπτυχθεί και θα συμπληρωθεί σταδιακά, ανάλογα με τον προσδιορισμό των αναγκών και τη διαθεσιμότητα των μέσων, ορισμένα από τα οποία υπάρχουν ήδη τόσο στο εθνικό όσο και στο κοινοτικό επίπεδο, καθώς και στο πλαίσιο διακρατικών συμβάσεων. Χάρη στο δίκτυο πληροφοριών και συντονισμού που προτείνει η Επιτροπή, θα αναπτυχθεί καλύτερος συντονισμός και συνέργεια ανάμεσα στα

ιδιαίτερα μέσα του δικτύου και τα ήδη υφιστάμενα, προκειμένου να παρασχεθεί προστιθέμενη αξία σε κοινοτικό επίπεδο και να δοθεί στους ιδιώτες και στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να ασκούν τα δικαιώματά τους παρά τις οργανωτικές διαφορές ή ακόμη και τις αντιφάσεις μεταξύ των νομικών και διοικητικών συστημάτων που ισχύουν στα κράτη μέλη.

1.5. Το μέσο που προτείνεται για την επίτευξη του διπλού στόχου της βελτίωσης της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών και της διευκόλυνσης της πρόσβασης των πολιτών και των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν διασυνοριακές διαφορές στη δικαιοσύνη και τη νομοθεσία συνίσταται, λοιπόν, σε ένα ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Το δίκτυο αυτό θα είναι ταυτόχρονα μέσο δικαστικής συνεργασίας και μέσο παροχής πληροφοριών στις διοικητικές αρχές και στο κοινό, ιδίως με τη χρήση του Διαδικτύου, που θα αποτελεί ένα από τα βασικότερα εργαλεία του.

1.6. Το άρθρο 65 της ΣΕΚ αναφέρεται σ' αυτή τη συνεργασία, η οποία προωδήθηκε και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, ενώ το άρθρο 61 εδάφιο γ) αποτελεί, κατά την Επιτροπή, τη νομική της βάση. Η μορφή που επιλέχθηκε, η απόφαση, δικαιολογείται λόγω της ανάγκης συνεκτικής εφαρμογής από όλα τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη των πρωτοκόλλων της ΣΕΕ και της ΣΕΚ που αφορούν, αφενός, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο και, αφετέρου, τη Δανία (πράγμα που ενέχει τον ενδεχόμενο κίνδυνο να περιορίσει με ιδιότυπο τρόπο το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης απόφασης· ωστόσο, οι χώρες αυτές είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Χάγης και η πρόταση απόφασης δεν υποκαθιστά τις υφιστάμενες διεθνείς συμφωνίες σε θέματα δικαστικής συνεργασίας για αστικές και εμπορικές υποθέσεις).

1.7. Η υλοποίηση του διπλού στόχου μιας συντονισμένης και ομοιογενούς ενίσχυσης των μηχανισμών δικαστικής συνεργασίας σε όλη την Ένωση, αφενός, και της παροχής πρακτικών πληροφοριών στο κοινό σε περίπτωση διασυνοριακών διαφορών για να βοηθηθούν τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα στα διαβήματά τους, αφετέρου, δεν πρέπει, πράγματι, να αποβεί εις βάρος των ιδιαίτερων αρμοδιοτήτων των κρατών μελών ούτε να παρεμβληθεί στην εφαρμογή των υφιστάμενων διεθνών συμφωνιών και των ειδικών μηχανισμών εφαρμογής.

(1) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τις «Δικαστικές και εξώδικες πράξεις σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις» ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 47. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Αναγνώριση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 6. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το «Δικαίωμα επίσκεψης των τέκνων» ΕΕ C 14 της 16.1.2001. Υπό κατάρτιση γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τη «Διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».

1.8. Αυτό είναι προφανώς πιο εύκολο να γραφεί παρά να εφαρμοσθεί, διότι ο δεδηλωμένος στόχος του συντονισμού, της συνοχής και της κοινοτικής συνεργασίας θα επηρεάσει οπωσδήποτε τους ειδικούς μηχανισμούς που καλύπτουν τους επιμέρους τομείς της διεθνούς δικαστικής συνεργασίας για αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Πρόκειται για μια λογική ολοκλήρωσης, που θα τεθεί σε εφαρμογή προοδευτικά και, στα πλαίσια σεβασμού των ειδικών υφιστάμενων μηχανισμών, θα επιδιώξει την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για το σύνολο του τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ενώ θα επιτρέψει παράλληλα να αναπτυχθεί συνεργασία στους τομείς που δεν καλύπτονται από κοινοτικές πράξεις ή διεθνή νομικά μέσα. Το βασικότερο στοιχείο (σημείο ε) αποκαλύπτει σαφώς στη δήλωση ότι «το Δίκτυο έχει σαν προορισμό να αποτελέσει ένα σημαντικό, ουσιαστικό μέσο για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης στον τομέα των αστικών και εμπορικών υποθέσεων. Η πρόκληση την οποία όρισαν οι Συνθήκες χρειάζεται πράγματι μέσα που να επιτρέπουν την ανάπτυξη συνολικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης...».

1.9. Το Δίκτυο θα υποστηρίζεται από «σημεία επαφής» στα κράτη μέλη, ο αριθμός και η φύση των οποίων θα εξαρτηθούν από τις διοικητικές και τις δικαστικές διαρθρώσεις κάθε κράτους· θα αναπτυχθεί, ιδίως με τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών, με τη μορφή ενός εσωτερικού ηλεκτρονικού δικτύου και μιας ιδιαίτερης ιστοσελίδας στη σελίδα Internet της Επιτροπής. Τα ήδη υπάρχοντα μέσα θα τεθούν σε συνέργεια και θα ενσωματωθούν στο σύστημα πληροφοριών της κεντρικής σελίδας, κυρίως με τη μορφή συνδέσμων.

1.10. Ωστόσο, η πρόταση δηλώνει ότι δεν επιδιώκει να υποκαταστήσει τα νομικά επαγγέλματα, αλλά απλώς να άρει τους διασταγμούς τους να χρησιμοποιήσουν τα υφιστάμενα ένδικα μέσα από άγνοια των διαδικασιών και των απαιτήσεών τους και από φόβο να ασκήσουν τα δικαιώματά τους σε διασυνοριακές καταστάσεις.

1.11. Η δημιουργία ενός τέτοιου Δικτύου απαιτεί πολύ στενή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών και κατάλληλα υλικά και ανθρώπινα μέσα.

1.12. Το Δίκτυο προβλέπεται, τέλος, να αποτελέσει ένα ευέλικτο και ανοικτό στην εξέλιξη μέσο. Θα αναπτυχθεί με τη δικαστική συνεργασία και θα μπορέσει να αποτελέσει μέτρο αξιολόγησής της.

1.12.1. Το Δίκτυο αποτελείται:

- από αρμόδιους επαφής σε κεντρικό επίπεδο που διορίζονται από τα κράτη μέλη,
- από κεντρικές, δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές που έχουν ειδικές αρμοδιότητες στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, δυνάμει διεθνών συμφωνιών στις οποίες μπορεί ενδεχομένως να συμμετάσχει κάθε κράτος μέλος,

- από τους δικαστικούς συνδέσμους που προβλέπονται από την κοινή δράση 96/277/JAI⁽¹⁾,
- από κάθε άλλη δικαστική ή διοικητική αρχή, η συμμετοχή της οποίας στο Δίκτυο κρίνεται σκόπιμη από ένα κράτος μέλος.

1.13. Οι κεντρικοί εθνικοί αρμόδιοι επαφής (ένας για κάθε χώρα, διοριζόμενος από τις εθνικές αρχές) διασφαλίζουν τη διασύνδεση του εθνικού και του ευρωπαϊκού επιπέδου του Δικτύου, που συντονίζεται από την Επιτροπή. Προτείνεται ένας μη περιοριστικός κατάλογος καθηκόντων και πρωτοβουλιών και τονίζεται ο πραγματιστικός και πρακτικός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων. Ανάλογα με την εδαφική ή τη δικαστική της διάρθρωση, κάθε χώρα θα μπορεί να διορίσει έναν περιορισμένο αριθμό συμπληρωματικών αρμοδίων επαφής. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή όλες τις χρήσιμες πληροφορίες για τις εθνικές τους συνιστώσες του Δικτύου, συμπεριλαμβανομένων των γλωσσικών τους γνώσεων.

1.13.1. Προτείνεται να διαθέτουν οι αρμόδιοι επαφής, πέραν της εθνικής ή των εθνικών τους γλωσσών, επαρκή γνώση και μιας άλλης επίσημης γλώσσας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα πρακτικά δελτία που θα απευθύνονται στον «μέσο πολίτη» και θα συνταχθούν από κάθε χώρα θα μεταφραστούν με τη φροντίδα της Επιτροπής σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.13.2. Οι αρμόδιοι επαφής τίθενται στη διάθεση των αρμοδίων κεντρικών δικαστικών αρχών ή των δικαστικών συνδέσμων· μπορούν να αναλαμβάνουν τη μεταβίβαση μιας εξωτερικής αίτησης στις αρμόδιες εθνικές αρχές ή να υποκαθιστούν τον μη υφιστάμενο νομικό ή συμβατικό μηχανισμό στις υποθέσεις που δεν καλύπτονται από κοινοτικά κείμενα ή διεθνείς συμβάσεις.

1.14. Κάθε χώρα θα ορίσει ίσο αριθμό εκπροσώπων (τέσσερις) για τις περιοδικές συνεδριάσεις του Δικτύου, οι οποίες θα συγκαλούνται από την Επιτροπή τουλάχιστον τρεις φορές το χρόνο, για να εξετάζεται η λειτουργία και η εξέλιξη του Δικτύου, τα πρακτικά δελτία που πρέπει να συνταχθούν και οι πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν. Η Επιτροπή θα συγκαλεί επίσης μια ευρύτερη ετήσια συνεδρίαση συμβούλων των αρμοδίων επαφής και εκπροσώπων των διοικητικών και δικαστικών αρχών για την ανταλλαγή εμπειριών και ιδεών και τον προσδιορισμό των βέλτιστων πρακτικών.

1.15. Οι επαφές στους κόλπους του Δικτύου πραγματοποιούνται χωρίς να θίγονται οι τακτικές ή περιστασιακές επαφές που ήδη υπάρχουν ή που μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ των αρμοδίων αρχών των διάφορων χωρών δυνάμει πολυμερών ή διμερών συμφωνιών και, ιδιαίτερα, η συνεργασία που μπορεί να προκύψει από τις διάφορες συμβάσεις της Χάγης ή του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αντίθετα, αναπτύσσεται συνέργεια μεταξύ των αρμοδίων επαφής του Δικτύου και αυτών των αρχών και το Δίκτυο τίθεται στη διάθεσή τους για να τους παράσχει ενδεχομένως βοήθεια.

⁽¹⁾ ΕΕ L 105 της 27.4.1996.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, το οποίο θα συμβάλλει στην πληροφόρηση των ιδιωτών, των επαγγελματιών, των δημοσίων αρχών και των οργάνων σχετικά με τη νομοθεσία και τις διαδικασίες που ισχύουν στα κράτη μέλη, μπορεί, αν υλοποιηθεί με πνεύμα συμπληρωματικότητας και με σκοπό να καλύψει τους τομείς που δεν εμπίπτουν στους μηχανισμούς που έχουν θεσπισθεί από τις πολυάριθμες υπάρχουσες διεθνείς συμβάσεις για αστικά και εμπορικά θέματα, να αποτελέσει χρήσιμη και αποτελεσματική βοήθεια στη ρύθμιση των διασυνοριακών διαφορών. Αποτελεί, κατά την ΟΚΕ, ουσιώδες μέσο αποτελεσματικής συνεργασίας και νομικής συνοχής στους κόλπους της ενιαίας αγοράς, υποστήριξη για τα μέλη των δικαστικών συστημάτων και των νομικών επαγγελματιών και βοήθεια για τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις σε περιπτώσεις διασυνοριακών διαφορών για αστικά και εμπορικά θέματα. Η ΟΚΕ τάσσεται, λοιπόν, κατ' αρχήν υπέρ της πρότασης απόφασης για την οποία της ζητείται να γνωμοδοτήσει και υποστηρίζει την εν λόγω πρόταση.

2.2. Η ευελιξία που προβλέπεται στην εφαρμογή και τη μεταγενέστερη προσαρμογή του Δικτύου, καθώς και η δυνατότητα που του παρέχεται να θέτει προοδευτικά νέους στόχους και να δημιουργεί νέα μέσα, κρίνονται ρεαλιστικές διότι καθιστούν δυνατή την προοδευτική συνεκτίμηση της συσσωρευμένης εμπειρίας. Η ιδέα αυτή δεν είναι απαλλαγμένη από δυσχέρειες στην υλοποίησή της, και συγκεκριμένα λόγω του διπλού στόχου του Δικτύου (δικαστική συνεργασία και πληροφόρηση), αλλά η όλη ενέργεια μπορεί να αποδειχθεί δημιουργική αν η πρόοδος στους δύο τομείς πραγματοποιηθεί κατά τρόπο που να τους δίνει τη δυνατότητα να ενημερώνονται και εμπλουτίζονται αμοιβαίως.

2.3. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, διασφαλίζοντας παράλληλα μια συνολική συνοχή της δικαστικής συνεργασίας για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, το Δίκτυο θα πρέπει ουσιαστικά να υποκαθιστά τους τομείς που δεν καλύπτονται από κοινοτικές ή συμβατικές διατάξεις και να εκτελεί καθήκοντα πληροφόρησης του κοινού, των νομικών επαγγελματιών και των ενώσεων και ομάδων που εκπροσωπούν τους κοινωνικούς εταίρους ή τους καταναλωτές και ανταλλαγής εμπειριών και αλληλοβοήθειας μεταξύ των επαγγελματιών του δικαστικού τομέα.

2.4. Η ΟΚΕ φρονεί ότι οι προβλεπόμενες προτάσεις και υπηρεσίες είναι, στο σύνολό τους, πολύπλοκες και ζητεί να είναι αυτές οι υπηρεσίες, στη φύση και στη μορφή τους, σε κάθε περίπτωση εύληπτες και ευπρόσιτες στους ιδιώτες και στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και βιομηχανίες (ΜΜΒ), που αποτελούν το κοινό στο οποίο θα πρέπει να απευθύνονται κατά προτεραιότητα· επιπλέον, θα πρέπει να διατίθενται εύκολα και δωρεάν, χωρίς να αποκλείεται η ενδεχόμενη διαθεσιμότητα πιο τεχνικών και πιο εξειδικευμένων μέσων που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους επαγγελματίες συμβούλους και νομικούς και από τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές, επαγγελματικές, ή συνεταιριστικές ιδίως ενώσεις που ενδιαφέρονται ενδεχομένως για ορισμένα θέματα (ασφάλεια ορισμένων προϊόντων που έχουν παραχθεί σε άλλο κράτος μέλος, διαφορές σε σχέση με εμπορικές συμβάσεις, ατομικές ή συλλογικές διασυνοριακές εργασιακές διαφορές, αποζημίωση υλικών ή σωματικών βλαβών που έχουν

προκληθεί στο εξωτερικό κ.λπ.), προκειμένου να υπερασπίσουν τα μέλη τους ή τα συμφέροντα που εκπροσωπούν σε περίπτωση προβλημάτων που υπερβαίνουν το εθνικό επίπεδο.

2.4.1. Η ΟΚΕ ζητά τα ενημερωτικά δελτία της ιστοσελίδας της Επιτροπής να περιλαμβάνουν δυναμικούς συνδέσμους με τις αντίστοιχες βάσεις δεδομένων, κοινοτικές ή εθνικές, έτσι ώστε να μπορούν τα πρόσωπα και οι ενώσεις και επαγγελματίες να εμβαθύνουν της πληροφόρησή τους.

2.5. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητο να εξετάσουν όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, σήμερα και στο μέλλον, το ενδεχόμενο της συμμετοχής τους. Στο άμεσο μέλλον, η ΟΚΕ τάσσεται λοιπόν σαφώς υπέρ του να λάβουν θετική απόφαση οι χώρες που έχουν δια πρωτοκόλλου δυνατότητα επιλογής (opting in), καθότι αν θέλουμε να είναι το Δίκτυο πλήρως χρήσιμο και αποτελεσματικό, θα πρέπει να συμμετέχουν σ' αυτό όλα τα νομικά συστήματα.

2.6. Η πρόταση απόφασης παρουσιάζει ακόμη κατά την ΟΚΕ τα εξής προβλήματα:

- δεν αντιμετωπίζει το θέμα του κόστους πρόσβασης στις βάσεις δεδομένων·
- το δικαστικό δίκτυο και το σύστημα πληροφόρησης του κοινού αποτελούν, κατά την άποψη της ΟΚΕ, πραγματική κοινοτική δημόσια υπηρεσία στον τομέα της δικαιοσύνης, την οποία ο κανονισμός θα πρέπει να ορίζει αναλόγως, με τις συνέπειες που συνεπάγεται η έννοια αυτή, και συγκεκριμένα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στις βασικές πληροφορίες και τη δωρεάν παροχή τους·
- δεν τοποθετείται αρκετά σαφώς σε σχέση με τις δραστηριότητες παροχής συμβουλών και υπεράσπισης, οι οποίες ανήκουν στην αρμοδιότητα των νομικών επαγγελματιών. Η ανάπτυξη του Δικτύου και η επιμονή στην προαγωγή εναλλακτικών τρόπων ρύθμισης των διαφορών, ενώ μπορούν να αποσυμφωρήσουν τα αστικά και τα εμπορικά δικαστήρια, θα οδηγήσουν ενδεχομένως σε συμβιβασμούς χωρίς πραγματική νομική βοήθεια για το πιο ασθενές μέρος (ιδιώτες, ΜΜΕ του ιδιωτικού τομέα ή της κοινωνικής οικονομίας) έναντι ομάδων που διαθέτουν πόρους (νομικές υπηρεσίες, συμβουλές, πείρα), με αποτέλεσμα να παρέχεται ενδεχομένως στο πιο ασθενές μέρος η ελάχιστη δυνατή υπεράσπιση των συμφερόντων του·
- δεν προβλέπει ρητώς κανένα περιθώριο παρέμβασης και συμμετοχής στο Δίκτυο και στη λειτουργία του σε ό,τι αφορά κυρίως τη φύση και τη μορφή των πληροφοριών που πρέπει να τεθούν στη διάθεση του κοινού, για τις ενώσεις και τις οργανώσεις που προέρχονται από τους επαγγελματίες και συνδικαλιστικούς κύκλους και άλλους τομείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, όπως οι ανθρωπιστικές οργανώσεις, οι ενώσεις καταναλωτών κ.λπ., οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο πληροφόρησης, παροχής συμβουλών και ακόμη και παρέμβασης στο δικαστικό τομέα με σκοπό την εκπροσώπηση ή υπεράσπιση των μελών τους. Οι υπηρεσίες επιφυλακής των οργανώσεων καθώς και οι ευρω-θυρίδες για τους καταναλωτές και τα κέντρα euro-info για τις επιχειρήσεις μπορούν να προσφέρουν αντίστοιχα σημεία πρόσβασης στην πληροφόρηση για το κοινό, που επιβάλλεται να χρησιμοποιηθούν πλήρως.

2.6.1. Η ΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι οι οργανώσεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών μπορούν να διαδραματίσουν έναν σημαντικό, πρακτικό και συγκεκριμένο ρόλο στη νομική πληροφόρηση και σε ορισμένες δικαστικές ή εξώδικες διαδικασίες και πιστεύει ότι η πρόταση θα πρέπει να συμπληρωθεί από αυτήν την άποψη.

2.7. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι το περιεχόμενο του συστήματος πληροφόρησης του κοινού, και το περιεχόμενο των πρακτικών δελτίων, θα απαιτήσουν σημαντικές προσπάθειες εκ μέρους των εθνικών αρχών και των υπηρεσιών της Επιτροπής. Ελπίζει ότι, αυτή η προωθημένη φιλοδοξία θα μπορέσει να υλοποιηθεί, προοδευτικά αλλά σε λογικά χρονικά περιθώρια, με τη χρησιμοποίηση, βεβαίως, όλων των υφιστάμενων δυνατοτήτων των δικτύων πληροφοριών που λειτουργούν ήδη σε κοινοτικό επίπεδο, αλλά χωρίς να παραβλέπεται το γεγονός ότι θα χρειαστούν ανάλογα συμπληρωματικά μέσα.

2.7.1. Πέρα από το δίκτυο πληροφόρησης για το κοινό, η ΟΚΕ φρονεί ότι για την καλύτερη και ευρύτερη δυνατή διάδοση των πληροφοριών απαιτείται να παρέχεται, στο σχολικό και εξωσχολικό πλαίσιο, πραγματική κατάρτιση στην πληροφόρηση και τη χρήση τεχνολογικών μέσων όπως το Διαδίκτυο, η οποία και είναι απαραίτητη για την άσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη και την πραγματική προάσπιση των ατομικών και συλλογικών συμφερόντων των προσώπων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ θέλει να επιστήσει την προσοχή στα προβλήματα χρηματοδότησης του Δικτύου όχι μόνο στη δαπάνη υλοποίησής του αλλά και στις δαπάνες λειτουργίας και συντήρησης και στα σημαντικά υλικά μέσα που θα πρέπει να διαθέτει, προβλήματα που αντιμετωπίζονται ελάχιστα στην πρόταση. Τα εν λόγω μέσα θα είναι κατά πάσα πιθανότητα δύσκολο να διατεθούν δεδομένης της κατάστασης των δικαστικών συστημάτων, τα περισσότερα από τα οποία έχουν ελλείψεις προσωπικού και επαρκών υλικών και οικονομικών μέσων στην καθημερινή λειτουργία τους.

3.2. Η ΟΚΕ ανησυχεί για το γλωσσικό ζήτημα· οι αρμόδιοι επαφής θα χρειαστεί κατά πάσα πιθανότητα να διαθέτουν περισσότερες γλωσσικές γνώσεις από αυτές που προβλέπονται (μία κοινοτική γλώσσα πέραν της εθνικής τους) και είναι δύσκολο να απαιτηθεί στην πράξη μία μόνο «γλώσσα εργασίας», λόγω των σημαντικών διαφορών μεταξύ των νομικών συστημάτων και εννοιών και μεταξύ των δικαστικών πρακτικών και οργανώσεων.

3.3. Σε ό,τι αφορά τη νομική βάση, η ΟΚΕ σημειώνει το γεγονός ότι η Επιτροπή επικαλείται το άρθρο 61 γ) της ΣΕΚ, αλλά υπογραμμίζει ότι το άρθρο 61 παραπέμπει στο άρθρο 65, το οποίο δεν προβλέπει ρητώς τη δημιουργία δικαστικού Δικτύου. Εν πάση περιπτώσει, για την απόφαση σ' αυτόν τον τομέα απαιτείται, μέχρι την 1η Μαΐου 2004, ομοφωνία σε επίπεδο Συμβουλίου.

3.4. Σε ό,τι αφορά το δίκτυο πληροφοριών, η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει την ανάγκη εξασφάλισης της ομοιομορφίας των διαδικασιών και των τεχνικών μέσων και των λογισμικών προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος να δημιουργηθεί ένας τεχνολογικός πύργος της Βαβέλ που θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο για την κατανάλωση. Είναι λοιπόν ουσιώδες να καταβληθούν προσπάθειες για να υπάρξει συμβατότητα στις τεχνολογίες και τα προγράμματα που θα εφαρμοστούν.

3.5. Η πρωταρχική σημασία που αποδίδεται στο Internet σε ό,τι αφορά την πληροφόρηση του κοινού περιορίζεται εκ των πραγμάτων λόγω των σχετικά χαμηλών ακόμη ποσοστών σύνδεσης των ιδιωτών σε ορισμένες χώρες· για να έχουν προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους πληροφόρηση, οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις πρέπει να περνούν από ενδιάμεσους, ενώσεις ή επαγγελματίες συμβούλους, πράγμα που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη στη πρόταση. Τούτο επιβάλλεται πολύ περισσότερο που μια ακατέργαστη νομική πληροφορία δεν επαρκεί για να επιτρέψει σε έναν ιδιώτη να κινήσει και να ολοκληρώσει επιτυχώς μια δικαστική διαδικασία σε άλλη χώρα· οι συμβουλές από άποψη στρατηγικής και τακτικής, καθώς και η παρακολούθηση των ανειλημμένων ενεργειών επιβάλλουν την παρέμβαση, υπέρ αυτού, ειδικευμένων συμβούλων, εθελοντών ή μη, και νομική εκπροσώπηση στη χώρα του και στη χώρα διεξαγωγής της διαδικασίας. Πρέπει να παρασχεθούν ακριβείς πληροφορίες για αυτό το θέμα στο κοινό, το οποίο πρέπει να γνωρίζει σε ποιες ενώσεις ή σε ποιους επαγγελματίες μπορεί να απευθυνθεί για να λάβει συμβουλές και βοήθεια.

3.6. Η ΟΚΕ θέλει να επιμείνει επίσης στην ανάγκη εξασφάλισης των επικοινωνιών μεταξύ των αρμοδίων επαφής και των δικαστικών και διοικητικών αρχών σε σχέση με ενέργειες που αφορούν φυσικά ή νομικά πρόσωπα· θα πρέπει να εξασφαλισθεί το υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ιδιωτών και το απόρρητο των εμπορικών υποθέσεων, χωρίς να θίγεται το απόρρητο που πρέπει να τηρείται σε ό,τι αφορά τη διεξαγωγή των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών των κρατών μελών.

3.7. Όσο για το θέμα του υλικού ορισμού του αστικού και του εμπορικού πεδίου, η ΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθεί στην απόφαση ρητή αναφορά στους ορισμούς του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Δεδομένου, αφενός, ότι οι αστικές αγωγές που κρίνονται στο πλαίσιο των ποινικών και φορολογικών υποθέσεων δεν αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της κανονιστικής πρότασης και, αφετέρου, ότι ενδέχεται επίσης να ζητηθούν έγγραφα ο νομικός χαρακτηρισμός των οποίων από την αρμόδια δικαστική αρχή δεν είναι πάντα σαφής, θα ήταν σκόπιμο να προστεθεί, για την προστασία των δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων μερών, μια πρόταση με την εξής διατύπωση: «η υπηρεσία παραλαβής θα χαρακτηρίζει κατά τον πλέον ευέλικτο τρόπο τα έγγραφα η νομική φύση των οποίων δεν μπορεί να αποδοθεί σαφώς στον αστικό ή εμπορικό τομέα, τα οποία όμως παρουσιάζουν σημεία σύνδεσης με αυτούς».

3.8. Σε ό,τι αφορά το εδαφικό πεδίο εφαρμογής της πρότασης, η ΟΚΕ υπενθυμίζει τις προηγούμενες θέσεις της ως προς τη φύση και την αρμοδιότητα των εθνικών αρχών που είναι σε κάθε κράτος υπεύθυνες για τη δικαστική συνεργασία με τα άλλα κράτη μέλη, δηλαδή γενικά, το εθνικό ή ομοσπονδιακό υπουργείο δικαιοσύνης. Το εθνικό σημείο επαφής ή τα εθνικά σημεία επαφής θα πρέπει να

ορισθούν και εξουσιοδοτηθούν ρητώς από τις εν λόγω αρμόδιες εθνικές αρχές. Ειδικότερα, προκειμένου για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ορισμένων περιοχών που αναφέρονται στο άρθρο 299 της ΣΕΚ και τις ευθύνες που αναλαμβάνουν ορισμένα κράτη μέλη ως προς αυτές, θα πρέπει να καθορισθούν αντίστοιχες νομικές και διοικητικές διαδικασίες.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρωτοβουλία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για την έκδοση κανονισμού του Συμβουλίου για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

(2001/C 139/04)

Στις 11 Οκτωβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρωτοβουλία.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Φεβρουαρίου 2001 (με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Hernández Bataller).

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου 2001), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η διεθνής δικαστική συνδρομή έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των εμποδίων που παρεμβάλλονται στην εξέλιξη της διαδικασίας λόγω της αδυναμίας άσκησης των δικαστικών εξουσιών, οι οποίες αποσκοπούν στην εκτέλεση συγκεκριμένων διαδικαστικών πράξεων, εκτός των ορίων ενός κράτους.

1.2. Για την απρόσκοπτη ολοκλήρωση της τέλεσης μίας νομικής πράξης στο εξωτερικό, είναι απαραίτητη η εκτέλεση μίας σειράς διαδικαστικών πράξεων όπως οι ειδοποιήσεις ή η διαβίβαση δικογράφων κλήτευσης ή η πρακτική της προσκόμισης αποδείξεων, πράξεις που γίνονται στην επικράτεια ενός άλλου κράτους.

1.3. Το σύστημα της συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων και του παραδεκτού τους ή όχι βασίζεται στην τήρηση ορισμένων διαδικαστικών κανόνων. Βάσει του δικαίου του δικάζοντος δικαστή («lex fori»), καθορίζονται:

— το γενικό καθεστώς που ισχύει για τα αποδεικτικά στοιχεία: δηλαδή εάν είναι ένα σύστημα *numerus apertus* ή *clausus*, και, στην τελευταία περίπτωση ποια στοιχεία είναι αποδεκτά,

— οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα έγγραφα που έχει χορηγήσει μία αλλοδαπή αρχή.

1.4. Τα προβλήματα που προκύπτουν από την διεθνή προσκόμιση αποδείξεων οφείλονται, σε σημαντικό βαθμό, στους διαφορετικούς νόμους των διαφόρων κρατών στον τομέα της προσκόμισης αποδείξεων. Οι πιο σημαντικές διαφορές αφορούν τις ακόλουθες τρεις πτυχές:

α) τον μεγαλύτερο ή μικρότερο ρόλο που διαδραματίζει ο δικαστής κατά τη διάρκεια της αποδεικτικής διαδικασίας: ενώ σε ορισμένα συστήματα αρμόδιος για τη διεξαγωγή της αποδεικτικής διαδικασίας είναι, σε μεγάλο βαθμό, ο δικαστής, σε ορισμένα άλλα τη διεξαγωγή της αποδεικτικής διαδικασίας αναλαμβάνουν απευθείας οι διάδικοι:

β) κατά πόσον η αποδεικτική δραστηριότητα πραγματοποιείται πριν ή κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας: ενώ σε ορισμένα συστήματα η αποδεικτική διαδικασία γίνεται βασικά στο πλαίσιο μίας δικαστικής διαδικασίας που έχει ήδη αρχίσει, με αποτέλεσμα τα αιτήματα να είναι σαφώς καθορισμένα, σε ορισμένα άλλα η εν λόγω διαδικασία αρχίζει πριν από την έναρξη της ουσιαστικής διαδικασίας και πριν καθορισθούν επακριβώς τα υφιστάμενα αιτήματα:

γ) ο βαθμός στον οποίο τα επιμέρους άτομα υπόκεινται στις αρμοδιότητες της ανακριτικής εξουσίας: ενώ σε ορισμένα συστήματα τα τρίτα πρόσωπα έχουν υποχρέωση απόδειξης και οι διάδικοι όχι, σε ορισμένα άλλα τόσο τα τρίτα πρόσωπα όσο και οι διάδικοι έχουν την εν λόγω υποχρέωση.

2. Οι λύσεις που προβλέπει το Διεθνές Ιδιωτικό Δίκαιο

2.1. Αν ένα κράτος Α κρίνει σκόπιμο να προβεί στην εκτέλεση ανακριτικής πράξης σε ένα άλλο κράτος (Β), οι δυνατότητες επιλογής που έχει είναι οι ακόλουθες:

— εάν το επιτρέπει το δίκαιο του κράτους Β, ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει την προσκόμιση αποδείξεων από τις αρχές του εν λόγω κράτους και στη συνέχεια να χρησιμοποιήσει τα αποδεικτικά στοιχεία στη κύρια δίκη που έχει αρχίσει στο κράτος Α·

η άλλη εναλλακτική δυνατότητα που υπάρχει είναι να ζητηθεί η προσκόμιση αποδείξεων από τις δικαστικές αρχές του κράτους Α. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να απευθυνθεί στο δικαστή που έχει οριστεί για την επίλυση της διαφοράς και να ζητήσει από αυτόν την εκτέλεση ανακριτικής πράξης στην επικράτεια του κράτους Β. Και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν οι ακόλουθες εναλλακτικές λύσεις:

α) η εκτέλεση των ανακριτικών πράξεων να πραγματοποιηθεί μέσω της διπλωματικής ή της προξενικής οδού. Στην περίπτωση αυτή αρμόδιος για την εκτέλεση των αποδεικτικών πράξεων είναι ο διπλωματικός ή προξενικός εκπρόσωπος του κράτους Α στο κράτος Β (παθητική συνεργασία)·

β) η δεύτερη δυνατότητα που υπάρχει είναι να εκτελεσθούν οι ανακριτικές πράξεις από τις αρχές του κράτους Β. Στην περίπτωση αυτή η συνεργασία έχει τη μορφή παροχής δικαστικής συνδρομής, βάσει της οποίας ο δικαστής του κράτους Α απευθύνεται στις αρχές του κράτους Β, στο οποίο αναζητούνται τα αποδεικτικά στοιχεία, και ζητεί τη διεξαγωγή έρευνας για την εξεύρεση των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων (ενεργός συνεργασία).

2.2. Στο πλαίσιο της παροχής διεθνούς δικαστικής συνδρομής ζητείται από τις αρχές ενός άλλου κράτους η πραγματοποίηση ανακριτικών πράξεων και ειδικότερα η προσκόμιση αποδείξεων. Η υποβολή των εν λόγω αιτημάτων οδήγησε στη θέσπιση της «αίτησης δικαστικής συνδρομής»⁽¹⁾ μέσω της οποίας διαβιβάζονται τα σχετικά αιτήματα.

2.3. Το ζήτημα της συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων σε άλλα κράτη μέσω της διαβίβασης αιτήσεων δικαστικής συνδρομής ρυθμίζεται από ειδικές διατάξεις που περιλαμβάνονται τόσο στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την πολιτική δικονομία όσο και στη Σύμβαση της Χάγης για τη λήψη μαρτυρικών αποδείξεων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις της 18ης Μαρτίου 1970. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές προβλέπονται τα ακόλουθα:

— Η Σύμβαση ισχύει για τις αστικές και τις εμπορικές υποθέσεις.

(1) Η αίτηση δικαστικής συνδρομής αποτελεί τον ισχύοντα μηχανισμό μέσω του οποίου η δικαστική αρχή ενός κράτους ζητεί από την αρμόδια αρχή ενός άλλου κράτους την εκτέλεση, στην επικράτεια της αρμοδιότητάς της, συγκεκριμένων ανακριτικών ή άλλων δικαστικών πράξεων, ειδικότερα δε τη διεξαγωγή αποδείξεων.

— Η αίτηση συνεργασίας διαβιβάζεται με τη μορφή δικαστικής παραγγελίας μέσω ενός συστήματος Κεντρικών Αρχών.

— Για την ουσιαστική και αποτελεσματική εκτέλεση του ανακριτικού έργου η δικαστική παραγγελία θα πρέπει να περιέχει επαρκείς πληροφορίες. Επίσης θα πρέπει να έχει συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους εκτέλεσως της αποφάσεως ή να συνοδεύεται από μετάφραση του εγγράφου.

— Βάσει του δικαίου του κράτους εκτέλεσως της αποφάσεως καθορίζονται: οι αρχές που είναι αρμόδιες για τη διενέργεια των ανακρίσεων που ζητείται βάσει της δικαστικής παραγγελίας, ο τρόπος πραγματοποίησής τους και τα διαθέσιμα μέσα επιβολής.

— Τα αποδεικτικά στοιχεία γνωστοποιούνται στους διαδίκους για να διασφαλισθεί η ενημέρωσή τους, ενώ ενδέχεται να επιτραπεί και η παρουσία ενός δικαστή από το αιτούν κράτος εάν το επιτρέπει το κράτος εκτέλεσως της αποφάσεως.

— Οι λόγοι άρνησης της συνεργασίας είναι διάφοροι: π.χ. όταν το κράτος εκτέλεσως της αποφάσεως κρίνει ότι υφίστανται λόγοι εθνικής ασφάλειας ή κυριαρχίας ή όταν η εκτέλεση της αιτούμενης πράξης δεν υπόκειται στις αρμοδιότητες της δικαστικής εξουσίας του κράτους μέλους εκτέλεσως της αποφάσεως.

2.4. Προς το παρόν η Σύμβαση της Χάγης για τη λήψη μαρτυρικών αποδείξεων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις της 18ης Μαρτίου 1970 εφαρμόζεται από 11 κράτη μέλη της Ένωσης, ενώ δεν την έχουν επικυρώσει η Αυστρία, το Βέλγιο, η Ελλάδα και η Ιρλανδία.

2.5. Θα ήταν ωστόσο σκόπιμο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η εφαρμογή της αρχής της νομικής ασφάλειας, να ρυθμισθούν οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Χάγης της 18ης Μαρτίου 1970 και τα οποία αφορά ο παρών κανονισμός και των υπολοίπων κρατών μελών, μέσω της θέσπισης ενός νομικού μέσου που θα διαπνέεται, στο μέτρο του δυνατού, από το ίδιο με τον παρόντα κανονισμό και θα έχει παρεμφερές περιεχόμενο.

3. Η πρόταση κανονισμού

3.1. Η Ένωση έθεσε ως στόχο να διατηρήσει και να αναπτύξει ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στον οποίο να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών. Προκειμένου να δημιουργήσει βαθμιαία ένα τέτοιο χώρο η Κοινότητα θεσπίζει, μεταξύ άλλων, στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, τα μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

3.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη σύνοδό του στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 στο Τάμπερε, υπενθύμισε ότι θα πρέπει να εκπονηθούν, στο πλαίσιο του άρθρου 65 της Συνθήκης, νέοι διαδικαστικοί κανόνες για τις διασυνοριακές υποθέσεις, ιδίως στον τομέα της διεξαγωγής αποδείξεων.

3.3. Δεδομένου ότι, για την έκδοση μίας απόφασης σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις ενώπιον δικαστηρίου ενός κράτους μέλους συχνά απαιτείται η προσκόμιση αποδείξεων ή η εκτέλεση άλλης διαδικαστικής πράξης σε άλλο κράτος μέλος, προτείνεται η επέκταση της εφαρμογής των αρχών που διέπουν τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2000 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽¹⁾.

3.4. Κρίθηκε σκόπιμο, στο πλαίσιο της πρότασης, να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού τα μέτρα συνδρομής κατά την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων τα οποία προβλέπονται:

- από τον κανονισμό περί διαδικασιών αφερεγγυότητας
- από τη Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 περί δικαστικής αρμοδιότητας και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων στις αστικές και στις εμπορικές υποθέσεις.

3.5. Ενώ ισχύει η αρχή σύμφωνα με την οποία η διαβίβαση της παραγγελίας για διεξαγωγή διαδικαστικής πράξης και η διεκπεραίωση της γίνονται απευθείας και κατά τον ταχύτερο δυνατό τρόπο μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών, προβλέπεται σαφώς ότι τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν ότι επιθυμούν να ορίσουν μία μοναδική υπηρεσία αποστολής ή παραλαβής ή μία υπηρεσία η οποία εκπληρώνει ταυτόχρονα και τις δύο λειτουργίες για περίοδο πέντε ετών.

3.6. Προκειμένου να διασφαλισθεί ο υψηλότερος δυνατός βαθμός σαφήνειας και ασφάλειας του δικαίου, η παραγγελία διεξαγωγής διαδικαστικής πράξης πρέπει να διαβιβάζεται σε έντυπο το οποίο συμπληρώνεται στη γλώσσα του κράτους μέλους του δικαστηρίου εκτέλεσης ή σε μία άλλη αναγνωρισμένη, στο πλαίσιο της διεκπεραίωσης διοικητικών ή νομικών υποθέσεων, από το κράτος αυτό γλώσσα.

3.7. Μία παραγγελία διεξαγωγής διαδικαστικής πράξης πρέπει να εκτελείται εντός δύο μηνών, και στην περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατόν, το δικαστήριο εκτέλεσης οφείλει να γνωστοποιεί στο αιτούν δικαστήριο τους λόγους οι οποίοι αντίκεινται στην ταχεία διεκπεραίωση της υπόθεσης.

3.8. Η δυνατότητα αρνήσεως εκτέλεσης της παραγγελίας διεξαγωγής διαδικαστικής πράξης θα πρέπει να περιορίζεται σε αυστηρά περιορισμένες περιπτώσεις.

3.9. Τα κράτη μέλη που είναι συμβαλλόμενα μέρη των διεθνών Συμβάσεων της Χάγης, είναι ελεύθερα να συνάπτουν συμφωνίες με στόχο την επιτάχυνση ή την απλοποίηση της συνεργασίας στον τομέα της προσκόμισης αποδείξεων, εφόσον οι συμφωνίες και οι συμβάσεις αυτές συνάδουν προς τον παρόντα κανονισμό.

3.10. Σύμφωνα με το περιεχόμενο των άρθρων 1 και 2 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας που έχουν προσαρτηθεί στη Συνθήκη, τα εν λόγω κράτη μέλη δεν συμμετέχουν στη διαδικασία υιοθέτησης της παρούσας πρότασης, μπορούν όμως να την υιοθετήσουν στην περίπτωση που το επιθυμούν. Επίσης, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τη θέση της Δανίας που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη

Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμμετέχει στην υιοθέτηση του κανονισμού.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί:

- με την επιλογή του κανονισμού ως του καταλληλότερου, λόγω της προστιθέμενης αξίας που παράγει, νομικού μέσου, δεδομένου ότι είναι δεσμευτικό ως προς όλα τα σημεία και εφαρμόζεται άμεσα από όλα τα κράτη μέλη
- με το περιεχόμενο της πρότασης κανονισμού που έχει υποβληθεί για γνωμοδότηση, με τις παρατηρήσεις που συμπεριλαμβάνονται.

4.1.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την υποστήριξή της προς την πρόταση κανονισμού, διότι επιθυμία της είναι να καταστεί η ΕΕ ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία του εν λόγω χώρου είναι η υιοθέτηση μέτρων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας, ιδιαίτερα όσον αφορά τις αστικές υποθέσεις, προκειμένου να μην παρεμποδίζονται ή να αποθαρρύνονται, τόσο οι πολίτες όσο και οι επιχειρήσεις, να ασκήσουν πλήρως τα δικαιώματά τους λόγω της ασυμβατότητας ή του πολύπλοκου χαρακτήρα των δικαστικών και διοικητικών συστημάτων των κρατών μελών.

4.2. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου είναι τόσο η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστηρίων όσο και η απλοποίηση των διαδικασιών και η διευκόλυνση της ανάληψης όλων εκείνων των ενεργειών που απαιτούνται για την εξάλειψη των αιτιών πρόκλησης δυσλειτουργιών και καθυστερήσεων.

4.3. Η ΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την υποστήριξή της⁽²⁾ προς την κατάρτιση της μεταβατικής περιόδου για την προοδευτική δημιουργία ενός «χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» που προβλέπεται από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, λόγω της μη εφαρμογής ή της μη ομοιόμορφης εφαρμογής των πράξεων που υιοθέτησαν οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών σχετικά με τον τομέα αυτό πριν από την υπογραφή της εν λόγω Συνθήκης.

4.4. Θα ήταν σκόπιμο να υπάρξει αναφορά στο κείμενο της πρότασης, στις συνέπειες των προτεινόμενων διατάξεων για την ενίσχυση ή τη βελτίωση των δικαιωμάτων των πολιτών που προσφεύγουν στη δικαιοσύνη και ειδικότερα των πολιτών των κρατών μελών. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τα νομικά κείμενα θα πρέπει να είναι κατανοητά και να διευκολύνουν τη πρόσβαση στην παροχή της δημόσιας υπηρεσίας της δικαιοσύνης.

4.4.1. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διατυπώσουν τις απόψεις τους σχετικά με την πρόταση κανονισμού οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς και για το λόγο αυτό κρίνει ότι το σχετικό έγγραφο θα πρέπει να διαβιβασθεί στα εθνικά κοινοβούλια και στις αρμόδιες αρχές της δικαστικής εξουσίας, προκειμένου να διασφαλισθεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διάδοση, συζήτηση και γνώση της πρότασης.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις» ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 47.

⁽¹⁾ ΕΕ L 160 της 30.6.2000, σ. 37.

4.5. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την ενδεχόμενη ύπαρξη αντικρουόμενων κανόνων στα διάφορα κράτη μέλη, ειδικά όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με το βάρος της απόδειξης ή το κατά πόσον ορισμένες συγκεκριμένες αποδείξεις μπορούν να γίνουν αποδεκτές ή όχι. Η υιοθέτηση του κανονισμού δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του βαθμού προστασίας που παρέχουν οι κανόνες προστατευτικού χαρακτήρα σε όλους τους πολίτες και ιδιαίτερα στους έχοντες περισσότερο ανάγκη από αυτή.

4.5.1. Θα πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο τροποποίησης των κανόνων που ισχύουν σχετικά με το βάρος της απόδειξης στην περίπτωση που ο αιτών επικαλείται γεγονότα που μπορούν να προκαλέσουν διακριτική μεταχείριση ή στην περίπτωση που τα αποδεικτικά στοιχεία είναι διαθέσιμα μόνο σε έναν από τους διαδίκους και αφορούν το αντικείμενο της διαδικασίας ή το βάσιμο των αποδεικτικών στοιχείων.

4.5.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι σε περίπτωση ύπαρξης αντικρουόμενων κανόνων θα πρέπει να εφαρμοσθεί το δικαιο του αιτούντος κράτους μέλους. Προς το σκοπό αυτό κρίνεται σκόπιμη, προκειμένου να καλυφθούν και οι εν λόγω περιπτώσεις, η επέκταση της εφαρμογής της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου που προβλέπει ότι στην περίπτωση αντικρουόμενων κανόνων επίλυσης των διαφορών μεταξύ ιδιωτών διαφορετικής εθνικότητας που έχουν υποβληθεί στο δικαστήριο ενός κράτους που έχει υπογράψει τη Σύμβαση των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968⁽¹⁾, υπερισχύουν οι κανόνες του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης.

4.6. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι οργανισμοί αποστολής και παραλαβής, που προβλέπεται από το άρθρο 3 της πρότασης κανονισμού ότι μπορούν να ορισθούν κατ' εξαίρεση, οδηγούν στην αποδυνάμωση της γενικής αρχής της άμεσης επικοινωνίας μεταξύ των δικαστικών οργάνων και πιστεύει ότι αυτή η διάταξη δεν συμβαδίζει με τα κριτήρια της κοινοτικής απλοποίησης και εναρμόνισης.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Είναι πιθανόν να προκληθεί σύγχυση κατά την εδαφική εφαρμογή της πρότασης. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο οι ιδιαιτερότητες ορισμένων περιοχών, σύμφωνα με το άρθρο 299 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όσο και οι δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει ορισμένα κράτη μέλη έναντι των εν λόγω περιοχών. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη προσκόμιση αποδείξεων, ο καθορισμός των αρμόδιων σχετικών οργανισμών είναι ανάγκη να πραγματοποιείται από την εθνική αρχή που έχει την εξωτερική ευθύνη στο εν λόγω κράτος, η οποία θα έχει κατά συνέπεια και την ευθύνη για την νομιμότητα των πράξεων των εν λόγω οργανισμών. Τα κράτη μέλη επιβάλλεται να προβούν στη θέσπιση των κατάλληλων διοικητικών και νομοθετικών μηχανισμών.

5.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η πρόταση έχει ως αποτέλεσμα την καθιέρωση του συμπληρωματικού χαρακτήρα των διαδικαστικών κανόνων που προβλέπονται από την ίδια την πρόταση για τομείς που ρυθμίζονται από τον κανονισμό περί διαδικασιών αφερεγγυότητας⁽²⁾, αποκλείοντας από το πεδίο εφαρμογής της μόνον πολύ ειδικές περιπτώσεις (π.χ. τα πιστωτικά ιδρύματα και άλλους χρηματοοικονομικούς ενδιάμεσους φορείς).

5.3. Τα προβλεπόμενα στο σημείο 3 του άρθρου 11 της πρότασης είναι πιθανόν να συγκρούονται με το εσωτερικό σύστημα των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που συμφωνεί με το πνεύμα του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ. Για το λόγο αυτό χρειάζεται να προβλεφθεί ρητώς η επιφύλαξη της μη εφαρμογής στην περίπτωση που δεν διασφαλίζεται η εφαρμογή του συστήματος εγγυήσεων που προβλέπεται από τις κανονιστικές ρυθμίσεις ή τη νομολογία των κρατών μελών.

5.3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι, σύμφωνα με την αρχή του σεβασμού των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, θα πρέπει να διασφαλισθεί η ύπαρξη ενός υψηλού βαθμού προστασίας, όπως προβλέπεται και από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ειδικότερα όσον αφορά τα δικαιώματα σχετικά με την εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης των διαδίκων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προβλέπεται από το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

5.3.2. Κρίνεται σκόπιμο να προστεθεί ένα νέο σημείο 5 στο άρθρο 11 της πρότασης, με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Η αποδεικτική ισχύς που αναγνωρίζουν οι εθνικές αρχές στα αναγνωρισμένα πιστοποιητικά ληξιαρχικών πράξεων (ή οιαδήποτε άλλη πιστοποίηση που σχετίζεται άμεσα με το ζήτημα της διεξαγωγής απόδειξης που προβλέπεται από την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού) που χορηγήθηκαν από τις αρχές άλλου κράτους μέλους, πρέπει να είναι η ίδια με αυτή των πιστοποιητικών που εκδίδουν οι εθνικές αρχές, στο βαθμό που αφορούν το ίδιο ζήτημα». Το κείμενο αυτό συμβαδίζει περισσότερο με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁽³⁾.

5.3.3. Σε κάθε περίπτωση η ΟΚΕ θεωρεί ότι τα πιστοποιητικά που εκδίδουν οι αρχές ενός κράτους μέλους θα πρέπει να ισχύουν στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, σύμφωνα με την αρχή της «αμοιβαίας αναγνώρισης», χωρίς να επηρεάζουν αρνητικά την εφαρμογή των κανόνων που αφορούν τη δημόσια τάξη.

5.4. Στις προϋποθέσεις άρνησης της εκτέλεσης είναι απαραίτητο να προβλέπεται ρητώς η εξαίρεση του δικαστή για λόγους ανωτέρας βίας στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από τα προβλεπόμενα στο σημείο 2 του άρθρου 11, που δίδει την εντύπωση ότι αναφέρεται μόνο στις «ειδικές διαδικασίες».

5.4.1. Όσον αφορά την περίπτωση 3 του άρθρου 13 της πρότασης, κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση ενός «ad hoc» μηχανισμού επίλυσης των διαφορών. Αν γίνει δεκτή η διατύπωση της πρότασης, θα προκύψει υποβάθμιση του δικαστηρίου του κράτους μέλους που ζητεί να του αναγνωρισθεί η αρμοδιότητα της επίλυσης της διαφοράς έναντι του κράτους μέλους που ζητεί τη διεξαγωγή απόδειξης.

5.4.2. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ θεωρεί ανεπαρκή την εκχώρηση αρμοδιοτήτων, με στόχο την «επίλυση των δυσχερειών που μπορούν να προκύψουν σε σχέση με μία παραγγελία» (άρθρο 4-1 β), στην Κεντρική Αρχή του κάθε κράτους μέλους, και εκφράζει την ανησυχία της για το ενδεχόμενο να υπάρξει άρνηση εκδίκασης, κάτι που θα πρέπει με κάθε τρόπο να αποφευχθεί.

(1) Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 2000, Coreck Maritime, υπόθεση C-387/98.

(2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου περί διαδικασιών αφερεγγυότητας, ΕΕ L 160 της 30.6.2000, σ. 1-19.

(3) Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 2.12.1997, Υπόθεση Ευθαλία Δαφέκη, C-336/94, σχετικά με την άρνηση των γερμανικών αρχών να αποδεχθούν την αποδεικτική ισχύ των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης που εξέδωσαν οι ελληνικές αρχές.

5.5. Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να επιβαρύνονται οι προσφεύγοντες στη δικαιοσύνη με την πραγματοποίηση δυσανάλογων δαπανών ή να τυγχάνουν διακριτικής μεταχείρισης λόγω της εθνικότητάς τους. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της διότι η διατύπωση του σημείου 2 του άρθρου 16 δεν αναφέρεται μόνον στη «καταβολή των εξόδων», αλλά δημιουργεί και τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της υποχρέωσης εγγυοδοσίας για τα δικαστικά έξοδα [*cautio iudicatum solvi*]⁽¹⁾ για τους υπηκόους των κρατών μελών που δεν είναι κάτοικοι του κράτους μέλους στο οποίο πραγματοποιείται η αποδεικτική διαδικασία, γεγονός που συνιστά διακριτική μεταχείριση.

5.5.1. Όσον αφορά την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων θα πρέπει να αποφευχθεί με κάθε τρόπο η καταβολή εγγυήσεων από τους διαδίκους που αποτελεί διακριτική μεταχείριση.

5.6. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να διασφαλισθεί η νόμιμη χρήση των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο των ενεργειών για την προσκόμιση αποδείξεων στις αστικές υποθέσεις καθώς και η εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά την προστασία της προσωπικής ζωής.

5.6.1. Η συγκέντρωση, επεξεργασία και χρήση στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να βασίζεται στις αρχές που προβλέπονται από τη Συμφωνία του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28ης Ιανουαρίου 1981 και τη Σύσταση αριθ. 8715 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης της 17ης Σεπτεμβρίου 1987.

5.7. Όσον αφορά το περιεχόμενο του σημείου 1 του άρθρου 19 της πρότασης κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο ο παρών κανονισμός υπερισχύει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τα κράτη μέλη, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το εν λόγω περιεχόμενο

(1) Κατάσταση που έχει επανειλημμένα καταδικασθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο· Υποθέσεις C-43/95, Data Delecta, Απόφαση της 26.9.1996, Απόφαση Hayes της 20.3.1997· Απόφαση Austin της 10.2.1997.

αντιβαίνει ενδεχομένως στην νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁽²⁾. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα μπορούσε να υπάρξει διόρθωση της διατύπωσης του εν λόγω σημείου ώστε να διασφαλισθεί τόσο η υπεροχή του κανονισμού έναντι των συμβάσεων που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών όσο και η τήρηση των συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ των εν λόγω κρατών και τρίτων κρατών. Αυτή φαίνεται ότι είναι η καταλληλότερη λύση στο πλαίσιο του σεβασμού της κανονιστικής ιεραρχίας που διέπει τις σχέσεις Διεθνούς Δικαίου και Κοινοτικού Δικαίου, σύμφωνα και με το άρθρο 307 της Συνθήκης των ΕΚ. Σε κάθε περίπτωση κρίνεται σκόπιμο οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών να αποσκοπούν στην τελειοποίηση του συστήματος που καθιερώνει η πρόταση κανονισμού, και προς το σκοπό αυτό την ιδανικότερη μορφή συμβάσεων συνιστούν οι αποκαλούμενες «μεικτές συμφωνίες».

5.7.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ως ιδιαίτερα θετικό το περιεχόμενο του άρθρου 19, παράγραφος 2, διότι συμβάλλει στην προώθηση των προσπαθειών για την επίτευξη ενός από τους στόχους της ΕΕ, προβλέπει τη δυνατότητα λήψης μέτρων για τη διευκόλυνση της συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων μεταξύ των κρατών μελών και μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της επιτάχυνσης της διαδικασίας πραγματοποίησης διασυνοριακών ανακρίσεων. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι προβλεπόμενες συμφωνίες θα πρέπει να σέβονται το κοινοτικό κεκτημένο και να είναι ανοικτές σε όλα τα υπόλοιπα κράτη μέλη.

5.8. Η ΟΚΕ επαναβεβαιώνει⁽³⁾ την αναγκαιότητα θέσπισης απλών διαδικασιών προσφυγής ταχείας εφαρμογής και για το λόγο αυτό ζητεί τόσο από την Επιτροπή όσο και από το Συμβούλιο τη διατύπωση κανονιστικών προτάσεων που να συμβάλλουν στην διαμόρφωση ομοιόμορφων διαδικασιών και στη επιτάχυνση της εφαρμογής τους (π.χ. θέσπιση ενός ευρωπαϊκού τίτλου για τη λήψη προληπτικών μέτρων).

(2) Απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993, Levy, Υπόθεση C-158· Απόφαση της 28ης Μαρτίου 1995, Evans Medical, Υπόθεση C-324/93.

(3) Γνωμοδότηση CES 233/2000 σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», Εισηγητής: ο κ. Malosse, ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 6.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών»

(2001/C 139/05)

Στις 25 Οκτωβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών, ενέργειας, υποδομών, κοινωνίας των πληροφοριών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιανουαρίου 2001 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Hernández Bataller.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και της 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 41 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η δυνατότητα των καταναλωτών και χρηστών για πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες σε προσιτή τιμή και με ικανοποιητικούς όρους ποιότητας, λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης της τεχνολογίας που διατίθεται στην αγορά, υπήρξε σαφής προϋπόθεση για να στηριχτεί η ΟΚΕ την τρέχουσα διαδικασία απελευθέρωσης του τομέα των τηλεπικοινωνιών.

1.2. Η πρόσβαση, στο πλαίσιο της καθολικής υπηρεσίας τηλεπικοινωνιών, στα δίκτυα και τις υπηρεσίες που αντιστοιχούν στο επίπεδο εξέλιξης των τεχνολογιών που διατίθενται σήμερα στην αγορά, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας των πληροφοριών που παρέχει ευκαιρίες σε όλους.

1.3. Τα βασικά χαρακτηριστικά της καθολικής υπηρεσίας δεν μπορούν να συνδεθούν μηχανικά με το άνοιγμα στον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι αυτός από μόνος του δεν μπορεί να διασφαλίσει την καθολικότητα της υπηρεσίας. Εξάλλου, παρότι αναμένεται ότι από την ελευθερία δράσης των δυνάμεων της αγοράς και του ανταγωνισμού θα επιτευχθεί καλύτερη κατανομή των πόρων, κινητοποίηση σημαντικών επενδυτικών κεφαλαίων και καλύτερες τιμές για τον χρήστη, τα μέσα αυτά έχουν περιορισμούς και παρουσιάζουν τον κίνδυνο να αποκλεισθεί μέρος του πληθυσμού από τα πλεονεκτήματά τους και να εξασθενήσει η κοινωνική και εδαφική συνοχή.

1.4. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει ασχοληθεί κατά καιρούς με την καθολική υπηρεσία, στις ακόλουθες οδηγίες και ανακοινώσεις:

— Οδηγία 96/19/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996, που τροποποιεί την οδηγία 90/388/ΕΚ («Οδηγία πλήρους δικαιοδοσίας») ⁽¹⁾, με την οποία ορίζεται, ειδικότερα, ότι τα κράτη μέλη πρέπει να κοινοποιήσουν στην Επιτροπή, το αργότερο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1997, τις δημοσιονομικές υποχρεώσεις σχετικά με την καθολική υπηρεσία, και να τις δημοσιεύσουν το αργότερο μέχρι την 1η Ιουλίου του 1997.

— Οδηγία 97/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1997 για την διασύνδεση στο χώρο των τηλεπικοινωνιών προκειμένου να διασφαλισθεί καθολική υπηρεσία και διαλειτουργικότητα, με εφαρμογή των αρχών παροχής ανοικτού δικτύου (ΟΝΡ) ⁽²⁾.

— Οδηγία 97/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 1997 που τροποποιεί τις οδηγίες 90/387/ΕΟΚ και 92/44/ΕΟΚ του Συμβουλίου προκειμένου να τις προσαρμόσει σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ⁽³⁾.

— Η οδηγία 98/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 1998 για την εφαρμογή της παροχής ανοικτού δικτύου (ΟΝΡ) στη φωνητική τηλεφωνία και για την καθολική υπηρεσία τηλεπικοινωνιών σε ανταγωνιστικό περιβάλλον ⁽⁴⁾.

— Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Προς ένα νέο πλαίσιο για την υποδομή των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και τις σχετιζόμενες υπηρεσίες — Ανασκόπηση των Επικοινωνιών για το 1999» ⁽⁵⁾.

— Ανακοίνωση της Επιτροπής για τα Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με την ανασκόπηση των επικοινωνιών για το 1999 και κατευθύνσεις για το νέο πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων ⁽⁶⁾.

Επί όλων αυτών των ενεργειών, η ΟΚΕ έχει αποφανθεί με τις αντίστοιχες γνωμοδοτήσεις της, με τις οποίες, κατά κύριο λόγο, εκφράζει την άποψη ότι η καθολική υπηρεσία οφείλει να ενθαρρύνει, πρωταρχικά, τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και κατ' αυτόν τον τρόπο να ενισχύει την κοινωνική και οικονομική συνοχή ⁽⁷⁾.

⁽²⁾ ΕΕ L 199 της 26.7.1997.

⁽³⁾ ΕΕ L 295 της 29.10.1997.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 101 της 1.4.1998. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ: ΕΕ C 133, της 28.4.1997.

⁽⁵⁾ COM(1999) 539 τελικό.

⁽⁶⁾ COM(2000) 239 τελικό.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Καθολική υπηρεσία τηλεπικοινωνιών στην προοπτική ενός πλήρως απελευθερωμένου περιβάλλοντος». ΕΕ C 30 της 30.1.1997. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τις «Υπηρεσίες κοινής ωφελείας». ΕΕ C 368 της 20.12.1999.

⁽¹⁾ ΕΕ L 74 της 22.3.1996.

1.5. Η Επιτροπή, ως αποτέλεσμα της δημόσιας διαβούλευσης για το νέο πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων με το οποίο επιδιώκεται η μεγαλύτερη σταθερότητα στο χρόνο, παρουσίασε μια σειρά προτάσεων που επηρεάζουν το κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο, τη διαχείριση των προσωπικών δεδομένων και την προστασία της ιδιωτικής ζωής, τις άδειες, το ραδιοηλεκτρικό φάσμα, τη λογική πρόσβαση στον τοπικό βρόγχο, την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών, και όλα αυτά σε σχέση με τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

1.5.1. Το ζητούμενο είναι η προσαρμογή των ρυθμίσεων στην τεχνολογική καινοτομία και στην οικονομική άνθηση που άλλαξαν ριζικά τον κόσμο των τηλεπικοινωνιών, χωρίς να παραμελείται η προστασία και η προώθηση ορισμένων στόχων κοινωνικού χαρακτήρα, όπως η βελτιστοποίηση της ποιότητας γενικά και η σκοπιμότητα των τηλεπικοινωνιών ή η διασφάλιση της εύκολης πρόσβασης σε αυτές των πολιτών, για τους οποίους πρέπει να μεριμνά η κανονιστική παρέμβαση.

1.5.2. Σύμφωνα με το Νόμο για τις τηλεπικοινωνίες των ΗΠΑ (Telecommunications Act) του 1996⁽¹⁾, καθολική υπηρεσία σημαίνει ότι η πρόσβαση στις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών είναι βασικό κοινωνικό δικαίωμα για όλους τους πολίτες και θεμελιώδες για την πλήρη συμμετοχή τους στα κοινά, ενώ αποτελεί θεμελιακό στοιχείο του δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης. Η έννοια της καθολικής υπηρεσίας στα πλαίσια του εν λόγω νόμου μπορεί να αναλυθεί σε μια σειρά δευτερευουσών εννοιών: τη διαθεσιμότητα (παροχή της υπηρεσίας σύμφωνα με την ζήτηση), την προσπελασιμότητα (όλοι οι χρήστες να αντιμετωπίζονται επί ίσοις όροις όσον αφορά την τιμή και την ποιότητα της υπηρεσίας) και την προσαρμογή του κόστους (αναφέρεται στη σχέση μεταξύ κόστους της υπηρεσίας και αγοραστικής δύναμης του χρήστη).

1.5.3. Η ανακοίνωση της Επιτροπής για τις «Υπηρεσίες γενικού συμφέροντος στην Ευρώπη»⁽²⁾ ορίζει την καθολική υπηρεσία, στο πλαίσιο ορισμένων ανοιχτών και ανταγωνιστικών αγορών τηλεπικοινωνιών, ως ένα κατώτατο σύνολο υπηρεσιών καθορισμένης ποιότητας στις οποίες έχουν πρόσβαση όλοι οι πολίτες και οι καταναλωτές, σε συνάρτηση με τις ειδικές συνθήκες και σε προσιτή τιμή.

1.5.4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι υφίσταται ο κίνδυνος αποκλεισμού ατόμων, ομάδων καθώς και ολόκληρων περιφερειών, λόγω τόσο του μεγέθους της συνολικής προσπάθειας που απαιτείται όσο και της πολυπλοκότητας που τη χαρακτηρίζει, δεδομένου ότι στην περίπτωση που κάποιος δεν διαθέτει ηλεκτρονικό υπολογιστή θα απολέσει σταδιακά κάθε δυνατότητα πρόσβασης στην καθολική υπηρεσία, λόγω της συνεχώς αυξανόμενης παροχής υπηρεσιών με τη χρησιμοποίηση μέσω της πληροφορικής⁽³⁾.

2. Πρόταση της Επιτροπής

2.1. Στόχοι της πρότασης

2.1.1. Οι στόχοι της πρότασης οδηγίας βρίσκονται συγκεντρωμένοι στο σημείο II της αιτιολογικής έκθεσης και συνοψίζονται στη 2η παράγραφο του άρθρου 1. Συνοπτικά είναι οι ακόλουθοι:

- εξασφάλιση της διαθεσιμότητας, σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών καλής ποιότητας και σε προσιτή τιμή·
- αντιμετώπιση των περιπτώσεων όπου οι ανάγκες των καταναλωτών και των χρηστών δεν καλύπτονται ικανοποιητικά με εμπορικές μεθόδους·
- εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας του ψηφιακού τηλεοπτικού εξοπλισμού ευρείας κατανάλωσης.

2.1.2. Στην κατεύθυνση αυτή, με την πρόταση οδηγίας προτείνεται η επίτευξη των στόχων αυτών ώστε:

- να εξασφαλισθεί ανταγωνισμός και πραγματικές δυνατότητες επιλογής,
- σε περίπτωση που αυτό δεν επαρκεί, να επιβάλλονται υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας.

2.1.3. Η παρούσα πρόταση εντάσσεται στο πεδίο της πρότασης οδηγίας-πλαίσιο σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο των δικτύων και των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συνδεδεμένων πόρων, τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

2.1.4. Εξάλλου, η πρόταση διατηρεί σε ισχύ και ενσωματώνει στα άρθρα της όλες τις υποχρεώσεις σχετικά με

- τη ρύθμιση των τιμολογίων για το κοινό για παροχή πρόσβασης στο τηλεφωνικό δίκτυο από μια σταθερή θέση, που επιβάλλεται με το άρθρο 17 της οδηγίας 98/10/ΕΚ⁽⁴⁾ (άρθρο 16 της πρότασης),
- τη διαθεσιμότητα μισθωμένων γραμμών, που επιβάλλονται με τα άρθρα 3, 4, 5, 6, 7, 8 και 10 της οδηγίας 92/44/ΕΚ (άρθρο 27 της πρότασης).

μέχρις ότου, σύμφωνα με τη διαδικασία μελέτης της αγοράς που προβλέπεται από το άρθρο 14 της πρότασης οδηγίας-πλαίσιο, οι εθνικές κανονιστικές αρχές (ΕΚΑ) αποφασίσουν εάν θα πρέπει να διατηρήσουν, να τροποποιήσουν ή να καταργήσουν τις υποχρεώσεις αυτές.

2.2. Πεδίο της καθολικής υπηρεσίας

2.2.1. Η πρόταση οδηγίας ορίζει τις έννοιες καθολικής υπηρεσίας που εφαρμόζονται στον τομέα των δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, σύμφωνα με τα γνωστά χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην ανακοίνωση για την καθολική υπηρεσία τηλεπικοινωνιών υπό το πρίσμα ενός πλήρως απελευθερωμένου περιβάλλοντος⁽⁵⁾.

(1) Βλέπε: <http://www.fcc.gov/telecom.html>.

(2) COM(2000) 580 τελικό της 20.9.2000.

(3) Βλ. γνωμοδότηση με θέμα «Ηλεκτρονική Ευρώπη 2002 — Κοινωνία πληροφοριών για όλους — Προσχέδιο δράσης», εισηγητής: ο κ. Κορυφίδης, γνωμοδότηση που βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας.

(4) ΕΕ L 101 της 1.4.1998.

(5) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ: ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

2.2.2. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις της πρότασης οδηγίας όπως π.χ. στο πορτογαλικό κείμενο, η υποχρέωση προσφοράς στο δημόσιο δίκτυο προσιτών τιμών σε όλους τους χρήστες που το ζητούν, δεν περιλαμβάνεται ο προβλεπόμενος στο άρθρο 4, παράγραφος 1, περιορισμός καθώς προστίθεται στο επίθετο «εύλογο» στον όρο «αίτημα για σύνδεση».

2.2.3. Οι προσανατολισμοί σχετικά με τη διαθεσιμότητα της καθολικής υπηρεσίας, βασίζονται στις αρχές της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας, της αποφυγής των διακρίσεων και της ελάχιστης στρέβλωσης της αγοράς, και στα κριτήρια της διαθεσιμότητας, της εύλογης πρόσβασης και της διασύνδεσης.

2.3. Ορισμός της καθολικής υπηρεσίας

2.3.1. Στην πρόταση οδηγίας ορίζεται ως περιεχόμενο της καθολικής υπηρεσίας μία σειρά υποχρεώσεων, που επιβάλλονται στα κράτη μέλη από τις Εθνικές Κανονιστικές Αρχές.

2.3.2. Αποτελεί ρητή υποχρέωση των κρατών μελών στον τομέα της καθολικής υπηρεσίας να εξασφαλίζουν:

- α) ότι η σύνδεση με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο από ένα σταθερό τοπικό αριθμό θα επιτρέπει στους χρήστες να πραγματοποιούν και να δέχονται τηλεφωνικές εθνικές και διεθνείς κλήσεις, τηλεομοιοτυπικές επικοινωνίες και επικοινωνίες δεδομένων που επιτρέπουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο (άρθρο 4-2),
- β) ότι οι χρήστες θα έχουν πρόσβαση στον τηλεφωνικό κατάλογο, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, ή σε αμφότερες, καθώς και στην υπηρεσία πληροφοριών καταλόγου (άρθρα 5 και 21),
- γ) ότι θα υπάρχουν κοινόχρηστα τηλέφωνα που θα καλύπτουν τις εύλογες ανάγκες των χρηστών (άρθρο 6),
- δ) την πρόσβαση χωρίς χρέωση στον ευρωπαϊκό αριθμό έκτακτης ανάγκης «112» και σε άλλους εθνικούς αριθμούς έκτακτης ανάγκης (άρθρα 6-3 και 22),
- ε) την ισοδύναμη πρόσβαση για τους μειονεκτούντες χρήστες ή χρήστες με ειδικές ανάγκες (άρθρο 7),
- στ) τη σαφή διαφοροποίηση των τιμολογίων που σχετίζονται με πρόσθετες ευκολίες και υπηρεσίες (άρθρο 10-1),
- ζ) ότι η κύρια υπηρεσία δεν θα διακόπτεται αδικαιολόγητα λόγω μη πληρωμής των πρόσθετων υπηρεσιών (άρθρο 10-2),
- η) ότι η συνδρομή που ζητείται από τις επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων της καθολικής υπηρεσίας θα αναγράφεται στους λογαριασμούς των χρηστών (άρθρο 14-3),
- θ) ότι οι επιχειρήσεις παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών που συνάπτουν συμβάσεις με τους χρήστες και καταναλωτές για την άμεση παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών υπόκεινται στις οδηγίες 93/13/ΕΚ και 97/7/ΕΚ (άρθρο 17),

- ι) ότι το κοινό γενικά και οι χρήστες και καταναλωτές ειδικότερα θα ενημερώνονται για τις τιμές και τα τιμολόγια που εφαρμόζονται καθώς και για τους υπόλοιπους γενικούς όρους και προϋποθέσεις που εφαρμόζονται στην πρόσβαση στην υπηρεσία (άρθρο 18),
- κ) τη διαλειτουργικότητα του ψηφιακού τηλεοπτικού εξοπλισμού ευρείας κατανάλωσης (άρθρο 20),
- λ) ότι όλοι οι συνδρομητές των τηλεφωνικών υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των κινητών, θα μπορούν να διατηρούν τον αριθμό τους, ανεξάρτητα από την επιχείρηση που τους παρέχει την υπηρεσία (άρθρο 25-1),
- μ) ότι οι επιχειρήσεις που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους μπορούν να υποχρεώνονται να μεταδίδουν ορισμένα προγράμματα ραδιοφώνου ή τηλεόρασης (άρθρο 26), με την ενδεδειγμένη καταβολή αποζημίωσης.

2.3.3. Στις Εθνικές Κανονιστικές Αρχές έχουν ειδικότερα ανατεθεί ρητές αρμοδιότητες για να:

- α) απαιτούν από τις επιχειρήσεις ως υποχρέωση ή ως παροχή καθολικής υπηρεσίας να παρέχουν τιμολογιακές επιλογές ή δέσμες τιμολογίων που διαφέρουν από τις παρεχόμενες σε φυσιολογικές εμπορικές συνθήκες για τους καταναλωτές με χαμηλά εισοδήματα ή με ειδικές κοινωνικές ανάγκες (άρθρο 9-1),
- β) ορίζουν στις επιχειρήσεις ότι έχουν την υποχρέωση να παρέχουν την καθολική υπηρεσία και να δημοσιεύουν πληροφορίες σχετικά με τις επιδόσεις τους στην παροχή πρόσβασης και υπηρεσιών (άρθρο 11-1),
- γ) διαπιστώνουν εάν η παροχή της καθολικής υπηρεσίας αποτελεί αξιόμητη επιβάρυνση (άρθρο 12-1),
- δ) εξασφαλίζουν ότι το κοινό έχει πρόσβαση στα στοιχεία που αποτελούν τον μηχανισμό χρηματοδότησης της καθολικής υπηρεσίας καθώς και τη δημοσίευση ετήσιας έκθεσης που περιέχει το υπολογιζόμενο κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας (άρθρο 14-1 και 2),
- ε) απαιτούν από τις επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τη δημοσίευση συγκρίσιμων, ενδεδειγμένων και προσαρμοσμένων στα σύγχρονα δεδομένα πληροφοριών για την ποιότητα των υπηρεσιών τους (άρθρο 19-1),
- στ) απαιτούν από τις επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην αγορά να επιτρέπουν στους συνδρομητές τους την πρόσβαση στις υπηρεσίες οποιουδήποτε διασυνδεδεμένου φορέα παροχής διαθέσιμων στο κοινό ηλεκτρονικών επικοινωνιών (άρθρο 25-2).

2.4. Μηχανισμός διαβούλευσης και επίλυσης διαφορών

2.4.1. Με την πρόταση οδηγίας προβλέπεται ένα σύστημα διαβούλευσης και συμμετοχής των ενδιαφερομένων μερών για ό,τι αφορά τα δικαιώματα των χρηστών και των καταναλωτών και την ποιότητα της υπηρεσίας που θα πραγματοποιείται από τις Εθνικές Κανονιστικές Αρχές (άρθρο 29).

2.4.2. Εξάλλου, με την πρόταση ορίζεται ότι τα κράτη μέλη θα μεριμνούν για την απόδοση ευθυνών με την ύπαρξη διαφανών, απλών και μη δαπανηρών διαδικασιών προκειμένου να αντιμετωπίζονται τα παράπονα των χρηστών και των καταναλωτών, με την εφαρμογή των αρχών που αναφέρονται στη σύσταση 98/257/EK (άρθρο 30).

2.4.3. Τέλος, για διαφορές στις οποίες εμπλέκονται διάφορα κράτη μέλη, η πρόταση παραπέμπει στο σύστημα που καθιερώθηκε με το άρθρο 18 της πρότασης οδηγίας-πλαίσιο (άρθρο 30-2).

2.5. Ανασκόπηση

2.5.1. Με την πρόταση προβλέπεται ένας μηχανισμός αξιολόγησης και παρακολούθησης όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας, υπ' ευθύνη των Εθνικών Κανονιστικών Αρχών στο εθνικό επίπεδο, και της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στο κοινοτικό επίπεδο, ενώ η Επιτροπή επικουρείται, για τον σκοπό αυτόν, από την Επιτροπή Επικοινωνιών που συστάθηκε με το άρθρο 19 της οδηγίας-πλαίσιο.

2.5.2. Με την πρόταση ανατίθεται για πρώτη φορά στην Επιτροπή, δύο χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας, να αναθεωρεί περιοδικά το εύρος των υποχρεώσεων της καθολικής υπηρεσίας, σε συνάρτηση με την κοινωνική, εμπορική και τεχνολογική εξέλιξη (άρθρο 15).

2.6. Τελικές διατάξεις

Στα άρθρα 34, 35 και 36 περιλαμβάνονται οι συνήθεις διατάξεις για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, την έναρξη ισχύος και τους αποδέκτες.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της πρότασης της Επιτροπής και την στηρίζει, θεωρώντας ότι το περιεχόμενο είναι ενδεδειγμένο για τους προτεινόμενους στόχους, παρότι θα μπορούσε να απλοποιηθεί, ειδικότερα, ο ορισμός του άρθρου 4, παράγραφος 2 της πρότασης.

3.1.1. Φρονεί ότι, για να διατηρηθεί η οικονομική ανάπτυξη και η σταθερότητα, καθώς και για να αποφευχθεί ο κοινωνικός αναλφαριθμισμός, πρέπει να ενθαρρύνεται η ελευθερία έκφρασης, η πολυφωνία και η πολιτιστική πολυμορφία, με την ενίσχυση του γενικού συμφέροντος και της καθολικής υπηρεσίας.

3.1.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την επικρατούσα έννοια της καθολικής υπηρεσίας που συνεπάγεται η σύνδεση με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο από ένα σταθερό αριθμό και η πρόσβαση στις τηλεφωνικές υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό από ένα σταθερό

αριθμό από έναν τουλάχιστον φορέα. Η παρεχόμενη σύνδεση θα πρέπει, ωστόσο, να επιτρέψει στους χρήστες όχι μόνο να πραγματοποιούν και να δέχονται τηλεφωνικές τοπικές, εθνικές και διεθνείς κλήσεις, και τηλεομοιοτυπικές επικοινωνίες, αλλά και να έχουν ταχεία και δημόσια πρόσβαση στο Διαδίκτυο.

3.1.3. Φρονεί, έτσι ότι η ανάπτυξη της ταχείας και δημόσιας πρόσβασης στο Διαδίκτυο, πρέπει από τώρα και στο εξής να περιλαμβάνεται στην καθολική υπηρεσία, γεγονός που θα συμβάλει στην προώθηση και ενίσχυση των προσπαθειών για την επίτευξη των στόχων της πρωτοβουλίας για τη δημιουργία της ηλεκτρονικής Ευρώπης⁽¹⁾, εφόσον είναι απαραίτητη για την πρόσβαση στις προηγμένες υπηρεσίες των ατόμων χαμηλού εισοδήματος, των τομέων των εθελοντών, των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και των χρηστών από αραιοκατοικημένες περιοχές, για τη δημιουργία μιας κοινωνίας των πληροφοριών σύμφωνα με τους δημοκρατικούς και κοινωνικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.1.4. Όλες οι υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο της καθολικής υπηρεσίας πρέπει να είναι στη διάθεση όλων των χρηστών της αντιστοιχίας επικράτειας, ανεξαρτήτως της γεωγραφικής θέσης, σε προσιτή τιμή, και να διασφαλίζεται η πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές των χρηστών που βρίσκονται σε αγροτικές περιοχές ή σε περιοχές υψηλού κόστους.

3.2. Εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι στην πρόταση περιλαμβάνονται όροι και έννοιες υπερβολικά ασαφείς, πράγμα που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα, κατά την μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, να προκληθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού ή να μην τηρηθεί η κοινοτική έννομη τάξη, όπως επισημαίνεται στα σημεία 3.6, 4.4, 4.5, 4.6, 4.9 της παρούσας γνωμοδότησης.

3.3. Ο ορισμός των επιχειρήσεων για την παροχή των υπηρεσιών που περιλαμβάνουν την καθολική υπηρεσία για όλο ή μέρος της επικράτειας ενός κράτους μέλους, πρέπει να βασίζεται σε διαφανείς και αντικειμενικές διαδικασίες που να μην εισάγουν διακρίσεις.

3.4. Υπάρχουν ορισμένες εννοιολογικές δυσλειτουργίες στο κείμενο της πρότασης όπως τα κριτήρια βάσει των οποίων ορίζεται η καθολική υπηρεσία (για παράδειγμα, η δυνατότητα πρόσβασης). Εξάλλου, στην πρόταση δεν αναφέρονται ορισμένες εναρμονισμένες κοινές αρχές που να διασαφηνίζουν την κατάσταση. Εφόσον υπάρχει το ενδεχόμενο τα κριτήρια που ορίζονται από τα διάφορα κράτη μέλη να δημιουργήσουν νομοθετικές αποκλίσεις που θα επιφέρουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, η Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει και ειδικότερα να υπαγορεύσει συστάσεις στις εθνικές κανονιστικές αρχές, προκειμένου τα μέτρα που θα υιοθετήσουν να τηρούν τις αρχές της αιτιότητας, της δεσμευτικότητας και της αναλογικότητας σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.

3.5. Παρότι τόσο η Επιτροπή όσο και οι εθνικές κανονιστικές αρχές πρέπει να λειτουργούν με βάση την εκχώρηση αρμοδιοτήτων που τους αντιστοιχεί, υπάρχουν ορισμένες έννοιες που μπορούν να δημιουργήσουν σύγχυση, όπως η έννοια του «εύλογου», η οποία θα πρέπει να καταργηθεί ή να διευκρινισθεί. Το ίδιο ισχύει και για την έννοια του «κοινόχρηστου τηλεφώνου».

⁽¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση με θέμα «Ηλεκτρονική Ευρώπη 2002 — Κοινωνία πληροφοριών για όλους — Προσχέδιο δράσης», εισηγητής: ο κ. Κορυφίδης, γνωμοδότηση που βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται απόλυτα την άποψη της Επιτροπής ως προς το ότι η έννοια της καθολικής υπηρεσίας είναι μια δυναμική και εξελικτική έννοια, που μπορεί να αναθεωρείται περιοδικά, σύμφωνα με την τεχνολογική εξέλιξη, την ανάπτυξη της αγοράς και τις αλλαγές στη ζήτηση των χρηστών. Εντούτοις, θα πρέπει να θεσπισθούν με την πρόταση, κατά τρόπο σαφή, τα κριτήρια που θα χρησιμοποιούνται στην εν λόγω αναθεώρηση ώστε να υπάρχει η μεγαλύτερη δυνατή νομική ασφάλεια και να αποφεύγεται η πρόκληση κινδύνων κοινωνικού αποκλεισμού λόγω της επιτάχυνσης της κοινωνίας των πληροφοριών και της Νέας Οικονομίας.

4.1.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, όταν θα διενεργείται η περιοδική αναθεώρηση της έννοιας της καθολικής υπηρεσίας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδιαίτερα τα ακόλουθα κριτήρια:

- α) οι τεχνολογικές εξελίξεις που σημειώθηκαν,
- β) η ιδιαίτερη διάρθρωση των υπηρεσιών των τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών πληροφοριών,
- γ) μέχρι ποιου σημείου οι τεχνολογίες και οι υπηρεσίες των πληροφοριών:
 - είναι θεμελιώδεις για την εκπαίδευση, την τηλεργασία, την υγεία και τη δημόσια ασφάλεια, και
 - προτιμώνται από τη σημαντική πλειονότητα των ιδιωτών πελατών,
 - εξαπλώνονται μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνιών,
 - συνάδουν προς το δημόσιο συμφέρον, την άνεση και τις ανάγκες του κοινού,
 - καθιστούν δυνατή τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών.

4.1.2. Όσον αφορά την πρόσβαση, χωρίς να ασκούνται διακρίσεις, στις υπηρεσίες πληροφοριών που σχετίζονται με αριθμούς συνδρομητών, υπηρεσίες τηλεφωνητή και βοήθητικούς και τηλεφωνικούς καταλόγους, η ΟΚΕ φρονεί ότι η λύση που θα υιοθετηθεί πρέπει να δίνει τη δυνατότητα υλικής πρόσβασης και όχι μόνο τυπικής στο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Εξάλλου, θα ήταν ίσως σκόπιμη η συγκέντρωση των πληροφοριών, διασφαλίζοντας την εμπορική αξία τους για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, εφόσον στην αντίθετη περίπτωση, θα μπορούσε να συνεπάγεται υπερβολική επιβάρυνση για τους χρήστες η απόκτηση της πληροφορίας στην περίπτωση που υπάρχουν διάφοροι πάροχοι.

4.1.3. Για τον ορισμό των επιχειρήσεων που θα παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες πληροφοριών θα πρέπει να τηρούνται οι αρχές των δημοσίων συμβάσεων, και, κατά την λειτουργία τους, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν τους κανόνες της ενιαίας αγοράς, κυρίως τους κανόνες που συνδέονται με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

4.1.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής για την επιβολή υποχρεώσεων στους παρόχους, προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η προσφορά κοινόχρηστων τηλεφώνων (με κάρτες ή νομίσματα) θα ικανοποιεί τις ανάγκες των χρηστών τόσο από την άποψη της γεωγραφικής κάλυψης, όσο και από πλευράς αριθμού συσκευών και ποιότητας των υπηρεσιών.

4.1.5. Θεωρεί υπερβολική, κατά κανόνα, τη δυνατότητα μη εφαρμογής των ανωτέρω προϋποθέσεων σε μέρος ή στο σύνολο της

επικράτεια ενός κράτους μέλους, δεδομένου ότι είναι ανεπαρκής η διαβούλευση που προβλέπεται από το άρθρο 29 της πρότασης και μπορεί να επιφέρει χειροτέρευση της ποιότητας ζωής των πολιτών, με επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική συνοχή. Φυσικά, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η απόφαση αυτή πρέπει να υιοθετηθεί από τις Εθνικές Κανονιστικές Αρχές, στις περιπτώσεις που είναι απολύτως αναγκαία η παροχή της υπηρεσίας με άλλα μέσα και δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική συνοχή.

4.2. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να μην είναι προαιρετικά αλλά δεσμευτικά τα ειδικά μέτρα για τους ανάπηρους χρήστες ή τους χρήστες με ειδικές ανάγκες, προκειμένου να προστατεύονται κατάλληλα οι πλέον ευπαθείς ομάδες χρηστών, λαμβανομένης υπόψη της κοινωνικής τους κατάστασης, με την υιοθέτηση ικανοποιητικών «ειδικών διατάξεων» που θα τους ευνοούν.

4.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τα κριτήρια της Επιτροπής όσον αφορά τα επίπεδα και τη δομή των τιμολογίων, την προσπελασιμότητα και τον έλεγχο των δαπανών και της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας από τις καθορισμένες επιχειρήσεις. Η διασφάλιση προσιτής τιμής για όλες τις υπηρεσίες επικοινωνιών και για όλους τους πολίτες πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα ώστε αυτοί να μπορούν να συμμετέχουν στην κοινωνία των πληροφοριών.

4.4. Όσον αφορά τη διακοπή σύνδεσης με την υπηρεσία, θα πρέπει να υπάρχει προκαθορισμένη διαδικασία, εκ των προτέρων γνωστή στους καταναλωτές, που θα βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια.

4.5. Όσον αφορά την ποιότητα, θα πρέπει να ορίζεται με παραμέτρους που να είναι σαφείς και εύληπτοι για τον μέσο καταναλωτή· οι απαιτήσεις αυτές δεν πληρούνται από τις παραμέτρους που παρατίθενται στο Παράρτημα III της πρότασης, ιδίως διότι δεν είναι παραδεκτή η ευχέρεια προς τα κράτη μέλη που περιλαμβάνει το άρθρο 29.2 της πρότασης οδηγίας, να επιτρέπουν στις ERN να μην απαιτούν τη δημοσίευση πληροφοριών για την ποιότητα της υπηρεσίας εκ μέρους των εκμεταλλευτών των χώρων και των παρόχων υπηρεσιών.

4.6. Όσον αφορά τον υπολογισμό του κόστους της καθολικής υπηρεσίας, στην πρόταση δεν ορίζονται τα κριτήρια σχετικά με την «υπερχρέωση» ή την «αδικαιολόγητη επιβάρυνση». Στο παράρτημα IV ορίζεται η έννοια του καθαρού κόστους αλλά όχι και της αδικαιολόγητης επιβάρυνσης. Τα εν λόγω κριτήρια θα πρέπει να εναρμονισθούν και να καταστούν σαφή, για την εφαρμογή τους ή για τον καθορισμό του αρχικού τέλους από τις εθνικές κανονιστικές αρχές.

4.7. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των υποχρεώσεων της καθολικής υπηρεσίας, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει τη γνώμη που έχει ήδη εκφράσει σε πολλές γνωμοδοτήσεις και σύμφωνα με την οποία όλοι οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες μέσω του δημοσίου τηλεφωνικού δικτύου, πρέπει να συμβάλλουν κατά τρόπο αναλογικό και δίκαιο σε όλες τις πτυχές της υπηρεσίας αυτής, περιλαμβανομένων και των χρηματοδοτικών. Για τούτο και η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της άποψης ότι η καθολική υπηρεσία πρέπει να χρηματοδοτείται από όλους τους παρόχους, σε συνάρτηση με το μερίδιο της αγοράς που τους αναλογεί και το βαθμό δέσμευσής τους στη σχετική αγορά, στις περιπτώσεις που μια επιχείρηση υποβάλλεται σε υπερβολική επιβάρυνση.

4.8. Η ΟΚΕ έχει την ίδια άποψη με την πρόταση της Επιτροπής η οποία, μεταξύ άλλων, έχει ως στόχο την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, ειδικά όσον αφορά:

- τη δυνατότητα ρύθμισης των τιμολογίων για το κοινό, στις περιπτώσεις που οι συνθήκες της αγοράς δεν εξασφαλίζουν πλήρως τον ανταγωνισμό, οι ΕΚΑ μπορούν να καθορίζουν μέγιστα τιμολόγια και
- τη ρύθμιση των συμβάσεων που συνάπτονται με τον άμεσο πάροχο τηλεφωνικών υπηρεσιών, εφόσον η μεγαλύτερη διαφάνεια στις συμβάσεις επιτρέπει στους καταναλωτές να πραγματοποιούν την επιλογή τους έχοντας επίγνωση της κατάστασης.

4.9. Η ρύθμιση της διαφάνειας και η δημοσίευση πληροφοριών έχουν βασική σημασία για τους χρήστες και ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ. Εντούτοις, κατά την άποψη της ΟΚΕ, η πρόταση, όσον αφορά αυτό το σημείο, παρουσιάζει ορισμένα κενά που επηρεάζουν:

- το μέσον, τον τρόπο και το περιεχόμενο της παροχής των πληροφοριών που θα πρέπει να είναι οι ενδεδειγμένες και επαρκείς,
- την ποιότητα της υπηρεσίας, τα κριτήρια και το επίπεδο της οποίας θα πρέπει να δημοσιεύονται,
- τη συγκεκριμένη και διαφανή πληροφόρηση για τις τιμές των ιδιωτικών κλήσεων που πραγματοποιούνται ή λαμβάνονται.

4.9.1. Η ΟΚΕ στηρίζει κυρίως τη ρύθμιση που προβλέπεται στην πρόταση για τη διατήρηση του αριθμού, την επιλογή και την προεπιλογή του παρόχου. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ούτε οι πωλήσεις υπό όρους ούτε τα τεχνικά μέτρα ή άλλες διατάξεις που περιορίζουν την επιλογή των φορέων ή των παρόχων υπηρεσιών, από πλευράς των καταναλωτών, δεν πρέπει να παρακωλύουν τη δυνατότητα μεταφοράς ενός αριθμού.

4.9.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ο χρήστης θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίζει την γραμμή όταν δέχεται κλήση από άλλους παρόχους (διασύνδεση).

4.10. Οι καταναλωτές και χρήστες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε απλές, χαμηλού κόστους και ανεξάρτητες διαδικασίες στην περίπτωση παραπόνων και διαφορών καθώς και σε μηχανισμούς άσκησης προσφυγής σαφείς και αποτελεσματικούς. Για τούτο η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σκόπιμη η προώθηση και χρήση του «ευρωπαϊκού εντύπου παραπόνων» που κατήρτισε η Επιτροπή, για τη διατύπωση των παραπόνων προς τις Εθνικές Κανονιστικές Αρχές.

4.11. Η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα εφωφελή για τον καταναλωτή τη ρύθμιση για τη διαλειτουργικότητα του ψηφιακού τηλεοπτικού εξοπλισμού ευρείας κατανάλωσης και τις υποχρεώσεις μετάδοσης ορισμένων προγραμμάτων ραδιοφώνου και τηλεόρασης που περιέχονται στην πρόταση, παρότι ενδέχεται να κριθεί ότι η τοποθέτησή τους δεν είναι η πλέον ενδεδειγμένη.

4.12. Η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη που ορίζεται στο άρθρο 29 κρίνεται ανεπαρκής, εφόσον δεν προβλέπεται διαβούλευση στο «ευρωπαϊκό επίπεδο». Για τούτο προτείνεται, σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Ουίλου⁽¹⁾ η σύσταση «Φόρουμ» ή «Παρατηρητηρίου των Τηλεπικοινωνιών», με έδρα την ΟΚΕ, προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των ενδιαφερομένων τομέων και μερών στο κοινοτικό επίπεδο.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι οι αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται σε σχέση με την καθολική υπηρεσία είναι οι ακόλουθες:

- α) η διαθεσιμότητα υπηρεσιών ποιότητας σε λογικές, ενδεδειγμένες και προσιτές τιμές,
- β) η πρόσβαση σε υπηρεσίες προηγμένων πληροφοριών και τηλεπικοινωνιών από όλες τις περιφέρειες,
- γ) η πρόσβαση για όλους τους καταναλωτές, ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης, των αγροτικών και άλλων περιοχών στις οποίες η παροχή της υπηρεσίας σημαίνει υψηλό κόστος, σε υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών και πληροφοριών που μπορούν να συγκρίνονται λογικά, όσον αφορά την τιμή, με τις υπηρεσίες που παρέχονται στις αστικές περιοχές,
- δ) η δίκαιη και χωρίς διακρίσεις συμβολή όλων των παρόχων υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών στη διατήρηση και την πρόοδο της καθολικής υπηρεσίας,
- ε) η ύπαρξη ειδικών, προβλέψιμων και επαρκών μηχανισμών για τη διατήρηση και διάδοση της καθολικής υπηρεσίας,
- στ) οι πρόσθετες αρχές που ορίζονται ως αναγκαίες για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος από τις ΕΚΑ,
- ζ) η σύσταση «Φόρουμ» ή «Παρατηρητηρίου των Τηλεπικοινωνιών».

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας σχετικά με την Ακρόαση «Δυνατότητες απασχόλησης στην κοινωνία των πληροφοριών» — Πρακτικά της 11ης συνεδρίασης του τμήματος TEN της 6ης και 7ης Σεπτεμβρίου 1999.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επιτροπή ασφάλειας στη ναυτιλία που τροποποιεί τους κανονισμούς για την ασφάλεια στη ναυτιλία και την πρόληψη της ρύπανσης από τα πλοία», και
- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί τις οδηγίες για την ασφάλεια στη ναυτιλία και την πρόληψη της ρύπανσης από τα πλοία»

(2001/C 139/06)

Στις 6 Οκτωβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 2 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω προτάσεις.

Το τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Ιανουαρίου 2001. Εισηγήτρια ήταν η Δρ. Μπρέδημα-Σαββοπούλου και συνεισηγήτης, ο κ. Retureau.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου και της 1ης Μαρτίου 2001), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η προτεινόμενη δράση εντάσσεται στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής για την ασφάλεια στη θάλασσα. Έχει στόχο τη σύσταση μιας επιτροπής ασφάλειας στη ναυτιλία, που θα αντικαταστήσει τις διάφορες επιτροπές που αναφέρονται στους κανονισμούς και τις οδηγίες του Συμβουλίου που ισχύουν σε αυτόν τον τομέα. Επιπροσθέτως, η πρόταση αποσκοπεί στη διευκόλυνση της μεταγενέστερης επικαιροποίησης των κανονισμών και των οδηγιών για την ασφάλεια στη ναυτιλία ανάλογα με τις εξελίξεις του διεθνούς δικαίου. Λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων των τελευταίων ετών, υπήρξε πολλαπλασιασμός των προτύπων ασφάλειας της ναυτιλίας και συνεχής προσαρμογή στην επικαιρότητα των διεθνών κανόνων. Η προσαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας επιβάλλεται σε μεγάλο βαθμό από την υιοθέτηση νέων ναυτιλιακών κανόνων σε διεθνές επίπεδο.

1.2. Η δράση εφαρμόζει στον τομέα της ασφάλειας στη ναυτιλία τις διατάξεις του άρθρου 202 της Συνθήκης, σύμφωνα με τις οποίες το Συμβούλιο μπορεί να αναθέσει στην Επιτροπή αρμοδιότητες εκτέλεσης των κανόνων που εκδίδει. Έχει, επίσης, στόχο να διευκολύνει την εφαρμογή μιας κοινοτικής πολιτικής που ασκείται με κοινή ευθύνη της Επιτροπής και των κρατών μελών.

1.2.1. Η προβλεπόμενη δράση ανταποκρίνεται στη δέσμευση της Επιτροπής να προσαρμόζει στην επικαιρότητα όλη την κοινοτική νομοθεσία με βάση την απόφαση 1999/469/ΕΚ του Συμβουλίου για την «επιτροπολογία». Έχει σκοπό να διευκολύνει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή τροποποιήσεων των διεθνών συνθηκών και να μειώσει την ανάγκη συχνής τροποποίησης από την Επιτροπή των βασικών νομοθετικών πράξεων του τομέα της ασφάλειας της ναυτιλίας.

1.3. Η αξία μίας και μοναδικής επιτροπής για τα θέματα της ασφάλειας της ναυτιλίας είχε ήδη υπογραμμιστεί στην «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την κοινή πολιτική για την ασφάλεια στη θάλασσα» (24 Φεβρουαρίου 1993), όπου αναφέρεται ρητώς η σύσταση μιας επιτροπής ασφάλειας της ναυτιλίας στο πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή, η σύσταση μιας τέτοιας επιτροπής θα επέτρεπε να εξασφαλιστεί η αναγκαία συνεκτική εφαρμογή των κοινοτικών μέτρων που προτείνονται για την ασφάλεια στη ναυτιλία, καθώς οι διαδικασίες επιτροπολογίας που προβλέπονται από τις οδηγίες και τους κανονισμούς σ' αυτόν τον τομέα έχουν έναν κοινό παρονομαστή: αφορούν ουσιαστικά την ενσωμάτωση στην κοινοτική νομοθεσία των τροποποιήσεων και των προσαρμογών των διεθνών συμβάσεων και των διεθνών νομοθετικών κειμένων που περιλαμβάνονται στο κοινοτικό δίκαιο.

1.4. Σε ένα ψήφισμα που υιοθέτησε στις 8 Ιουνίου 1993, το Συμβούλιο ενέκρινε κατ' αρχήν τη σύσταση επιτροπής για την ασφάλεια στη θάλασσα, σύμφωνα με την απόφαση 87/373/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 1987 για τον καθορισμό των διαδικασιών άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή, προκειμένου:

- α) να συγκεντρωθούν τα καθήκοντα των επιτροπών που συνιστώνται με βάση την εφαρμογή της ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου στην ισχύουσα ή τη μελλοντική κοινοτική νομοθεσία γύρω από θέματα ασφάλειας της ναυσιπλοΐας,
- β) να παρέχονται βοήθεια και συμβουλές στην Επιτροπή σε όλα τα θέματα ασφάλειας της ναυσιπλοΐας και πρόληψης ή περιορισμού της περιβαλλοντικής ρύπανσης λόγω ναυτιλιακών δραστηριοτήτων.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Υποβάλλονται δύο ανεξάρτητες προτάσεις (1):

- Μία πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με την οποία συγκροτείται η επιτροπή ασφάλειας στη ναυτιλία και θεσπίζονται οι διαδικασίες λειτουργίας της και το πεδίο λειτουργίας της. Η πρόταση προβλέπει, επίσης, την τροποποίηση των ισχυόντων κανονισμών για την ασφάλεια στη ναυτιλία, αφενός, για να ληφθεί υπόψη η σύσταση της επιτροπής ασφάλειας στη ναυτιλία και, αφετέρου, για να διευκολυνθεί η μεταγενέστερη προσαρμογή τους.
- Μία πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αποσκοπεί στην τροποποίηση των ισχυουσών οδηγιών για την ασφάλεια στη ναυτιλία, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η δημιουργία της επιτροπής ασφάλειας στη ναυτιλία και να διευκολυνθεί η μεταγενέστερη προσαρμογή τους.

2.2. Κατά την επιλογή της νομικής μορφής της πράξης με την οποία θα συγκροτηθεί η επιτροπή για την ασφάλεια στη ναυτιλία και θα εφαρμοσθεί η κανονιστική διαδικασία στην κοινοτική νομοθεσία, η Επιτροπή ακολούθησε την αρχή του παραλληλισμού των μορφών. Δεδομένου ότι οι επιτροπές είχαν θεσπισθεί με δύο διαφορετικούς τύπους νομικής πράξης, συγκεκριμένα με κανονισμούς ή με οδηγίες του Συμβουλίου, η αρχή αυτή συνεπάγεται ότι οι διατάξεις των ισχυόντων κανονισμών θα τροποποιηθούν με κανονισμό και οι διατάξεις των ισχυουσών οδηγιών με οδηγία, σύμφωνα με τη διαδικασία συναπόφασης που περιγράφεται στο άρθρο 251 της Συνθήκης.

Επιπλέον, στην πρόταση για την τροποποίηση των ισχυουσών οδηγιών, η Επιτροπή προτείνει να διορθωθούν ορισμένες συντακτικές αβλεπίες που διαπιστώθηκαν στις οδηγίες 94/57/EK (για τους νηογνώμονες) και 98/18/EK (για την ασφάλεια των επιβατικών πλοίων).

2.3. Η πρόταση έχει σκοπό την αντικατάσταση των πέντε υφιστάμενων επιτροπών με την επιτροπή ασφάλειας στη ναυτιλία, μια ρυθμιστική επιτροπή που αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών και προεδρεύεται από τον εκπρόσωπο της Επιτροπής. Αποβλέπει, επίσης, στην αντικατάσταση της κανονιστικής διαδικασίας που προβλέπεται από τους ισχύοντες κανονισμούς και οδηγίες και βασίζεται στην απόφαση 87/373/ΕΟΚ με τη νέα κανονιστική διαδικασία που τέθηκε πρόσφατα σε εφαρμογή με την απόφαση 1999/468/EK του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1999 για τον καθορισμό των όρων άσκησης των δραστηριοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή όσον αφορά την κοινοτική νομοθεσία για την ασφάλεια στη ναυτιλία. Η απόφαση 1999/468/EK απλου-

στεύει τις ανωτέρω διαδικασίες και εξασφαλίζει μεγαλύτερη συμμετοχή και καλύτερη πληροφόρηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του κοινού όσον αφορά την εφαρμογή αυτών των εκτελεστικών δραστηριοτήτων και, ιδιαίτερα, όσον αφορά τις εργασίες των επιτροπών. Κατά την Επιτροπή, η συγκρότηση επιτροπής για την ασφάλεια στη ναυτιλία θα έχει και θετικές πρακτικές συνέπειες όπως μείωση του αριθμού των συνεδριάσεων και του κόστους διοργάνωσης και διεξαγωγής τους.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Είναι μακροχρόνια πολιτική της ΟΚΕ, η οποία μαρτυρείται σε μια σειρά προγενέστερων γνωμοδοτήσεων (2), ότι, δεδομένου του διεθνούς χαρακτήρα της ναυτιλίας, τα διεθνή πρότυπα είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος βελτίωσης της ασφάλειας της ναυτιλίας και της προστασίας του περιβάλλοντος. Η προσαρμογή των κανονισμών και των οδηγιών ώστε να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις των διεθνών προτύπων και την τεχνική πρόοδο είναι σημαντικό καθήκον της Επιτροπής και των κρατών μελών.

3.2. Στη γνωμοδότησή της (3) σχετικά με την «Ανακοίνωση για την ασφάλεια στη θάλασσα», όσον αφορά την ανάγκη σύστασης μιας επιτροπής για την ασφάλεια στη θάλασσα, η ΟΚΕ είχε επιφυλάξεις για την ανάγκη προσθήκης μιας νέας διοικητικής βαθμίδας. Κατά τη γνώμη της, «θα ήταν λιγότερο γραφειοκρατικό να χρησιμοποιείται ο υπάρχων μηχανισμός της ομάδας εργασίας του Συμβουλίου, προσαρμοζόμενος ανάλογα με τις ανάγκες». Αναγνωρίζει ότι για να βελτιωθεί η διαδικασία της διαβούλευσης/ συντονισμού, έπρεπε να βρεθεί ένας μηχανισμός με τον οποίο θα μπορούσαν να διεξάγονται αυτές οι συζητήσεις μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, η «Ανακοίνωση για την ασφάλεια στη θάλασσα» δεν καθόριζε λεπτομερώς τη σύνθεση και τον ρόλο της επιτροπής για την ασφάλεια στη θάλασσα και αυτό επισημάνθηκε μάλιστα στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ.

(1) Οι προτάσεις τροποποιούν τις οδηγίες 94/57/EK, 93/74/EK, 94/58/EK, 95/21/EK, 96/98/EK, 97/70/EK, 98/18/EK, 98/41/EK και 1999/35/EK και τους κανονισμούς (ΕΟΚ) αριθ. 613/91, (ΕΚ) αριθ. 2978/94 και (ΕΚ) αριθ. 3051/95.

(2) Γνωμοδότηση σχετικά με ορισμένα θετικά μέτρα (αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών) στις θαλάσσιες μεταφορές, ΕΕ C 56 της 7.3.1990. Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση σχετικά με την ασφάλεια στη θάλασσα, ΕΕ C 34 της 2.2.1994, σ. 47. Γνωμοδότηση για την οδηγία 94/57/EK (νηογνώμονες), ΕΕ C 34 της 2.2.1994, σ. 14. Γνωμοδότηση για την οδηγία 95/21/EK (έλεγχος του κράτους του λιμένα), ΕΕ C 393 της 31.12.1994, σ. 50. Γνωμοδότηση με θέμα «Προς μια νέα ναυτιλιακή στρατηγική», ΕΕ C 56 της 24.2.1997, σ. 9. Γνωμοδότηση για την οδηγία περί τροποποιήσεως της οδηγίας 93/75/ΕΟΚ — Ελάχιστες προδιαγραφές που μεταφέρουν επικίνδυνα ή ρυπογόνα εμπορεύματα, ΕΕ C 133 της 28.4.1997, σ. 7. Γνωμοδότηση για την ασφάλεια των πλοίων. Γνωμοδότηση για την ασφάλεια των φορτηγών πλοίων μεταφοράς φορτίου χύδην.

(3) ΕΕ C 34 της 2.2.1994, σ. 47.

3.3. Η κατάσταση εξελίχθηκε τα τελευταία επτά χρόνια, μετά την υιοθέτηση της ανωτέρω ανακοίνωσης. Ορισμένες από τις αρμοδιότητες των κρατών μελών στον τομέα της ασφάλειας στη ναυτιλία μεταβιβάστηκαν στην Κοινότητα. Η νομοθεσία της ΕΕ για την ασφάλεια της ναυτιλίας καλύπτει σήμερα τις κυριότερες πτυχές των ισχυουσών συμβάσεων του ΔΝΟ⁽¹⁾, με κύριο στόχο της να διασφαλιστεί η αποτελεσματική και ενημερωμένη εφαρμογή των διεθνών προτύπων ασφαλείας στην ΕΕ.

3.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το συλλογισμό της Επιτροπής ότι το κόστος της μη ανάληψης δράσης θα ήταν μια συγκεχυμένη νομική κατάσταση και πολύπλοκες διοικητικές διαδικασίες λόγω της συνύπαρξης πολλών επιτροπών που θα λειτουργούσαν σύμφωνα με τους κανόνες που θέτει η απόφαση 87/373/ΕΟΚ και τα νέα νομοθετικά μέτρα που περιλαμβάνουν τη σύσταση επιτροπής, η οποία θα διέπεται από την απόφαση 1999/468/ΕΚ.

3.5. Η ΟΚΕ επικροτεί το στόχο της προτεινόμενης σύστασης μιας επιτροπής ασφάλειας της ναυτιλίας που θα αντικαταστήσει τις υπάρχουσες επιτροπές, όπως επικροτεί και τις προτεινόμενες αρμοδιότητές της όσον αφορά την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για την ασφάλεια της ναυτιλίας. Διερωτάται, ωστόσο, πώς συμβιβάζεται η παρούσα πρόταση με την «Ανακοίνωση σχετικά με την ασφάλεια των θαλάσσιων μεταφορών πετρελαίου» (15 Μαρτίου 2000), και την Ανακοίνωση σχετικά με τη δεύτερη δέσμη κοινοτικών μέτρων για την ασφάλεια στη θάλασσα μετά το ναυάγιο του πετρελαιοφόρου «Erika»⁽²⁾ όπου προβλέπεται η δημιουργία μίας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Ασφάλεια στη Θάλασσα. Μια τέτοια διάρθρωση θα υποστήριζε τις ενέργειες της Επιτροπής και των κρατών μελών για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της νομοθεσίας της ΕΕ και θα βοηθούσε στην προετοιμασία των τεχνικών της προσαρμογών. Ειδικότερα, θα μπορούσαν να της ανατεθούν: αξιολογήσεις ή αποστολές ελέγχου (π.χ., των νηογυμνών που προβλέπονται στην οδηγία 94/57/ΕΚ), επιθεωρήσεις των όρων υπό τους οποίους τα κράτη μέλη διενεργούν τους ελέγχους των πλοίων, λειτουργία των βάσεων δεδομένων της Επιτροπής (π.χ., της βάσης δεδομένων για την επιθεώρηση των επιβατικών πλοίων που προβλέπεται στην οδηγία 1999/35/ΕΚ). Ωστόσο, η εφαρμογή των ίδιων οδηγιών θα είναι, επίσης, καθήκον της προτεινόμενης επιτροπής για την ασφάλεια στη ναυτιλία.

3.6. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής⁽³⁾ ότι «το σύνολο των καθηκόντων αυτών πρέπει να εξασφαλίζεται αποκλειστικά από προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στον τομέα της ασφάλειας στην θάλασσα, το οποίο διαθέτει εκτεταμένες τεχνικές γνώσεις, καθώς και τέλεια εξοικείωση με τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς κανονισμούς στον τομέα της ασφάλειας στη θάλασσα και της πρόληψης της ρύπανσης». Ωστόσο, η ΟΚΕ πιστεύει ότι δεν είναι δυνατό να υπάρχει επικάλυψη ρόλου και αρμοδιοτήτων μεταξύ της προτεινόμενης ενοποιημένης κανονιστικής επιτροπής

για την ασφάλεια στη ναυτιλία και της προβλεπόμενης διοικητικής Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Ασφάλεια στη Θάλασσα. Μολονότι μια παρόμοια Υπηρεσία δεν μπορεί από θεσμική άποψη να έχει καμία νομοθετική ή κανονιστική αρμοδιότητα, είναι αναγκαίο να ορισθούν σαφώς ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Ασφάλεια στη Θάλασσα, προκειμένου να αποτραπεί οποιοσδήποτε κίνδυνος σύγχυσης ή επικάλυψης εργασιών με την Επιτροπή για την Ασφάλεια στη Ναυτιλία.

3.6.1. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρόταση άπτεται ενός ακανθώδους νομικού προβλήματος, και συγκεκριμένα της σχέσης μεταξύ του νομικού συστήματος της ΕΕ και της διεθνούς νομικής τάξης, το οποίο εμφανίστηκε όταν τα κράτη μέλη έδωσαν σε εφαρμογή κανονισμούς ή οδηγίες στον τομέα της ασφάλειας στη ναυτιλία. Τροποποιήσεις των ισχυουσών διεθνών συμβάσεων, ψηφισμάτων και κωδίκων, υιοθετούνται από τον ΔΝΟ αρκετά συχνά και τίθενται γρήγορα σε ισχύ διεθνώς.

3.6.2. Σύμφωνα με την Επιτροπή, επειδή οι εσωτερικές διαδικασίες απαιτούν ιδιαίτερα πολύ χρόνο, η προσαρμογή στην επικαιρότητα της νομοθεσίας της ΕΕ έρχεται κατά κανόνα μετά την έναρξη ισχύος αυτών των τροποποιήσεων σε διεθνές επίπεδο. Το χάσμα αυτό είναι ακόμη μεγαλύτερο για τις οδηγίες, διότι υπάρχει επιπλέον η προθεσμία ενσωμάτωσής τους στο δίκαιο των κρατών μελών. Υπάρχει, συνεπώς, μια συστηματική χρονική διαφορά μεταξύ της έναρξης ισχύος στο διεθνές επίπεδο και της ημερομηνίας εφαρμογής μιας διάταξης στην ΕΕ. Αυτό δημιουργεί σύγχυση και νομική αβεβαιότητα στις εθνικές αρχές και στους ιδιώτες όσον αφορά τους κανόνες που πρέπει να εφαρμοσθούν. Έχει, επίσης, αρνητικές συνέπειες για την ασφάλεια στη ναυτιλία και για την προστασία του περιβάλλοντος, αφού οι διεθνείς τροποποιήσεις που αντιπροσωπεύουν αναβάθμιση των προτύπων ασφαλείας τίθενται σε ισχύ με καθυστέρηση από τα κράτη μέλη. Αμαυρώνεται έτσι η εικόνα της ΕΕ, η οποία εμφανίζεται ως μια περιοχή όπου εφαρμόζονται παρωχημένα ή λιγότερο αυστηρά πρότυπα.

Η Επιτροπή προτείνει, επομένως, τη θέσπιση μιας διαδικασίας εκ των προτέρων ελέγχου της συμμόρφωσης η οποία θα εγγυάται ότι μια διεθνής τροποποίηση που έρχεται σε άμεση αντίθεση με την κοινή πολιτική για την ασφάλεια στη θάλασσα, ή υποβαθμίζει το επίπεδο των προτύπων ασφαλείας, δεν μπορεί να καθιερωθεί σε κοινοτικό επίπεδο. Η διαδικασία αυτή θα περιλαμβάνει την επείγουσα σύγκληση της επιτροπής Ασφάλειας στη Ναυτιλία με πρωτοβουλία της Επιτροπής ή ενός κράτους μέλους, προκειμένου να λάβει τα κατάλληλα μέτρα. Κατά την επείγουσα συνεδρίαση θα εξετάζονται οι επίμαχες τροποποιήσεις και θα λαμβάνεται απόφαση σχετικά με τα ενδεδειγμένα κοινοτικά μέτρα. Για λόγους προληπτικούς, η Επιτροπή μπορεί επίσης να ζητήσει από τα κράτη μέλη να αναστείλουν ή να αναβάλουν κάθε ενδεχόμενο σχέδιο αποδοχής ή εφαρμογής της σχετικής διεθνούς τροποποίησης.

(1) Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (ΔΝΟ).

(2) COM(2000) 802 τελικό της 6ης Δεκεμβρίου 2000.

(3) Ανακοίνωση σχετικά με την ασφάλεια των θαλάσσιων μεταφορών πετρελαίου (15 Μαρτίου 2000).

3.6.3. Η ΟΚΕ συμμαρξίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι η τρέχουσα κατάσταση αναμφισβήτητα δεν είναι ικανοποιητική, αφού οι εγγενείς καθυστερήσεις των εσωτερικών διαδικασιών που οδηγούν στην υιοθέτηση μιας νομοθετικής πράξης με την επιτροπολογία είναι το κύριο εμπόδιο για την επίσπευση της επικαιροποίησης της κοινοτικής νομοθεσίας. Η ΟΚΕ κατανοεί, ωστόσο, ότι η καθυστέρηση που προξενεί η τρέχουσα διαδικασία της επιτροπολογίας είναι ασήμαντη σε σύγκριση με τον χρόνο που χρειάζεται στη συνέχεια για την αναλυτική εξέταση των διεθνών τροποποιήσεων μέχρι την τελική υιοθέτηση της κοινοτικής νομοθετικής πράξης και τη μεταφορά της έπειτα στις εθνικές νομοθεσίες. Εν πάση περιπτώσει, τις περισσότερες φορές, ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση της κοινοτικής διαδικασίας θα υπερβαίνει το χρόνο που απαιτείται κατά κανόνα για τη θέση σε ισχύ τροποποιήσεων νομικά δεσμευτικών μέσων με τη διαδικασία σιωπηρής αποδοχής του ΔΝΟ, δηλ. 18 μήνες από την ημερομηνία υιοθέτησης. Επομένως, σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, που θα αρχίσει να εφαρμόζεται μετά την υιοθέτηση της τροποποίησης, ακόμη και με τη νέα διάρθρωση που προτείνεται, θα υπάρχει αναπόφευκτα μια χρονική διαφορά μεταξύ της έναρξης ισχύος στο διεθνές επίπεδο και της ημερομηνίας εφαρμογής μιας διάταξης στην ΕΕ. Κατά συνέπεια, είναι αναγκαίο να καθιερωθούν ένας μηχανισμός και διαδικασίες που να διασφαλίζουν τη νομική αρμονία και τάξη.

3.6.4. Η ΟΚΕ σημειώνει την πρωτοτυπία της προτεινόμενης προσέγγισης σε σχέση με τη συνθήκη πρακτική. Πιστεύει ότι θα πρέπει να ανατεθεί εξουσία στην Επιτροπή μόνο στο αυστηρό καθεστώς του άρθρου 202 τρίτη περίπτωση της Συνθήκης (πρώην άρθρο 145). Σύμφωνα με την Επιτροπή, η εξουσία που της ανατίθεται «περιορίζεται στην ασφάλεια στη ναυτιλία, όπου τα διεθνή πρότυπα είναι ουσιαστικά τεχνικής φύσεως». Παρόλα αυτά, η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η σχετική διατύπωση των καθοριζόμενων στόχων φαίνεται να διευρύνει το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της πρότασης και τις περιορισμένες εξουσίες που ανατίθενται στην Επιτροπή.

3.6.5. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της φάσης διαπραγμάτευσης μιας τροποποίησης μιας διεθνούς Συμβάσεως στον ΔΝΟ και της φάσης που ακολουθεί την υιοθέτησή της. Όσον αφορά τη φάση διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με τη

νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁽¹⁾, επιβάλλεται να γίνεται διάκριση μεταξύ των θεμάτων για τα οποία η ΕΕ έχει αποκλειστική αρμοδιότητα και των περιπτώσεων για τις οποίες υπάρχει κοινή αρμοδιότητα της ΕΕ και των κρατών μελών. Η ΕΕ έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για τα θέματα που καλύπτονται από πράξεις του παράγωγου κοινοτικού δικαίου. Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη δεν εξουσιοδοτούνται να αναλαμβάνουν διεθνείς δεσμεύσεις και αυτή που πρέπει να αποφασίσει πώς θα ασκηθούν οι σχετικές αρμοδιότητες είναι η ΕΕ. Στις περιπτώσεις όπου δεν έχει υιοθετηθεί παράγωγο κοινοτικό δικαίο και υπάρχει κοινή αρμοδιότητα της ΕΕ και των κρατών μελών, τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν να αναλαμβάνουν διεθνείς δεσμεύσεις αλλά θα δεσμεύονται από το άρθρο 5 της Συνθήκης, που επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου που ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τους στόχους της Συνθήκης⁽²⁾. Κατ' ουσία, επομένως, η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν καθήκον να συνεργάζονται⁽³⁾, προκειμένου να καταλήξουν σε μια κοινή θέση έναντι μιας προτεινόμενης τροποποίησης στον ΔΝΟ. Η τρέχουσα πρακτική δείχνει ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη πράγματι συνεργάζονται σε όλες τις περιπτώσεις στη φάση διαπραγμάτευσης. Εξάλλου, η ΟΚΕ δεν συμμαρξίζεται τον φόβο της Επιτροπής ότι η ενσωμάτωση της διεθνούς νομοθεσίας για την ασφάλεια της ναυτιλίας στο εθνικό δικαίο των κρατών μελών της ΕΕ ενδέχεται να καταλήξει σε διαφορετική νομοθεσία μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών και σε υποβάθμιση του επιπέδου ασφαλείας στην

(1) Το ζήτημα αυτό συνδέεται αναπόφευκτα με το νομικό πρόβλημα των εξωτερικών αρμοδιοτήτων της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει ήδη εκδώσει μια σειρά αποφάσεις για αυτό το θέμα. Παρά τις αποφάσεις αυτές, η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της ΕΕ, των αρμοδιοτήτων που μοιράζεται με τα κράτη μέλη και των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων των κρατών μελών εξακολουθεί να είναι ασαφής. Ωστόσο, δεν υπάρχει αμφιβολία πως σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να συνεργασθούν στενά για να προσδιορίσουν τις θέσεις τους.

Στην υπόθεση αριθ. 22/70 ERTA (Επιτροπή κατά Συμβουλίου, 31 Μαρτίου 1971, Συλλογή της Νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου 1971, σ. 263), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάσισε ότι, στον βαθμό που η ΕΕ θεσπίζει κοινούς εσωτερικούς κανόνες, είναι αρμόδια και για τις εξωτερικές διαπραγματεύσεις που μπορούν να επηρεάσουν αυτούς τους κοινούς κανόνες.

Στη γνώμη αριθ. 1/76 (σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας για τη θέσπιση ευρωπαϊκού ταμείου ακινητοποιήσεως ποταμιών πλοίων, Συλλογή της Νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου 1977, σ. 741), αποφάσισε ότι αν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εσωτερική αρμοδιότητα για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου, έχει κατά συνέπεια και αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα για το συγκεκριμένο θέμα, στον βαθμό που αυτή η εξωτερική αρμοδιότητα είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου. Η γνώμη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου αριθ. 1/94 (Συμφωνία για την ίδρυση του ΠΟΕ, 15 Νοεμβρίου 1994, Συλλογή της Νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, σ. I-5267) βαίνει προς την ίδια κατεύθυνση, δηλώνοντας ότι σε περίπτωση κοινής αρμοδιότητας για τις εξωτερικές διαπραγματεύσεις η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει την υποχρέωση να συνεργασθεί στενά με τα κράτη μέλη για να προσδιορίσουν τη θέση τους (απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1987 για τις κοινές υποθέσεις 281, 283, 284, 285, 287/85, Συλλογή της Νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου 1997, σ. 3203). Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τις σχέσεις ΕΕ/ΔΟΕ (ΕΕ C 102 της 24.4.1995).

(2) Έγγρ. 10201/97 MAR 52/29.07.1997.

(3) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου με την οποία θεσπίζεται διαδικασία διαβουλευσεων για τις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών σε ναυτικά θέματα και για τις συναφείς προς τα θέματα αυτά ενέργειες σε διεθνείς οργανισμούς (ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 25).

ΕΕ. Η Επιτροπή αναγνωρίζει⁽¹⁾ ότι η προτεινόμενη διαδικασία ελέγχου της συμμόρφωσης θα εφαρμόζεται σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις και ότι ο κίνδυνος να υποβαθμιστεί το υπάρχον επίπεδο ασφαλείας (ως αποτέλεσμα μιας διεθνούς τροποποίησης των σχετικών προτύπων) είναι στην πράξη μικρός. Πράγματι, όποτε έχουν τροποποιηθεί ή προστεθεί κανόνες για την ασφάλεια της ναυτιλίας στο παρελθόν, ο στόχος ήταν η βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας της διεθνούς ναυτιλίας.

3.6.6. Όσον αφορά τη φάση που ακολουθεί την υιοθέτηση, μιας τροποποίησης από τον ΔΝΟ βάσει της σιωπηρής διαδικασίας, είναι σκόπιμο να υποβάλλονται τυχόν αντιρρήσεις κατά τη στιγμή της υιοθέτησης αφού έχουν προηγηθεί διαβουλεύσεις. Σημειώνεται σχετικά ότι σε πολύ λίγες περιπτώσεις τα μέλη του ΔΝΟ έχουν εκφράσει επιφυλάξεις κατά τη στιγμή της υιοθέτησης ή αντιρρήσεις μετά την υιοθέτησή τους. Θα ήταν, επομένως, ασυνεπές, άκαιρο και θα έφερνε σε δύσκολη θέση τόσο τον ΔΝΟ όσο και την ΕΕ, αν τα κράτη μέλη της ΕΕ αναγκάζονταν εν συνεχεία να υποβάλλουν επίσημες αντιρρήσεις με πολύ περιορισμένο, αν όχι ανύπαρκτο, πρακτικό αποτέλεσμα.

3.6.7. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν προσχωρήσει στις σχετικές συμβάσεις του ΔΝΟ και δεσμεύονται από τις διατάξεις τους. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και η ίδια η ΕΕ έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας. Βάσει των διατάξεων της τελευταίας σύμβασης (π.χ. του άρθρου 211) έχουν αυξημένη νομική υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι τα πλοία που φέρουν σημαίες κρατών μελών της ΕΕ συμμορφώνονται προς τις διατάξεις περί ασφαλείας της ναυτιλίας και προστασίας του περιβάλλοντος που έχουν θεσπιστεί από τον αρμόδιο διεθνή οργανισμό δηλαδή το ΔΝΟ. Συνεπώς, ο στόχος των προτεινόμενων μέτρων θα πρέπει να είναι η διασφάλιση της έγκαιρης και πλήρους εφαρμογής των διεθνών προτύπων, υπό τον όρο ότι οποτεδήποτε αυτά θεωρούνται υποδεέστερα των αντίστοιχων προτύπων της ΕΕ, ή ασυμβίβαστα με αυτά, θα λαμβάνονται τα δέοντα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ.

3.6.8. Επιπλέον, η ΟΚΕ σημειώνει ότι, ενώ η παρούσα πρόταση αναφέρεται στις αποφάσεις 1999/468/ΕΚ και 87/373/ΕΟΚ σχετικά με την επιτροπολογία, δεν κάνει μνεία στην απόφαση 77/587/ΕΟΚ⁽²⁾. Η απόφαση θεσπίζει μια διαδικασία διαβουλεύσεων για τις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών επί ναυτιλιακών θεμάτων, και προβλέπει την ανάληψη δράσεων για τα θέματα αυτά σε διεθνείς οργανισμούς. Η παρούσα πρόταση φαίνεται να τροποποιεί αυτόν ακριβώς το μηχανισμό διαβουλεύσεων χωρίς να κάνει την παραμικρή αναφορά σε αυτόν. Η ΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι το 1997 προτάθηκε μια νέα απόφαση⁽³⁾ για ακύρωση της απόφασης 77/587/ΕΟΚ, χωρίς ωστόσο να δοθεί καμία συνέχεια.

Η ΟΚΕ, στη σχετική γνωμοδότησή της, ενώ επικροτεί τον προτεινόμενο μηχανισμό των εκ των υστέρων διαβουλεύσεων, εξέφρασε την προτίμησή της σε μία επιτροπή λειτουργούσα ως υπηρεσία του Συμβουλίου αντί μιας επιτροπής υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διότι θα καλύπτει ευρύ φάσμα θεμάτων που δεν εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ.

3.6.9. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, αν και αναγνωρίζει τη σκοπιμότητα των προς εφαρμογή μέτρων σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις, η ΟΚΕ πιστεύει σθεναρά ότι το πεδίο εφαρμογής και η επιλογή του κατάλληλου χρονικού σημείου για την προτεινόμενη διαδικασία του εκ των προτέρων ελέγχου της συμμόρφωσης πρέπει να προσαρμόζονται ώστε να αποφεύγονται ανεπιθύμητες νομικές συγκρούσεις και περιπλοκές με το διεθνές δίκαιο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 1 της πρότασης κανονισμού

4.1.1. Για μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά την πρόθεση και το πεδίο εφαρμογής, θα ήταν σκόπιμο να αναδιατυπωθεί ο ορισμός των «διεθνών νομοθετημάτων» στο άρθρο 1 β) ως «διεθνή νομοθετήματα που αναφέρονται στην κοινοτική ναυτιλιακή νομοθεσία, όπως ορίζεται στην παράγραφο 2».

4.2. Άρθρο 4 παράγραφος 1 της πρότασης κανονισμού

4.2.1. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η καθυστερημένη εφαρμογή των τροποποιήσεων των διεθνών προτύπων, οι οποίες κατά κανόνα αντιπροσωπεύουν αναβάθμιση των προτύπων ασφαλείας, έχει αρνητικές συνέπειες για την ασφάλεια στη ναυτιλία και για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 4, αντίθετα, αναφέρει ως μία από τις περιπτώσεις δυνατής τροποποίησης της κοινοτικής νομοθεσίας τον αδιανόητο έκδηλο κίνδυνο να υποβαθμιστεί το επίπεδο ασφαλείας της ναυτιλίας ή η προστασία του περιβάλλοντος από μία διεθνή τροποποίηση.

4.3. Άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 της πρότασης κανονισμού

4.3.1. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η ισχύουσα σχετική κοινοτική νομοθεσία που αναθέτει εξουσίες στις αντίστοιχες υφιστάμενες επιτροπές δεν αποκλείει τις εκ των υστέρων διαβουλεύσεις. Εν πάση περιπτώσει, τα προτεινόμενα μέτρα παρέχουν τη δυνατότητα διεύρυνσης του ρόλου της επιτροπής ασφαλείας στη ναυτιλία από αντιδραστικό σε ενθαρρυντικό της δράσης. Τα οφέλη από τις απαιτούμενες αλλαγές είναι προφανή. Οι τροποποιήσεις των διεθνών νομοθετημάτων του ΔΝΟ κατά κανόνα εξετάζονται από τις υποεπιτροπές και τις επιτροπές του πολύ πριν εγκριθούν και υιοθετηθούν. Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν ευρείες δυνατότητες

(1) Αιτιολογική έκθεση, σημείο 19.

(2) ΕΕ L 239 της 17.9.1977.

(3) COM(96) 707 τελικό της 14.3.1997, ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 25.

ατομικά ή με διαβούλευση και συντονισμό να επηρεάσουν το αποτέλεσμα. Επομένως, θα ήταν δυνατό να γίνεται τακτική διαβούλευση με την επιτροπή ασφάλειας στη ναυτιλία κατά τα διάφορα στάδια εξέλιξης των τροποποιήσεων για να μπορούν τα κράτη μέλη να διαμορφώνουν μια κοινή θέση ή προσέγγιση, ιδίως στις περιπτώσεις τροποποιήσεων που υιοθέτησε ο ΔΝΟ βάσει της σιωπηρής διαδικασίας. Στις περιπτώσεις αυτές και όπου ενδείκνυται, είναι σκόπιμο να υποβάλλονται τυχόν αντιρρήσεις επίσημα κατά τη στιγμή της υιοθέτησης.

4.3.2. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι, βάσει της απόφασης 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου και προκειμένου να επισπευσθούν οι εσωτερικές διαδικασίες, θα μπορούσε να θεσπιστεί ένας μηχανισμός παράλληλης διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πριν την υιοθέτηση μιας τροποποίησης στον ΔΝΟ, ώστε να εξασφαλιστεί η συμμετοχή του Κοινοβουλίου από τα πολύ αρχικά στάδια στην ανάπτυξη της κοινοτικής νομοθεσίας. Η προστιθέμενη αξία αυτού του μηχανισμού θα ήταν ότι θα περιορίσει στο ελάχιστο τις περιπτώσεις διάστασης απόψεων για συγκεκριμένα θέματα και την ανάγκη συνδιαλλαγής.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τον στόχο της προτεινόμενης σύστασης μιας επιτροπής ασφάλειας στη ναυτιλία που θα αντικαταστήσει τις υπάρχουσες επιτροπές, όπως και τα προτεινόμενα καθήκοντά της όσον αφορά την υπάρχουσα κοινοτική νομοθεσία για την ασφάλεια της ναυτιλίας. Ωστόσο, τα καθήκοντα αυτά θα πρέπει να ορισθούν σαφώς, προκειμένου να αποφευχθεί η επικάλυψη και η επανάληψη εργασιών με την προτεινόμενη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Ασφάλεια στη Θάλασσα.

5.2. Σε σχέση με την προτεινόμενη διαδικασία του εκ των προτέρων ελέγχου της συμμόρφωσης, η ΟΚΕ, ενώ αναγνωρίζει τη σκοπιμότητα των μέτρων που πρέπει να εφαρμόζονται σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις, πιστεύει σθεναρά ότι το πεδίο εφαρμογής και η επιλογή του κατάλληλου χρονικού σημείου πρέπει να προσαρμόζονται ώστε να αποφεύγονται ανεπιθύμητες νομικές συγκρούσεις και περιπλοκές με το διεθνές δίκαιο.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την καθιέρωση κοινοτικού μηχανισμού για συντονισμό των επεμβάσεων πολιτικής άμυνας σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης»

(2001/C 139/07)

Στις 24 Οκτωβρίου 2000 και βάσει του άρθρου 262 της ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την ανωτέρω απόφαση.

Το τμήμα «Γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου και περιβάλλοντος» που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Φεβρουαρίου 2001. Εισηγήτρια ήταν η κα zu Eulenburg.

Κατά τη 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

1.1. Η πρόταση προβλέπει έναν αποτελεσματικό συντονισμό των παρεμβάσεων των αρμόδιων εθνικών μονάδων για σκοπούς πολιτικής άμυνας και συμπληρώνει το υφιστάμενο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης στον τομέα της πολιτικής άμυνας.

1.2. Ο σχεδιαζόμενος αποτελεσματικός κοινοτικός μηχανισμός επέμβασης για σκοπούς πολιτικής άμυνας υπαγορεύεται από τις πρόσφατες καταστροφές, οι οποίες προκάλεσαν σοβαρές ζημιές σε κράτη μέλη και γειτονικές χώρες και οδήγησαν στην έκκληση για επείγουσα βελτίωση των μέτρων πολιτικής άμυνας σε κοινοτικό επίπεδο.

1.3. Τα προτεινόμενα μέτρα, π.χ. η έγκαιρη γνωστοποίηση, ο προσδιορισμός των ομάδων παρέμβασης, η σύσταση ομάδων εκτίμησης και συντονισμού και η καθιέρωση κοινών κανόνων για επεμβάσεις από κοινού, δεν προβλέπονται στο προαναφερθέν πρόγραμμα δράσης. Όσον αφορά το πρόγραμμα κατάρτισης για τη βελτίωση της συνεργασίας, η πρόταση σχετικά με ένα αποτελεσματικό κοινοτικό μηχανισμό υπερβαίνει τα όρια του ισχύοντος προγράμματος δράσης.

1.4. Το ψήφισμα της 8ης Ιουλίου 1991 σχετικά με τη βελτίωση της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ κρατών μελών σε περίπτωση φυσικών ή τεχνολογικών καταστροφών αποτελεί τη βάση του υφιστάμενου συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Θέση επί της αρχής

Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής. Θεωρεί ότι η θέσπιση ενός κοινοτικού μηχανισμού επέμβασης για σκοπούς πολιτικής άμυνας σε περιπτώσεις καταστροφών ή άμεσου κινδύνου τέτοιων καταστροφών, ο οποίος θα επιτρέπει την ταχεία αντιμετώπισή τους, αποτελεί θετική προσθήκη στο υφιστάμενο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης στον τομέα της πολιτικής άμυνας.

2.2. Προβλεπόμενα μέτρα

2.2.1. Τα ακόλουθα μέτρα

- ενημέρωση σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους για την συντονισμένη επέμβαση σε περιπτώσεις καταστροφών·
- ανάπτυξη προγράμματος κατάρτισης·
- θέσπιση ομάδων εκτίμησης και συντονισμού·
- θέσπιση κοινού συστήματος επικοινωνίας για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης,

για την θέσπιση του μηχανισμού φαίνονται κατά βάση κατάλληλα για τη βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού σε περιπτώσεις καταστροφών.

2.2.2. Στην πράξη, δεν είναι δυνατόν να αποφευχθούν δυσκολίες λόγω, εν μέρει, των πολύ διαφορετικών καταστάσεων που υφίστανται στα κράτη μέλη. Στις Ειδικές παρατηρήσεις, πραγματοποιούνται λεπτομερείς διευκρινίσεις όσον αφορά ορισμένα άρθρα και το παράρτημα (σημείο 3).

2.2.3. Η Επιτροπή οφείλει να παράσχει έντονη στήριξη στην ανάπτυξη συστημάτων πρόληψης στις υποψήφιες χώρες.

2.2.4. Η ΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι η ενισχυμένη διαδικασία πολιτικής άμυνας μπορεί να συμβάλει και στην Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας της ΕΕ σε περιπτώσεις κρίσεων σε τρίτες χώρες όπου πρέπει να δοθεί σφαιρική μη στρατιωτική λύση.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ενημέρωση (άρθρο 2)

Αξιολογείται θετικά η υποχρέωση αμοιβαίας και εκτενούς ενημέρωσης των κρατών μελών και της Επιτροπής σε περιπτώσεις σοβαρών περιπτώσεων ανάγκης και καταστροφών. Ωστόσο, πρέπει να γίνει σαφής και υποχρεωτική περιγραφή των διόδων επικοινωνίας ώστε να αποφευχθούν οι μη αναγκαίες δαπάνες και να διασφαλισθεί μια αποτελεσματική μέθοδος εργασίας.

3.2. Ικανότητα (άρθρο 3)

3.2.1. Η διατύπωση «... ομάδες επέμβασης διαθέσιμες πάραυτα για επέμβαση στο εξωτερικό ή ικανές να συγκροτηθούν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα ...» είναι πολύ γενική. Για τη βελτίωση της αξίας της ενημέρωσης και για την απλοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας, η ΟΚΕ συνιστά να αναπτυχθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 8 διαχειριστική επιτροπή «δικτύου». Οι «δικτυακές» προσεγγίσεις — π.χ. το μέγεθος της ομάδας και οι στόχοι της παροχής βοήθειας — επιτρέπουν τις συγκρίσεις και, κατά συνέπεια, την αξιολόγηση της αποδοτικότητας.

3.2.2. Οι υφιστάμενες τόσο υπερεθνικές πληροφορίες όσο και τράπεζες δεδομένων — ιδιαίτερα οι πόροι των μη κυβερνητικών οργανώσεων — πρέπει να χρησιμοποιηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα και να ενσωματωθούν με τον κατάλληλο τρόπο στο σύστημα ενημέρωσης. Καλούνται λοιπόν τα κράτη μέλη να συμβάλουν στη βελτίωση της ερευνητικής προσπάθειας.

3.3. Συντονισμός των επεμβάσεων για σκοπούς πολιτικής άμυνας (άρθρο 4)

3.3.1. Όταν γίνεται λόγος για την ανάπτυξη των προγραμμάτων κατάρτισης, τίθεται αναγκαστικά το ερώτημα της ακριβούς στοχοθέτησης. Ο στόχος της κατάρτισης πρέπει να διαμορφωθεί όσο το δυνατόν σαφέστερα και να μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή από κοινού στα κράτη μέλη.

3.3.2. Θετική κρίνεται η διαμόρφωση προγράμματος για την αξιολόγηση των εμπειριών και η διάδοση των γνώσεων.

3.4. Αίτημα παροχής βοήθειας (άρθρο 5)

3.4.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι αναφερόμενες δυνατότητες χορήγησης βοήθειας συμπληρώνουν τις υφιστάμενες διμερείς συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών — στο βαθμό που τούτο είναι απαραίτητο — και τελειοποιούν την «διασυννοιακή πολιτική άμυνα» και τη χορήγηση βοήθειας σε γείτονες χώρες. Μια συμβολή σε υφιστάμενες πρωτοβουλίες κρίνεται χρήσιμη.

3.4.2. Η διατύπωση του άρθρου 5 παράγραφος 1 «Σε περίπτωση κατάστασης έκτακτης ανάγκης εντός της Κοινότητας, ...» πρέπει να συμπληρωθεί με τα εξής: «ή όταν ένα κράτος μέλος απειλείται από μια εξωτερική καταστροφή ...».

3.5. Συμμετοχή τρίτων χωρών (άρθρο 6)

Κρίνεται πολύ θετική η αναφορά στη συμμετοχή των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς και της Κύπρου, της Μάλτας και της Τουρκίας.

3.6. Λεπτομέρειες όσον αφορά το Παράρτημα — Βασικές αρχές επέμβασης για παροχή βοήθειας στο εσωτερικό της Κοινότητας

3.6.1. Η αυτονομία ως προς την υλικοτεχνική υποδομή και η επιτόπια αυτοδυναμία των ομάδων επέμβασης τουλάχιστον επί 48 ώρες είναι δύσκολο να διασφαλισθεί. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να καταβληθούν σχετικές προσπάθειες. Δεδομένου ότι οι δυνάμεις επέμβασης πρέπει να ενσωματώνονται σε υφιστάμενες δομές επέμβασης, η απαίτηση αυτονομίας ως προς την υλικοτεχνική υποδομή για τις πρώτες 24 ώρες είναι επαρκής.

3.6.2. Σημείο 3 των βασικών αρχών — Η διεύθυνση των επεμβάσεων από «επιχειρησιακή άποψη» φαίνεται ορθή. Εξάλλου, τα όρια των καθηκόντων που αναλαμβάνουν οι μονάδες επέμβασης πρέπει να προσδιορίζονται συνεχώς προκειμένου να αποφεύγονται οι παρανοήσεις.

3.6.3. Σημείο 5 των βασικών αρχών — Η εξασφάλιση των αναγκαίων μέσων για την παροχή βοήθειας και των επικοινωνιών από τα κράτη μέλη που αιτούνται βοήθειας δεν είναι τόσο απλή στην πράξη. Η συνεργασία πρέπει να έχει συμφωνηθεί εκ των προτέρων, προκειμένου να έχουν λυθεί τα προβλήματα επικοινωνίας.

3.6.4. Σημεία 6 και 7 των βασικών αρχών — Κρίνεται θετική η παροχή στήριξης και η διοικητική απλοποίηση.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

- «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία»,
- «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού, όσον αφορά τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3763/91 για ειδικά μέτρα που αφορούν ορισμένα γεωργικά προϊόντα στα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα»,
- «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού, όσον αφορά τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1600/92 για ειδικά μέτρα υπέρ των Αζορών και της Μαδέρας όσον αφορά ορισμένα γεωργικά προϊόντα»,
- «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού, όσον αφορά τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1601/92 για ειδικά μέτρα που αφορούν ορισμένα γεωργικά προϊόντα υπέρ των Καναρίων Νήσων», και
- «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου τροποποιητικού του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2792/1999 περί καθορισμού των λεπτομερών κανόνων και ρυθμίσεων σχετικά με την κοινοτική διαρθρωτική βοήθεια στον τομέα αλιείας»

(2001/C 139/08)

Στις 18 Δεκεμβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ανωτέρω προτάσεις.

Το τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Νομισματική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 8 Φεβρουαρίου 2001 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Mengozzi.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου 2001), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 112 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της Επιτροπής.

1.1. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι οι εν λόγω προτάσεις θα πρέπει να αντιμετωπισθούν ως μία πρώτη ανταπόκριση στην ανάγκη να ληφθούν δεόντως υπόψη οι ιδιαιτερότητες των επτά εξόχως απόκεντρων περιφερειών της ΕΕ, όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 299 (2) της Συνθήκης του Άμστερνταμ και επαναλαμβάνεται εκ νέου στα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Κολωνίας και της Feira.

1.2. Τα προτεινόμενα μέτρα είναι περιορισμένης εμβέλειας, δεδομένου ότι απλώς αυξάνονται τα ανώτατα όρια της κοινοτικής βοήθειας για επενδύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στους τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας, καθώς και στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

1.3. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι τα μέτρα αυτά συμπορεύονται με τις απόψεις που έχει επανειλημμένως διατυπώσει επισημαίνοντας τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το σύνολο των εξόχως απόκεντρων περιφερειών της ΕΕ και ζητώντας την υιοθέτηση ειδικών μέτρων για την ευθυγράμμιση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των εν λόγω περιφερειών με εκείνη των υπολοίπων περιφερειών της Ένωσης.

2. Εν κατακλείδι, η ΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση της Επιτροπής για την κωδικοποίηση των προτεινόμενων τροποποιήσεων επί των κανονισμών του προγράμματος POSEI — τομέας γεωργίας⁽¹⁾. Και το μέτρο αυτό συνάδει προς το αίτημα που έχει κατ' επανάληψη διατυπώσει η ΟΚΕ περί απλοποιημένων και ευχερέστερα κατανοητών από το ευρύ κοινών κοινοτικών κανονισμών.

⁽¹⁾ Πρόγραμμα ειδικών μέτρων για απομακρυσμένες και νησιωτικές περιφέρειες.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί μέτρων ενθάρρυνσης στον τομέα της απασχόλησης»

(2001/C 139/09)

Στις 3 Νοεμβρίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, κατήρτισε στις 31 Ιανουαρίου 2001 την γνωμοδότησή του βάσει της εισηγητικής έκθεσης του κ. Vinay.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου 2001, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση απόφασης επί της οποίας έχει κληθεί να αποφανθεί η ΟΚΕ αποβλέπει στον ορισμό ενός λειτουργικού μέσου που προορίζεται να υποστηρίξει την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση.

1.2. Προκειμένου να αναπτυχθεί με μεγαλύτερη πάντοτε αποτελεσματικότητα η στρατηγική αυτή είναι απαραίτητες τόσο η κοινή επίγνωση και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί όσο και η διάδοση της πρακτικής που έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική. Αυτή η απαίτηση επιβεβαιώνεται ήδη με αποφασιστικότητα στην πρόταση του Συμβουλίου σχετικά με τους προσανατολισμούς για τις πολιτικές των κρατών μελών υπέρ της απασχόλησης το 2001.

1.2.1. Η εν λόγω πρόταση αποτελεί πρόσοδο, έστω και συμπληρωματικό, μέσο στις κατευθυντήριες γραμμές των προσανατολισμών, πενταετούς διάρκειας και χαρακτηρίζεται κυρίως από την πρόθεση να ενθαρρυνθεί ο συντονισμός μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών, όπως προβλέπεται από τον τίτλο της Συνθήκης περί της απασχόλησής.

1.2.2. Ειδικότερα επιδιώκεται η αύξηση της ανταλλαγής των γνώσεων και η συνεργασία στις ερευνητικές δραστηριότητες, η ανταλλαγή και η παρακολούθηση και συνεπώς υπογραμμίζεται ότι τα μέτρα ενθάρρυνσης της απασχόλησης (ΜΕΑ) αποβλέπουν σε υπερεθνικές δραστηριότητες, που είναι σε μεγάλο βαθμό μεταβιβάσιμες.

1.3. Η νομική βάση της πρότασης είναι το άρθρο 129 της ΣΕΚ που επιτρέπει στο Συμβούλιο την υιοθέτηση άμεσων μέτρων ενθάρρυνσης και προώθησης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στα προαναφερθέντα πεδία. Από την εν λόγω πρόταση, ωστόσο, έχουν αποκλειστεί τα πρότυπα σχέδια, μολοντί περιλαμβάνονται στο άρθρο της Συνθήκης, επειδή χρηματοδοτούνται ήδη από το ΕΚΤ.

1.4. Η Επιτροπή αναφέρει ότι η εν λόγω πρόταση έχει σκοπό να εξασφαλίσει τη συνέχεια των κοινοτικών δραστηριοτήτων στα θέματα της ανάλυσης, έρευνας και συνεργασίας που έχουν πραγματοποιηθεί έως εδώ, βάσει της αποφάσεως 98/171/ΕΚ που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2000, και η οποία την αντιστοιχεί

χρονική περίοδο είχε ληφθεί στα πλαίσια του άρθρου 235 της ΣΕΚ, βάσει του Συμβουλίου του Έσσην.

1.4.1. Η παρούσα πρόταση καταρτίστηκε με μια πιο στρατηγικά στοχοθετημένη προσέγγιση, στο φως της σημασίας που έχουν αποκτήσει οι πολιτικές για την απασχόληση με την ενσωμάτωσή τους στην ΣΕΚ μέσω της διαδικασίας του Λουξεμβούργου (1997) και με τον προσδιορισμό επί νομικής βάσεως του mainstreaming στην πολιτική της απασχόλησης (άρθρο 127,2 της ΣΕΚ). Ειδικότερα η πρόταση είναι συνεκτική με τους πολιτικούς και στρατηγικούς προσανατολισμούς που εκφράστηκαν στο πρόσφατο Συμβούλιο της Λισσαβώνας.

1.5. Οι αποδεκτές δραστηριότητες, που μπορούν να επικεντρωθούν είτε στους πυλώνες είτε στους επιμέρους προσανατολισμούς, θα πρέπει να καταρτιστούν «με μια συνεχή προσπάθεια μακροπρόθεσμης εμβέλειας».

1.5.1. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η ενίσχυση στα κράτη μέλη κατά την αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων, ενόψει επίσης του γεγονότος ότι, με τη λήξη της πενταετίας από τη διάσκηψη κορυφής του Λουξεμβούργου θα πρέπει να προσδιοριστεί ειδική διαδικασία αξιολόγησης. Επιπλέον αναφέρονται η παρακολούθηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση στα κράτη μέλη, η ανάπτυξη κοινών δεικτών, η προοπτική ανάλυσης των στρατηγικών τομέων, και εκδηλώσεις διεθνούς σημασίας. Τα αποτελέσματα των ερευνών θα έχουν τη μέγιστη δυνατή διάδοση είτε μέσω δημοσιεύσεων είτε μέσω συναντήσεων ή τέλος μέσω δημοσιεύσεων στο δίκτυο, κύκλου συζητήσεων και σεμιναρίων.

1.6. Οι δραστηριότητες είναι ανοικτές, πέρα από τις χώρες του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, και στις χώρες ΧΚΑΕ, στην Κύπρο, στην Μάλτα και στην Τουρκία καθώς και στις Μεσογειακές χώρες, στα πλαίσια των μορφών του τύπου των σημερινών σχέσεων.

1.7. Έστω και εάν η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων έχει ανατεθεί στην Επιτροπή, προβλέπεται μία ειδική επιτροπή που θα συγκροτηθεί από εκπροσώπους των κρατών μελών και θα υποβοηθεί την ίδια την Επιτροπή. Το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης για την πενταετία ισχύος της πρότασης είναι 55 εκατομμύρια ευρώ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ δέχεται θετικά την πρόταση της Επιτροπής. Η συμβολή που προκύπτει από τις αναλύσεις, γνώσεις και αξιολογήσεις, χάρη στη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, είναι στοιχείο που θεωρείται απαραίτητο για μια μακροπρόθεσμη στρατηγική όπως αυτή που καταρτίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας για τους τομείς της οικονομίας και της απασχόλησης.

2.2. Αποτελεί μόνιμη φροντίδα της ΟΚΕ, που εκφράστηκε σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις και σε κάθε πεδίο δραστηριότητας, η αναγκαιότητα προσδιορισμού ποσοτικά και ποιοτικά ομοιογενών κοινών δεικτών καθώς και συγκρίσιμων κριτηρίων αξιολόγησης, πέρα από τη διάδοση της ορθής πρακτικής. Η απαίτηση αυτή είναι ακόμη πιο ισχυρή στις πολιτικές της απασχόλησης που είναι σημαντικές για την παγίωση της κοινοτικής οικονομίας και για την κοινωνική συνοχή μεταξύ των πολιτών της Ένωσης.

2.3. Κρίνεται σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η προοπτική πτυχή που απαιτείται ως προσδιοριστικό στοιχείο των δραστηριοτήτων που γίνονται δεκτές στην πρόταση θα πρέπει να είναι πάντοτε συνεκτική με τους προσανατολισμούς που καθορίζονται ετησίως από το Συμβούλιο.

2.3.1. Όσον αφορά επίσης τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια των πυλώνων θα ήταν χρήσιμη η κατανομή της έρευνας έτσι ώστε να ενισχυθεί η συνοχή αυτή. Για παράδειγμα είναι επιθυμητό να δοθεί ειδική προσοχή, το 2001, στα ζητήματα της ισότητας των φύλων, ειδικότερα όσον αφορά τις απολαβές και τις διάφορες μορφές κοινωνικής προστασίας, όπως επίσης και στις πολιτικές της νομιμοποίησης της παράνομης εργασίας, και της αξιολόγησης και ρύθμισης των πολυάριθμων άτυπων μορφών εργασίας που προκύπτουν από τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές καθώς και από τις αλλαγές των μορφών απασχόλησης που συνδέονται με την ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών⁽¹⁾.

2.4. Η πρόταση δίδει προσοχή στο ρόλο των κοινωνικών εταίρων στα εν λόγω πλαίσια (άρθρο 8). Αυτό εξάλλου είναι σύμφωνο με τη θέση που έχει ληφθεί από το Συμβούλιο της Santa Maria da Feira στις 19 και 20 Ιουνίου 2000, στο οποίο κλήθηκαν οι κοινωνικοί εταίροι να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προσανατολισμών στα θέματα της απασχόλησης.

2.4.1. Εξάλλου, στους προσανατολισμούς για το 2001⁽²⁾, στο παράρτημα «Ορίζοντες στόχοι — δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης σε μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση» και στα σημεία Γ και Ε παροτρύνονται οι κοινωνικοί εταίροι να αναλάβουν καθήκοντα παρακολούθησης, κατάρτισης κοινών δεικτών, τραπεζών στατιστικών στοιχείων κ.λπ. Από τις δραστηριότητες αυτές επίσης μπορεί να προκύψει εμπλουτισμός των δράσεων που

προβλέπονται στην εν λόγω πρόταση. Θα πρέπει συνεπώς να προσδιοριστεί σε διάφορα επίπεδα μία μορφή χρηματοδότησης.

2.4.2. Στα πλαίσια πάντοτε του άρθρου 8, μολονότι έχουν προσδιορισθεί ως αναγκαίες οι επαφές διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους, αναφέρεται ότι θα ενημερώνονται για τις δραστηριότητες εφαρμογής μόνον κατόπιν αιτήσεως. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η ενημέρωση θα πρέπει να παρέχεται με τρόπο αυθόρμητο και τακτικό.

2.5. Το έγγραφο της Επιτροπής υπογραμμίζει, στο άρθρο 5, τη συνοχή και συμπληρωματικότητα μεταξύ των προβλεπόμενων από την εν λόγω πρόταση μέτρων και των άλλων κοινοτικών προγραμμάτων και αντίστοιχων πρωτοβουλιών όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα σχετικά με την κοινωνική ενσωμάτωση και το πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα. Η ΟΚΕ θεωρεί θετική την υπόδειξη αυτή και υποδεικνύει με τη σειρά της να επιδειχθεί μέγιστη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί συγκεκριμένα η περίπτωση επικαλύψεων και επαναλήψεων των δραστηριοτήτων που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν. Ταυτόχρονα υπογραμμίζει ωστόσο ότι το φάσμα των μέσων ή «αντίστοιχων» προγραμμάτων είναι μάλλον ευρύ και συνεπώς θα ήταν χρήσιμη μια σαφέστερη μεθοδολογική διατύπωση σε όσα αναφέρονται στο άρθρο 7.5 προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή και κυρίως η συμπληρωματικότητα όλων των υπό εξέλιξη σχετικών μέτρων.

2.6. Η ΟΚΕ κρίνει επιπλέον ότι μεταξύ των ενδεχόμενων αλληλεπιδράσεων που η πρόταση προβλέπει ότι θα υπάρξουν μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων, θα πρέπει να αναφερθεί η αναγκαιότητα εξακρίβωσης της συνάφειας που υπάρχει μεταξύ των διαφόρων δεικτών, και η οποία είναι αναγκαία τόσο στα πλαίσια του mainstreaming, όσο και σε συνάρτηση με τον ανοικτό συντονισμό όπως αυτός προσδιορίστηκε στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Στην προηγούμενη πρόταση προβλεπόταν επίσης η επιτροπή που αναφέρεται στο άρθρο 7. Οι αρμοδιότητές της ήταν ωστόσο πιο σημαντικές. Ειδικότερα η πρόταση έθετε τους γενικούς προσανατολισμούς που θα έπρεπε να διαπνέουν τις δραστηριότητες της επιτροπής. Επιπλέον, το βάρος της γνωμοδότησής της σχετικά με τα προτεινόμενα από την Επιτροπή μέτρα προς υιοθέτηση ήταν τόσο μεγάλο που μπορούσε να επιβάλει, σε περίπτωση που ήταν αρνητική, την ενημέρωση του Συμβουλίου και την παύση της εφαρμογής.

3.1.1. Όπως ήδη υπενθυμίσαμε, αυτή η διατύπωση είχε γίνει πριν από τη διαδικασία του Λουξεμβούργου και την ανάπτυξη των πολιτικών απασχόλησης της Ένωσης. Πράγματι, μολονότι δημοσιεύθηκε στην ΕΕ στις 23.2.1998, τόσο η ΟΚΕ όσο και η Επιτροπή των Περιφερειών είχαν ήδη εκφράσει τη γνωμοδότησή τους αντιστοίχως στις 26 Οκτωβρίου και 8 Νοεμβρίου 1995⁽³⁾.

(1) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας «Νέες γνώσεις — Νέα επαγγέλματα». ΕΕ C 14 της 16.1.2001.

(2) Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τους προσανατολισμούς για τις πολιτικές των κρατών μελών υπέρ της απασχόλησης το 2001. ΕΕ C 29 της 30.1.2001.

(3) Γνωμοδότηση για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής και την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την δραστηριότητα της Επιτροπής στα θέματα της ανάλυσης, της έρευνας, της συνεργασίας, και της δράσης στον τομέα της απασχόλησης» ΕΕ C 18 της 22.1.1996.

3.1.2. Συνεπώς, δεν θεωρείται απαραίτητο να υπάρξει εκ νέου μια επιτροπή η οποία στην πράξη έχει χάσει τον ρόλο της. Η επιτροπή απασχόλησης στην οποία αντιπροσωπεύονται ήδη τα κράτη μέλη φαίνεται να είναι πιο κατάλληλη για να αναλάβει τις λειτουργίες αυτές, έστω και μέσω μιας ad hoc ομάδας εργασίας, σε στενή και σαφώς καθορισμένη συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.

3.2. Είναι θετικό το γεγονός ότι στις δραστηριότητες μπορούν να συμμετέχουν και τρίτες χώρες, ενώ προηγουμένως αυτό αποτελούσε μόνον μια εν δυνάμει δυνατότητα. Κρίνεται ωστόσο ότι η συμμετοχή τους, και ειδικότερα η συμμετοχή των χωρών ΧΚΑΕ, θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί μέσω κοινοτικών κονδυλίων που έχουν ήδη προσδιορισθεί σε συνάρτηση με τις δραστηριότητες που είναι συνεκτικές με τον τύπο των υφιστάμενων σχέσεων, και δεν θα πρέπει να επιβαρύνουν τα επιμέρους κράτη μέλη στο βαθμό που το μέλλον της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση θα έχει οπωσδήποτε επιδράσεις στο επίπεδο της προετοιμασίας και της γνώσης που οι υποψήφιας χώρες θα έχουν καταφέρει να επιτύχουν ως προς αυτό. Δεν είναι τυχαίο που το πρόσφατο Συμβούλιο της Νίκαιας υπογράμμισε την ανάγκη «να βοηθηθούν οι υποψήφιας χώρες προκειμένου να υιοθετήσουν την ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης».

3.2.1. Ειδικότερα όσον αφορά την ουσία των δραστηριοτήτων αποδεικνύεται ότι κατά τη συνεργασία με τις χώρες ΧΚΑΕ θα πρέπει να αναπτυχθούν, παράλληλα με τις κάθε είδους αναλύσεις για τις προβληματικές της απασχόλησης και δραστηριότητες συγκριτικής τομεακής παρακολούθησης που εμφανίζονται ιδιαίτερα σκόπιμες ενόψει της διεύρυνσης.

3.2.2. Για τις μεσογειακές χώρες, αντιθέτως, θα είναι κυρίως σκόπιμες, μεταξύ άλλων, οι δραστηριότητες που συνδέονται με την περαιτέρω γνώση των μεταναστευτικών ροών και τις συναφείς προβληματικές για την απασχόληση.

3.3. Η ΟΚΕ διερωτάται εάν οι πιστώσεις που έχουν θεσπιστεί για την εν λόγω πρόταση είναι επαρκείς ενόψει των επιδιωκόμενων στόχων. Ισοδυναμούν πράγματι, εκτός από το έτος 2001, με τις υποδείξεις για την αντίστοιχη περίοδο, της προηγούμενης πρότασης: 10 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο. Η πρόταση εκείνη ωστόσο είχε εγκριθεί όχι βάσει της διαδικασίας του Λουξεμβούργου αλλά, όπως υπενθυμίσαμε ήδη, βάσει των αποφάσεων του Έσσην και συνεπώς με επίπεδο προσοχής και προτεραιότητας, πέρα από το πεδίο δραστηριότητας, που αναπόφευκτα ήταν λιγότερο

πιστικό και ευρύ απ' όσο επιβάλλει σήμερα η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση.

3.3.1. Σε μια πιο τεκμηριωμένη αξιολόγηση του περιορισμένου χαρακτήρα των εγγεγραμμένων πιστώσεων θα μπορούσε να συμβάλει θετικά, εάν ήταν διαθέσιμη, η τεκμηρίωση για τις δραστηριότητες που προωθήθηκαν βάσει όσων είχαν προβλεφθεί την περίοδο που λήγει. Η απουσία εκθέσεως δραστηριοτήτων δεν επιτρέπει την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, ή της πραγματικής επάρκειας των δαπανών σε σχέση με τους προσδιορισθέντες στόχους. Ωστόσο, ενόψει της σημασίας που έχει η υπό εξέταση πρόταση ως υποστήριξη των πολιτικών για την απασχόληση στην ΕΕ, η ΟΚΕ κρίνει ότι οι πιστώσεις θα πρέπει να υποβάλλονται ετησίως σε επαλήθευση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, βάσει αντικειμενικής αξιολόγησης των στόχων και των αναγκαίων πόρων.

3.3.2. Επισημαίνεται ότι εφεξής είναι αδύνατο η εν λόγω πρόταση να είναι πλήρως λειτουργική στις αρχές του 2001. Συνεπώς, είναι ακόμα πιο σημαντικό να διασφαλισθεί, όχι μόνον κατά το πρώτο έτος ισχύος, παρά την καθυστερημένη εκκίνηση, αλλά και καθ' όλη την διάρκειά της η μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα με την μεγαλύτερη δυνατότητα δαπανών.

3.4. Στην πρόταση φαίνεται να θίγεται παρεπιμπτόντως το ζήτημα της τοπικής ανάπτυξης (πρόλογος σημείο 6 5ο εδάφιο). Ωστόσο, τόσο στους προσανατολισμούς για το 2001 όσο και σε πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής υπογραμμίζεται η σημασία που έχει το να δοθεί τοπική διάσταση στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Για τα θέματα αυτά η ΟΚΕ έχει εκφραστεί θετικά και ειδικότερα σε ό,τι αφορά την Ανακοίνωση της Επιτροπής⁽¹⁾ συμφώνησε και υποστήριξε την απαίτηση να συμπεριληφθεί το τοπικό επίπεδο στο θετικό κύκλωμα διαδικαστικών πληροφοριών, συγκρίσιμων καταμετρήσεων, και ανταλλαγής της ορθής πρακτικής.

3.4.1. Κρίνεται ότι θα πρέπει να αναγνωρισθεί ρητώς ότι αυτός ο τύπος δραστηριότητας σε τοπικό επίπεδο, που είναι απολύτως συνεκτικός με το περιεχόμενο της υπό εξέταση πρότασης, απορρέει από το άρθρο 129 της Συνθήκης ΕΚ και θα πρέπει συνεπώς να καταστεί σαφέστερη η παρουσία του στα πλαίσια του προορισμού των κινήτρων που προωθούνται στα πλαίσια της εν λόγω αποφάσεως.

(¹) Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής — Δράσεις σε τοπικό επίπεδο σε θέματα της απασχόλησης — να δοθεί τοπική διάσταση στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση — ΕΕ C 14 της 16.1.2001.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής «Ενδιάμεση επισκόπηση των τριών διαδικασιών στις οποίες στηρίζεται η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση»

(2001/C 139/10)

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 2ας Μαρτίου 2000, και σύμφωνα με τα άρθρα 23(3) του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα την «Ενδιάμεση επισκόπηση για την απασχόληση»

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συγκρότησε υποεπιτροπή, βάσει των άρθρων 11.4 και 19.1 του Εσωτερικού Κανονισμού της, στην οποία ανέθεσε τις σχετικές εργασίες.

Η υποεπιτροπή υιοθέτησε το σχέδιο γνωμοδότησης στις 14 Φεβρουαρίου 2001, με βάση την εισηγητική έκθεση του εισηγητή κ. Olsson και της συνεισηγήτριας κας Engelen-Kefer.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και με 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό της επισκόπησης

1.1. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι:

- η επισκόπηση των διαφορετικών διαδικασιών (Λουξεμβούργου, Κάρντιφ, Κολονίας) στο πλαίσιο μίας σφαιρικής προσέγγισης·
- η προετοιμασία του Εαρινού Συμβουλίου της Στοκχόλμης του 2001, του πρώτου γεγονότος με το οποίο δίνεται συνέχεια στη Σύνοδο Κορυφής της Λισσαβόνας, η οποία επιβεβαίωσε την ανάγκη συντονισμού των τριών διαδικασιών καθώς και της εισαγωγής νέων στοιχείων.

Δεδομένου ότι στην ΟΚΕ εκπροσωπούνται διάφοροι παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, η επισκόπηση της βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:

- στη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην προετοιμασία και εφαρμογή των τριών διαδικασιών και στη συνέχεια που θα δοθεί στη στρατηγική της Λισσαβόνας.
- στο ρόλο και τις αρμοδιότητες των διαφόρων παραγόντων σε ό,τι αφορά την ανάγκη να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία ανάμεσα στα νομοθετικά και στα λοιπά μέτρα, ενώ ταυτόχρονα θα υλοποιούνται οι στόχοι για την ανάπτυξη της οικονομίας που θα βασίζεται στις γνώσεις, μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής συνοχής, της αύξησης της απασχόλησης, της αειφόρου ανάπτυξης καθώς και ισότιμες και ίσες ευκαιρίες για όλους.

Οι διαρθρωτικοί δείκτες που υπέβαλε η Επιτροπή προκειμένου να δοθεί συνέχεια στην Σύνοδο Κορυφής της Λισσαβόνας αξιολογούνται σε άλλη γνωμοδότηση της ΟΚΕ⁽¹⁾.

1.1.1. Η διαδικασία του Λουξεμβούργου

Η διαδικασία του Λουξεμβούργου (Νοέμβριος 1997) αποσκοπεί στην ενίσχυση του συντονισμού των εθνικών πολιτικών για την απασχόληση. Η ουσία της διαδικασίας συνίσταται στο να δεσμευτούν τα κράτη μέλη ως προς ένα ολοκληρωμένο σύνολο κοινών σκοπών και στόχων που θα συσπειρωθούν κάτω από τους τέσσερις στυλοβάτες της απασχολησιμότητας, του επιχειρηματικού πνεύματος, της προσαρμοστικότητας και της ισότητας. Έχει ήδη καθιερωθεί μία διαδικασία τακτικού προγραμματισμού, κατάρτισης εκθέσεων, επισκόπησης από ομότιμους, αξιολόγησης και προσαρμογής των στόχων. Την κύρια έκφρασή της σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση οι οποίες αναπροσαρμόζονται κάθε χρόνο και στη συνέχεια μετατρέπονται σε εθνικά σχέδια για την απασχόληση σε όλα κράτη μέλη.

Το Συμβούλιο της Λισσαβόνας, με σκοπό να καταστήσει τη διαδικασία του Λουξεμβούργου αποτελεσματικότερη ζήτησε την υποβολή ενδιάμεσης επισκόπησης στα συμπεράσματα της οποίας θα περιλαμβάνονται οι κατευθυντήριες γραμμές της απασχόλησης για το έτος 2001.

Στην ενδιάμεση επισκόπηση⁽²⁾ διαπιστώνεται ότι η διαδικασία αυτή συνέβαλε στο να στραφεί η προσοχή στην απασχόληση και ότι πολλοί παράγοντες υιοθέτησαν μία ολοκληρωμένη προσέγγιση. Ταυτόχρονα, διαπιστώνονται αφενός, αύξηση των περιφερειακών διαφορών και αφετέρου μια παράλληλα αυξανόμενη έλλειψη εργατικού δυναμικού με επαγγελματική κατάρτιση. Διαπιστώνεται επίσης μία ανισορροπία σε ό,τι αφορά την υλοποίηση των διάφορων κατευθυντήριων γραμμών, ιδίως για τον πυλώνα της προσαρμοστικότητας. Και το «mainstreaming» των φύλων υλοποιήθηκε μόνο μερικώς. Στο μέλλον θα προτείνονται λιγότερες κατευθυντήριες γραμμές, ο αποτελεσματικότερος συντονισμός με άλλες διαδικασίες, η εξέλιξη των δεικτών αναφοράς, η βελτιωμένη παρακολούθηση και η διάδοση ορθών πρακτικών. Αναζητείται επίσης η σαφέστερη διανομή των ρόλων μεταξύ των παραγόντων ώστε να συμμετέχουν περισσότερο οι κοινωνικοί εταίροι. Τέλος, η διαδικασία πρέπει να καταστεί προς τα έξω πιο ορατή.

(1) Διαρθρωτικοί δείκτες.

(2) Εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής: Ενδιάμεση επισκόπηση της διαδικασίας του Λουξεμβούργου.

Η ΟΚΕ συμφωνεί με τα συμπεράσματα της ενδιάμεσης επισκόπησης και επιθυμεί ιδιαίτερα να δοθεί προσοχή στα σημαντικά θέματα, που παλαιότερα ήταν ποσοτικά και ποιοτικά, στη σημασία που έχει η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στους στόχους καθώς και στις υποχρεώσεις και στο ρόλο των κοινωνικών εταίρων σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές που αφορούν όλα τα επίπεδα. Η ΟΚΕ επιθυμεί επίσης να τονίσει ότι είναι ανάγκη να διασφαλισθεί ευρέως η διαδικασία του Λουξεμβούργου στα κράτη μέλη, τόσο σε τοπικό όσο και σε επίπεδο οργανώσεων της οικονομικής ζωής και της κοινωνίας. Μετά το τέλος της 5ετούς περιόδου πρέπει να εξετασθεί μία διακοπή ενός έτους ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες να αναλάβουν πραγματικά τις υποχρεώσεις τους. Είναι επίσης επιθυμητή η απλούστευση των διαδικασιών για να καταστεί δυνατός ο εντοπισμός και η διασαφήνιση των στόχων.

1.1.2. Η διαδικασία του Κάρντιφ

Η διαδικασία του Κάρντιφ (Ιούνιος 1998) έχει ως στόχο τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που μπορούν να καταστήσουν την ενιαία αγορά κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία νέες θέσεων απασχόλησης και την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανταγωνιστικότητας.

Η διαδικασία περιλαμβάνει μέτρα με τα οποία θα αρθούν τα εμπόδια που τίθενται στο εμπόριο ανάμεσα στα κράτη μέλη, θα αυξηθεί η αποδοτικότητα του τομέα των υπηρεσιών, θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να συμβάλλουν περισσότερο στην ανάπτυξη και την απασχόληση, θα διασφαλισθεί η πρόσβαση σε αποτελεσματικές κεφαλαιαγορές και η επαρκής προσφορά κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου, θα προωθηθεί μία αποτελεσματική πολιτική ανταγωνισμού και θα μειωθούν οι κρατικές ενισχύσεις.

Αναποκρινόμενα στην εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Κάρντιφ, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή καταρτίζουν ετήσιες εκθέσεις για θέματα που σχετίζονται με την μεταρρύθμιση της παραγωγής και των κεφαλαιαγορών.

Στη δεύτερη έκθεσή της για το Κάρντιφ⁽¹⁾, η Επιτροπή καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να εισαγάγουν οικονομικές μεταρρυθμίσεις, που θα είναι συμβατές με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, και θα διασφαλίζουν τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων κύκλων συμφερόντων, οι οποίοι με τη σειρά τους θα προτρέψουν τις δημόσιες αρχές να εγγυηθούν ότι θα υπάρξει όντως αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα λόγω των μεταβολών που θα οδηγήσουν σε βελτιώσεις προς όφελος των καταναλωτών, και σ' ένα απλό και υψηλής ποιότητας κανονιστικό περιβάλλον.

Η ΟΚΕ υποστηρίζει τα εν λόγω αιτήματα, επιθυμεί όμως να τονίσει ότι για να εφαρμοσθεί η διαδικασία του Κάρντιφ, με την ανάληψη μεγαλύτερων υποχρεώσεων από τους κοινωνικούς εταίρους και τις λοιπές οργανώσεις της οικονομικής ζωής και της κοινωνίας, είναι αναγκαία η πιο συστηματική και συνολική παρακολούθηση της.

1.1.3. Η διαδικασία της Κολονίας

Η διαδικασία της Κολονίας (Ιούνιος 1999) συμπληρώνει τις διαδικασίες του Λουξεμβούργου και του Κάρντιφ στο πλαίσιο μίας συνεκτικής σφαιρικής προσέγγισης — του Ευρωπαϊκού Συμφώνου

για την Απασχόληση — και συγκεντρώνει όλα τα μέτρα της ΕΕ για την απασχόληση. Η διαδικασία επιβάλλει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και τη βελτίωση της συνέργειας ανάμεσα στις μισθολογικές εξελίξεις και την νομισματική, δημοσιονομική και φορολογική πολιτική. Εξάλλου, με τη βοήθεια του μακροοικονομικού διαλόγου, αποσκοπεί στη διατήρηση μίας σταθερής μη πληθωριστικής ανάπτυξης και της βιωσιμότητας της επιτυχίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Οι Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ) αποτελούν κεντρικό στοιχείο της διαδικασίας συντονισμού των οικονομικών πολιτικών. Αποτελούν τον σύνδεσμο ανάμεσα στις οικονομικές πολιτικές και τις διαδικασίες του Λουξεμβούργου και του Κάρντιφ και από το 2000 εξετάζονται και σε συνεδριάσεις άλλων υπουργών εκτός των υπουργών οικονομικών.

Στο μακροοικονομικό διάλογο συμμετέχουν το Συμβούλιο, η Επιτροπή, η ΕΚΤ και οι κοινωνικοί εταίροι. Από το 1999, οι σχετικές συνεδριάσεις πραγματοποιούνται δύο φορές τον χρόνο και διευθύνονται από τον πρόεδρο του Συμβουλίου Ecofin.

Η ΟΚΕ διαπιστώνει μεν ότι η διαδικασία της Κολονίας άρχισε, επιθυμεί όμως να τονίσει την κοινή άποψη των ευρωπαϊκών οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων ότι οι υπουργοί οικονομικών πρέπει όντως να συμμετέχουν στη διαδικασία και ότι στο διάλογο πρέπει να συμπεριληφθούν και οι σχέσεις μακροοικονομικής πολιτικής και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων⁽²⁾.

2. Η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας — Η νέα ανοικτή μέθοδος συντονισμού

2.1. Με αφετηρία τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Κολονίας και του Ελσίνκι, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας έδωσε έμφαση στην ανάγκη συντονισμού και αφετέρου οι εν λόγω διαδικασίες να είναι καλύτερα συναρθρωμένες.

Ωστόσο, αντί να θέσει σε εφαρμογή μία νέα διαδικασία, το Συμβούλιο εισήγαγε μία νέα πολιτική μέθοδο, την αποκαλούμενη νέα ανοικτή μέθοδο συντονισμού, προκειμένου να εφαρμόσει το νέο στρατηγικό στόχο που υιοθετήθηκε κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Λισσαβόνας.

2.2. Η νέα μέθοδος συνεπάγεται τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών και την κατάρτιση συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων, καθώς και τον προσδιορισμό ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών, και σημείων αναφοράς για να καταστεί δυνατό να συγκριθούν οι βέλτιστες πρακτικές. Οι ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να μεταφερθούν στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές με βάση συγκεκριμένους στόχους και με τη βοήθεια μέτρων που να λαμβάνουν υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ιδιομορφίες.

(1) COM(1999) 061 τελικό. Οι οικονομικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην ΕΕ (II).

(2) Κοινές απόψεις της Ένωσης των Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης (Unice), του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημοσίων Επιχειρήσεων (CEEP), της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων, πριν από το φόρουμ υψηλού επιπέδου (EFS), που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2000.

2.3. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και με μία αποκεντρωμένη προσέγγιση, το Συμβούλιο πρότεινε η Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και «οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών» να συμμετάσχουν ενεργά στην εφαρμογή της εν λόγω μεθόδου. Η στρατηγική, συνεπώς, βασίζεται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και στις εταιρικές σχέσεις ιδιωτικών και δημοσίων φορέων.

2.4. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η νέα μέθοδος απαιτεί τη συμμετοχή του συνόλου της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να καταστεί δυνατό να εφαρμοστεί η στρατηγική. Το ευρωπαϊκό σχέδιο θα προωρήσει όχι με βάση μία προσέγγιση «εκ των άνω προς τα κάτω», αλλά με βάση έναν «εκ των κάτω προς τα άνω» συντονισμό των πολιτικών των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων.

2.5. Η ΟΚΕ έχει επανειλημμένως υποδείξει ότι οι κοινωνικές και οικονομικές οργανώσεις θα πρέπει να συμμετέχουν στη χάραξη, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών της ΕΕ, τόσο σε ευρωπαϊκή όσο και σε εθνική κλίμακα σε ό,τι αφορά, π.χ., τους γενικούς προσανατολισμούς για τις οικονομικές πολιτικές, τους προσανατολισμούς για την απασχόληση, την πολιτική για τις επιχειρήσεις, την ενιαία αγορά, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την κοινωνική προστασία, το πρόγραμμα δράσης για τον κοινωνικό αποκλεισμό, τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, κ.λπ. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η στρατηγική της Λισσαβόνας κατέστησε δυνατή την εισαγωγή νέων «διαδικασιών» σε άλλους τομείς της πολιτικής, όπως για την πολιτική καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας.

2.6. Το επόμενο βήμα που πρέπει να σημειωθεί είναι η ένταξη στη στρατηγική της Λισσαβόνας της πολιτικής μεταφορών, ενέργειας και περιβάλλοντος της ΕΕ.

2.7. Η νέα ανοικτή μέθοδος συντονισμού ανταποκρίνεται στην ποικιλότητα των πολιτισμών, των τρόπων ζωής και των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που απαντώνται στην Ευρώπη. Με το πέρασμα του χρόνου, η ποικιλότητα αυτή επιτείνεται και χρειάζεται μία ποικιλία μέσων — κανονιστικών και μη. Είναι επίσης απαραίτητο να καλλιεργηθεί μία νοοτροπία που να προϋποθέτει τη συμμετοχή όλων των παραγόντων — όπως είναι οι επιχειρήσεις τόσο της «νέας» όσο και της «παλαιάς» οικονομίας, επαγγελματικές οργανώσεις, οι οργανισμοί κοινωνικής προστασίας, οι άλλοι κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες, οι αναγνωρισμένοι και μη επαγγελματικοί κλάδοι, οι ιδιωτικές οργανώσεις και οι κρατικές υπηρεσίες. Εξάλλου, για να μπορέσει να αντιμετωπισθεί το θέμα αυτής της ποικιλότητας έχει καθοριστική σημασία να ληφθεί υπόψη και η γεωγραφική διάσταση της πολιτικής η οποία στηρίζεται σε ευρείες εταιρικές σχέσεις.

Η ΟΚΕ όμως, επιθυμεί συγχρόνως να τονίσει τις κοινές αξίες στις οποίες στηρίζεται το ευρωπαϊκό πρότυπο και ότι η νέα συντονιστική μέθοδος απαιτεί όπως η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των πολιτικών (πράγμα που μπορεί να γίνει με διαφορετικό τρόπο στα διάφορα κράτη μέλη) που βασίζονται στα κοινά κριτήρια, εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

2.8. Η συνυπευθυνότητα του ιδιωτικού τομέα αποτελεί μία πρόκληση για την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και κατ'επέκταση και για την ΟΚΕ ως εκπροσώπου ενός ευρέος φάσματος αντιπροσωπευτικών κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων.

Η ΟΚΕ έχει συνεπώς την ευθύνη της κινητοποίησης των εν λόγω φορέων, κατά τρόπο ώστε να παρέχει προστιθέμενη αξία στη διαδικασία.

2.9. Η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι είναι αναγκαίο για τις υποψήφιας προς ένταξη χώρες να προετοιμασθούν το ταχύτερο δυνατόν για να συμμετάσχουν στη νέα μέθοδο συντονισμού, εφόσον προσχώρηση στην ΕΕ δεν σημαίνει μόνο την τυπική προσαρμογή στο ισχύον κοινοτικό κεκτημένο και την ίδρυση δημοσίων οργανισμών για την υλοποίησή του. Σημαίνει την όσο το δυνατόν ενεργητικότερη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων ώστε να αποκτήσει η διαδικασία διεύρυνσης την ευρύτερη δυνατή βάση. Στα πλαίσια των δικών της δραστηριοτήτων, η ΟΚΕ θα παρακολουθήσει επιμελώς την εν λόγω εξέλιξη προκειμένου να συμμετάσχουν σ' αυτήν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

2.10. Η νέα μέθοδος συντονισμού θα πρέπει επίσης να εξετασθεί σε συνάρτηση με το υπό κατάρτιση Λευκό Βιβλίο για τις νέες μορφές διακυβέρνησης της Ευρώπης, που θα δημοσιοποιηθεί μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης.

3. Συμμετέχει η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών; Έρευνα

3.1. Για το σκοπό αυτό θα αποσταλεί ερωτηματολόγιο στα μέλη της ΟΚΕ, σε διάφορες ευρωπαϊκές οργανώσεις καθώς και στις εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι π.χ. σε ποιο βαθμό και σε ποιο πολιτικό τομέα συμμετείχατε δραστήρια (στο μακροοικονομικό διάλογο, στις κατευθυντήριες γραμμές της απασχόλησης, στα προγράμματα για τις επιχειρήσεις, στην εσωτερική αγορά, στις οικονομικές υπηρεσίες, στην κοινωνική ασφάλιση, στα προγράμματα καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης).

Οι απαντήσεις από τα μέλη της ΟΚΕ καλύπτουν 13 από τα 15 κράτη μέλη. Απάντησαν επίσης 20 περίπου διεθνείς οργανώσεις και 8 εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές.

Μολονότι το ποσοστό απαντήσεων είναι, κάπως, χαμηλό μπορεί προς το παρόν από αυτές να αντληθούν τα εξής συμπεράσματα: Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων είναι γενικά ικανοποιητική, τόσο σε ευρωπαϊκό και εθνικό, όσο και σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Αυτό ισχύει ιδίως για τα ερωτήματα που ενδιαφέρουν τους κοινωνικούς εταίρους. Ακόμη, και οι οργανώσεις που εκπροσωπούν συγκεκριμένα συμφέροντα (π.χ. οικονομικές υπηρεσίες, ή τον κοινωνικό αποκλεισμό) παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο δραστηριότητας. Από τις απαντήσεις των κρατών μελών εξάγεται επίσης το συμπέρασμα ότι οι κοινωνικοί εταίροι δεν συμμετέχουν όταν π.χ. πρόκειται για την πολιτική απασχόλησης. Για τα θέματα της εσωτερικής αγοράς η συμμετοχή είναι χαμηλή, όπως δείχνουν οι απαντήσεις. Η συμμετοχή από τις «λοιπές οργανώσεις» (ομάδα 3) είναι γενικά χαμηλή (εκτός όταν πρόκειται για τα προγράμματα για τις επιχειρήσεις και για τα προγράμματα καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού σε εθνικό επίπεδο) σε σύγκριση με τη συμμετοχή των οργανώσεων των εργαζομένων και των επιχειρήσεων. Οι απαντήσεις δείχνουν ότι οι εθνικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές δεν συμμετέχουν πάντοτε με ενιαίο τρόπο σε εθνικό επίπεδο (μόνο 6 από τις 8 απάντησαν για ορισμένους από τους προαναφερθέντες πολιτικούς τομείς). Η ΟΚΕ φρονεί συνεπώς ότι είναι σημαντικό να επιτραπεί, τόσο από την Επιτροπή όσο και από τις εθνικές κυβερνήσεις, στους κοινωνικούς εταίρους να διαδραματίσουν τους ρόλους τους, χωρίς αυτές να επεμβαίνουν με τρόπο ακατάλληλο και βιαστικό, έτσι ώστε να έχουν την πλήρη ευθύνη στους τομείς αρμοδιοτήτων τους.

3.2. Προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή στη διαδικασία, η ΟΚΕ καλεί τις μεν κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να εκφέρουν τη γνώμη τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τις δε αρχές στα ίδια επίπεδα να αναπτύξουν, όπως έχει προταθεί, εταιρικές σχέσεις ανάμεσα στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που να βασίζονται στη διαφάνεια, την αμοιβαία εμπιστοσύνη και την ισότητα.

Στη σύνοδο κορυφής της Στοκχόλμης το Συμβούλιο πρέπει να τονίσει και πάλι τη σημασία της συμμετοχής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, απευθύνοντας το αίτημα αυτό σε κάθε κράτος μέλος.

Η ΟΚΕ φρονεί ωστόσο ότι είναι σημαντικό να επιτραπεί, τόσο από την Επιτροπή όσο και από τις εθνικές κυβερνήσεις, στους κοινωνικούς εταίρους να διαδραματίσουν τους ρόλους τους, χωρίς αυτές να επεμβαίνουν με τρόπο ακατάλληλο και βίαιο, έτσι ώστε να έχουν την πλήρη ευθύνη στους τομείς αρμοδιοτήτων τους.

4. Οι εταιρικές σχέσεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα και ο ρόλος του κράτους

4.1. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που είναι κοινές στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και οι οποίες αποτελούν τη βάση της στρατηγικής της Λισσαβόνας, ο δημόσιος τομέας θα πρέπει να διασφαλίσει ένα κανονιστικό πλαίσιο το οποίο να παρέχει τη δυνατότητα στην οργανωμένη κοινωνία των πολιτών να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων που έθεσαν οι διαδικασίες και η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας. Η ΟΚΕ στην περίπτωση αυτή υποστηρίζει τη σύσταση της έκθεσης του Κάρντιφ-II σχετικά με μία απλή και υψηλής ποιότητας νομοθεσία⁽¹⁾.

4.2. Οι εταιρικές σχέσεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα πρέπει να ενισχυθούν και να θεσπισθεί μία διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης προκειμένου να προσδιορισθούν οι ορθές πρακτικές σε ό,τι αφορά την κατανομή των αρμοδιοτήτων.

4.3. Οι κυβερνήσεις έχουν ανάγκη μιας συνολικής στρατηγικής για να αποφύγουν τον κατακερματισμό, αφενός για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα, και αφετέρου για να υπάρξει ομοφωνία με την ολοκληρωμένη προσέγγιση της κοινωνίας των πολιτών. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει συμφωνία με τη διοικητική μεταρρύθμιση που προτάθηκε από την Σύνοδο Κορυφής της Λισσαβόνας ως μέρος της οικονομικής μεταρρύθμισης. Προκειμένου να υποστηριχθεί η διοικητική μεταρρύθμιση και να διασφαλισθεί η υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών, χρειάζεται να ληφθούν μέτρα, πρώτον για την ανάπτυξη της πολιτικής προσωπικού, δεύτερον για τη συμμετοχή του προσωπικού, και τρίτον για την καλύτερη διαχείριση του προσωπικού. Απαιτείται επίσης η κατάστρωση μίας πολιτικής για τη δημιουργία καλύτερων προοπτικών για τις γυναίκες και τα άτομα που υποβάλλονται σε δυσμενείς διακρίσεις, και πρέπει επίσης να υπάρξει «εσωτερικός εκσυγχρονισμός», καινοτομίες και μεγαλύτερη παροχή υπηρεσιών, με ταυτόχρονη κατάργηση των άκαμπτων ιεραρχιών. Θα πρέπει επίσης να εξετασθούν οι συνέπειες που θα έχουν οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην περιφέρεια.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι δημόσιες διοικήσεις πρέπει να ενθαρρυνθούν σε μία ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των κρατών μελών για τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις, ώστε με παρόμοιο τρόπο με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, να αξιοποιηθούν τα καλά πρότυπα που υπάρχουν σε άλλα μέρη.

5. Διατήρηση και βελτίωση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

5.1. Τα μέτρα της ΕΕ που αποσκοπούν στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας επηρεάζουν ολόένα περισσότερο τις δραστηριότητες του δημόσιου τομέα. Πολλοί τομείς δεν υπάγονται πλέον στην δικαιοδοσία των κρατών μελών, αλλά στους νόμους της ελεύθερης αγοράς.

Η εξέλιξη αυτή είναι ευπρόσδεκτη δεδομένου ότι εξασφαλίζει υψηλότερη ποιότητα υπηρεσιών, χαμηλότερες τιμές και παρέχει σε όλους τους χρήστες τη δυνατότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες σε λογικές τιμές.

5.2. Ωστόσο, το κράτος είναι υπεύθυνο για τη βελτίωση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες αποτελούν καθοριστικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Η απουσία υπηρεσιών αυτού του είδους έχει αρνητικές επιπτώσεις στους πολίτες, τις θέσεις απασχόλησης, όπως και στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε τοπική κλίμακα.

5.3. Η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει να διασφαλίζεται. Ο στόχος θα πρέπει να είναι ένας παραγωγικός, αποτελεσματικός δημόσιος τομέας ο οποίος να συνδυάζει τη συμμετοχή των χρηστών, την οικονομική βιωσιμότητα και καλές συνθήκες για τους εργαζόμενους, παρέχοντας υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε λογικές τιμές. Ο στόχος αυτός πρέπει να ισχύει ανεξάρτητα από το ποιός είναι ο παραγωγός, δημόσιος ή ιδιωτικός, των υπηρεσιών αυτών.

5.4. Πρέπει να υιοθετηθούν καινοτομίες και να αυξηθεί η παραγωγικότητα, πράγμα που οδηγεί σε καλύτερες υπηρεσίες, σε ευρύτερο φάσμα επιλογών και σε χαμηλότερες τιμές. Ταυτόχρονα πρέπει να ανευρεθούν νέοι τρόποι με τους οποίους να αντιμετωπισθεί η αυξανόμενη ζήτηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, ιδίως για νέες κοινωνικές και φιλικές προς το περιβάλλον υπηρεσίες. Αυτό συμφωνεί και με το αίτημα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση σχετικά με την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών.

6. Απασχόληση

6.1. Η ΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση το γεγονός ότι η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας έθεσε ως στόχο την πλήρη αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού.

6.2. Προκειμένου να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος, χρειάζεται να αυξηθεί ο συντονισμός και η συνοχή των διάφορων διαδικασιών, μέσα στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισσαβόνας η οποία αποτελεί το επίκεντρο της πολιτικής. Η ΟΚΕ επιθυμεί εν προκειμένω να τονίσει τη σημασία της κατάρτισης συγκρίσιμων δεικτών για την αξιολόγηση του τρόπου εξέλιξης της απασχόλησης.

(1) COM(1999) 061 τελικό. Οι οικονομικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην ΕΕ (Κάρντιφ II).

Ωστόσο, δεν αρκεί να επιδιώκουν τα κράτη μέλη μόνο τη μείωση της ανεργίας. Θα πρέπει επίσης να έχουν ως στόχο την αύξηση των γενικών επιπέδων απασχόλησης, ώστε να επιτύχουν τα μέσα ποσοστά απασχόλησης που αναφέρονται στο σημείο 6.9.

6.3. Η ΟΚΕ ζητεί την ανάληψη συντονιστικών προσπαθειών για τη δημιουργία συνεργιών μεταξύ ανεξάρτητων φορέων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ΕΚΤ στα πλαίσια της νομισματικής πολιτικής και των κοινωνικών εταιρών κατά τη χάραξη της μισθολογικής πολιτικής. Ο συντονισμός αυτός βελτιώνει στην πράξη την κατανόηση των στόχων και των περιορισμών των διάφορων πρωταγωνιστών της οικονομικής πολιτικής.

Μια βιώσιμη αντικυκλική δημοσιονομική πολιτική που να μην θέτει σε κίνδυνο τη μεσοπρόθεσμη ισορροπία των δημόσιων οικονομικών είναι απαραίτητη. Προς το σκοπό αυτό, η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι απόλυτα αναγκαίο να συνεχισθούν οι προσπάθειες για την εξασφάλιση βιώσιμων δημόσιων οικονομικών στο πλαίσιο του Συμφώνου Ανάπτυξης και Σταθερότητας, λαμβάνοντας ταυτόχρονα μέριμνα ώστε να διατηρηθεί η βέλτιστη διάρθρωση μεταξύ των δαπανών για δημόσια κατανάλωση και δημόσιες επενδύσεις.

6.4. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τη διεξαγωγή τακτικού μακροοικονομικού διαλόγου στον οποίο θα συμμετέχουν οι υπουργοί οικονομικών και ο πρόεδρος της ΕΚΤ. Ο σκοπός του εν λόγω διαλόγου θα είναι η συμφωνία μεταξύ οικονομικών συνθηκών και της απαίτησης για κοινωνική συνοχή και η ανάληψη της ευθύνης εκ μέρους των κοινωνικών εταιρών για μία πολιτική μισθών που θα ευνοεί την απασχόληση και να προωδεί τις επενδύσεις. Ο διάλογος είναι απαραίτητος προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο ευρώ, και να αντιμετωπισθούν απρόβλεπτοι κίνδυνοι που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε οικονομική αστάθεια και κοινωνικά προβλήματα. Ενώ χρειάζεται να διεξαχθεί ένας μακροοικονομικός διάλογος και να υιοθετηθεί μία συντονισμένη οικονομική πολιτική προκειμένου να διατηρηθεί η οικονομική ανάπτυξη, θα πρέπει ταυτόχρονα να ληφθεί υπόψη το ζήτημα της ποικιλότητας σε εθνική κλίμακα και η επιλογή των μέτρων που θα ληφθούν στον οικονομικό τομέα και στον τομέα της φορολογίας θα πρέπει να εναπόκειται στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο μίας συνεκτικής σφαιρικής στρατηγικής.

6.5. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στους ισχυρούς δεσμούς που συνδέουν άρρηκτα τη μακροοικονομική και τη διαρθρωτική πολιτική. Συνεπώς, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την επίτευξη ενός «μίγματος πολιτικής», δηλαδή ενός συνεκτικού μίγματος μακροοικονομικών και διαρθρωτικών μέτρων τέλεια προσαρμοσμένων στους επιθυμητούς στόχους ανάπτυξης και απασχόλησης.

Το εν λόγω μίγμα πολιτικής δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στις μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές, αλλά ο συνεχής αυτός συντονισμός πρέπει να εφαρμόζεται στο πλαίσιο καθεμιάς χωριστά εκ των δύο αυτών πολιτικών. Με άλλα λόγια, πρέπει να επιδιωχτεί η καλύτερη δυνατή ισορροπία μεταξύ νομισματικής, δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής, που συνιστούν τη μακροοικονομική πολιτική. Επίσης, οι τεχνολογικές καινοτομίες, η έρευνα, ο ανταγωνισμός, η αγορά εργασίας, οι υποδομές και άλλες μεταρρυθμίσεις πρέπει όλες να στηρίζουν η μία την άλλη στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής.

6.6. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι το Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου που διοργανώθηκε τον Ιούνιο 2000, δεν θεωρήθηκε επιτυχές. Το Φόρουμ θα έπρεπε να είχε οργανωθεί με λειτουργικότερο τρόπο και να είχε πραγματοποιηθεί μεταξύ της δημοσίευσης της «έκθεσης» και πριν από την εαρινή σύνοδο του Συμβουλίου.

6.7. Η ΟΚΕ καλεί τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να συνεργαστούν, ιδιαίτερα με τους κοινωνικούς εταίρους, προκειμένου να συζητηθεί και να εφαρμοσθεί η στρατηγική για την απασχόληση. Για να είναι επιτυχής η στρατηγική οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να προσδιορίσουν με απόλυτη ελευθερία τις συγκεκριμένες συμβολές που θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους οι κυβερνήσεις.

Η ΟΚΕ ζητεί να διαθέσουν οι ευρωπαϊκές χώρες σημαντικούς πόρους στον τομέα των γνώσεων και της κατάρτισης, δεδομένου ότι η επιτυχία της στρατηγικής απασχόλησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτό. Τούτο αναφέρεται σε πολλές γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ (1).

Η ΟΚΕ επισημαίνει με έμφαση ότι στις συζητήσεις για τις κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να συμμετάσχουν και οι υπουργοί παιδείας.

Η ΟΚΕ αναμένει να σημειωθεί ένα περαιτέρω βήμα, στη σύνοδο Κορυφής της Στοκχόλμης, για να ξεκινήσει μία γενική ανύψωση της ποιότητας των γνώσεων που θα αφορά όλους.

6.8. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η εξέλιξη προς μία γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού και η ανάγκη ποιοτικής απασχόλησης θα πρέπει να ξετασθούν με ιδιαίτερη προσοχή κατά τη χάραξη της στρατηγικής για την απασχόληση κατά τα επόμενα χρόνια. Η ΟΚΕ σημειώνει σχετικά ότι η δημογραφική τάση προς έναν γηράσκοντα πληθυσμό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των αποταμιεύσεων, οι οποίες θα πρέπει να διοχετευθούν σε επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό, σε Ε&Α και στην τεχνολογία της γνώσης έτσι ώστε να καλυφθούν τα κενά στα ποσοστά συμμετοχής ανά ειδικότητα, ηλικία και φύλο, καθώς και ανάμεσα στις διάφορες ομάδες και περιφέρειες.

6.9. Η κύρια πρόκληση θα είναι η αύξηση των μέσων όρων των ποσοστών απασχόλησης όλων των κρατών μελών προκειμένου να επιτευχθούν οι γενικοί στόχοι (60 % για τις γυναίκες και 70 % για τους άνδρες). Η αύξηση αυτή θα πρέπει να συνοδεύεται με κατάλληλα μέτρα προκειμένου να επιτευχθεί κοινωνική συνοχή. Για να συμβούν αυτά, χρειάζεται η συμμετοχή ολόκληρης της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

6.10. Κατά την ΟΚΕ αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα στα πλαίσια ενός συστήματος που θα ευνοεί την απασχόληση τη φορολογία και την κοινωνική ασφάλιση προκειμένου:

(1) ΕΕ C 14 της 16.1.2001. Νέες γνώσεις, νέες δυνατότητες απασχόλησης, ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 62, Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή. Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: Φύση, περιεχόμενο, μελλοντικές προοπτικές. ΕΕ C 168 της 16.6.2000, σ. 30, Ευρωπαϊκή συνεργασία: αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση.

- να αυξηθεί η συμμετοχή των ηλικιωμένων εργαζομένων στην εργασία: η ΟΚΕ επανέρχεται στην πρότασή της⁽¹⁾ να αναληφθεί μία εκστρατεία πληροφόρησης σε ευρωπαϊκή κλίμακα, για να συνειδοτοποιηθεί ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι καθώς και ο κοινωνικός διάλογος που μπορεί, πιθανόν, να ενισχύσει τις υφιστάμενες κατευθυντήριες γραμμές της απασχόλησης·
- να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών με τη βελτίωση των δυνατοτήτων συνδυασμού της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Αποτελεί βασική προϋπόθεση το να οργανωθεί η φροντίδα των παιδιών και άλλων μη εργαζομένων μελών των νοικοκυριών, να διευκολυνθεί ο επαγγελματικός αναπροσανατολισμός, να εισαχθούν νέες μορφές οργάνωσης εργασίας και να καταστούν οι γυναίκες οικονομικά ανεξάρτητες·
- να ενσωματωθούν οι ευάλωτες ομάδες στην αγορά εργασίας, πράγμα που απαιτεί την υιοθέτηση πολιτικών στήριξης στις οποίες να συμμετέχει το σύνολο της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, ώστε να δημιουργηθούν οι διέξοδοι για όλα τα μειονεκτούντα άτομα με στόχο την αποφυγή καταστάσεων φτώχειας·
- να προωθηθεί η ισότητα των ευκαιριών και η ισότητα μεταχείρισης για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην αγορά εργασίας και σε όλους τους τομείς που συνδέονται με την απασχόληση (εσωτερική αγορά, κοινωνία των πληροφοριών, κλπ.)·
- να βελτιωθεί η κατάσταση των πολιτών των τρίτων χωρών όπως και άλλων μεταναστών που έχουν εγκατασταθεί στην ΕΕ, έτσι ώστε να μπορούν να βρίσκουν απασχόληση στην ανοικτή αγορά εργασίας και να τους παρέχεται η δέουσα κοινωνική ασφάλιση και να τους αναγνωρίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα·
- να επανεξετασθεί από όλες τις πλευρές η μεταναστευτική πολιτική με στόχο τον έλεγχο της μετανάστευσης που συμβάλει στην ευημερία τόσο της Ευρώπης όσο και της χώρας προέλευσης των μεταναστών. Η ΟΚΕ εξετάζει τώρα το εν λόγω θέμα, όπως και τη μεταναστευτική πολιτική, αλλά τονίζει ότι θα πρέπει μάλλον να εξετασθεί χωριστά από τη μεταναστευτική πολιτική.

6.11. Η ΟΚΕ φρονεί ότι το Συμβούλιο της Στοκχόλμης θα πρέπει να δώσει το έναυσμα για νέες πρωτοβουλίες προκειμένου να βελτιωθεί η επαγγελματική ζωή, όπως:

- να βελτιωθεί το επίπεδο εκπαίδευσης με τη βοήθεια μίας εκστρατείας σε ευρωπαϊκή κλίμακα σχετικά με τη δια βίου κατάρτιση στην οποία δεν συμμετέχουν μόνον οι επιχειρήσεις αλλά και όλοι παράγοντες, που σχετίζονται επίσημα και μη με την εκπαίδευση. Ταυτόχρονα, πρέπει να ανευρεθούν τρόποι για την καλύτερη διαφύλαξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων·

- να βελτιωθεί η υγεία και η ασφάλεια στον τόπο εργασίας, πράγμα που μπορεί να επιτευχθεί με την ανάληψη ενός νέου προγράμματος που προβλέπεται στην Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής·
- να καταβληθούν προσπάθειες ώστε οι πολιτικές της απασχόλησης και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας να οδηγούν στην κατανόηση της παρεχομένης εργασίας και σε συγκεκριμένες μορφές πρόσληψης·
- να ληφθούν μέτρα που να ενισχύουν τις νεοϊδρυθείσες οργανώσεις εργασίας, την ορθή εργασιακή καθοδήγηση και τις ρυθμίσεις ελαστικού ωραρίου που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες τόσο των επιχειρήσεων όσο και των εργαζομένων. Η αμοιβή της εργασίας πρέπει να αυξηθεί και να προωθηθεί η κινητικότητα·
- να εξετασθούν με προσοχή οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να βελτιωθεί η κατάσταση των γυναικών, καθώς και άλλων ομάδων που πληρώνονται χαμηλότερα και που έχουν περιορισμένες δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης.

7. Η εργατική νομοθεσία και η κοινωνική πρόνοια

7.1. Προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των νομοθετικών και μη νομοθετικών μέτρων, πρέπει η επικείμενη νομοθεσία της ΕΕ στον κοινωνικό και στον τομέα της αγοράς εργασίας να εξετασθεί σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, αλλά και με άλλες ενδιαφερόμενες κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις.

7.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη σύσταση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας και τη σημασία που η εν λόγω επιτροπή δίνει τώρα στις συντάξεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Επισημαίνεται ταυτόχρονα, ότι η επιτροπή αυτή έχει δύο άλλα καθήκοντα, δηλαδή την αποδοτικότητα της εργασίας και την υγιονομική περίθαλψη σε μακρόπνοη προοπτική.

7.3. Η βιωσιμότητα των συντάξεων συνδέεται, σε τελική ανάλυση, αναπόσπαστα με τη μακροπρόθεσμα βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένο το συνταξιοδοτικό σύστημα — είτε αυτές είναι κρατικές, συμβατικές ή αμοιβαίες, επικουρικές είτε ιδιωτικές, ατομικές.

7.4. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές τονώνονται χάρη στην αύξηση του αριθμού των συνταξιοδοτικών ταμείων τόσο σε ατομική βάση όσο και σε αμοιβαία και κατόπιν συμφωνίας ανάμεσα στους εργαζομένους και τους εργοδότες. Καθώς οι χρηματοδοτούμενες συντάξεις αποτελούν εισόδημα που καταβάλλεται εκ των υστέρων, οι εκπρόσωποι των δικαιούχων εισοδήματος θα πρέπει να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην τοποθέτηση κεφαλαίων εάν αυτό δεν αποβαίνει εις βάρος των εσόδων των εν λόγω δικαιούχων. Η ΟΚΕ προτείνει οι κατευθυντήριες γραμμές για την τοποθέτηση κεφαλαίων των συνταξιοδοτικών ταμείων να καθορισθούν είτε με συμφωνίες ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους, είτε με τη βοήθεια κωδίκων ορθής συμπεριφοράς σε ό,τι αφορά τα κεφάλαια, με στόχο τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και βιωσιμότητα.

⁽¹⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001, Ηλικιωμένοι εργαζόμενοι, σημεία 5.3 και 5.5. ΕΕ C 14 της 16.1.2001, Κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001.

Στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας θα πρέπει κατά συνέπεια να δοθεί εντολή για να εξετάσει επίσης τις εξελίξεις στα συστήματα επικουρικών συντάξεων, σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.

Η κινητικότητα των εργαζομένων δεν θα πρέπει να εμποδίζεται από τα διάφορα συνταξιοδοτικά συστήματα⁽¹⁾.

7.5. Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας θα πρέπει εξάλλου να εξετάσει επείγοντως τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας τα οποία συνδυάζουν ευελιξία και ασφάλεια, καταγράφοντας συγκεκριμένα τις καλές εμπειρίες και λύσεις που υπάρχουν στον τομέα αυτό.

7.6. Ένας άλλος τομέας στον οποίο τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει τη δέσμευση να εκσυγχρονίσουν την κοινωνική προστασία, είναι ο τομέας της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

7.7. Σχετικά με το δικαίωμα της ίσης πρόσβασης στις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, η ΟΚΕ φρονεί ότι τα προβλεπόμενα από το νόμο και τα επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα θα μπορούσαν να συνδυαστούν, υπό τον όρο ότι και τα δύο θα διατηρήσουν μία κοινή αντίληψη ότι το δικαίωμα αυτό είναι μία υπηρεσία κοινής ωφελείας, και ότι ούτε η επιλογή του κινδύνου ούτε η χρήση των γενετικών δεδομένων αποτελούν λόγο άσκησης διακρίσεων στον τομέα των ασφαλίσεων. Η ΟΚΕ κρίνει ότι, όπως τόνισε σε προηγούμενη γνωμοδότηση⁽²⁾ πρέπει να χαραχθούν κατευθυντήριες γραμμές αντί να θεσπίζονται νόμοι σε έναν τομέα του οποίου ο πολυσύνθετος χαρακτήρας είναι τόσο εμφανής. Στόχος είναι να διαμορφωθούν από τα κράτη μέλη, κατόπιν συνεργασίας και διαπραγματεύσεων με τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, συμβατικές προδιαγραφές απαιτήσεων που να λειτουργούν ως κώδικες ορθής συμπεριφοράς.

8. Ο ρόλος των επιχειρήσεων

8.1. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να θεωρούνται ως ένας οικονομικός παράγοντας που προάγει την κοινωνική συνοχή. Τα κράτη μέλη θα πρέπει συνεπώς να προωθούν το επιχειρηματικό πνεύμα σε όλους τους τομείς της κοινωνίας.

8.2. Οι προσπάθειες που αποβλέπουν στη διευκόλυνση της σύστασης και μεταβολής της ιδιοκτησίας επιχειρήσεων είναι πολύ σημαντικές για την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης. Έχει εξαιρετική σημασία να βελτιωθούν οι συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύσσονται οι μικρές επιχειρήσεις και να απλοποιηθούν οι διοικητικές διαδικασίες προκειμένου να αξιοποιηθούν νέα πεδία ανάπτυξης και απασχόλησης, και ιδιαίτερα ο τομέας των υπηρεσιών. Η ΟΚΕ διατυπώνει εκ νέου την πρότασή⁽³⁾ της για να καταστεί ο «Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Μικρές Επιχειρήσεις» σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση της προόδου.

8.3. Είναι σημαντικό να διασφαλισθεί ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων και να μην δίνεται έμφαση μόνον στους τομείς που χαρακτηρίζονται από καινοτομίες και υψηλή τεχνολογία. Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι μικρές, έχουν τοπικό χαρακτήρα και ανάγκη πολλών εργατικών χεριών, ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών. Παρατηρείται σημαντική ανάπτυξη νέων τύπων επιχειρήσεων, και μάλιστα με πλήρη ή μερική αυτοαπασχόληση, και επιχειρήσεων που έχουν συσταθεί από μη παραδοσιακούς ιδρυτές επιχειρήσεων, π.χ. γυναίκες, νέους ή ομάδες μειονοτήτων. Είναι απαραίτητο να προβλεφθούν οι κατάλληλες διαρθρώσεις στήριξης. Θα πρέπει επίσης να καθοριστεί η κατάλληλη κοινωνική προστασία — τόσο για τους κατόχους, όσο και τους εργαζόμενους — σε ό,τι αφορά την εργασία στους νέους αυτούς τύπους επιχειρήσεων.

8.4. Ωστόσο, σημαντική προϋπόθεση για την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλους τους τομείς της κοινωνίας αποτελεί η καλλιέργεια μίας νοοτροπίας ανεξαρτησίας και υπευθυνότητας στο χώρο εργασίας. Οι επιχειρηματίες προέρχονται συνήθως από το χώρο των εργαζομένων. Η αναβάθμιση της ποιότητας της εργασίας και η συμμετοχή των εργαζομένων στον προσδιορισμό της εργασίας αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία του πνεύματος επιχειρηματικής ανεξαρτησίας.

8.5. Η με διάφορους τρόπους συμμετοχή των εργαζομένων στο καθεστώς ιδιοκτησίας θα μπορούσε επίσης να χρησιμεύσει για την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και την προώθηση ταυτόχρονα της κοινωνικής συνοχής, και ακόμη για την αύξηση της ποιότητας της εργασίας. Η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει συνέχεια στην έκθεση Perper εξετάζοντας διαφορετικά πρότυπα στα οποία να στηριχθεί η ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

8.6. Η κοινωνική οικονομία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως πρότυπο των επιχειρήσεων με κοινωνικούς και αμοιβαίους στόχους που βασίζονται στην συνεπιρροή και αποδίδουν μεγάλη σημασία στα άτομα και τις ανάγκες τους.

8.7. Δεδομένου ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις αναπτύσσονται αρχικά σε τοπικό επίπεδο, θα πρέπει να τονισθεί περισσότερο η γεωγραφική διάσταση της στρατηγικής για την απασχόληση. Η ΟΚΕ προτείνει το σχέδιο δράσης που προβλέπει η Επιτροπή της ΕΕ για το 2001 να δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις νέες και μικρές επιχειρήσεις, καθώς και στη δημιουργία «εταιρικών σχέσεων για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και καινοτομιών» ανάμεσα σε διάφορους παράγοντες (μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ της κοινωνικής οικονομίας, τοπικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες) προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα⁽³⁾. Τα Τοπικά Σύμφωνα για την Απασχόληση και τα αντίστοιχα τοπικά σχέδια δράσης θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο για επιτυχείς τοπικές εταιρικές σχέσεις.

8.8. Με την έγκριση του Καταστατικού της Ευρωπαϊκής Εταιρείας και της σχετικής οδηγίας θα πρέπει επίσης να θεσπισθούν οι δέουσες διατάξεις για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, ενώσεις και αλληλασφαλιστικές οργανώσεις.

(1) ΕΕ C 157 της 25.5.1998. Η επικουρική σύνταξη σε περίπτωση μετακόμισης εντός της ΕΕ.

(2) ΕΕ C 204 της 18.7.2000, παράγραφος 3, σημείο Γ. Επικουρική ασφάλιση ασθένειας.

(3) ΕΕ C 14 της 16.1.2001.

8.9. Τα συμπεράσματα της Λισσαβόνας καλούν τις επιχειρήσεις να επιδείξουν κοινωνική υπευθυνότητα. Η Ατζέντα Κοινωνικής Πολιτικής προτείνει να δοθεί συνέχεια στο θέμα αυτό.

8.10. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε, εκτός από τις ρυθμίσεις που θεσπίζουν οι κοινωνικοί εταίροι ή τα νομοθετικά όργανα, να υπάρχουν και κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις που θα φροντίζουν για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (μετόχους). Είναι της γνώμης ότι οι επιχειρηματίες θα πρέπει να καταβάλουν προσπάθειες για να αποκτήσουν ηθικό έρεισμα, διακηρύσσοντας ότι αναλαμβάνουν μακροπρόθεσμη δέσμευση απέναντι στην κοινωνία και τη σταθερή ανάπτυξη, με την προαγωγή των ορθών πρακτικών σε ό,τι αφορά την ενσωμάτωση στο τοπικό περιβάλλον, καθώς και με την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου σε βάθος, των προσπαθειών ισότητας και ίσης μεταχείρισης, της ένταξης των μειονοτήτων, της χρηματοδότησης των μικρών επιχειρήσεων, και ότι μπορούν κατά συνέπεια να εμπνευσθούν μεταξύ άλλων από τους προσανατολισμούς που υιοθέτησε πρόσφατα ο ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις στους οποίους περιλαμβάνονται μη δεσμευτικοί δεοντολογικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί κανόνες.

9. Απαιτείται απλοποίηση των κανόνων της εσωτερικής αγοράς

9.1. Η Σύνοδος Κορυφής της Λισσαβόνας ανέλαβε τη δέσμευση να ολοκληρώσει την εσωτερική αγορά προκειμένου να διασφαλισθούν τα συμφέροντα των επιχειρήσεων και των καταναλωτών.

9.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι επείγει να τεθεί σε εφαρμογή μία νέα πολιτική απλοποίησης προκειμένου να διασφαλισθεί η ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

Η ΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να θεσπισθούν ισορροπημένοι κανόνες με τους οποίους θα αποφεύγεται το ενδεχόμενο εισαγωγής νέων περιορισμών που να είναι δυσανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο στόχο, χωρίς όμως για το λόγο αυτό να τεθούν σε κίνδυνο η ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών. Η ΟΚΕ έχει υποβάλει πρόταση για έναν κώδικα ορθής συμπεριφοράς για τους φορείς της ΕΕ που συμμετέχουν στην κανονιστική διαδικασία.

9.3. Με βάση τα παραπάνω, η ΟΚΕ ζητεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να υιοθετήσει μέχρι το 2001 ένα πολυετές πρόγραμμα για την απλοποίηση των κανόνων που θα ισχύουν μέχρι το 2005, το οποίο θα καθορίσει τις προτεραιότητες και ένα χρονοδιάγραμμα δράσης και θα περιλαμβάνει τους πόρους που απαιτούνται για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την κατάρτιση των ετήσιων εκθέσεων και των πινάκων με τα αποτελέσματα.

9.4. Το πολυετές πρόγραμμα θα πρέπει μεταξύ άλλων να προβλέπει:

- την αποτελεσματικότερη χρήση δελτίων επιπτώσεων·
- εναλλακτικούς τρόπους δράσης, όπως είναι οι κώδικες συμπεριφοράς, οι συμβατικοί διακανονισμοί, καθώς και η εντατικότερη χρήση ετικετών, πιστοποίησης και άλλων διαδικασιών αυτορρύθμισης που, στην πορεία, απαιτούν την συμμετοχή των επιχειρήσεων, των συνδικαλιστικών ενώσεων και των καταναλωτών.

9.5. Η ΟΚΕ καλεί επίσης το Συμβούλιο να προτείνει ειδικά μέτρα που θα διασφαλίζουν το θετικό αντίκτυπο της ενιαίας αγοράς στα μόνιμα ιδιάζοντα προβλήματα των μειονεκτικών νήσων και αγροτικών περιοχών, καθώς επίσης και των απομακρυσμένων περιφερειών της ΕΕ⁽¹⁾

10. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές και υπηρεσίες πρέπει να συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή

10.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τους κανόνες που ενοποιούν μεν τις κατακερματισμένες χρηματοπιστωτικές και τραπεζικές αγορές στην ΕΕ, λαμβάνουν ωστόσο υπόψη τα συμφέροντα όλων των κύριων κύκλων συμφερόντων (καταναλωτών, αποταμιευτών, επιχειρήσεων και επενδυτών).

10.2. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές και υπηρεσίες δεν θα πρέπει να συμβάλλουν μόνον στις οικονομικές επιδόσεις, αλλά και στην κοινωνική συνοχή.

10.3. Υπάρχει η ανησυχία ότι η ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών και υπηρεσιών ενδέχεται να οδηγήσει στον αποκλεισμό των πολιτών που διαθέτουν περιορισμένους πόρους, των περιφερειακών περιοχών και των μικρών επιχειρήσεων. Με βάση όλα αυτά, θα ήταν σκόπιμο να εξετασθεί ο τρόπος με τον οποίο, χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο το τραπεζικό απόρρητο, θα μπορούσαν οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες καθώς και άλλοι φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, να αναλάβουν την υποχρέωση, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, να γνωστοποιούν με ποιόν τρόπο κατανέμονται οι υπηρεσίες τους σύμφωνα με κοινωνικά και περιφερειακά κριτήρια.

10.4. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, καθώς υπάγονται στα συνήθη τραπεζικά κριτήρια,

- οι πολίτες θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση σε ένα βασικό τραπεζικό λογαριασμό και σε βασικές, ποιοτικές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες που να εξυπηρετούν τις ανάγκες τους, όπως και πρόσβαση στην καταναλωτική πίστη και προστασία από την τοκογλυφία και από άλλες μορφές εκμετάλλευσης, καθώς και τη δυνατότητα να αποταμιεύουν για λόγους που συνδέονται με τον ηθικό τους κώδικα και για κοινωνικούς και οικολογικούς σκοπούς·
- οι μικρές επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε πιστώσεις.

Για να ανταποκριθούν σε αυτές τις δεσμεύσεις, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί μπορούν να κάνουν χρήση διαμεσολαβητών, όπως π.χ. μικρών επιχειρήσεων ή ακόμη και πολιτών.

(1) Άρθρα 158 και 299 της Συνθήκης ΕΕ.

11. Έρευνα και καινοτομία

11.1. Η ΟΚΕ έχει υποστηρίξει σε διάφορες γνωμοδοτήσεις τη δέσμευση που ανέλαβε η ΕΕ να προβεί στην καθιέρωση ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και Καινοτομίας με στόχο την στήριξη της κοινωνίας της γνώσης⁽¹⁾.

11.2. Για να βελτιστοποιηθούν οι επιδόσεις στον τομέα της έρευνας, καθώς και η αξιοποίηση των χρηματοπιστωτικών πόρων, χρειάζεται τόσο συντονισμός, όσο και αποκέντρωση. Η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι είναι σημαντικό να καταστεί η έρευνα προσιτή ακόμη και στις κοινωνικές ομάδες που ήταν προηγουμένως σε μειονεκτική θέση.

11.3. Συνεπώς η ΟΚΕ προτείνει ότι το προσεχές 6ο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ΕΤΑ θα πρέπει να δώσει έμφαση σε έναν περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων υπό τον άμεσο έλεγχο της Επιτροπής, να προβλέψει την αποκεντρωμένη διαχείριση, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, των σχεδίων περιορισμένης κλίμακας, καθώς και την

⁽¹⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001. ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 62, Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή.

περιορισμένη χρηματοοικονομική συμμετοχή της ΕΕ σε εθνικά σχέδια που περιλαμβάνονται στις προτεραιότητες⁽²⁾ της Κοινότητας

11.4. Η ΟΚΕ ελπίζει επίσης ότι η Σύνοδος Κορυφής της Στοκχόλμης θα υποστηρίξει την πρότασή της να ιδρυθούν ορισμένα «δίκτυα αριστείας» (πειραματικά δίκτυα) που θα λειτουργήσουν πειραματικά για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Συμφωνεί επίσης με την σύσταση ενός δικτύου συστημάτων στρατηγικής ευφυΐας για την επιστήμη και την τεχνολογία για τη διάδοση των αποτελεσμάτων και την οργάνωση ανταλλαγών⁽³⁾.

11.5. Τέλος, η ΟΚΕ υποστηρίζει την σύσταση ευρωπαϊκής υπηρεσίας για την τεχνολογία της πληροφορίας, προκειμένου να προωθηθεί μία ανταγωνιστική ευρωπαϊκή κοινωνία των πληροφοριών.

⁽²⁾ ΕΕ C 367 της 20.12.2000, Παρακολούθηση, αξιολόγηση και μεγιστοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής επίδρασης της ΕΤΑ: από το 5ο Πρόγραμμα Πλαίσιο προς το 6ο Πρόγραμμα Πλαίσιο.

⁽³⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001, Νέες γνώσεις, νέες δυνατότητες απασχόλησης. ΕΕ C 204 της 18.7.2000, σ. 70, Προς ένα ευρωπαϊκό χώρο ερευνών.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Βόρεια Διάσταση: σχέδιο δράσης για τη Βόρεια Διάσταση της εξωτερικής και διασυνοριακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2000-2003»

(2001/C 139/11)

Στη σύνοδο ολομέλειας της 1ης και 2ας Μαρτίου 2000, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, βάσει του άρθρου 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα «Η Βόρεια Διάσταση: Σχέδιο δράσης για τη Βόρεια Διάσταση της εξωτερικής και διασυνοριακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2000-2003»

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Φεβρουαρίου 2001 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Uno Westerlund.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Η Βόρεια Διάσταση της ΕΕ και η περιοχή της βαλτικής

1.1.1. Η «Βόρεια Διάσταση» ως πολιτική έννοια περιλαμβάνονταν στις ημερήσιες διατάξεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από το 1997. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την καθιέρωση της εν λόγω έννοιας χαράχθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας τον Ιούνιο του 1999.

Η πρωτοβουλία αυτή ήταν απόρροια των εξής γεγονότων: της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης, της ένταξης της πρώην Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την επανένωσή της με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, της ένταξης της Φινλανδίας και της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, της κατά παράδοση στενής συνεργασίας που έχουν τα νέα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Νορβηγία και την Ισλανδία, της επικείμενης διεύρυνσης με την προσχώρηση της Πολωνίας, της Εσθονίας, της Λετονίας και της Λιθουανίας, και, τέλος, εξαιτίας της δημιουργίας μακρών κοινών συνόρων της ΕΕ με τη Ρωσία.

Τόσο οι χώρες της Βαλτικής όσο και η Πολωνία έχουν προοδεύσει σημαντικά στις προετοιμασίες τους για την ένταξη στην ΕΕ, η δε τελευταία έχει τονίσει με διάφορους τρόπους τη σημασία των σχέσεων με τη Ρωσία, π.χ. με τη χάραξη μιας ειδικής στρατηγικής για τη χώρα αυτή.

Οι εξελίξεις κατά την τελευταία δεκαετία δικαιολογούν κατά συνέπεια την όλο και πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση των προβλημάτων και των δυνατοτήτων ανάπτυξης μέσα από μία βόρεια προοπτική. Τούτο αποτελεί κοινό συμφέρον ολόκληρης της Ένωσης. Ο Επίτροπος, κ. Chris Patten, και η Υπουργός Εξωτερικών της Σουηδίας, κα Anna Lindh, τονίζουν το θέμα αυτό σε κοινό τους άρθρο (!): «Η βόρεια διάσταση πρέπει να θεωρείται ως μια πανευρωπαϊκή διάσταση, όπως ακριβώς οι πολιτικές της ΕΕ για τη Μεσόγειο και τα Δυτικά Βαλκάνια». Δημιουργούν επίσης προσδοκίες με τη φράση: «Η Επιτροπή και η Σουηδική Προεδρία πρέπει τώρα να οδηγήσουν την ΕΕ από τα λόγια στη δράση».

1.1.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας θεώρησε ότι η Βόρεια Διάσταση της ΕΕ είναι, από γεωγραφική άποψη, η ίδια με εκείνη των χωρών που συμμετέχουν στο Συμβούλιο των Χωρών

της Βαλτικής (ΣΧΒ). Τα κράτη αυτά είναι οι Σκανδιναβικές Χώρες — Φινλανδία, Σουηδία, Δανία, Νορβηγία και Ισλανδία — η Ρωσία, τα τρία κράτη της Βαλτικής — Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία — η Πολωνία και η Γερμανία. Με τον τρόπο αυτό, η πρωτοβουλία για τη Βόρεια Διάσταση συνέβαλε στο να θεωρηθεί και πάλι ως περιοχή της Ευρώπης η ιστορικά σημαντική περιοχή της Βαλτικής. Έχει επίσης συνεχώς στραμμένο το ενδιαφέρον στην περιοχή του Μπάρεντς και στη συνεργασία που πραγματοποιείται στο βορειότερο μέρος της Ευρώπης.

1.1.3. Το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής είναι το όργανο πολιτικής συνεργασίας στην περιοχή. Το Συμβούλιο αυτό συστάθηκε το 1992. Απαρτίζεται από τους εκάστοτε Υπουργούς Εξωτερικών των χωρών μελών, καθώς και από ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από το 1995 πραγματοποιούνται συνεδριάσεις σε επίπεδο Αρχηγών κυβερνήσεων με τη συμμετοχή της Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τελευταία Σύνοδος Κορυφής πραγματοποιήθηκε στην πόλη Kolding της Δανίας τον περασμένο Απρίλιο. Η συνεργασία αναπτύσσεται προοδευτικά. Πραγματοποιούνται όλο και περισσότερο συνεδριάσεις Υπουργών αρμοδίων για συγκεκριμένους τομείς. Από το φθινόπωρο του 1998, το Συμβούλιο διαθέτει μια μόνιμη γραμματεία με έδρα τη Στοκχόλμη. Το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής συνδέεται με ένα συμβουλευτικό όργανο που εκπροσωπεί τις επιχειρήσεις (Business Advisory Council).

1.1.4. Στην περιοχή της Βαλτικής και του Μπάρεντς υπάρχουν και άλλοι φορείς διακυβερνητικής συνεργασίας σε συγκεκριμένους τομείς:

— Το ευρωαρκτικό συμβούλιο του Μπάρεντς (BEAC) ιδρύθηκε το 1993. Η συνεργασία αυτή αφορά καταρχάς τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα, συμπεριλαμβανομένης και της πυρηνικής ασφάλειας στην περιοχή του Μπάρεντς. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου αυτού είναι: η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Φινλανδία, η Δανία και η Ρωσία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετέχει επίσης στις εργασίες του Συμβουλίου. Συμμετέχουν επίσης με την ιδιότητα του παρατηρητή οι εξής χώρες: Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Ιαπωνία, Καναδάς, Πολωνία, Γαλλία, Γερμανία και ΗΠΑ.

— Το αρκτικό συμβούλιο. Σε αυτό εξετάζονται κυρίως τα περιβαλλοντικά θέματα μέσα από μία προοπτική ανάλυσης και έρευνας. Τα μέλη του είναι ο Καναδάς, οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Σουηδία, η Δανία, η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Ισλανδία. Το Συμβούλιο έχει επίσης αρχίσει να ασχολείται με το θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης στις αρκτικές ζώνες.

(!) Financial Times 20.12.2000.

1.1.5. Έχουν επίσης δημιουργηθεί και άλλοι μόνιμοι μηχανισμοί συνεργασίας:

- Η κοινοβουλευτική συνεργασία από το 1991. Η ένατη κοινοβουλευτική διάσκεψη για τη συνεργασία στην περιοχή της Βαλτικής πραγματοποιήθηκε στην πόλη Μάλμϋ της Σουηδίας το καλοκαίρι του 2000 με τη συμμετοχή εκπροσώπων των περισσότερων κοινοβουλευτικών συνελεύσεων της περιοχής.
- Οι περιφέρειες συνεργάζονται σε ένα εκτεταμένο δίκτυο (υποπεριφερειακή συνεργασία των κρατών της Βαλτικής, BSSSC). Στο Περιφερειακό Συμβούλιο του Μπάρεντς συμμετέχουν οι δεκατρείς νομοί και οι αυτόχθονες κοινότητες της περιοχής.
- Οι πόλεις συνεργάζονται στα πλαίσια ενός πιο επίσημου μηχανισμού (Ένωση Πόλεων της Βαλτικής, UBC).
- Τα εμπορικά επιμελητήρια. Η ένωση των εμπορικών επιμελητηρίων της Βαλτικής, στην οποία συμμετέχουν 52 εμπορικά επιμελητήρια της περιοχής, ιδρύθηκε το 1992 με σκοπό την προστασία των κοινών συμφερόντων των επιχειρήσεων.
- Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις. Οι κεντρικές συνδικαλιστικές οργανώσεις της περιοχής είναι 21 τον αριθμό και έχουν 20 εκατ. μέλη. Ίδρυσαν το 1999 το «Δίκτυο συνδικαλιστικών οργανώσεων της Βαλτικής». Αυτό έγινε στο Ελσίνκι στα πλαίσια του συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων (CES). Οι οργανώσεις αυτές έχουν άμεσο διάλογο με το CBSS. Επίσης, μια σειρά οργανώσεων, μεταξύ άλλων στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, έχουν αναπτύξει συνεργασία στην περιοχή της Βαλτικής και του Μπάρεντς.

1.1.6. Η περιφερειακή διασυνοριακή συνεργασία στην περιοχή που καλύπτει τη Βόρεια Διάσταση, ενισχύθηκε σε σημαντικό βαθμό από το πρόγραμμα Interreg της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια νέα γενιά προγραμμάτων Interreg (Interreg III) υλοποιούνται κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής περιόδου 2000-2006.

1.1.7. Μολονότι η προσοχή τείνει να στραφεί κατά προτίμηση στις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των πολιτικών διαρθρώσεων, οι άμεσες επαφές μεταξύ των ατόμων στην περιοχή της Βαλτικής, που αυξάνονται διαρκώς, είναι οι πλέον σημαντικές για την ενίσχυση του αισθήματος κοινής καταγωγής και την αντιμετώπιση των συγκρούσεων με πολιτισμένες μεθόδους. Οι επαφές αναπτύσσονται στους τομείς του εμπορίου, των επιχειρήσεων, του τουρισμού, και των πανεπιστημιακών ανταλλαγών, και έχουν τη μορφή πολύπλευρης συνεργασίας μεταξύ οργανώσεων. Οι πλέον χρησιμοποιούμενες γλώσσες στις επαφές αυτές είναι τα αγγλικά και τα ρωσικά.

1.1.8. Η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα ικανοποιητικό το γεγονός ότι στην περιοχή ιδρύονται διασυνοριακές οργανώσεις από εργοδότες, συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλες οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων. Στην εξέλιξη αυτή έχει συμβάλει και η ΟΚΕ.

1.2. Πλαίσια και μέσα

1.2.1. Τα νομικά πλαίσια της Βόρειας Διάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι ευρωπαϊκές συμφωνίες με τις ενδιαφερόμενες υποψήφιες χώρες (τέθηκαν σε ισχύ το 1994 και το 1995), η συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με τη Ρωσία (τέθηκε σε ισχύ το 1997) και η Συνθήκη ΕΟΧ με τη Νορβηγία και την Ισλανδία (τέθηκε σε ισχύ το 1994).

1.2.2. Δεν προβλέπεται προς το παρόν κανένα συγκεκριμένο κονδύλιο στον προϋπολογισμό για την πρωτοβουλία «Βόρεια Διάσταση». Η δραστηριότητα αυτή θεωρείται ότι χρηματοδοτείται από μία συντονισμένη χρησιμοποίηση των κοινοτικών πόρων που διατίθενται στο πλαίσιο του προγράμματος Tacis (π.χ. Ρωσία), στο πλαίσιο των προενταξιακών προγραμμάτων Phare (δημοκρατικοί θεσμοί), Sapard (γεωργία) και ISPA (περιβάλλον και μεταφορές), καθώς και στο πλαίσιο του Interreg (διασυνοριακές περιοχές). Σε αυτά προστίθενται τα γενικά εθνικά προγράμματα, που χρησιμοποιούνται μεταξύ άλλων από τις Σκανδιναβικές χώρες και τη Γερμανία. Τα διεθνή χρηματοδοτικά ιδρύματα, ιδίως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, (ΕΤΑΑ), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, (ΕΤρ.Ε), η Παγκόσμιος Τράπεζα και η Σκανδιναβική Τράπεζα Επενδύσεων (ΣΤΕ) χορηγούν σημαντικά δάνεια με ευνοϊκούς όρους. Ωστόσο, η ΕΤρ.Ε δεν έχει ακόμη δραστηριοποιηθεί στη Ρωσία. Οι διάφορες αυτές μορφές δημόσιας χρηματοδότησης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση και στην αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε ολόκληρη την περιοχή.

1.3. Ευρεία πολιτική υποστήριξη

1.3.1. Κατά την κοινή διάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών στο Ελσίνκι το Νοέμβριο του 1999, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι χώρες με τις οποίες διατηρεί εταιρικές σχέσεις εξέφρασαν την πεποίθησή τους ότι η Βόρεια Διάσταση θα συμβάλει στην ενίσχυση της αμοιβαίας θετικής εξάρτησης μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της, των υπολοίπων χωρών της περιοχής της Βαλτικής και της βορειοδυτικής Ρωσίας, ώστε με τον τρόπο αυτό να βελτιωθούν η ασφάλεια, η σταθερότητα, οι δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και η βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή. Η πρωτοβουλία για την Βόρεια Ευρώπη — (NEI), που ανέλαβαν οι Ηνωμένες Πολιτείες το 1998, έχει επίσης ως στόχο την ανάπτυξη της συνεργασίας στην περιοχή την οποία θεωρείται ότι καλύπτει η Βόρεια Διάσταση. Τόσο η ΕΕ και οι ΗΠΑ όσο και η ΕΕ και ο Καναδάς έχουν δεσμευθεί με κοινές δηλώσεις να προωθήσουν τη Βόρεια Διάσταση της ΕΕ στο πλαίσιο μιας νέας υπερατλαντικής συνεργασίας.

2. Παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ

2.1. Η ΟΚΕ έχει εξετάσει σε πολλές γνωμοδοτήσεις της θέματα που εντάσσονται στο γεωγραφικό πλαίσιο της περιοχής της Βαλτικής και αφορούν την έννοια της Βόρειας Διάστασης. Η ενημερωτική έκθεση με τίτλο «Οι σχέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και παράκτιων κρατών της Βαλτικής», του Ιανουαρίου 1997 (εισηγητής: ο κ. Filip Hamro-Drotz) είναι ένα βασικό έγγραφο. Στη γνωμοδότηση με τίτλο «Η Βόρεια Διάσταση της ΕΕ και οι σχέσεις με τη Ρωσία», του Οκτωβρίου 1999, (εισηγητής: ο κ. Filip Hamro-Drotz) το επιχείρημα που προβαλλόταν κυρίως ήταν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της

Συνόδου Κορυφής της Κολωνίας, έπρεπε να αναπτύξει τη Βόρεια Διάσταση με τη μορφή προγράμματος δράσης για τη Βόρεια Ευρώπη. Η ΟΚΕ διατύπωσε επίσης πολλές παρατηρήσεις όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να διεξαχθούν οι σχετικές εργασίες για ένα παρόμοιο πρόγραμμα, αφενός, και ποιο θα έπρεπε να είναι το περιεχόμενο του προγράμματος, αφετέρου. Ειδικότερα, η ΟΚΕ τόνιζε ότι το «στο πλαίσιο του προγράμματος δράσης πρέπει να δοθεί στους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών η δυνατότητα να συμμετέχουν στις δράσεις».

2.2. Συνεπώς, η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Ευρωπαϊκή Σύνοδος Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στη Feira, στις 19-20 Ιουνίου 2000, υιοθέτησε πρόγραμμα δράσης για τη Βόρεια Διάσταση της εξωτερικής και διασυνοριακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2000-2003. Το γεγονός ότι εκπονήθηκε ένα πρόγραμμα δράσης σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα δείχνει τη σημασία που η Επιτροπή και τα κράτη μέλη δίνουν στην ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη της Βόρειας Διάστασης. Όπως προκύπτει από τα ακόλουθα, η διαπίστωση αυτή δεν σημαίνει ότι η ΟΚΕ είναι ικανοποιημένη με το εν λόγω πρόγραμμα δράσης και με τον τρόπο εκπόνησής του.

3. Το σχέδιο δράσης

3.1. Στο σχέδιο δράσης αναφέρεται καταρχάς ότι πρόκειται να είναι ένα έγγραφο αναφοράς για τα μέτρα που προβλέπονται ή που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης κατά την περίοδο 2000-2003. Αποτελεί δηλαδή μια πολιτική σύσταση που πρέπει να ληφθεί υπόψη από όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες σε όλα τα ενδεικνύμενα επίπεδα. Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η δημιουργία μέσω της συνεργασίας, όσο το δυνατόν μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας από τα κοινοτικά και εθνικά προγράμματα.

3.2. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι, επειδή η Βόρεια Διάσταση αποτελεί μία τρέχουσα διαδικασία για την οποία δεν έχουν χορηγηθεί ειδικές πιστώσεις από τον προϋπολογισμό, το σχέδιο δράσης θα πρέπει να επανεξετάζεται, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, όσον αφορά τα πλαίσια και τα προγράμματα, καθώς και τις αντίστοιχες προτεραιότητες, ανάλογα με την εξέλιξή τους.

3.3. Το σχέδιο δράσης αποτελείται από δύο μέρη: το γενικό και το λειτουργικό.

3.3.1. Στο γενικό μέρος υπενθυμίζονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Βόρεια Ευρώπη. Πρόκειται για μία περιοχή που έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η περιοχή αυτή διαθέτει πλούσιους φυσικούς πόρους και σημαντικό ανθρώπινο και οικονομικό δυναμικό. Χαρακτηρίζεται επίσης από μεγάλες αποστάσεις, αραιοκατοικημένες εκτάσεις και σκληρό κλίμα. Πρόκειται για ιδιαίτερες προκλήσεις που ωθούν σε διασυνοριακή συνεργασία.

3.3.2. Στο λειτουργικό μέρος παρουσιάζονται οι στόχοι και οι προοπτικές σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά την περίοδο 2000-2003 στους τομείς που αναμένεται ότι θα έχουν τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

3.4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira παρότρυνε την Επιτροπή να αναλάβει ηγετικό ρόλο κατά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης και να προτείνει κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης σε τρεις τομείς: το περιβάλλον (συμπεριλαμβανόμενης και της πυρηνικής ασφάλειας), την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και την κατάσταση του Kaliningrad. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διατυπώνει παρακάτω παρατηρήσεις για όλους τους τομείς.

3.5. Τέλος, οι Αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων εξέφρασαν τη ικανοποίησή τους για την πρόθεση της σουηδικής Προεδρίας να εκπονήσει από κοινού με την Επιτροπή λεπτομερή έκθεση για τον πολιτικό τομέα της Βόρειας Διάστασης, έκθεση που θα υποβληθεί στο Συμβούλιο ενόψει της Συνόδου Κορυφής του Göteborg τον Ιούνιο του 2001.

4. Οι απόψεις της ΟΚΕ

4.1. Η ανάπτυξη της περιοχής

4.1.1. Η ΟΚΕ θα ήθελε καταρχάς να επισημάνει τις θετικές εξελίξεις που σημειώνονται στην περιοχή. Υπάρχει τάση να λησμονούνται οι θετικές αυτές εξελίξεις, διότι είναι φυσικό να κυριαρχούν τα προβλήματα τόσο στην πολιτική ημερήσια διάταξη όσο και στα θέματα που θίγουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

4.1.2. Ο σημαντικότερος παράγοντας είναι οι κάτοικοι της περιοχής με τις γνώσεις τους και τη θέλησή τους να δημιουργήσουν ένα νέο και καλύτερο μέλλον. Βλέπουμε επίσης ότι η οικονομία διανύει περίοδο ανάπτυξης. Η περιοχή της Βαλτικής είναι στην ουσία μια από τις πλέον ταχύτερα αναπτυσσόμενες περιοχές του κόσμου. Ιδιαίτερη ανάπτυξη παρουσιάζει ο τομέας της έντασης γνώσεων. Η Φινλανδία και η Σουηδία θεωρούνται από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες περιοχές στο κόσμο στον τομέα των τεχνολογιών πληροφόρησης. Η Εσθονία ανήκει στις χώρες της περιοχής που προσπαθούν με στοχοθετημένο και προοδευτικό τρόπο να αναπτύξουν με ταχύ ρυθμό τις γνώσεις και τις βιομηχανικές δραστηριότητες στον τομέα των τεχνολογιών πληροφόρησης. Το πανεπιστήμιο του St Petersburg θεωρείται ότι κατέχει ηγετική θέση στον κόσμο όσον αφορά την κατάρτιση προγραμματιστών. Οι σκανδιναβικές και γερμανικές εταιρείες τηλεπικοινωνιών συμβάλλουν στην ταχεία δημιουργία σύγχρονων τηλεπικοινωνιών στην περιοχή. Το γεγονός αυτό δείχνει το δυναμικό της περιοχής στο μέλλον.

4.1.3. Η Ρωσία, όπου το ΑΕγχΠ μειώθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του 1990, οι αριθμοί αρχίζουν να σημειώνουν ανοδική πορεία, ιδίως όσον αφορά τη βιομηχανική παραγωγή. Στην περιοχή του St Petersburg και στη Βορειοδυτική Ρωσία η αύξηση της παραγωγής του τομέα αυτού ανέρχεται στο 20-30 %. Αναμένεται αύξηση της παραγωγής κατά 6,5 % το 2000 και κατά 3,5 % το 2001, καθώς επίσης και μείωση του πληθωρισμού κατά 20 % και 17 % αντίστοιχα⁽¹⁾.

(1) Emerging Europe Monitor αριθ. 8 Νοεμβρίου 2000.

4.1.4. Οι υποψήφιες χώρες Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία και Πολωνία έχουν σημειώσει μεγάλη πρόοδο όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις για την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό σημαίνει ότι πληρούν προ πολλού τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, π.χ. για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων. Όσον αναφορά τις μεγάλες ρωσικές μειονότητες που διαβιούν στην Εσθονία και στη Λετονία, οι χώρες αυτές έχουν ανταποκριθεί στις συστάσεις όσον αφορά τη ιθαγένεια και τη χορήγηση υπηκοότητας που διατύπωσε ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Ωστόσο, στην έκθεση της Επιτροπής για το 2000 τονίζεται η ανάγκη να συνεχιστεί η λήψη μέτρων με στόχο την ενσωμάτωση των μειονοτήτων αυτών, πράγμα που θα επιθυμούσε επίσης η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Και τα τέσσερα αυτά κράτη μπορούν, κατά την άποψη της Επιτροπής, να θεωρηθούν εύρυθμες οικονομίες της αγοράς. Η Εσθονία και η Πολωνία υποστηρίζεται ότι θα είναι «εντός σύντομου χρονικού διαστήματος» σε θέση να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό και τις δυνάμεις της αγοράς στην Ένωση. Η Λετονία και η Λιθουανία αναμένονται να φτάσουν «μεσοπρόθεσμα» σε ανάλογο επίπεδο. Οι νομικές και πρακτικές συνθήκες για τη διενέργεια επενδύσεων έχουν σταθεροποιηθεί. Οι επενδύσεις, μεταξύ άλλων στον τραπεζικό τομέα, από χώρες στην άλλη πλευρά της Βαλτικής Θάλασσας είναι σημαντικές στην περιοχή. Ο τραπεζικός τομέας λειτουργεί τώρα αποτελεσματικά σε όλες τις υποψήφιες χώρες της περιοχής. Η συμμετοχή αλλοδαπών στον τραπεζικό τομέα της Ρωσίας αυξάνεται. Δώδεκα από τις 50 τράπεζες ελέγχονται τώρα από αλλοδαπούς.

4.1.5. Η διαφάνεια και η κοινωνία των πολιτών εξελίσσονται. Ένα εύγλωττο παράδειγμα της εξέλιξης της κοινωνίας των πολιτών στην Ρωσία είναι ότι 30 εκατ. ρώσοι είναι μέλη επαγγελματικών οργανώσεων, που είναι τόσο δημοκρατικές και ανεξάρτητες που θα γίνουν δεκτές ως μέλη της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ελεύθερων Συνδικάτων (CISL).

4.1.6. Το γεγονός ότι η οικονομία αναπτύσσεται και η οικονομία της αγοράς αρχίζει να λειτουργεί δεν σημαίνει ότι τα προβλήματα έπαυσαν να υπάρχουν. Οι διαφορές του βιοτικού επιπέδου μεταξύ των οικονομιών της περιοχής που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο και των οικονομιών των δυτικών χωρών είναι ακόμη πολύ μεγάλες. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών αυτών αυξάνονται επίσης. Τα μελλοντικά ανατολικά σύνορα της ΕΕ υπάρχει κίνδυνος να καταστούν από τα πλέον φτωχά σύνορα στον κόσμο. Η ανεργία και η υποαπασχόληση εξακολουθούν να κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα. Η διαφθορά αποτελεί σοβαρό πρόβλημα και «καρκίνωμα» της κοινωνίας. Στη Ρωσία δεν υπάρχει ακόμη ένα νομικό πλαίσιο για την προστασία των απασχολουμένων που να αντιστοιχεί στα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)⁽¹⁾.

4.2. Η προοπτική του σχεδίου δράσης

4.2.1. Η ΟΚΕ δεν αμφισβητεί κανέναν από τους τομείς που αναφέρονται στο σχέδιο δράσης. Όλοι είναι πολύ σημαντικοί. Ωστόσο, η ΟΚΕ τηρεί κριτική στάση όσον αφορά την περιορισμένη προοπτική που έχει το σχέδιο δράσης. Η ΟΚΕ είχε τονίσει και παλαιότερα ότι ο στόχος της Βόρειας Διάστασης πρέπει να είναι η μείωση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των κοινωνιών στη Βόρεια Ευρώπη. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι στη Σύνοδο

Κορυφής της Feira, η Επιτροπή είχε κληθεί να προτείνει περαιτέρω κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης αποκλειστικά και μόνο για θέματα σχετικά με την περιβαλλοντική και πυρηνική ασφάλεια, την πάταξη του οικονομικού εγκλήματος και την κατάσταση στο Kaliningrad, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμό των ενεργειών του σχεδίου δράσης με αποτέλεσμα να περιέλθουν σε δεύτερη μοίρα τα κοινωνικά θέματα.

4.2.2. Κατά τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, η τομεακή και λειτουργική προοπτική του σχεδίου δράσης μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματική προώθηση των ενεργειών. Ωστόσο, για το συντονισμό των ενεργειών και τη διαμόρφωση συνεργιών απαιτείται μια εδαφική και διασυνοριακή προοπτική. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα ήθελε να επισημάνει τις θετικές εμπειρίες από το πρόγραμμα Interreg στον τομέα αυτό και να προτείνει να δοθεί μια εδαφική προοπτική στην υλοποίηση του προγράμματος δράσης.

4.2.3. Η ΟΚΕ επιθυμεί να δοθεί προτεραιότητα στο στόχο της μείωσης των διαφορών τόσο μεταξύ των χωρών όσο και εντός αυτών, με τρόπο τελείως διαφορετικό από εκείνο που χρησιμοποιήθηκε στο σχέδιο δράσης. Αυτό θα πρέπει να γίνει με τρόπο που να ανταποκρίνεται στην αλλαγή προσανατολισμού των προγραμμάτων Phare και Tacis.

4.2.4. Σε ένα πρόσφατο σχέδιο ανακοίνωσης για το Phare⁽²⁾ τονίζεται ο ρόλος του προγράμματος αυτού προκειμένου να αρχίσουν να ξεετάζονται οι μεγάλες διαφορές ανάπτυξης μεταξύ των υποψήφιων προς ένταξη χωρών και των νυν κρατών μελών. Το βασικό μήνυμα είναι ότι το Phare μπορεί να αρχίσει να συμβάλει στην ανάπτυξη των δομών, των διαδικασιών και των διαρθρώσεων των χωρών που θα είναι απαραίτητες για τη χρησιμοποίηση των διαρθρωτικών κεφαλαίων με αποτελεσματικό και ουσιαστικό τρόπο μετά την ένταξη.

4.2.5. Το πρόγραμμα Tacis βρίσκεται και αυτό εν εξελίξει με παρόμοιο τρόπο. Ο νέος κανονισμός (99/2000) αφορά τους προβληματικούς τομείς και όχι τομείς όπως η ενέργεια, τον περιβάλλον κ.λπ. Το νέο ενδεικτικό πρόγραμμα 2000-2003 για τη Ρωσία επικεντρώνεται σε τρεις τομείς οι οποίοι είναι σημαντικοί για την οικονομική και κοινωνική συνοχή: «υποστήριξη για θεσμική, νομική και διοικητική μεταρρύθμιση», «υποστήριξη στον ιδιωτικό τομέα και βοήθεια για την οικονομική ανάπτυξη» και «υποστήριξη για την αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της μετάβασης».

4.2.6. Τόσο στα πλαίσια του Phare όσο και του Tacis δίδεται μεγάλη σημασία στο θέμα της συνεργασίας των εταίρων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η σημασία τους για την επίτευξη αλλαγών τονίζεται σε διάφορες καταστάσεις. Στο σχέδιο δράσης για τη Βόρεια Διάσταση δεν γίνεται καθόλου λόγο για αυτούς. Τούτο είναι λυπηρό και δίδει μία τελείως εσφαλμένη εικόνα του δυνατοτήτων που έχει η πρωτοβουλία για τη Βόρεια Διάσταση. Η ΟΚΕ θα ήθελε να επισύρει την προσοχή στα συμπεράσματα της συνόδου των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Ελσίνκι το Νοέμβριο του 1999, όπου το Συμβούλιο συνέστησε να εντατικοποιήσουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών των ενδιαφερόμενων χωρών τη συνεργασία τους στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης.

(1) Γίνεται λόγος σχετικά με αυτό τον κανονισμό Tacis 14199/99, παράρτημα 3 σημείο 5.

(2) Ανακοίνωση της Επιτροπής, επανεξέταση του Phare 2000, 27.10.2000 C(2000) 3103/2.

4.2.7. Στο πλαίσιο αυτό είναι επίσης σημαντικό να τονισθεί ότι το Συμβούλιο των Χωρών της Βαλτικής, κατά τη συνεδρίασή του στο Bergen τον Ιούνιο του 2000, δίδοντας συνέχεια σε μια πρωτοβουλία της Συνόδου Κορυφής των Χωρών της Βαλτικής στο Kolding, κάλεσε τους Υπουργούς των Εξωτερικών των χωρών της Βαλτικής και τους κοινωνικούς εταίρους να αναπτύξουν διάλογο για θέματα της αγοράς εργασίας και άλλα συναφή ζητήματα.

4.2.8. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ θα ήθελε να συστήσει θεرمά, κατά την υλοποίηση της Βόρειας Διάστασης και στα πλαίσια της συνεχούς ενημέρωσης και προγραμματισμού σχετικά με τη Διάσταση αυτή, να τονισθεί η σημασία που έχει η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών τόσο σε εθνικό όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η συμμετοχή των οργανώσεων της περιοχής της Βαλτικής στην πρωτοβουλία «Βόρεια Διάσταση» μπορεί να δημιουργήσει μακροπρόθεσμα μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

4.3. Συγκεκριμένοι τομείς του σχεδίου δράσης

4.3.1. Υποδομές (ενεργειακό σύστημα, μεταφορές και τηλεπικοινωνίες/κοινωνία των πληροφωριών)

4.3.1.1. Το μέρος αυτό του σχεδίου δράσης φαίνεται να είναι εκείνο που έχει υποστεί την πιο προσεκτική επεξεργασία. Όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας, το Συμβούλιο των Υπουργών Ενέργειας είχε ήδη τη 2α Δεκεμβρίου 1999 υποστηρίξει ορισμένες προτάσεις προτεραιοτήτων (ένισχυση της Βόρειας Διάστασης της ενεργειακής πολιτικής στην Ευρώπη, συμπεράσματα). Οι προτάσεις αυτές βασίζονται σε πρόταση που υιοθέτησαν οι Υπουργοί Ενέργειας στον τομέα αυτό κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Ελσίνκι στις 25 Οκτωβρίου 1999.

4.3.1.2. Η δημιουργία υποδομών στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της κοινωνίας των πληροφοριών έχει καθοριστική σημασία για τη σύνδεση των βόρειων και βορειοδυτικών περιοχών της Ευρώπης με την υπόλοιπη ήπειρο, π.χ. μέσω της προς ανατολάς διεύρυνσης διευρωπαϊκών δικτύων, ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως το οικονομικό δυναμικό της περιοχής. Κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Παρισιού, τις 30 Οκτωβρίου 2000, αποφασίστηκε η εμπεριστατωμένη συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας στον τομέα της ενέργειας, πράγμα που δείχνει με εύγλωττο τρόπο ότι η συνεργασία με τη Ρωσία είναι σημαντική για ολόκληρη την ΕΕ.

4.3.1.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα ήθελε να τονίσει ότι οι προσπάθειες στον τομέα των υποδομών πρέπει να περιλαμβάνουν τόσο τη δημιουργία των «υποδομών που λείπουν», π.χ. τα διευρωπαϊκά δίκτυα, όσο και την τεχνική εναρμόνιση για τη διευκόλυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης της περιοχής.

4.3.1.4. Η περιοχή καταλαμβάνει ιδιαίτερα ισχυρή θέση στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορικής. Οι δυνατότητες συνεχούς ανάπτυξης πρέπει να ληφθούν υπόψη με την ενισχυμένη συνεργασία. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει στο πλαίσιο αυτό μια πρωτοβουλία του Συμβουλίου των Χωρών της Βαλτικής, που προτάθηκε μεταξύ άλλων από τη Φινλανδία και την Εσθονία, με στόχο την υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων που μπορούν να συμπεριληφθούν στο σχέδιο δράσης για τη Βόρεια Διάσταση.

4.3.2. Περιβαλλοντικά θέματα και φυσικοί πόροι, συμπεριλαμβανόμενης της πυρηνικής ασφάλειας

4.3.2.1. Στο σχέδιο δράσης προβάλλονται με υποδειγματικό τρόπο τα περιβαλλοντικά θέματα και απαριθμούνται πολυάριθμα μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα ήθελε ειδικότερα να τονίσει τη σημασία που έχει η λήψη άμεσων μέτρων για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του συστήματος αποχέτευσης στην περιοχή του St Petersburg. Αυτό έχει ζωτική σημασία για ολόκληρη την περιοχή της Βαλτικής.

4.3.2.2. Ωστόσο, η επισημάνση των περιβαλλοντικών θεμάτων είχε ως αποτέλεσμα να εξεταστεί μόνο το θέμα της προστασίας των δασών. Η ΟΚΕ θα ήθελε να συζητηθεί με ποιο τρόπο οι φυσικοί πόροι, κυρίως στις πολύ σημαντικές δασικές περιοχές της βορειοδυτικής Ρωσίας, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα και να συμβάλουν στην προώθηση των επενδύσεων και του εμπορίου και, ως εκ τούτου, στην οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση στην περιοχή. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα επιθυμούσε να επισημάνει το συνολικό βιομηχανικό, τεχνολογικό και επιστημονικό δυναμικό που αναπτύχθηκε στην περιοχή εξαιτίας του γεγονότος ότι το κύριο μέρος των φυσικών δασικών πόρων της Ευρώπης βρίσκονται στη Βόρεια Σκανδιναβία, σε μέρη των υποψήφιων χωρών και στη Ρωσία. Αυτό πρέπει να ληφθεί περισσότερο υπόψη στο συνεχή προγραμματισμό.

4.3.2.3. Όσον αφορά τα πυρηνικά εργοστάσια, τα πυρηνοκίνητα πλοία και τα πυρηνικά απόβλητα στην περιοχή, δεν συμμετέχουν μόνο η ΕΕ και οι χώρες της περιοχής με τεχνολογικά μέσα, οικονομικούς πόρους και προσωπικό στην εξεύρεση ταχέων και βιώσιμων λύσεων, αλλά και μια σειρά από άλλες χώρες. Και όμως αυτό δεν αρκεί. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες π.χ. για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα των τεράστιων ποσοτήτων πυρηνικών αποβλήτων που υπάρχουν στην Βορειοδυτική Ρωσία. Αυτό απαιτεί στενή συνεργασία με τις ρωσικές αρχές.

4.3.2.4. Οι συζητήσεις για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης προέρχονται από το γεγονός ότι εξετάζεται χωριστά από τα ενεργειακά θέματα το αίτημα για παύση της λειτουργίας ορισμένων πυρηνικών εργοστασίων. Κατά τη συνεχή ανάπτυξη του προγράμματος δράσης, τα θέματα ασφάλειας πρέπει να εξετάζονται στα πλαίσια των απαραίτητων συζητήσεων σχετικά με τα μέτρα ανανέωσης των συστημάτων ενέργειας. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να τεθούν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τα θέματα που έχουν σχέση με τις επενδύσεις και την απασχόληση στο μέλλον.

4.3.2.5. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα ήθελε εν προκειμένω να υπενθυμίσει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι είχε ζητήσει από την Επιτροπή να υποβάλλει πρόταση για μια μακροπρόθεσμη στρατηγική ενοποίησης των προγραμμάτων οικονομικής, κοινωνικής και βιώσιμης οικολογικής ανάπτυξης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα πραγματοποιηθεί τον Ιούνιο του 2001 στη Στοκχόλμη θα δώσει συνέχεια στο θέμα αυτό. Κατά της γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, η στρατηγική αυτή πρέπει να καλύπτει την ανάγκη βιώσιμης ανανέωσης των συστημάτων ενέργειας και παραγωγής, μεταξύ άλλων στην οικολογικά ευαίσθητη περιοχή της Βαλτικής.

4.3.3. Δημόσια υγεία

4.3.3.1. Τα υγειονομικά προβλήματα στην περιοχή οφείλονται κατά ένα μεγάλο μέρος στις κοινωνικές ανισότητες και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Τόσο στη Ρωσία όσο και στις υποψήφιες χώρες αρχίζουν να εκδηλώνονται εκ νέου μεταδοτικές ασθένειες όπως η φυματίωση, η σύφιλη, ο ίκτερος και η διφθερίτιδα. Η κατάχρηση οινοπνεύματος και ναρκωτικών οδηγούν σε σοβαρά προβλήματα σε πολλές περιοχές και σε υψηλό ποσοστό θνησιμότητας, ιδίως μεταξύ των ανδρών. Το AIDS έχει εξελιχθεί σε επιδημία. Οι γυναίκες είναι απρόθυμες να τεκνοποιήσουν για κοινωνικούς λόγους. Τα επίπεδα και οι δυνατότητες στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περιθαλψής διαφέρουν σημαντικά, όπως επίσης και η προληπτική μέριμνα. Το ίδιο ισχύει και για τη διαχείριση των κοινωνικών υπηρεσιών.

4.3.3.2. Το σχέδιο δράσης βασίζεται στο κεφάλαιο της Συνθήκης για τη δημόσια υγεία και συγκεκριμένα στο άρθρο 152 που ορίζει ότι η Κοινότητα και τα κράτη μέλη προωθούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον εν λόγω τομέα. Για το λόγο αυτό, η συνεργασία που προτείνεται είναι επίσης αρκετά περιορισμένη. Αντίθετα, οι διμερείς προσπάθειες έχουν αξιόλογο εύρος.

4.3.3.3. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η συνεργασία πρέπει να ενισχυθεί και να έχει ως γενικό στόχο τη βελτίωση των συνθηκών στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περιθαλψής και της κοινωνικής μέριμνας, ώστε να μειωθούν οι διαφορές του κοινωνικού επιπέδου μεταξύ διάφορων μερών της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το πρόγραμμα προβλέπει μέτρα για την υποστήριξη της Ρωσίας στην πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περιθαλψής και της κοινωνικής μέριμνας. Εν προκειμένω, όπως και σε άλλες οικονομίες που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, το ζητούμενο είναι να επέλθουν ευρείες νομικές και διοικητικές αλλαγές μετά την ιδιωτικοποίηση πρώην κρατικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά πρέπει να αναπτυχθούν και να αποκτήσουν συγκεκριμένη μορφή. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών της περιοχής πρέπει να συμμετάσχει στις εν λόγω προσπάθειες.

4.3.4. Εμπόριο, επιχειρηματική συνεργασία και προώθηση των επενδύσεων

4.3.4.1. Οι εμπορικές συναλλαγές και οι ροές επενδύσεων μεταξύ της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών Εσθονίας, Λετονίας, Λιθουανίας και Πολωνίας αυξάνονται σημαντικά, ενώ οι οικονομικές συναλλαγές των χωρών αυτών με τη Ρωσία μειώνονται σχεδόν συνεχώς. Όλες οι χώρες αυτές, πλην της Λιθουανίας, είναι μέλη του ΔΟΕ, αλλά η χώρα αυτή έχει διαπραγματευθεί ήδη συμφωνία με το ΔΟΕ που αναμένεται να επικυρωθεί το Μάιο του 2001.

4.3.4.2. Οι εμπορικές συναλλαγές και οι ροές επενδύσεων μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας δεν έχουν ακόμη φθάσει στο επίπεδο που θα δικαιολογούσε η οικονομική ισχύς, ο βαθμός ανάπτυξης και η εγγύτητα των δύο περιοχών. Η άρση των εμποδίων στον τομέα αυτό θα οδηγούσε σε αύξηση της παραγωγής και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού, καθώς επίσης και σε ταχύτερο εκσυγχρονισμό και αναδιάρθρωση της βιομηχανίας.

4.3.4.3. Συνεπώς, πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες υποστήριξης της Ρωσίας κατά τις προετοιμασίες για τη συμμετοχή της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και την άρση των εμπορικών φραγμών π.χ. όσον αφορά τις τελωνειακές διαδικασίες και την πιστοποίηση των προϊόντων, με απώτερο στόχο την σύναψη μιας συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών βάσει των στόχων της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας.

4.3.4.4. Πρέπει επίσης να εντατικοποιηθεί η συνεργασία για τη δημιουργία καλύτερων νομικών και διοικητικών προϋποθέσεων τόσο για τις εγχώριες όσο και τις ξένες επενδύσεις. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για μια πιο επιθετική στάση των φορέων της αγοράς όσον αφορά τις επενδύσεις, π.χ. στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, καθώς επίσης και της γεωργίας και της δασοκομίας.

4.3.4.5. Είναι επιτακτικά αναγκαίο να αξιοποιηθεί το μέρος των επενδύσεων που προβλέπονται στον τομέα προτεραιότητας «Κοινωνική και Οικονομική Συνοχή» του Phare, του Tacis και του Interreg ώστε να έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδοτική ενίσχυση και την ανάπτυξη της ποιότητας.

4.3.5. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της έρευνας

4.3.5.1. Οι ανθρώπινοι πόροι και το επιστημονικό δυναμικό της περιοχής πρέπει να ληφθούν υπόψη και να αναπτυχθούν στα πλαίσια της Βόρειας Διάστασης. Η συνεργασία μεταξύ των πανεπιστημίων και των ανωτέρων σχολών της περιοχής πρέπει να ενισχυθεί. Οι δυνατότητες ανταλλαγής φοιτητών και ερευνητών, καθώς και οι δυνατότητες συνεργασίας σε δίκτυα μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων δεν αξιοποιούνται επαρκώς. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, ο τομέας αυτός είναι πολύ σημαντικός για τη δημοκρατική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

4.3.5.2. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι το νέο πρόγραμμα Tempus για τη Ρωσία εξετάζει την ανάπτυξη δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων εκτός του ακαδημαϊκού τομέα, συμπεριλαμβανόμενων και εκείνων που έχουν άμεση σχέση με την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών.

4.3.5.3. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στο πρόγραμμα συνεργασίας με τη μορφή συγκεκριμένων προσπαθειών κατάρτισης όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας της δημοκρατίας και της οικονομίας της αγοράς. Οι προσπάθειες αυτές υλοποιούνται αποτελεσματικότερα με τη συνεργασία μεταξύ οργανώσεων που εκπροσωπούν την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

4.3.5.4. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εκμάθηση ξένων γλωσσών στην περιοχή, μεταξύ άλλων για να διευκολυνθούν οι διασυνοριακές επαφές διάφορων μορφών. Η ΟΚΕ θεωρεί φυσικό να τονίσει το θέμα αυτό το 2001 που έχει ακριβώς ανακηρυχθεί ευρωπαϊκό έτος των γλωσσών.

4.3.6. Πάταξη της διασυνοριακής εγκληματικότητας

4.3.6.1. Υπάρχει από το 1996 μια ειδική ομάδα εργασίας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στα πλαίσια Συμβουλίου των Χωρών της Βαλτικής, πράγμα που σημαίνει ότι στην ομάδα αυτή συμμετέχουν όλες οι χώρες που έχουν σχέση με τη Βόρεια Διάσταση. Τα μέλη της εν λόγω ομάδας συνεργάζονται για θέματα που έχουν σχέση με την αστυνομία, τα τελωνεία, την επιτήρηση των ακτών και την ποινική δίωξη. Ασχολείται κυρίως με την παράνομη μετανάστευση, τις οικονομικές διαφορές, τα κλεμμένα οχήματα, το λαθρεμπόριο, την πορνεία, τα ναρκωτικά και τη δωροδοκία. Η εντολή της παρατάθηκε μέχρι το τέλος του 2004.

4.3.6.2. Η ΕΕ ενέκρινε πρόσφατα ένα σχέδιο κοινών προσπαθειών καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος σε συνεργασία με τη Ρωσία, το οποίο η χώρα αυτή υποστήριξε.

4.3.6.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα θετική την πραγματοποιούμενη συνεργασία και κρίνει ότι η προαναφερόμενη ομάδα εργασίας πρέπει να αποκτήσει μόνιμο χαρακτήρα. Η ΟΚΕ θα ήθελε συγκεκριμένα να επισημάνει την ανάγκη υποστήριξης της ανάπτυξης κοινών συστημάτων αναζήτησης και αναγνώρισης ατόμων στην περιοχή, καθώς επίσης και την ανάγκη επανεξέτασης των αρμοδιοτήτων των σχετικών αρχών. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διαμορφωθούν τα μέτρα με τρόπο ώστε να παρεμποδίζεται όσο το δυνατό λιγότερο το εμπόριο, οι επενδύσεις και η κυκλοφορία ατόμων που γίνονται με νόμιμο τρόπο. Θα μπορούσαν για παράδειγμα να δημιουργηθούν «πράσινοι διάδρομοι» για την εξασφάλιση της ποιότητας των επιχειρήσεων και, ως εκ τούτου, την απλούστευση των τελωνειακών διατυπώσεων.

4.3.7. Περιφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία

4.3.7.1. Η συνεργασία στις παραμεθόριες περιοχές έχει ζωτική σημασία για την ομαλή διεύρυνση της ΕΕ και για την ανάπτυξη των σχέσεων με τη Ρωσία με τρόπο που να ευνοεί ολόκληρη την περιοχή. Στο σχέδιο δράσης αναφέρεται μία σειρά μέτρων που επιδιώκουν το στόχο αυτό. Κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Παρισιού, η ΕΕ και η Ρωσία εξέφρασαν την επιθυμία τους να ενισχύσουν την περιφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία, ιδίως στα πλαίσια της Βόρειας Διάστασης της ΕΕ.

4.3.7.2. Η ΟΚΕ θα επιθυμούσε ειδικότερα να τονίσει ότι τα συγκεκριμένα σχέδια που προγραμματίζονται πρέπει να αποσκοπούν στη βελτίωση των επαφών μεταξύ των ανθρώπων και στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας στις παραμεθόριες περιοχές, καθώς και στη μείωση των οικονομικών διαφορών στις εν λόγω περιοχές και στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου στις παραμελημένες περιφέρειες. Στο πλαίσιο αυτό, μεγάλη σημασία έχει η συνεργασία μεταξύ των οργανώσεων που εκπροσωπούν την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

4.3.8. Kaliningrad

4.3.8.1. Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η περιφέρεια του Kaliningrad εξετάζεται σε ειδικό κεφάλαιο. Όταν οι γειτονικές χώρες Λιθουανία και Πολωνία γίνουν μέλη της ΕΕ, η περιοχή αυτή, που έχει έκταση ίση με το 50 % εκείνης του Βελγίου, θα είναι

«στεγανό» της Ρωσίας στην ΕΕ, χωρίς να ανήκει στη «μητέρα» Ρωσία, με διάμετρο 300 χιλιομέτρων. Η οικονομική και κοινωνική κατάστασή της είναι ανησυχητική. Το Kaliningrad έχει ζωτική σημασία για όλη την περιοχή και για τις σχέσεις της ΕΕ με τη Ρωσία.

4.3.8.2. Πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες για τη διευκόλυνση της οικονομικής συνεργασίας και τη μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών διαφορών μεταξύ της περιοχής του Kaliningrad και των γύρω περιοχών της Λιθουανίας και της Πολωνίας.

4.3.8.3. Η ΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι η Ρωσία και Λιθουανία επιδίωξαν από κοινού ενίσχυση από τα προγράμματα Phare και Tacis της ΕΕ στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης, μεταξύ άλλων για ένα διάδρομο διαμετακόμισης, τον αγωγό αερίου στο Kaliningrad, περιβαλλοντικά θέματα και ένα τμήμα ευρωπαϊκών σπουδών στο πανεπιστήμιο του Kaliningrad.

4.3.8.4. Η ΟΚΕ επικροτεί την ειδική μελέτη της Επιτροπής για το Kaliningrad, της 17ης Ιανουαρίου 2001⁽¹⁾. Στόχος της είναι να αρχίσει διάλογος μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας (συμπεριλαμβανόμενου και του Kaliningrad) και των δύο γειτονικών χωρών που θα ενταχθούν στην ΕΕ, δηλαδή της Πολωνίας και της Λιθουανίας, για θέματα που αφορούν το κοινό μέλλον τους. Σκοπός είναι να εξετασθεί το θέμα του Kaliningrad στη Σύνοδο Κορυφής ΕΕ — Ρωσίας στη Μόσχα, το Μάιο του 2001.

4.3.8.5. Από τη μελέτη αυτή προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι το Δεκέμβριο του 2000 ιδρύθηκε ένα τοπικό γραφείο υποστήριξης στα πλαίσια του Tacis. Το γραφείο αυτό θα συντρέπει τοπικούς παράγοντες, π.χ. διοργανωτές μαθημάτων κατάρτισης, ΜΚΟ, συνδικαλιστικές οργανώσεις, μέσα μαζικής ενημέρωσης, τομεακές οργανώσεις, επιχειρήσεις, δήμους και δικαστήρια, ώστε να συμμετέχουν σε προγράμματα συνεργασίας με οργανώσεις της ΕΕ. Πρόκειται για θετική συμβολή στην υλοποίηση του προγράμματος δράσης για τη βόρεια διάσταση, που η ΟΚΕ επικροτεί.

4.4. Εφαρμογή

4.4.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την παρότρυνση της Συνόδου Κορυφής προς την Επιτροπή να αναλάβει ηγετικό ρόλο για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης. Αυτό είναι απαραίτητο για να διατηρηθεί η επιτευχθείσα δυναμική. Η ΟΚΕ πληροφορήθηκε ότι μία διύπηρεσιακή ομάδα, απαρτιζόμενη από εκπροσώπους όλων των γενικών διευθύνσεων που έχουν σχέση με το σχέδιο δράσης, συνεδρίασε το Σεπτέμβριο του 2000, και ότι εξακολουθούν να πραγματοποιούνται διμερείς επαφές με τις Γενικές Διευθύνσεις που έχουν σχέση με τους τρεις αυτούς τομείς προτεραιότητας. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι υπάρχουν ήδη πολλά προγράμματα που περιέχουν το στοιχείο της Βόρειας Διάστασης, και ότι θα ληφθούν κοινά μέτρα για τη Βόρεια Διάσταση από κοινού με τις ΗΠΑ και τον Καναδά στο πλαίσιο της νέας διατλαντικής ημερήσιας διάταξης.

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο. Η ΕΕ και το Kaliningrad, COM(2001) 26 τελικό.

4.4.2. Ωστόσο, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει κεντρικό ρόλο να διαδραματίσει στο πλαίσιο αυτό δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη μειωμένη συμμετοχή άλλων μερών. Η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ιδιαίτερα ότι μια βασική προϋπόθεση για την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων είναι να δοθεί η δυνατότητα στη Ρωσία και σε άλλες χώρες που δεν είναι μέλη της ΕΕ, δηλαδή στις υποψήφιες χώρες και στις χώρες του ΕΟΧ, να συμβάλουν πλήρως και να συνεχίσουν τις προσπάθειες για την περαιτέρω ανάπτυξη της Βόρειας Διάστασης. Επίσης, εξίσου σημαντική είναι και η συμβολή των μεμονωμένων χωρών της ΕΕ.

4.4.3. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισύρει την προσοχή στην καλή θέληση που εκδήλωσε το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής όσον αφορά μία δραστήρια συμμετοχή για τη συνέχιση της ανάπτυξης και της υλοποίησης των βασικών τομέων του σχεδίου δράσης. Στην ανακοίνωση που δημοσίευσε το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής στο τέλος της συνεδρίασης στην πόλη Bergen, στις 21 και 22 Ιουνίου 2000, αναφέρονται τα εξής: «Το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής συμμετέχει δραστήρια στην περιφερειακή συνεργασία σε ορισμένους τομείς που προβλέπονται από το σχέδιο δράσης. Το Συμβούλιο είναι πρόθυμο να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις που να συμπεριληφθούν στο υπό επεξεργασία σχέδιο δράσης. Το Συμβούλιο είναι επίσης πρόθυμο να προσφέρει τις υπηρεσίες του προσωπικού του για το συντονισμό και όσο το δυνατόν περισσότερο μέσα για την υλοποίηση και τη συγκεκριποίηση του σχεδίου δράσης σε τομείς όπως η υγεία, η πληροφορική, η ενέργεια, το εμπόριο και οι επενδύσεις, το περιβάλλον και η πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος. Το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής μπορεί επίσης να ενεργήσει ως διαυλος συνεργασίας με τους φορείς σε τοπικό επίπεδο (1).»

4.4.4. Το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής, αλλά και το Συμβούλιο του Μπάρεντς και το Αρκτικό Συμβούλιο μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο με τη χάραξη κοινών προτεραιοτήτων και την προώθηση της συγχρηματοδότησης προγραμμάτων μέσω περιφερειακών και εθνικών χρηματοδοτικών οργάνων και ιδιωτικού τομέα. Αποτελεί φυσικά πλεονέκτημα το γεγονός ότι η Επιτροπή συμμετέχει στις εργασίες των εν λόγω περιφερειακών οργάνων, καθώς επίσης και στις εργασίες των ειδικευμένων επιμέρους οργάνων.

4.4.5. Η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό το γεγονός ότι ακόμη και οι βόρειες χώρες δίνουν προτεραιότητα στην υλοποίηση της Βόρειας Διάστασης στη συνεργασία τους στο πλαίσιο του Συμβουλίου των σκανδιναβικών χωρών και του Συμβουλίου των Υπουργών των σκανδιναβικών χωρών.

4.5. Εφαρμογή και συνεχής ανάπτυξη του σχεδίου δράσης

4.5.1. Η υλοποίηση του σχεδίου δράσης αποτελεί μία εν εξελίξει διαδικασία που απαιτεί την τακτική επανεξέτασή της. Όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να αναπτυχθεί το σχέδιο δράσης σε ορισμένα σημαντικά σημεία του.

(1) Η γερμανική προεδρία του Συμβουλίου των χωρών της Βαλτικής, που άρχισε την 1η Ιουλίου 2000, ανέλαβε άμεσες πρωτοβουλίες προς το σκοπό αυτό. Σε επιστολή του προς τις διάφορες οργανώσεις της περιοχής της Βαλτικής (της 27ης Ιουλίου 2000) ο Πρεσβευτής κ. Hans-Jürgen Heimsoeth ζήτησε από τις οργανώσεις αυτές να αναφέρουν τα ήδη υπάρχοντα και τα μελλοντικά προγράμματα στους αντίστοιχους τομείς, και να αποστείλουν την απάντησή τους μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου. Στόχος είναι να υποβληθεί ο σχετικός κατάλογος στην Επιτροπή και στη σουηδική προεδρία το Μάρτιο του 2001.

4.5.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η απαραίτητες εξελίξεις πρέπει να προωθηθούν μέσω της συμμετοχής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της Βόρειας Ευρώπης με ένα τελείως διαφορετικό τρόπο σε σύγκριση με το σημερινό. Υπεύθυνες για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι εκτός από τις ίδιες τις οργανώσεις, όλες οι αρμόδιες αρχές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε επίπεδο χωρών της Βαλτικής και σε επίπεδο της περιοχής του Μπάρεντς, σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο.

4.5.3. Οι προσπάθειες της Ένωσης μέσω του προγράμματος Tacis πρέπει να ενοποιηθούν με εκείνες στα πλαίσια των προγραμμάτων Phare, Ispra, Sapard και Interreg για την ταχεία εφαρμογή αποτελεσματικών διασυνοριακών σχεδίων στη Βόρεια Ευρώπη. Ωστόσο, αυτό προσκρούει σήμερα σε σημαντικά γραφειοκρατικά εμπόδια. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα Tacis είναι έντονα συγκεντρωτικό και έχει ως επίκεντρο μεγάλα προγράμματα ενώ το Interreg αποκεντρώνεται όλο και περισσότερο στα κράτη μέλη. Συνεπώς, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, πρέπει να συσταθεί το συντομότερο δυνατό μια ειδική θέση του προϋπολογισμού για την υλοποίηση του σχεδίου δράσης για τη Βόρεια Διάσταση. Δεν χρειάζονται νέοι πόροι, αλλά πρέπει να διατεθούν από τα προαναφερόμενα προγράμματα ειδικοί πόροι για τη συνεργασία όσον αφορά τη βόρεια διάσταση. Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την αποφυγή της σημερινής βαριάς γραφειοκρατίας, χρησιμεύοντας ταυτόχρονα ως καταλύτης για την εξασφάλιση άλλων δημόσιων και ιδιωτικών χρηματοδοτικών μέσων. Αυτό είναι επίσης σημαντικό για την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και για την καλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

4.5.4. Η ΟΚΕ θα ήθελε ειδικότερα να τονίσει τη σημασία που έχει η κοινή συμμετοχή των επιχειρήσεων, των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των κυβερνήσεων στον πραγματοποιούμενο προγραμματισμό. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ταχεία έναρξη της εφαρμογής των σχεδιαζόμενων μεγάλων προγραμμάτων υποδομών.

4.6. Η ΟΚΕ επιθυμεί να αναπτυχθεί η πολυμερής συνεργασία στην περιοχή

4.6.1. Η ΟΚΕ προσπάθησε να συμμετάσχουν στις εργασίες για την κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης οι εκπρόσωποι των εργοδοτών, των εργαζομένων και των λοιπών οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων της περιοχής της Βαλτικής. Συνεπώς, η ΟΚΕ διοργάνωσε σε συνεργασία με τη Σουηδική Προεδρία διάσκεψη στην πόλη Umeå στις 5 και 6 Φεβρουαρίου 2001, στην οποία το τμήμα εξωτερικών σχέσεων της ΟΚΕ αντάλλαξε απόψεις με προσκεκλημένους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων οργανώσεων της Ρωσίας, Εσθονίας, Λετονίας, Λιθουανίας, Πολωνίας, Νορβηγίας και Ισλανδίας. Οι ανταλλαγές απόψεων βασίστηκαν κυρίως στις απαντήσεις επί των γραπτών ερωτήσεων που ετέθησαν από τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς της περιοχής της Βαλτικής.

4.6.2. Η ΟΚΕ προτιμάται επίσης να συμβάλει με τις εν λόγω επαφές στη βελτίωση των γνώσεων για τη Βόρεια Διάσταση στις οργανώσεις των ενδιαφερομένων χωρών, και να εξετάσει τις δυνατότητες ενίσχυσης της συνεργασίας σε ένα πολύπλευρο Φόρουμ.

5. Συμπεράσματα για το μέλλον

5.1. Η βόρεια διάσταση αποτελεί ένα πρακτικό μέσο που μπορεί να χρησιμοποιήσει όλη η Βόρεια Ευρώπη προκειμένου να βρει λύσεις στα προβλήματα και να επιταχύνει τις θετικές εξελίξεις. Η πρωτοβουλία αυτή συμβάλλει στην επιτυχή ένταξη των υποψήφιων χωρών Εσθονίας, Λετονίας, Λιθουανίας και Πολωνίας. Συμβάλλει, επίσης, στην ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ρωσίας, που βασίζεται στη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας, στη στρατηγική της ΕΕ για τη Ρωσία, και στο σχετικό πρόγραμμα της Ρωσίας για την ανάπτυξη των σχέσεων με την ΕΕ.

5.2. Το σχέδιο δράσης για την περίοδο 2000-2003 έχει, παρά την εμβελεία του, πολύ περιορισμένο πεδίο δράσης. Στο κέντρο του σχεδίου πρέπει να τεθεί ο στόχος της γεφύρωσης των διαφορών μεταξύ και εντός των χωρών της περιοχής. Μία βασική προσπάθεια προς το σκοπό αυτό είναι η ανάπτυξη επιχειρηματικών και εργασιακών σχέσεων σύμφωνα με τις αρχές της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς.

5.3. Έχει βασική σημασία για την ΕΕ, στη συνεργασία της με τις χώρες αυτές, να προβεί σε στοχοθετημένη υλοποίηση του σχεδίου δράσης και σε καθορισμό συγκεκριμένων και διαχρονικών στόχων για τα διάφορα μέρη. Για τη συνεχή εφαρμογή του σχεδίου δράσης απαιτείται μια κοινή στρατηγική για τη Βόρεια Ευρώπη. Απαιτείται, επίσης, ένα κοινό φόρουμ για τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση όπου να συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

5.4. Η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι το Συμβούλιο των χωρών της Βαλτικής είναι διατεθειμένο να συμβάλει στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης και να λειτουργήσει ως διάυλος επαφής μεταξύ των περιφερειών. Αυτό θα ενισχύσει περισσότερο τη συνέχιση της ανάπτυξης.

5.5. Η ΟΚΕ ζητεί μετ' επιμονής όπως η διαχείριση του χρηματοδοτικού μηχανισμού γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να υλοποιούνται τα διάφορα σχέδια δράσης το ταχύτερο δυνατό και χωρίς περιττή γραφειοκρατία. Είναι επίσης σημαντικό να διαρθρωθεί ο εν λόγω μηχανισμός κατά τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρξουν συνέργιες μεταξύ των διαφόρων χρηματοδοτικών πηγών, συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Η ΟΚΕ προτείνει να συσταθεί μία ειδική θέση του προϋπολογισμού για τη βόρεια διάσταση.

5.6. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών πρέπει να συμμετάσχουν τόσο στην έναρξη, υλοποίηση και αξιολόγηση όσο στη συνέχιση της ανάπτυξης των δράσεων εντός του πλαισίου της Βόρειας Διάστασης. Οι αρχές όλων των επιπέδων πρέπει να συνεργαστούν για την εν λόγω συμμετοχή.

5.7. Η ΟΚΕ σκοπεύει από την πλευρά της να συνεχίσει, με την κατάλληλη μορφή, το διάλογο που άρχισε με τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της περιοχής της Βαλτικής και της Ρωσίας. Οι εμπειρίες από την πρώτη πολυμερή συνάντηση στο Umeå δείχνουν ότι είναι απόλυτα δικαιολογημένη η καδιέρωση ενός παρόμοιου διαλόγου.

5.8. Η ΟΚΕ προτείνει στα πλαίσια της διοργανικής συνεργασίας να αποφασίσει η ΕΕ την καδιέρωση πολυμερών και τακτικών επαφών μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στις ενδιαφερόμενες χώρες. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να αυξηθεί η κατανόηση των σημαντικότερων θεμάτων όσον αφορά τη βόρεια διάσταση, και να βελτιωθεί η αμοιβαία κατανόηση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης.

5.9. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η συμφωνία συνεργασίας της ΕΕ με τη Ρωσία, αντίθετα με τις ευρωπαϊκές συμφωνίες και τη συμφωνία ΕΟΧ, δεν περιέχει κανένα άρθρο που να προβλέπει τη δυνατότητα δημιουργίας ενός φόρουμ για την ανάπτυξη επαφών μεταξύ των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας έχουν τώρα αναπτυχθεί σε βαθμό που επιτρέπει τη δημιουργία ενός φόρουμ συνεργασίας μεταξύ των εταίρων των δύο μερών. Ένα παρόμοιο φόρουμ θα μπορούσε να δημιουργηθεί π.χ. με τη μορφή επιτροπής, στην οποία η ΟΚΕ προτείνει να συμβάλει. Αυτό θα συντελέσει στην ανάπτυξη των αμοιβαίων επαφών με τον τρόπο που επιδιώκουν τόσο η ΕΕ όσο και η Ρωσία. Η ΟΚΕ προτιμάται να καταρτίσει ειδική γνωμοδότηση για τις σχέσεις της ΕΕ με τη Ρωσία.

5.10. Η ΟΚΕ προτίθεται να συνεχίσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις σχετικά με τη Βόρεια Διάσταση και θα επανέλθει σε εύθετο χρόνο με μία νέα γνωμοδότηση.

6. Παρακολούθηση

6.1. Η ΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι οι Υπουργοί Εξωτερικών της ΕΕ θα πραγματοποιήσουν διάσκεψη για τη Βόρεια Διάσταση στις 9 Απριλίου 2001 στο Λουξεμβούργο. Η ΟΚΕ προτείνει να ληφθεί η παρούσα γνωμοδότηση υπόψη κατά τις προετοιμασίες για την εν λόγω διάσκεψη.

6.2. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση της Σουηδικής Προεδρίας να συντάξει από κοινού με την Επιτροπή πλήρη έκθεση που θα υποβληθεί στο Συμβούλιο όσον αφορά τις πολιτικές πτυχές της Βόρειας Διάστασης ενόψει της Συνόδου Κορυφής που θα πραγματοποιηθεί στη πόλη Göteborg τον Ιούνιο του 2001. Η ΟΚΕ επιθυμεί όπως η παρούσα γνωμοδότηση ληφθεί υπόψη κατά τη σύνταξη της εν λόγω έκθεσης.

Βρυξέλλες, 28 Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συγκριτικές μελέτες μακροοικονομικών επιδόσεων»

(2001/C 139/12)

Στις 2 Μαρτίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 23 τρίτη παράγραφος του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα «Συγκριτικές μελέτες μακροοικονομικών επιδόσεων»

Το τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Φεβρουαρίου 2001 με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. Konitzer.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας, της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε με 91 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Οι οικονομικές προϋποθέσεις για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην Ευρώπη, βελτιώθηκαν αισθητά κατά τα τελευταία έτη. Η επιτυχία αυτή οφείλεται, αφενός, στις αδιάλειπτες προσπάθειες που καταβλήθηκαν στον τομέα της διαρθρωτικής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εμπορευμάτων και υπηρεσιών καθώς και των αγορών εργασίας και κεφαλαίων. Από την άλλη πλευρά ενισχύθηκαν σε καθοριστικό βαθμό και οι μακροοικονομικοί όροι για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η μείωση των ελλειμμάτων των κρατικών προϋπολογισμών, η επίτευξη χαμηλών ρυθμών πληθωρισμού, μια μακροοικονομική εξέλιξη των μισθών με την οποία διευκολύνθηκε η μείωση του πληθωρισμού και η αισθητή αύξηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης, συνέβαλαν στη δημιουργία νομισματικών προϋποθέσεων ευνοϊκών για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Σκοπός είναι να σταθεροποιηθεί η πρόοδος που σημειώθηκε κατά τη δεκαετία του 1990. Συνεπώς, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε η μικρή (και κατά κανόνα παροδική) άνοδος του πληθωρισμού, η οποία προκαλείται από τις διακυμάνσεις των τιμών πετρελαίου και των συναλλαγματικών ισοτιμιών, να μην οδηγήσει σε δευτερεύουσες επιπτώσεις στην εσωτερική εξέλιξη του κόστους.

1.2. Η υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης συνέβαλε ουσιαστικά στην πρόοδο αυτή. Η διαπίστωση αυτή αφορά και τις χώρες οι οποίες δεν έχουν ακόμη προσχωρήσει στην ΟΝΕ, διότι οι προσπάθειές τους για την επίτευξη σύγκλισης στέφθηκαν με επιτυχία. Η ΟΝΕ θα αποτελεί και στο μέλλον εγγύηση ότι οι διεθνείς κρίσεις δεν θα προκαλέσουν εσωτερικές νομισματικές διαταραχές, οι οποίες κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες αναστάτωσαν ή καθυστέρησαν την αναπτυξιακή διαδικασία. Κατ' αυτόν τον τρόπο εξαλείφεται ένα σημαντικό αναπτυξιακό εμπόδιο μακροοικονομικού χαρακτήρα. Επιπλέον, η ΟΝΕ συμβάλει στον περιορισμό του κινδύνου να προκληθούν αντιθέσεις μεταξύ της δημοσιονομικής, μισθολογικής και νομισματικής πολιτικής και προσφέρει το πλαίσιο σταθερότητας για υγιείς μακροοικονομικές πολιτικές και εξελίξεις. Συνεπώς θα μπορούν και στο μέλλον να αποφευχθούν ευκολότερα τα λάθη που αναχαιτίσαν επανειλημμένα κατά το παρελθόν την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η ΟΝΕ προσφέρει μια νέα ευκαιρία για μια υγιή μακροοικονομική πολιτική.

1.3. Προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως η ευκαιρία αυτή, είναι αναγκαίο να αυξηθεί η κατανόηση των μακροοικονομικών

δεδομένων και μεγεθών εκ μέρους των σημαντικότερων οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, ώστε να διευκολυνθεί ο αντικειμενικός διάλογος μεταξύ των ενδιαφερομένων και συνεπώς να βελτιωθεί η συναίνεση σχετικά με την κατάλληλη μακροοικονομική προσέγγιση. Η απαραίτητη διαδικασία «εκμάθησης» προϋποθέτει μια γενικώς αποδεκτή πολιτική προσέγγιση καθώς και μια εμπειρική και, ει δυνατόν, ποσοτική παράσταση.

Πολυάριθμα έγγραφα της Επιτροπής, κυρίως μετά την δημοσίευση της Λευκής Βίβλου «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση» (ιδιαίτερα το μακροοικονομικό της κεφάλαιο), αλλά και διάφορα έγγραφα του Συμβουλίου, όπως οι «Γενικές Γραμμές της Οικονομικής Πολιτικής», που εκδίδεται ετησίως, αποτελούν πλούσιες πηγές για την ανεύρεση μιας ευρέως αποδεκτής προσέγγισης της οικονομικής πολιτικής⁽¹⁾.

Η εμπειρική και, στο μέτρο του δυνατού, ποσοτική παράσταση μακροοικονομικών μεγεθών δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη ικανοποιητικά. Ενδείκνυται η χρονική σύγκριση και η σύγκριση κατά χώρα. Πράγματι, η ανάλυση μακρών σειρών και η σύγκριση μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, αλλά και μεταξύ των κρατών μελών, έφερε στο φως σημαντικές διαφορές όχι μόνο όσον αφορά την ανεργία και την απασχόληση αλλά και όσον αφορά σημαντικές μακροοικονομικές παραμέτρους, που καθορίζουν το βαθμό ανάπτυξης και απασχόλησης. Σε αυτό το πλαίσιο μπορεί επίσης να καταστεί σαφής ο βαθμός στον οποίο σε ορισμένες χώρες τα θεσμικά δεδομένα επηρεάζουν την μακροοικονομική πολιτική και ανάπτυξη. Η σύγκριση και η ανάλυση των παραγόντων αυτών διευκολύνει την κατανόηση των προβλημάτων, προωθεί τον αντικειμενικό διάλογο και επιτρέπει, κάτω από ορισμένες συνθήκες να εξαχθούν μεγέθη αναφοράς ή μεγέθη που πρέπει να επιτευχθούν (συγκριτική μελέτη).

1.4. Οι προσπάθειες για την καλύτερη κατανόηση των μακροοικονομικών εξελίξεων και για την επίτευξη μεγαλύτερης συναίνεσης στα πλαίσια της μακροοικονομικής πολιτικής έχουν συνεπώς καθοριστική σημασία για την πλήρη αξιοποίηση των βελτιωμένων συνθηκών για την προαγωγή της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Μόνο με την προϋπόθεση ότι η σημερινή συγκυριακή αναθέρμανση

(1) Η ΟΚΕ καταρτίζει επί του παρόντος γνωμοδότηση σχετικά με τις γενικές γραμμές της οικονομικής πολιτικής κατά το 2000.

της οικονομίας θα δρομολογηθεί προς μια αειφόρο εξέλιξη, παρά την αύξηση των τιμών πετρελαίου, θα είναι εφικτή η επίλυση του προβλήματος της απασχόλησης στην Ευρώπη εντός μιας εύλογης μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης προοπτικής. Παρόμοια εξέλιξη είναι όμως αναγκαία και προκειμένου να υλοποιηθούν οι φιλόδοξοι στόχοι που χάραξε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας⁽¹⁾.

1.5. Η παρούσα γνωμοδότηση δεν μπορεί βέβαια να μετατραπεί σε εκτεταμένη μελέτη η οποία θα συγκρίνει λεπτομερώς και θα αναλύει τα επιμέρους στοιχεία των κρατών μελών και τις διάφορες οικονομικές παραμέτρους. Αντιθέτως, μπορεί, και αυτός είναι ένας από τους στόχους της, να επεξεργαστεί σημαντικά μακροοικονομικά μεγέθη και αιτιώδεις συνάψεις (κεφάλαιο 2) και να συμπεριλάβει τη σημαντικότερη συμβολή των οικονομικών παραγόντων (κεφάλαιο 3) προκειμένου να χρησιμοποιηθούν μεταγενέστερα σε μελέτες της Επιτροπής και να αναπτυχθούν περαιτέρω σε μελλοντικές γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ. Η ΟΚΕ αποφάσισε να εκδώσει αυτή τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας προκειμένου να προαγάγει έναν αντικειμενικό διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων, πέρα από τον θεσμοθετημένο «μακροοικονομικό διάλογο» (διαδικασία της Κολωνίας), μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων, καθώς και προκειμένου να προβάλλει τη θέση της σχετικά με αυτά τα σημαντικά θέματα έναντι του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

2. Σημαντικά μεγέθη και αιτιώδεις συνάψεις

2.1. Το πλαίσιο και τα μέσα

Τα μεγέθη και οι συσχετισμοί που αναλύονται στο κεφάλαιο αυτό αποσκοπούν στη διευκόλυνση ενός αντικειμενικού διαλόγου μεταξύ των επιμέρους οικονομικών και κοινωνικών ομάδων για τα μακροοικονομικά ζητήματα. Στηρίζονται σε παλαιότερες αναλύσεις της Επιτροπής και πρόκειται να χρησιμοποιηθούν και σε μελλοντικές αναλύσεις της Επιτροπής αλλά και να αναπτυχθούν με εμπειριστατωμένο τρόπο σε μελλοντικές γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ. [Το παράρτημα σχετικά με την οικονομική κατάσταση της Ιρλανδίας στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την Οικονομική κατάσταση στην ΕΕ το 1999 μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα⁽²⁾.]

2.2. Το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό

2.2.1. Παρατηρήσεις σχετικά με τους δείκτες μέτρησης της ανεργίας και της απασχόλησης

Το ποσοστό ανεργίας αποτελεί τον απλούστερο και τον πιο εύχρηστο δείκτη για την εκτίμηση της κατάστασης της απασχόλησης σε μια δεδομένη χώρα. Ωστόσο, ακόμη και αν εφαρμοστεί ο εναρμονισμένος δείκτης της Eurostat, οι μετρήσεις με τον δείκτη αυτό έχουν περιορισμένη αξία τόσο όσον αφορά τη χρονική σύγκριση όσο και τη σύγκριση μεταξύ χωρών. Αυτό οφείλεται εν

μέρει στις διαφορές όσον αφορά την έκταση της παράνομης απασχόλησης, της εργασίας με μερική απασχόληση καθώς και ορισμένες μορφές επιδοτούμενης απασχόλησης. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξετάζεται η σύνθεση της ανεργίας ανάλογα με τις ηλικίες, το φύλο, την κατάρτιση, τη διάρκεια της ανεργίας, κ.λπ. αλλά επιπλέον να συμπεριλαμβάνονται στην ανάλυση και στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας, του ποσοστού του ενεργού πληθυσμού, του χρόνου εργασίας και ιδιαίτερα της εργασίας με μερική απασχόληση καθώς και σχετικά με τον αριθμό διακινούμενων εργαζομένων. Μια ιδιαίτερα σημαντική και σύνθετη πηγή πληροφόρησης αποτελεί η εξέλιξη του αριθμού του ενεργού πληθυσμού που αντιστοιχεί στις θέσεις εργασίας με πλήρη απασχόληση. Όταν, π.χ., η μείωση της ανεργίας συνοδεύεται από μία άνοδο του αριθμού των θέσεων εργασίας με πλήρη απασχόληση, τότε μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η κατάσταση της απασχόλησης στην συγκεκριμένη χώρα βελτιώνεται με υγιή τρόπο και δεν οφείλεται στη μείωση του αριθμού του ενεργού πληθυσμού είτε μέσω της αποθάρρυνσης των ενδεχόμενων εργαζομένων είτε μέσω της ανακατανομής της εργασίας. Παρόμοια θετική εξέλιξη σημειώθηκε κατά τη δεκαετία του 1990 στην Ιρλανδία αλλά εν μέρει και στη Δανία. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για την απασχόληση περιλαμβάνουν λεπτομερή ανάλυση των εξελίξεων αυτών.

2.2.2. Το μέγεθος του αποθέματος σε εργατικό δυναμικό

Η εμπειριστατωμένη ανάλυση της εξέλιξης των αριθμών για την απασχόληση και την ανεργία καθιστά σαφές ότι το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό στην Κοινότητα υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό την στατιστικά εξακριβωμένη ανεργία. Όταν δημιουργούνται στα πλαίσια της οικονομικής ανάπτυξης νέες θέσεις απασχόλησης εισέρχονται σε μεγάλο βαθμό στην αγορά άτομα τα οποία δεν περιλαμβάνονταν έως τώρα στις στατιστικές των ανέργων. Αυτό σημαίνει ότι ταυτόχρονα με το ποσοστό των απασχολούμενων (απασχολούμενοι σε ποσοστά του ενεργού πληθυσμού) αυξάνεται και το ποσοστό της απασχόλησης (ενεργός πληθυσμός⁽³⁾) σε ποσοστά του πληθυσμού σε απασχολήσιμη ηλικία και επιπλέον αυξάνονται τα κίνητρα για διακίνηση.

Η Επιτροπή, στηριζόμενη στις παρατηρήσεις αυτές και λαμβάνοντας υπόψη ένα εύλογο ποσοστό ενεργού πληθυσμού ανά ηλικία και φύλο, εκτιμά ότι το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό στα 15 κράτη μέλη της Κοινότητας ανέρχεται σήμερα σε περίπου 30-35 εκατ. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο διπλάσιο του αριθμού των ανέργων καθώς και στο συνολικό αριθμό του ενεργού πληθυσμού στη Γερμανία. Η ένταξη του αποθέματος αυτού στην ενεργό επαγγελματική ζωή σε μια περίοδο 10 ετών απαιτεί την αύξηση της απασχόλησης κατά 1,8 έως 2 % ετησίως σε μία περίοδο 15 ετών χρειάζεται ποσοστό αύξησης της τάξης του 1,2 έως 1,4 % ετησίως. Πρόκειται για σημαντικά μεγέθη τα οποία ωστόσο είναι απόλυτα εφικτά. Ενόψει της διεύρυνσης της Κοινότητας καθώς και με την προοπτική των εντονότερων ρευμάτων διακίνησης μέσω των εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων της Κοινότητας καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική η ανάγκη να ενταχθεί το συντομότερο δυνατό και στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό στην Κοινότητα στην ενεργό επαγγελματική ζωή.

(1) Σε συνάρτηση με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, η ΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδότηση με τίτλο «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — προς μια Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης» (βλ. ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 62).

(2) ΕΕ C 140 της 18.5.2000, σ. 44.

(3) Ενεργός πληθυσμός = απασχολούμενα άτομα συμπεριλαμβανομένων και των ανέργων.

2.2.3. Είναι διαθέσιμο το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό;

Συχνά προβάλλεται το επιχείρημα ότι το μεγάλο απόθεμα σε εργατικό δυναμικό δεν είναι δυνατόν να ενταχθεί πλήρως στην επαγγελματική ζωή λόγω της ανεπάρκειας της κατάρτισης των ενδιαφερόμενων ατόμων. Η ειδικευση των εργαζομένων, η δια βίου κατάρτιση αλλά και η κινητικότητα των εργαζομένων και η προθυμία τους να δεχθούν πράγματι τις θέσεις απασχόλησης που τους προσφέρονται αποτελούν σημαντικά θέματα της πολιτικής για την αγορά εργασίας. Από την άλλη πλευρά τα φορολογικά συστήματα και τα συστήματα εισφορών μπορούν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά τη διαθεσιμότητα των εργαζομένων. Η ΟΚΕ έχει εκδώσει επανειλημμένα γνωμοδοτήσεις για τα θέματα αυτά⁽¹⁾. Στην προκειμένη περίπτωση έχει ωστόσο κυρίως σημασία να εντοπισθούν τα κυριότερα προβλήματα της μακροοικονομικής ανάπτυξης. Με βάση μια μελέτη που δημοσίευσε η Επιτροπή ήδη το 1995 (στη επιθεώρηση «Europäische Wirtschaft» (Ευρωπαϊκή οικονομία) αριθ. 59, μελέτη αριθ. 3 — βλ. ιδιαίτερα σχεδιάγραμμα 3) μπορούν να διατυπωθούν οι ακόλουθες παρατηρήσεις:

Οι εργαζόμενοι που εισέρχονται για πρώτη φορά στην επαγγελματική ζωή (νέοι και το αφανές «απόθεμα») διαθέτουν συνήθως ικανοποιητική βασική κατάρτιση η οποία πρέπει ωστόσο να ολοκληρωθεί στην επαγγελματική τους ζωή. Το κυριότερο εμπόδιο δεν είναι ωστόσο η ειδικευση αλλά ο μικρός αριθμός νέων θέσεων απασχόλησης ο οποίος έχει σαν αποτέλεσμα να μην μπορούν πολλοί εργαζόμενοι να αναπτύξουν περαιτέρω τη βασική τους κατάρτιση με την επαγγελματική δραστηριότητα ανάλογα με τις απαιτήσεις της οικονομικής και τεχνικής εξέλιξης.

Το μεγαλύτερο μέρος των ανέργων βρίσκεται ακόμη στην αγορά εργασίας. Και πάλι το πρόβλημα δεν είναι κυρίως η «διαθεσιμότητα» αλλά το γεγονός ότι ο αριθμός των διατιθέμενων θέσεων δεν αρκεί για όλους. Αυτό δεν αφορά μόνο τη σχετικά χαμηλή συγκυριακή ανεργία η οποία απορροφάται με τη συγκυριακή οικονομική ανάπτυξη, διότι σ' αυτή την περίπτωση οι εργαζόμενοι είναι διαθέσιμοι και υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις απασχόλησης. Το ίδιο ισχύει επίσης και για ένα σημαντικό μέρος της μη συγκυριακής ανεργίας: πολλοί από τους ανέργους αυτούς είχαν ακόμα πριν από λίγους μήνες απασχόληση. Θα μπορούσαν να ενταχθούν και πάλι στην ενεργό επαγγελματική ζωή (ενδεχομένως με μια μικρή συμπληρωματική κατάρτιση) εάν υπήρχε ικανοποιητικός αριθμός πραγματικών θέσεων απασχόλησης.

Αλλά ακόμη και το 4-5 % των εργαζομένων που ανήκουν στους μακροχρόνια ανέργους της Κοινότητας δεν πρέπει αναγκαστικά να «διαγραφούν». Βέβαια σ' αυτές τις περιπτώσεις οι ελλείψεις είναι διττές: δεν υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις απασχόλησης και εν μέρει δεν υπάρχει και η απαραίτητη ειδικευση. Ωστόσο, στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι όταν στα πλαίσια της οικονομικής ανάπτυξης δημιουργείται ικανοποιητικός αριθμός θέσεων απασχόλησης μπορούν να απορροφηθούν οι μακροχρόνια άνεργοι μέσω της μετεκπαίδευσης ή άλλων μέτρων.

(1) Η ΟΚΕ εκδίδει τακτικά γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα θέματα της αγοράς εργασίας και της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Ορισμένες από αυτές είναι οι εξής: ΕΕ C 14 της 16.1.2001 και ιδιαίτερα το σημείο 3.1.2.2; ΕΕ C 209 της 22.7.1999, σ. 60; ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 31; ΕΕ C 19 της 21.1.1998, σ. 108; ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 64.

Το σκεπτικό αυτό δεν αντιτίθεται βέβαια στην περαιτέρω επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση, η οποία είναι απαραίτητη για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού ανθρώπινου κεφαλαίου κατά τα επόμενα έτη. Κατ' αυτόν τον τρόπο δεν θα βελτιωθεί μόνο γενικά η οικονομική παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα αλλά και οι επαγγελματικές δυνατότητες των επιμέρους εργαζομένων. Οι εν μέρει πολυδάπανες αυτές προσπάθειες θα αποδώσουν αποτελέσματα μόνον εφόσον η οικονομία δημιουργήσει τον απαραίτητο αριθμό θέσεων απασχόλησης στα πλαίσια μιας αειφόρου αναπτυξιακής διαδικασίας, σε βαθμό ώστε να εξαντληθεί το δυναμικό της απασχόλησης. Συνεπώς, η ειδικευση των εργαζομένων και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης πρέπει να συνδυασθούν στα πλαίσια μιας μακροπρόθεσμης διαδικασίας.

2.2.4. Σε ποιους τομείς μπορούν να δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης;

Ένα άλλο επιχείρημα που προβάλλεται συχνά είναι επίσης ότι το απόθεμα εργαζομένων της Κοινότητας δεν μπορεί ποτέ να εξαντληθεί γιατί η τεχνική πρόοδος και η παγκοσμιοποίηση καταστρέφουν διαρκώς θέσεις απασχόλησης. Το επιχείρημα είναι υπερβολικά γενικό και δεν οδηγεί προς μια εποικοδομητική λύση.

Αντιθέτως είναι σωστή η διαπίστωση ότι η τεχνική πρόοδος και η παγκοσμιοποίηση δημιουργούν στα πλαίσια της οικονομικής ανάπτυξης μια διαρκή αναδιάρθρωση. Η πίεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στην αύξηση της παραγωγικότητας και την μείωση των εργαζομένων είναι πολύ μεγάλη. Σε ορισμένους τομείς με μεγάλη πρόοδο όσον αφορά την παραγωγικότητα ο έντονος διεθνής και ενδοκοινοτικός ανταγωνισμός συνεπάγεται πτώση των σχετικών (και σε ορισμένες περιπτώσεις των απόλυτων) τιμών. Στους τομείς αυτούς συχνά απολύονται εργαζόμενοι και η απασχόληση αυξάνεται είτε μόνο στους ιδιαίτερα καινοτόμους τομείς (π.χ. παραγωγή και διανομή νέων ηλεκτρονικών προϊόντων όπως ηλεκτρονικοί υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα κ.λπ.) οι οποίοι δημιουργούν εκ του μηδενός το επίπεδο απασχόλησης είτε όταν η γενική οικονομική ανάπτυξη είναι τόσο μεγάλη ώστε ακόμη και οι παραδοσιακοί βιομηχανικοί τομείς (π.χ. βιομηχανία αυτοκινήτων) να αναγκάζονται να αυξήσουν την απασχόληση. Ωστόσο η πτώση των σχετικών τιμών αυξάνει την ανταγωνιστικότητα των τομέων αυτών με αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος της προόδου της παραγωγικότητας να μεταφέρεται και στους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας μέσω των μηχανισμών των τιμών. Η εκτεταμένη αυτή μεταφορά της αγοραστικής δύναμης, η οποία προκαλείται από τις ίδιες τις δυνάμεις της αγοράς, επιτρέπει την αύξηση των σχετικών τιμών σε τομείς με χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας και χαμηλό βαθμό ανταγωνιστικής πίεσης στους οποίους όμως χάρη στη διαδικασία της ανάπτυξης σημειώνεται αύξηση της ζήτησης με αποτέλεσμα να μπορούν να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης στους τομείς αυτούς, διότι καθίστανται αποδοτικές. (π.χ. παροχή προσωπικών υπηρεσιών, εστιατόρια κ.λπ. Αλλά και υπηρεσίες που σχετίζονται με νέα προϊόντα και μέσα).

Σ' αυτή την περίπτωση πρόκειται για μία αιωνόβια μακροχρόνια διαρθρωτική διαδικασία η οποία μπορεί να αποδειχθεί στατιστικά. Προϋπόθεση για τη διαδικασία αυτή είναι να λειτουργεί ο μηχανισμός των τιμών. Η προϋπόθεση αυτή πληρείται λόγω του ανοίγματος των αγορών. Προκειμένου όμως η διαδικασία αυτή να δημιουργήσει ικανοποιητικό αριθμό θέσεων απασχόλησης πρέπει επίσης να πληρούνται και άλλες προϋποθέσεις:

— Η κλαδική αναδιάρθρωση θα πρέπει να ολοκληρωθεί απρόσκοπτα και να είναι από κοινωνική άποψη αποδεκτή.

- Ο συνολικός ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης θα πρέπει να είναι αρκετά υψηλός ώστε η διαφορά μεταξύ του αριθμού των νέων θέσεων απασχόλησης και της κατάργησης θέσεων απασχόλησης να είναι θετική και το υπόλοιπο αρκετά ικανοποιητικό ώστε να σημειωθεί μείωση της ανεργίας.

Οι δύο αυτές προϋποθέσεις αλληλεξαρτώνται. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των νέων θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται χάρη στην οικονομική ανάπτυξη τόσο λιγότερο οδυνηρή είναι η διαδικασία της αναδιάρθρωσης και τόσο καλύτερα μπορούν να αμβλυθούν οι κοινωνικές συνέπειες.

Στα πλαίσια αυτής της διαδικασίας οι νέες θέσεις απασχόλησης δημιουργούνται τόσο στους τομείς στους οποίους οι νέες τεχνολογίες μετατρέπονται σε προϊόντα και εφαρμόζονται όσο και σε τομείς παροχής υπηρεσιών υψηλού επιπέδου με ανάλογα υψηλή αξία, οι οποίες υπηρεσίες χάρη στο μηχανισμό των σχετικών τιμών καθώς και χάρη στην αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων στην οικονομία γενικά καθίστανται αποδοτικές και μπορούν να διατεθούν στην αγορά (βλέπε σχέδιο γνωμοδότησης της ΟΚΕ με θέμα «νέες γνώσεις, νέες δυνατότητες απασχόλησης») (1).

Όσο αποτελεσματικότερα λειτουργεί ο μηχανισμός αυτός ο οποίος στηρίζεται στην ανάπτυξη και στην μεταβολή των σχετικών τιμών τόσο μικρότερη θα είναι και η πίεση που ασκούν οι δυνάμεις της αγοράς προς την πτώση της ψαλίδας των μισθών η οποία θα είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργούνται θέσεις απασχόλησης κυρίως σε τομείς παροχής υπηρεσιών με χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας και αμοιβής. Το φαινόμενο αυτό διαπιστώθηκε στις ΗΠΑ κατά τη δεκαετία του '70 και του 1980 (λιγότερο στη δεκαετία του '90). Το γεγονός αυτό εξηγεί το χαμηλό ρυθμό της οικονομίας και της παραγωγικότητας στις ΗΠΑ κατά τη δεκαετία του 1970 και 1980.

2.2.5. Οι πιθανές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της ενσωμάτωσης του αποθέματος σε εργατικό δυναμικό

Η ενσωμάτωση του αποθέματος σε εργατικό δυναμικό στην επαγγελματική δραστηριότητα είναι απόλυτα δυνατή στα πλαίσια μιας μεσοπρόθεσμης έως μακροπρόθεσμης διαδικασίας η οποία θα διαρκέσει 10 έως 15 έτη (2) και η οποία θα πρέπει να αρχίσει ήδη κατά τη διάρκεια της σημερινής οικονομικής ανάπτυξης.

Η ενσωμάτωση του αποθέματος σε εργατικό δυναμικό σημαίνει σύμφωνα με τον ορισμό (ευρωπαϊκό συμβούλιο της Λισσαβόνας) την επιστροφή στην πλήρη απασχόληση ή την επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης σύμφωνα με το άρθρο 2 της συνθήκης ΕΟΚ. Αυτό σημαίνει χαμηλό ποσοστό ανεργίας και υψηλό ποσοστό απασχολούμενων.

Μολονότι είναι πιθανόν να μην μπορεί να επαναληφθεί το χαμηλό επίπεδο ανεργίας της περιόδου 1960-1973 (Ευρώπη των 15: 2,4 %· Γερμανία: 0,7 %), λόγω του υψηλότερου βαθμού ανεργίας τριβής (σημείωση της μετάφρασης ανεργία η οποία οφείλεται στην σύγχυση που επικρατεί στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα να μην ενημερώνονται πλήρως οι ενδιαφερόμενοι) η υπόθεση ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί ποσοστό ανεργίας της τάξης του 3 % φαίνεται βάσιμη. (Κάτω Χώρες 2000: 2,4 %!). Το ποσοστό των απασχολούμενων θα μπορούσε να αυξηθεί σταδιακά από 61 έως

62 % που σημειώνεται σήμερα σε ένα ποσοστό σύγκριση με αυτό που επικρατεί στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία της τάξης του 70 έως 75 % του πληθυσμού σε απασχολήσιμη ηλικία. Η αύξηση αυτή θα οφείλεται ουσιαστικά στην αύξηση της απασχόλησης των γυναικών καθώς και γενικά των ηλικιών άνω των 50 έως 55 ετών και κάτω των 30 ετών.

Παρόμοια αύξηση της απασχόλησης και των δυνατοτήτων ανεύρεσης θέσης απασχόλησης θα περιορίσει αισθητά τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού ευρύτερων κατηγοριών του πληθυσμού. Επιπλέον, παρόμοια εξέλιξη θα βελτιώνει ουσιαστικά την κατάσταση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (3):

- ως προς την ασφάλεια κατά της ανεργίας: αύξηση του αριθμού των εισφερόντων, έντονη μείωση του αριθμού των δικαιούχων·
- στην περίπτωση της ασφάλειας κατά της ασθένειας: αύξηση του αριθμού των εισφερόντων με πιθανώς στάσιμη εξέλιξη του αριθμού των δικαιούχων·
- στην περίπτωση της ασφάλειας γήρατος: αύξηση του αριθμού των εισφερόντων με πιθανώς αργό ρυθμό αύξησης των δικαιούχων (λόγω του μικρότερου βαθμού πρόωρης συνταξιοδότησης).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συγκριτικές μελέτες ιδιαίτερα όσον αφορά τις επιπτώσεις της έντονης αύξησης των απασχολούμενων για τα συστήματα ασφάλισης γήρατος.

Φυσικά, η ενσωμάτωση του αποθέματος των εργαζομένων στην αγορά εργασίας επιδρά καθοριστικά στην ανάπτυξη και την ευμάρεια στην Κοινότητα. Όταν η απασχόληση αυξηθεί κατά 30 έως 35 εκατ. άτομα, σε περίπτωση σταθερού αριθμού πληθυσμού ή περισσότερο από 20 % του σημερινού επιπέδου απασχόλησης ή κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, όχι μόνο θα προκύψει ένα πολύ υψηλότερο ΑΕΠ, το οποίο θα υπερβεί μάλιστα το ΑΕΠ των ΗΠΑ, αλλά και η ευμάρεια με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα προσεγγίσει αισθητά το επίπεδο ευμάρειας των ΗΠΑ (4).

2.3. Οι μακροοικονομικές προϋποθέσεις και μια αειφόρο αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης

2.3.1. Ορισμένα απλά σημεία επαφής μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης της παραγωγικότητας και της απασχόλησης

Συνεπώς το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό στην Κοινότητα αποτελεί σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης και ευμάρειας. Προκειμένου να αξιοποιηθεί το δυναμικό αυτό θα πρέπει στα πλαίσια μιας πολυετούς διεργασίας να αυξάνεται το ΑΕΠ ταχύτερα από ό,τι η παραγωγικότητα ανά απασχολούμενο. Αύξηση της απασχόλησης σημαίνει αύξηση του ΑΕΠ κατά ένα ποσοστό μεγαλύτερο από ό,τι η αύξηση της παραγωγικότητας. Όταν η αύξηση της απασχόλησης συνοδεύεται από μείωση της ανεργίας και αύξηση του ποσοστού απασχολούμενων (σε απόλυτους αριθμούς εργατικού δυναμικού με πλήρη

(3) Η ΟΚΕ εξέδωσε πρόσφατα γνωμοδότηση για τη δημογραφική εξέλιξη (EE C 14 της 16.1.2001) και σχετικά με το πρόβλημα των ηλικιωμένων εργαζομένων.

(4) Το μέγεθος της ψαλίδας μεταξύ των σχετικών επιπέδων ευμάρειας με ταυτόχρονη έντονη αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης καταδεικνύει το παράδειγμα της Ιρλανδίας: κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ισοτιμίες της αγοραστικής δύναμης: 1986: 65,3· 2000: 114,3· Ευρώπη των 15 = 100.

(1) EE C 14 της 16.1.2001.

(2) Για λόγους απλοστεύσεως η υπόθεση αυτή μεταφέρεται στην σημερινή Κοινότητα των 15. Οι σκέψεις αυτές ισχύουν όμως αντίστοιχα και τη διευρυμένη Κοινότητα.

απασχόληση) το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξάνεται ταχύτερα από ό,τι η παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο. Συνεπώς, η επαναφορά συνθηκών πλήρους απασχόλησης θα οδηγήσει σε ένα μεγαλύτερο απόθεμα ευμάρειας στην Κοινότητα, απόθεμα το οποίο οι ΗΠΑ έχουν σχεδόν εξαντλήσει. Ωστόσο και εντός της Κοινότητας υπάρχουν σημαντικές διαφορές οι οποίες θα πρέπει να αναλυθούν (βλέπε την κατάσταση που επικρατεί στο Λουξεμβούργο, στην Ιρλανδία και στην Ισπανία). Οι διαφορές είναι ακόμη μεγαλύτερες αν η σύγκριση συμπεριλάβει και τις υποψήφιες χώρες.

Η αύξηση της παραγωγικότητας εξακολουθεί να αποτελεί πηγή της ανταγωνιστικότητας και της ευμάρειας. Προϋπόθεση για την ανάπτυξη της παραγωγικότητας είναι η αξιοποίηση της τεχνολογικής προόδου από την οικονομία (συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης κατάρτισης του εργατικού δυναμικού) καθώς και η υποκατάσταση της εργασίας από το κεφάλαιο. Η έννοια της παραγωγικότητας είναι ωστόσο εξαιρετικά πολύπλοκη και χρησιμοποιείται συχνά με ανακρίβεια. Π.χ. πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των εννοιών επίπεδο της παραγωγικότητας, εξέλιξη της παραγωγικότητας ανά εργαζόμενο και ανά ώρα εργασίας κ.λπ. Οι διαφορές που υφίστανται σχετικά μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σημαντικές. Θα ήταν ενδιαφέρον να εκπονηθούν έρευνες σχετικά με τον προσδιορισμό των αιτιών της ύπαρξης διαφορετικών επιπέδων παραγωγικότητας καθώς και των λόγων επιτάχυνσης που σημειώνεται όσον αφορά την παραγωγικότητα στις ΗΠΑ κατά τα τελευταία έτη και την αντίστοιχη επιβράδυνση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κάθε επιτάχυνση της αύξησης της παραγωγικότητας είναι ευπρόσδεκτη αλλά συμβάλλει στην επίλυση του προβλήματος της απασχόλησης μόνον εφόσον αυξάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό ταυτόχρονα το ΑΕΠ! Ο υψηλός βαθμός ανάπτυξης της απασχόλησης είναι αναγκαίος σε δύο περιπτώσεις: πρώτον όταν ο ενεργός πληθυσμός αυξάνεται σε μεγάλο βαθμό (ΗΠΑ) ή δεύτερον όταν πρέπει να ενταχθεί μεγάλο απόθεμα εργατικού δυναμικού στην οικονομική διαδικασία (Ευρωπαϊκή Ένωση). Τα οικονομικά κριτήρια προσδιορισμού της αύξησης της παραγωγικότητας και της απασχόλησης διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό. Χρειάζεται γι' αυτό να διεξαχθούν πρόσθετες αναλύσεις και διευκρινίσεις.

Σημαντική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της απασχόλησης είναι η εξέλιξη των επεκτατικών επενδύσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης. Προκειμένου όμως να πραγματοποιηθούν οι επενδύσεις αυτές σε ένα ικανοποιητικό μέγεθος χρειάζεται ένα υψηλό επίπεδο αποδοτικότητας και μια ευνοϊκή εξέλιξη της ζήτησης (χωρίς πληθωριστική ένταση). Σ' αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να εξεταστεί επίσης και το ακόλουθο σκεπτικό: οι επεκτατικές επενδύσεις είναι αγωγοί τεχνικής τεχνολογικής προόδου· παρατηρήσεις που έγιναν σχετικά (Ευρωπαϊκή Ένωση: 1986-1990· Ιρλανδία: 1994-2000), δείχνουν ότι οι επενδύσεις αυτές συμβάλλουν στην ανάπτυξη της παραγωγικότητας όλων των παραγόντων συνολικά και συγχρόνως αναχαιτίζουν την υποκατάσταση της εργασίας από το κεφάλαιο.

2.3.2. Ένα παραστατικό σενάριο αναφοράς για την επόμενη πενταετία (2001-2005)

Η ανάπτυξη και η απασχόληση δεν μπορούν να αναπτυχθούν δια νόμου. Ωστόσο η πολιτική μπορεί και πρέπει να δημιουργήσει ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη αυτή. Για το σκοπό αυτό είναι χρήσιμο να υπάρχει ένα σχέδιο σχετικά με την κατεύθυνση που πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί σταδιακά το απόθεμα σε εργατικό δυναμικό χωρίς να δημιουργηθούν στη διαδικασία αυτή πληθωριστικές εντάσεις.

Σχετικά με την προσφορά παρατηρούνται τα εξής: σήμερα το ΑΕΠ αυξάνεται στη ζώνη του ευρώ αλλά και στην Ένωση γενικά με ένα ποσοστό της τάξης του 3,5 % περίπου. Το δυναμικό της παραγωγής αυξάνεται κατά περίπου 2,5 % ενώ το ανεκμετάλλευτο παραγωγικό δυναμικό μειώνεται κατά περίπου 1 ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ⁽¹⁾. Και όμως η επίτευξη μιας ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά 3 έως 3,5 % ετησίως φαίνεται απόλυτα εφικτή εφόσον αυξηθούν οι επενδύσεις για τον εξοπλισμό επιχειρήσεων κατά περίπου 7 έως 8 % ετησίως (2 000 ευρώ 11:8,1 %). Εάν συνεχιστεί η εξέλιξη αυτή η ανάπτυξη του δυναμικού παραγωγής θα αυξηθεί κατά 0,2 έως 0,3 ποσοστιαίες μονάδες ετησίως. Δηλαδή το αργότερο μετά από μια πενταετία το δυναμικό της παραγωγής θα έχει αυξηθεί κατά 3,5 %. Συνεπώς είναι δυνατό να επιτευχθεί μια αιεφόρος αναπτυξιακή τάση της τάξης του 3,5 % χωρίς πληθωριστικές τάσεις. Έως τότε μπορεί να επιτευχθεί μια ανάπτυξη της τάξης του 3 έως 3,5 % ετησίως με την προϋπόθεση ότι θα αξιοποιηθούν τα περιθώρια των ικανοτήτων και δεν θα προκληθεί από την πλευρά της δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής επιτάχυνση του πληθωρισμού οφειλόμενη στο κόστος. Σύμφωνα με το σενάριο αυτό η απασχόληση θα αυξηθεί, με μια δεδομένη τάση παραγωγικότητας της τάξεως του 2 % ετησίως, (1 έως 1,5 %) 1,3 % ετησίως (αργότερα ίσως κατά 1,5 % ετησίως ή και περισσότερο). Η εξέλιξη αυτή θα αποτελούσε μια θετική βάση για την επανένταξη του αποθέματος σε εργατικό δυναμικό σε μια περίοδο 10-15 ετών.

Σχετικά με την ζήτηση παρατηρούνται τα εξής: Παρόμοια ανάπτυξη είναι βέβαια εφικτή μόνον εφόσον στηρίζεται σε ανάλογη αύξηση της ζήτησης χωρίς αυτό να προκαλέσει πληθωριστική ένταση. Ο στόχος αυτός φαίνεται απόλυτα εφικτός και λογικός. Μετά τη διεθνή κρίση του 1998 και του 1999, η αύξηση της ζήτησης των εξαγωγών που σημειώθηκε κατά το 2000 (συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ, ανάπτυξη στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου) προκάλεσε ορισμένη αναζωογόνηση. Ωστόσο, η επίδραση των καθαρών εξαγωγών στη ζήτηση θα μπορούσε να εξουδετερωθεί κατά τα επόμενα έτη, με αποτέλεσμα η ανάπτυξη να στηρίζεται στην καταναλωτική ζήτηση (πραγματικοί μισθοί συν αύξηση της απασχόλησης) και στην επενδυτική δραστηριότητα, η οποία αποτελεί και η ίδια σημαντική συνιστώσα της ζήτησης.

Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να επιτευχθεί μια δυναμική ισορροπία στα πλαίσια της οποίας το ΑΕΠ θα ανέρχεται σε 3-3,5 % ετησίως με ταυτόχρονη αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 2,7-3 % ετησίως και των επενδύσεων εξοπλισμού κατά 7-8 % ετησίως.

Με ένα παρόμοιο σενάριο το δημοσιονομικό έλλειμμα θα μεταβληθεί σε ένα περιορισμένο πλεόνασμα, το ποσοστό των επενδύσεων θα αυξηθεί σαφώς και θα διατηρηθεί ταυτόχρονα η ισορροπία του εξωτερικού εμπορίου. (Βλέπε την εξέλιξη στην Ιρλανδία κατά τα τελευταία 10-15 έτη.) Η νομισματική πολιτική δεν θα έχει κανένα λόγο να διακόψει αυτή την αναπτυξιακή διαδικασία μέσω μιας περιοριστικής πολιτικής όσο δεν έχει επιταχυνθεί ο ρυθμός του πληθωρισμού μέσω της υπερβολικής αύξησης της ζήτησης ή της υπερβολικά ταχείας εξέλιξης του κόστους.

⁽¹⁾ Σε αυτό το πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί ότι η στατιστική εκτίμηση της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνατοτήτων είναι πολύ δύσκολη. Η παρακολούθηση διαφόρων εξελίξεων (π.χ. στις ΗΠΑ στη δεκαετία του 1990) και μελέτες πιθανότητας («New economy»), εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών, καλύτερη προσαρμογή της οικονομίας, αυξανόμενη παραγωγικότητα του κεφαλαίου κ.λπ.) έδειξαν ότι η ανάπτυξη της παραγωγικής ικανότητας είναι πιθανόν μεγαλύτερη απ' ό,τι νομίζουμε. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ χωρίς να προκληθούν πληθωριστικές τάσεις. Η ΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να διεξαχθούν συγκριτικές μελέτες σχετικά με το θέμα αυτό.

2.3.3. Υπέρβαση των αναπτυξιακών εμποδίων ή όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αναχαίτισή τους

Μολονότι το σενάριο αναφοράς που σκιαγραφείται ανωτέρω αποτελεί το κατώτατο όριο των μέτρων που απαιτούνται για την επίλυση του προβλήματος της απασχόλησης στην Κοινότητα, φαίνεται αρκετά αισιόδοξο υπό το φως των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν στην Κοινότητα κατά τη δεκαετία του '90. Ωστόσο, ορισμένοι λόγοι συνηγορούν υπέρ της δυνατότητας υλοποίησης του σεναρίου αυτού εφόσον υπάρξει κατάλληλη οικονομική πολιτική καθώς και κατάλληλη συμπεριφορά των κυριότερων παραγόντων και ιδιαίτερα των κοινωνικών εταίρων. Στην αρχή της γνωμοδότησης αυτής επισημαίνεται η αισθητή βελτίωση των οικονομικών προϋποθέσεων για περισσότερη ανάπτυξη και απασχόληση στην Ευρώπη. Ωστόσο, και η ανάλυση των τιμών των παρελθόντων ετών στηρίζει την υπόθεση ότι η ευρωπαϊκή οικονομία μπορεί να αναπτυχθεί κατά ένα ποσοστό της τάξης του 3 % ετησίως εφόσον υπερβληθούν ορισμένα αναπτυξιακά εμπόδια.

Κατά την περίοδο 1986-1990 ήδη υλοποιήθηκε μια ανάπτυξη του ΑΕΠ (3,3 % ετησίως), της απασχόλησης (1,3 % ετησίως) και των επενδύσεων για εξοπλισμό (7,3 % ετησίως) που προσεγγίζει τις τιμές του σεναρίου αναφοράς. Αλλά επίσης κατά την περίοδο της οικονομικής ανάπτυξης 1994/95, 1997/98 και 1999/2000 οι επενδύσεις στον εξοπλισμό αυξήθηκαν με 7,8 ή ακόμη και 9 % ετησίως σε συνδυασμό με μια επιτάχυνση της αύξησης του ΑΕΠ κατά 3 % ετησίως ή ακόμα περισσότερο.

Ουσιαστικά, η διακοπή των περιόδων οικονομικής ανάπτυξης και αναζωογόνησης οφείλεται σε γεγονότα μακροοικονομικού χαρακτήρα:

- ανεπαρκής ρυθμός ανάπτυξης του δυναμικού της παραγωγής σε σύγκριση με την τάση της παραγωγικότητας σε συνδυασμό με λανθασμένους χειρισμούς της μακροοικονομικής πολιτικής οδήγησαν σε περιορισμό των δυνατοτήτων και σε επιτάχυνση του πληθωρισμού (1989-1991).
- οι δυσχέρειες όσον αφορά την επίτευξη σταθερότητας (1988-1992) (τρόπος χρηματοδότησης της ενοποίησης της Γερμανίας) μεταξύ της νομισματικής και της δημοσιονομικής πολιτικής (1989-1991), και της εξέλιξης των μισθών (1990-1992) οδήγησαν σε οικονομική ύφεση 1992/93.
- η έλλειψη αξιοπιστίας για τη σταθεροποίηση του προϋπολογισμού σε ορισμένα κράτη μέλη ενίσχυσε ή προκάλεσε ενδοκοινοτικές διαταραχές στο νομισματικό τομέα (1995 αλλά και κατά την δεκαετία του '70 και '80).

Σε αυτό προστέθηκαν ωστόσο και εξωκοινοτικά γεγονότα όπως π.χ. η κρίση στην Ασία το 1999 και (ενδεχομένως) η αύξηση των τιμών πετρελαίου το 2000 με αποτέλεσμα να επιβραδυνθεί πρόσφατα ο ρυθμός ανάπτυξης και απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι δυνατότητες να υπερβληθούν ή να αναπτυχθούν τα αναπτυξιακά εμπόδια μακροοικονομικού χαρακτήρα έχουν αυξηθεί σημαντικά χάρη στην υλοποίηση της ΟΝΕ (βλέπε ανωτέρω σημεία 1.1 και 1.2).

Στο μέλλον πρέπει να επιτευχθούν τα εξής:

- να αποφευχθεί ο περιορισμός των δυνατοτήτων του παραγωγικού μηχανισμού καθώς και η ένταση πληθωριστικού χαρακτήρα που συνεπάγεται (επενδύσεις των επιχειρήσεων, αποδοτικότητα, δημόσιες επενδύσεις).

- να αποφευχθούν τα εμπόδια σχετικά με την επαγγελματική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού (ενθάρρυνση της κατάρτισης του ανθρώπινου κεφαλαίου — όσο το δυνατό πλησιέστερα στην αγορά και χωρίς επενδυτικά λάθη).
- να παρακολουθηθεί ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται η ισορροπία μεταξύ των αποταμιεύσεων και των επενδύσεων (Υψηλότερο ποσοστό επενδύσεων — υψηλότερο ποσοστό αποταμιεύσεων, σταθερές ιδιωτικές αποταμιεύσεις απαιτούν υψηλότερες δημόσιες αποταμιεύσεις και σχηματισμό δημοσίων κεφαλαίων), να συνεκτιμηθεί το σύμφωνο για τη σταθερότητα και να αποφευχθούν οι πιέσεις επί του ισοζυγίου τρεχουσών πληρωμών και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.
- να αποφευχθούν νέες κρίσεις όσον αφορά την οικονομική σταθερότητα (σύμφωνο για τη σταθερότητα, κατάλληλη εξέλιξη των μισθών στην ΟΝΕ και μακροοικονομικός διάλογος).
- να ληφθεί μέριμνα ώστε να συμβιβάζονται με το περιβάλλον η απασχόληση και η οικονομική ανάπτυξη.

Σε όλους αυτούς τους τομείς υφίστανται δυσεπίλυτα προβλήματα, ωστόσο οι προϋποθέσεις για την επίλυσή τους έχουν βελτιωθεί αισθητά.

3. Η συμβολή των παραγόντων της οικονομικής πολιτικής

3.1. Οι μακροοικονομικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση και οι παράγοντες της μακροοικονομικής πολιτικής

Αν ο συνδυασμός μακροοικονομικών πολιτικών («Policymix») επιδράσει γενικά θετικά στην ανάπτυξη και στην απασχόληση στα πλαίσια της Νομισματικής Ένωσης, τούτο θα εξαρτηθεί ουσιαστικά από τη μια πλευρά από την αλληλεπίδραση μεταξύ της νομισματικής πολιτικής και την μέση εξέλιξη της δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής των κρατών μελών που συμμετέχουν. Συνήθως διακρίνονται τρεις βασικοί παράγοντες ανάλογα με την ευθύνη που φέρει ο καθένας για μια από αυτές τις μεταβλητές της πολιτικής:

1. η Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών για τη νομισματική πολιτική,
2. οι κυβερνήσεις των κρατών μελών που συμμετέχουν για τη δημοσιονομική πολιτική,
3. οι κοινωνικοί εταίροι για την μισθολογική και εισοδηματική πολιτική.

Ο διάλογος που διοργανώθηκε στα πλαίσια της λεγόμενης «διαδικασίας της Κολωνίας» σε κοινοτικό επίπεδο μεταξύ αυτών των τριών ομάδων (συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής ως εκπροσώπου των κοινοτικών συμφερόντων) στηρίζεται στις επιτυχημένες προσπάθειες ορισμένων κρατών μελών για την επίτευξη συναίνεσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και της κυβέρνησης σε σημαντικά θέματα της οικονομικής πολιτικής (το οικονομικό «θαύμα» που πραγματοποιήθηκε στην Ιρλανδία από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και μετά δεν θα ήταν εφικτό χωρίς παρόμοια συναίνεση).

Ο κυριότερος στόχος αυτού του μακροοικονομικού διαλόγου είναι η βελτίωση της αλληλεπίδρασης των τριών μεγάλων μεταβλητών της μακροοικονομικής πολιτικής.

Γενικά ισχύει ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο όσο καλύτερα στηριχθεί η σταθερότητα που επιδιώκει η νομισματική πολιτική μέσω μιας κατάλληλης δημοσιονομικής και μισθολογικής πολιτικής τόσο ευνοϊκότερη για την ανάπτυξη και την απασχόληση θα είναι η εξέλιξη των νομισματικών συνθηκών, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Φυσικά η παράσταση αυτή περιέχει μια σειρά απλουστεύσεων: ο ρυθμός του πληθωρισμού δεν πρέπει να είναι ίδιος σε όλα τα κράτη και τις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα, οι δυνάμεις της αγοράς χρειάζονται τις αποκλίσεις των ρυθμών πληθωρισμού εντός ορισμένων ορίων. Η αξιολόγηση των συνεπειών καθώς και η ανάγκη αποκλίσεως εξελίξεως μεταξύ των κρατών (και των περιφερειών) της Νομισματικής Ένωσης αποτελεί ένα ευρύ πεδίο για την διεξαγωγή συγκριτικής έρευνας μεταξύ των χωρών.

Επίσης, η σύνοψη των μακροοικονομικών παραγόντων σε τρεις (επιπλέον μη ομοιογενείς) ομάδες αποτελεί απλούστευση από ορισμένη άποψη. Μολονότι οι τρεις προαναφερθείσες ομάδες είναι πράγματι υπεύθυνες για τις τρεις μεγάλες μεταβλητές της μακροοικονομικής πολιτικής, οι όροι για την ανάπτυξη και την απασχόληση εξαρτώνται γενικά και από το οικονομικό και κοινωνικό κλίμα το οποίο διαμορφώνεται από όλες τις οικονομικές και κοινωνικές ομάδες. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την υπέρβαση της βαθιά ριζωμένης (από 25ετίας) αναπτυξιακής απαισιοδοξίας που επικρατεί στην Ευρώπη η οποία μπορεί να θεωρηθεί και ως αυτόνομο εμπόδιο για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η ΟΚΕ, ως εκπρόσωπος των ομάδων αυτών, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον τομέα αυτό.

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού θα διατυπωθούν προτάσεις για τη διεξαγωγή εμπεριστατωμένων και συγκριτικών μελετών ανά χώρα, σχετικά με τις τρεις μεγάλες μεταβλητές της μακροοικονομικής πολιτικής.

3.2. Οι κλασικοί τομείς της μακροοικονομικής πολιτικής

Τα κεφάλαια που ακολουθούν περιλαμβάνουν προτάσεις σχετικά με τις πτυχές που θα μπορούσαν να εξετασθούν στα πλαίσια των συγκριτικών μελετών αλλά και του αντικειμενικού δημόσιου διαλόγου.

3.2.1. Νομισματική πολιτική και νομισματικές εξελίξεις

Οι αναλύσεις στον τομέα αυτό θα πρέπει να διεξαχθούν με σεβασμό της ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας. Αυτό βέβαια δεν εμποδίζει την αντικειμενική συζήτηση σχετικά με το ερώτημα με ποιο τρόπο η Κεντρική Τράπεζα μπορεί να διασφαλίσει καλύτερα τη σταθερότητα και πώς μπορεί ταυτόχρονα με το στόχο της σταθερότητας να στηρίζει τους γενικούς στόχους της κοινοτικής οικονομικής πολιτικής (Άρθρα 105-1 της Συνθήκης).

Αντικείμενο της έρευνας και της συζήτησης μπορεί να είναι για παράδειγμα:

- α) Η σύγκριση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρώπη με αυτήν των ΗΠΑ κατά τη συγκυριακή εξέλιξη πριν και μετά την υλοποίηση της ΟΝΕ.
- β) Είναι κατάλληλη η τιμή αναφοράς που χρησιμοποιείται για την εξέλιξη του όγκου κυκλοφορίας του ευρώ λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης του δυναμικού της παραγωγής και των ανεκμετάλλετων δυνατοτήτων της παραγωγής;
- γ) Πώς εξελίσσονται οι νομισματικές συνθήκες συνολικά και ποιες αποκλίνουσες εξελίξεις σημειώνονται στις συμμετέχουσες χώρες; πώς αξιολογούνται οι τελευταίες;
- δ) Με ποιο τρόπο μπορεί να αντιδράσει η Κεντρική Τράπεζα στις εξελίξεις στο δημοσιονομικό και μισθολογικό τομέα στην ΟΝΕ γενικά και στα επιμέρους κράτη; Πρέπει και μπορεί να επηρεάσει την επίρριψη της αύξησης των τιμών πετρελαίου στην εξέλιξη των μισθών και των κρατικών προϋπολογισμών;
- ε) Ποιες είναι η διαφορές ως προς το ρυθμό του πληθωρισμού μεταξύ των κρατών που συμμετέχουν στην ΟΝΕ και κατά πόσο μπορεί να αποδειχθεί ότι είναι αποτέλεσμα αναγκαίων εξελίξεων της οικονομίας της αγοράς; (βλ. Ιρλανδία, Κάτω Χώρες);

3.2.2. Η δημοσιονομική πολιτική και η εξέλιξη των δημοσίων οικονομικών

Ο τομέας αυτός αποτελεί ευρύ πεδίο για τη διεξαγωγή συγκριτικών μακροοικονομικών μελετών. Τόσο οι μελέτες με απλές πραγματικές πληροφορίες για τις εξελίξεις και τα μεγέθη όσο και η παρουσίαση πολιτικών επιλογών και των ποσοτικών συνεπειών τους μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αντικειμενικότητα του διαλόγου για την οικονομική πολιτική.

Αντικείμενο έρευνας και συζήτησης θα μπορούσαν να αποτελέσουν τα ακόλουθα θέματα:

- α) Με ποιο τρόπο μειώθηκε το δημοσιονομικό έλλειμμα στα επιμέρους κράτη μέλη από την αρχή της δεκαετίας του 1990: περιορισμός των δαπανών, αύξηση της φόρων και εισφορών, επιπτώσεις τεχνικού χαρακτήρα όπως π.χ. η μείωση των δανειακών επιβαρύνσεων που προκάλεσε η ίδια η ΟΝΕ, συγκυριακή αύξηση των εσόδων από φόρους: πώς αξιολογούνται οι εξελίξεις αυτές;
- β) Το ποσοστό των δημοσίων επενδύσεων στο ΑΕΠ μειώθηκε αισθητά στα πλαίσια της σταθεροποίησης: ποια προβλήματα στατιστικού χαρακτήρα αντιμετωπίζονται στον τομέα αυτό; Πώς πρέπει να εξελιχθούν οι δημόσιες επενδύσεις προκειμένου να αναλάβει η Κοινότητα μια αναπτυξιακή κατεύθυνση επαρκή ώστε να επιλυθεί το πρόβλημα της απασχόλησης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα;
- γ) Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης προβλέπει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα στα κράτη μέλη κατά τα επόμενα έτη θα είναι σχεδόν μηδενικό ή ότι θα προκύψει μάλιστα μικρό δημοσιονομικό πλεόνασμα; Επαρκές μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ο στόχος αυτός προκειμένου να κατευθυνθεί η Κοινότητα προς ένα πολύ ανώτερο αναπτυξιακό επίπεδο στηριζόμενο στις επενδύσεις επίπεδο το οποίο προϋποθέτει αισθητή αύξηση του ποσοστού επενδύσεων (Αύξηση του ποσοστού των επενδύσεων κατά τη δεκαετία του 1990 στις ΗΠΑ: κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ· στην Ιρλανδία: κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ);

Αξίζει να σημειωθεί σχετικά ότι το ποσοστό των ιδιωτικών αποταμιεύσεων στο ΑΕΠ (ιδιωτικά νοικοκυριά και επιχειρήσεις) στο ΑΕΠ της Κοινότητας είναι συνήθως πολύ σταθερό (περίπου 21 % του ΑΕΠ) και ότι η Κοινότητα θα πρέπει να αποφύγει κάθε εκτεταμένο και διαρκές έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών (ισοζύγιο πληρωμών στις ΗΠΑ: — 4,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, στην ΕΕ των 15: + 0,1 % του ΑΕΠ).

- δ) Ποια ήταν στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη τα πραγματικά αίτια για την έντονη αύξηση των δαπανών και παροχών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας σε % του ΑΕΠ από τη δεκαετία του 1970 και μετά: η αύξηση των παροχών των συστημάτων αυτών ή η μείωση του αριθμού των εισφερόντων και η αύξηση του αριθμού των δικαιούχων παροχών σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό; Ποια θα είναι *ceteris paribus* η εξέλιξη των εισφορών και παροχών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας σε ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ αν υλοποιήσει η Κοινότητα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τις ποσοτώσεις εργαζομένων που όρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνης ως τιμές αναφοράς;
- ε) Σε όλες σχεδόν τις χώρες της Κοινότητας έχουν αρχίσει εν μέρει εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις στο δημοσιονομικό τομέα οι οποίες αφορούν τόσο τη διάρθρωση των εισφορών όσο και τη διάρθρωση των δαπανών αλλά και το ύψος της κρατικής συμμετοχής στο ΑΕΠ. Πώς θα μπορούσαν να παρουσιαστούν οι μεταρρυθμίσεις αυτές συνοπτικά; Συμβιβάζονται με τις «γενικές γραμμές της οικονομικής πολιτικής»; Ποια επιχειρήματα δικαιολογούν και ποια δεν δικαιολογούν έναν μεγαλύτερο συντονισμό αυτών των μεταρρυθμίσεων σε κοινοτικό επίπεδο;

3.2.3. Μισθολογική πολιτική και η εξέλιξη του κόστους των μισθών και των εισοδημάτων

Το σύνολο του μισθολογικού κόστους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως μακροοικονομική μεταβλητή με την έννοια του συστήματος εθνικών λογαριασμών έχει, με περίπου 50 % του ΑΕΠ, σχεδόν την ίδια βαρύτητα όπως και ο δημόσιος προϋπολογισμός. Συγχρόνως όμως η εξέλιξη των μισθών αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει καθοριστικά τη συνολική ζήτηση και ιδιαίτερα την ιδιωτική κατανάλωση. Η εξέλιξη τους καθορίζεται ουσιαστικά από ανεξάρτητους κοινωνικούς εταίρους, με ορισμένες διαφορές από κράτος σε κράτος. Λόγω του μακροοικονομικού χαρακτήρα αυτής της μεταβλητής καθώς και της αλληλεξάρτησης της με την νομισματική και δημοσιονομική πολιτική αλλά και με τον πληθωρισμό, την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, η παρακολούθηση και η αποτίμηση της εξέλιξης της έχει ιδιαίτερη σημασία για το κοινωνικό σύνολο. Μολονότι οι κοινωνικοί εταίροι επέτυχαν κατά τα τελευταία 10 έως 15 χρόνια ευρεία συναίνεση σχετικά με την εξέλιξη των μισθών στα πλαίσια της εθνικής οικονομίας και παρά το γεγονός ότι οι γενικές γραμμές της κοινοτικής οικονομικής πολιτικής συμπεριλαμβάνουν και γενικές συστάσεις για την μακροοικονομική εξέλιξη των μισθών συχνά κατά την εξέταση της οικονομικής πολιτικής επικρατεί άγνοια σχετικά με τα δεδομένα, τα μεγέθη τις συνάψεις και τα υφιστάμενα προβλήματα.

Παραδείγματα ενημερωτικής παράστασης και ανάλυσης των προβλημάτων:

- α) Σύνοψη και πρακτική παράσταση των στοιχείων της μακροοικονομικής προσαρμογής των μισθών από την αρχή της δεκαετίας του 1960 έως την αρχή της δεκαετίας του 1980 (αντίδραση στην πετρελαϊκή κρίση, επιβράδυνση του ρυθμού παραγωγής, συναλλαγματικές διαταραχές). Αυτό ισχύει και για την προσαρμογή σε χαμηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού, μετατόπιση του αυξημένου κόστους εργασίας στους καθαρούς μισθούς, διεύρυνση των περιθωρίων κέρδους και αισθητή αύξηση της αποδοτικότητας κατά τη δεκαετία του 1980 και 1990. Η έκταση της μακροοικονομικής μισθολογικής προσαρμογής υπερβαίνει την έκταση της σταθεροποίησης του προϋπολογισμού κατά τη δεκαετία του 1990, σε ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (για την ΕΕ των 15: 5-10 % του ΑΕΠ, για την Ιρλανδία: 15-20 % του ΑΕΠ).
- β) Συγκριτική ανάλυση της εξέλιξης της αποδοτικότητας στην ΕΕ, στα κράτη μέλη, στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία από το 1960 έως το 2000: ανάλυση των καθοριστικών λόγων (πραγματικό κόστος ανά μονάδα εργασίας, αποδοτικότητα του κεφαλαίου), της σύγκλισης σε κοινοτικό επίπεδο (εξαιρέση η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο), και όσον αφορά τη σύγκριση με τις ΗΠΑ, εξέταση των επιχειρημάτων που συνηγορούν ή δεν συνηγορούν υπέρ μιας περαιτέρω αισθητής αύξησης της οικονομικής αποδοτικότητας στην Κοινότητα.
- γ) Περιγραφή και ποσοτική παράσταση ενός απλού σχεδιαγράμματος για την αξιολόγηση της μακροοικονομικής εξέλιξης των μισθών στην ΟΝΕ (δαπάνη μισθοδοσίας ανά εργαζόμενο, κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος για την εξέλιξη των τιμών, εξέλιξη των πραγματικών μισθών (συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης και του ποσοστού αποταμίευσης), για την καταναλωτική ζήτηση, σχετικό ονομαστικό κόστος μισθοδοσίας ανά μονάδα προϊόντος για την ανταγωνιστικότητα, πραγματικό κόστος μισθοδοσίας για την αποδοτικότητα).
- δ) Ποιες διαφορές μπορεί να προκύψουν όσον αφορά τη μακροοικονομική εξέλιξη των μισθών μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην ΟΝΕ και κατά πόσο είναι δικαιολογημένες από οικονομική άποψη (παραδείγματα: διαφορές ως προς την εξέλιξη της παραγωγικότητας, απαραίτητη προσαρμογή του τιμάριθμου και του κόστους των επιμέρους κρατών της ΟΝΕ, πραγματική διαδικασία κάλυψη της καθυστέρησης και σχετική τιμή των υπηρεσιών (Ιρλανδία). Ποιες είναι ενδεχομένως οι συνέπειες αδικαιολόγητων αποκλίσεων όσον αφορά την εξέλιξη των μισθών;
- ε) Έρευνα σχετικά με το ερώτημα πώς επιδρούν τα συστήματα προσαρμογής των μισθών και ο τρόπος οργάνωσης των κοινωνικών εταίρων στην μακροοικονομική εξέλιξη των μισθών και πορεία της συζήτησης σχετικά με τη ανάγκη μεγαλύτερης διαφοροποίησης των μισθών ανά περιφέρεια, ειδικεύση και κλάδο. Παραδείγματα από την ΕΕ και τις ΗΠΑ.

3.3. Η αντιμετώπιση της γενικής απαισιοδοξίας σχετικά με την ανάπτυξη και την απασχόληση

Η ΟΚΕ, ως εκπρόσωπος όλων των σημαντικών οικονομικών και κοινωνικών κατηγοριών μπορεί να συμβάλει σε αυτό σημαντικά και με αυτόνομο τρόπο. Τα αίτια της απαισιοδοξίας ως προς την οικονομική ανάπτυξη:

- Δικαιολογημένη απαισιοδοξία ως προς την ανάπτυξη: όσο δεν έχει επιλυθεί το ένα ή το άλλο βασικό πρόβλημα δεν μπορεί να υπάρξει πραγματική ανάπτυξη. (Ισχύει αυτό ακόμη; 'Οχι απόλυτα!)

- Αφελής απαισιοδοξία: Πώς μπορεί να επιτευχθεί εντός μιας δεκαετίας κάτι που δεν επιτεύχθηκε κατά τα τελευταία 25 χρόνια; (παρόμοια αντίδραση είναι λογική;)
- Σκεπτικισμός ως προς το περιβάλλον

Πως μπορεί να εξαλειφθεί η απαισιοδοξία αυτή:

- με τη διαπίστωση ότι τα κυριότερα εμπόδια έχουν παραμεριστεί·
- με την αναγνώριση των δυνατοτήτων που ανοίγονται τόσο για την κοινωνία συνολικά όσο και για τις επιμέρους οικονομικές και κοινωνικές ομάδες (καθήκοντα των επιμέρους ομάδων: ΜΜΕ, ανάπτυξη της παροχής υπηρεσιών, κ.λπ.)·
- προκειμένου να εξαλειφθεί ο περιβαλλοντικός σκεπτικισμός είναι πολύ σημαντικό να εφαρμοστεί αποφασιστικά και αξιόπιστα η Agenda 21 (Ρίο)· άλλωστε η μελλοντική οικονομική ανάπτυξη η οποία θα στηρίζεται στις υπηρεσίες και στην εφαρμογή των νέων τεχνολογιών επιβαρύνει πολύ λιγότερο το περιβάλλον απ' ό,τι η παραδοσιακή βιομηχανική ανάπτυξη.

4. Οι συστάσεις της ΟΚΕ

Στα πλαίσια της κοινοτικής οικοδόμησης η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποτελεί τον χώρο στον οποίο εκφράζονται τα συμφέροντα των διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων και επιτυγχάνεται μια όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συναινεση. Η ΟΚΕ επειδή δεν εκπροσωπεί μόνο τους εργοδότες και τους εργαζόμενους αλλά και ένα ευρύ φάσμα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών που συγκεντρώνεται στην τρίτη ομάδα, διαθέτει τη δυνατότητα να διαδραματίσει έναν ευρύτερο και ενωτικό ρόλο.

Η δραστηριότητα της ΟΚΕ προσανατολίζεται προς δύο κατευθύνσεις: πρώτον εκπροσωπεί τα συμφέροντα των μελών της έναντι των κοινοτικών οργάνων όπως έναντι της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου και δεύτερον μεταφέρει την προβληματική, τη συζήτηση και τις κοινές ιδέες που εκφράζονται σε κοινοτικό επίπεδο στις επιμέρους οργανώσεις και οργανισμούς.

Η παρούσα γνωμοδότηση περιέχει πολυάριθμες προτάσεις για την συγκριτική μελέτη των μακροοικονομικών επιδόσεων, οι οποίες μπορούν να ενταχθούν στην γενική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής. Η πραγματοποίηση των μελετών αυτών θα ενισχύσει την κατανόηση των μακροοικονομικών σχέσεων και μεγεθών, θα συμβάλλει σε έναν αντικειμενικότερο διάλογο μεταξύ και εντός των επιμέρους ομάδων καθώς και στη βελτίωση της συναίνεσης σχετικά με την από μακροοικονομική άποψη κατάλληλη συμπεριφορά και πολιτική. (Βλέπε σημείο 1.3.)

Η πρόδος που θα σημειωθεί προς αυτή την κατεύθυνση όχι μόνον θα συμβάλλει στη περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας και της σημασίας των γνωμοδοτήσεων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αλλά επιδράσει ευνοϊκά και στο γενικότερο κλίμα για την εφαρμογή μιας υγιούς μακροοικονομικής πολιτικής στην Κοινότητα.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα καταβάλλει στο μέλλον προσπάθειες προκειμένου να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι πτυχές αυτές στις γνωμοδοτήσεις της για τη γενικότερη οικονομική πολιτική και την μακροοικονομική πολιτική. Καλεί γι' αυτό την Επιτροπή να ζητεί τακτικά και έγκαιρα τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τα σημαντικότερα έγγραφα της σχετικά με την οικονομική πολιτική ώστε να μπορούν να διαβιβασθούν και στο Συμβούλιο.

Η ΟΚΕ προτίθεται να διαβουλευτεί σε τακτικά διαστήματα με την Επιτροπή σχετικά με την προτεραιότητα που θα δοθεί στο πρόγραμμα εργασίας των επιμέρους υπηρεσιών της Επιτροπής στις συγκριτικές μελέτες μακροοικονομικών επιδόσεων.

Επιπλέον, η ΟΚΕ προτίθεται να διοργανώσει σχετικά με τα θέματα αυτά ακροάσεις εμπειρογνομώνων και σεμινάρια στα οποία θα προσκληθούν εκτός από εκπροσώπους της Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και εμπειρογνώμονες υψηλού επιπέδου των κοινωνικών εταίρων αλλά και του ακαδημαϊκού τομέα.

Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η δημόσια και επαγγελματική συζήτηση σχετικά με μακροοικονομικά θέματα αυξάνει τις δυνατότητες για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης υψηλότερης ευμάρειας και τέλος πλήρους απασχόλησης στα πλαίσια της σταθερότητας που προσφέρει η ΟΝΕ, με αποτέλεσμα να προκληθούν συγχρόνως ευρύτερες θετικές επιπτώσεις στον τομέα της κοινωνικής και της γενικότερης πολιτικής.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής ως συνέπεια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ)»

(2001/C 139/13)

Στις 2 Μαρτίου 2000, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του ΕΚ να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής ως συνέπεια της ΟΝΕ».

Η ΟΚΕ ανέθεσε την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», το οποίο υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Δεκεμβρίου 2000 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Lars Nyberg.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 87 ψήφους υπέρ και 1 ψήφο κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με τη θέσπιση της ενιαίας αγοράς και την εισαγωγή του κοινού νομίσματος η οικονομική ολοκλήρωση στην ΕΕ σημείωσε μεγάλη πρόοδο. Αυτό δημιούργησε νέες δυνατότητες για μεγαλύτερη ακόμη οικονομική ανάπτυξη. Όταν εφαρμόστηκαν οι εν λόγω πολιτικές αποφάσεις, οι συνέπειες τους κατέστησαν ακόμη πιο εμφανή ορισμένα προβλήματα που ήταν ήδη γνωστά. Με ποιο άραγε τρόπο η ενιαία αγορά και το κοινό νόμισμα θα επηρεάσουν την ανάπτυξη και την απασχόληση;

1.2. Η ΟΚΕ μέσω του ειδικού παρατηρητηρίου της υποβάλλει συνεχώς γνωμοδοτήσεις σχετικά με την εξέλιξη της ενιαίας αγοράς. Τέλος, η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς αποτελεί προϋπόθεση των υπολοίπων πολιτικών. Σε πολλές γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ εξετάστηκαν οι διάφορες πτυχές του κοινού νομίσματος. Σ' αυτές περιγράφηκαν οι δυσχέρειες που προέκυψαν κατά τη διαδικασία σύγκλισης υπό τη μορφή, μεταξύ άλλων, ανεργίας και απουσίας ανάπτυξης αλλά και την πρόοδο που επετεύχθη όσον αφορά τη μείωση του πληθωρισμού και το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Η επιτυχία αυτή θα αποτελέσει αργότερα μείζονα προϋπόθεση

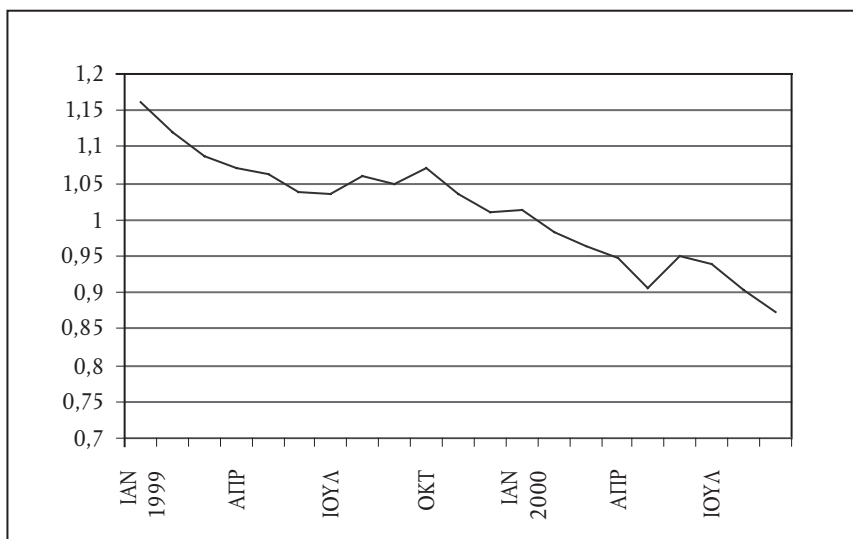
για την επίτευξη μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης. Οι συνήθεις τριβές εξαιτίας των κυμαινόμενων τιμών συναλλάγματος σταμάτησαν για τις δώδεκα πλέον χώρες με θετικές συνέπειες για την κοινωνία και αντικαταστάθηκαν από ανταλλαγές απόψεων για τον προσδιορισμό της τιμής του ευρώ σε συναλλάγμα. Η γνωμοδότηση αυτή αποβλέπει στο να συμπληρώσει παλαιότερη γνωμοδότηση και να εξετάσει ιδιαίτερα τις ανάγκες για περαιτέρω συντονισμό της μακροοικονομικής πολιτικής, ανάγκες που δημιουργούνται λόγω της εισαγωγής του ευρώ.

1.3. Η ΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της του Μαρτίου 1998⁽¹⁾ και του Μαρτίου 2000⁽²⁾ εξετάζει τις διακυμάνσεις των τιμών του δολαρίου και του γιεν: Κατά τα τελευταία είκοσι έτη, οι διακυμάνσεις μεταξύ ευρώ και δολαρίου σημείωσαν διαφορές ύψους 1,7 και 0,6, πράγμα που καταδεικνύει ότι η πρόσφατη πορεία δεν είναι καθόλου εξαιρετική. Στο κατωτέρω διάγραμμα παρουσιάζονται οι διακυμάνσεις του ευρώ έναντι του δολαρίου. Μολονότι η αύξηση της τιμής του δολαρίου δεν είναι πρωτοφανής, εντούτοις η αύξηση ήταν ταχύτατη. Αυτή όμως η αύξηση δεν αποτελεί θέμα της παρούσας γνωμοδότησης.

(1) ΕΕ C 157 της 25.5.1998, σ. 65.

(2) ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 23.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Η τιμή του ευρώ σε σχέση με την τιμή του δολαρίου των ΗΠΑ

1.3.1. Μία άλλη πτυχή που αναφέρεται στη γνωμοδότηση του 1998 όσον αφορά τις θετικές συνέπειες της νομισματικής ένωσης είναι «ότι θα μειωθεί κατά πολύ η εξωτερική εξάρτηση των κρατών μελών όταν το κύριο μέρος των συναλλαγών μεταξύ των συμμετεχουσών στη νομισματική ένωση χωρών θα γίνεται σε ευρώ. Συνεπώς, η εξωτερική αξία του ευρώ θα έχει λιγότερη σημασία σε σύγκριση με το παρόν». Αυτό κατέστη σαφές στη γνωμοδότηση για την οικονομική κατάσταση του 2000: «Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι ένα από τα χαρακτηριστικά της ζώνης είναι η έντονη εξάρτηση από την εσωτερική ζήτηση η οποία αντιπροσωπεύει το 90 % του ΑΕγχΠ». Το εν λόγω θέμα αναπτύχθηκε σε γνωμοδότηση για την Ευρώπη ως οικονομική οντότητα-μία οικονομική πρόκληση⁽¹⁾.

1.3.2. Στη γνωμοδότηση του 2000⁽²⁾ εξετάζεται η αντιπληθωριστική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) με βάση τη σημερινή κατάσταση, που «μπορεί να επιβραδύνει τη συγκυριακή βελτίωση που είχε μόλις αρχίσει σε ορισμένες χώρες». Αυτό αποτελεί τη βάση της συζήτησής μας όσον αφορά τη σημασία του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής. Υποθέτουμε επίσης ότι «η ανεργία παραμένει η μεγαλύτερη ανησυχία της ΟΚΕ η οποία έχει εκφράσει από παλαιότερα την άποψη ότι, μεσοπρόθεσμα, στόχος της ΕΕ πρέπει να είναι ένας μέσος ρυθμός ανάπτυξης τουλάχιστον 3,5 % προκειμένου να επιτευχθεί ικανοποιητική μείωση της ανεργίας»⁽³⁾. Τη σημασία του συντονισμού των πολιτικών διαδικασιών⁽⁴⁾ η ΟΚΕ την αποκαλεί ως «τον κατάλληλο συνδυασμό μακροοικονομικών μέτρων — που να περιλαμβάνουν τη δημοσιονομική, τη νομισματική, και την εισοδηματική πολιτική — ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης που να τονώσει την κατανάλωση και τις επενδύσεις και επομένως να δώσει μια νέα, βιώσιμη, ώθηση στην απασχόληση»⁽⁵⁾.

1.3.3. Στη γνωμοδότηση για την ΟΝΕ και την κοινωνική συνοχή⁽⁶⁾ εξετάζεται το πως η ΟΝΕ αυξάνει την παραγωγικότητα μέσω του σκληρού ανταγωνισμού, πράγμα όμως που μπορεί να εγκυμονεί τον κίνδυνο της κατάρτησης θέσεων απασχόλησης. «Εντούτοις, εάν κατορθώσουν οι αρμόδιοι παράγοντες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συντονίσουν τις διάφορες οικονομικές πολιτικές, θα μπορούσε, αντίθετα, να προκύψει μια αρκετά ισχυρή ζήτηση. Στην περίπτωση αυτή, η καθαρή επίδραση επί της απασχόλησης θα μπορούσε να είναι θετική». Μία από τις θετικές συνέπειες της ΟΝΕ, που διευκολύνει τα κράτη μέλη στην άσκηση παρόμοιας δραστηριότητας πολιτικής είναι ότι τα χαμηλά επιτόκια μειώνουν το κόστος των τόκων που καταβάλλει το κράτος και ως εκ τούτου βελτιώνουν το υπόλοιπο του προϋπολογισμού.

2. Ιστορικό

2.1. Το σημείο εκκίνησής μας είναι ότι η ΟΝΕ αποτελεί γεγονός. Δεν εξετάζουμε πιθανές τροποποιήσεις των συνθηκών όπως την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ ΕΚΠ, Συμβουλίου Υπουργών και Κοινοβουλίου. Με βάση τους νόμους και τα κριτήρια σύγκλισης της συνθήκης Μάαστριχτ που συμπληρώθηκαν με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης, θα εξετάσουμε το πώς ο οικονομικός και πολιτικός συντονισμός μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των θετικών αποτελεσμάτων της ΟΝΕ⁽⁷⁾. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικά η συνθήκη Άμστερνταμ και η σύνοδος κορυφής της Λισσαβώνας.

2.2. Σύμφωνα με τη συνθήκη, η ΕΚΤ καθορίζει την πολιτική των επιτοκίων. Στην πράξη η ΕΚΤ καθορίζει μόνο τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια. Τα εν λόγω επιτόκια καθορίζονται με βάση όχι μόνο τον πληθωρισμό αλλά και την ανάπτυξη και την απασχόληση διότι μέσω αυτών επιδιώκεται η σταθερότητα των τιμών⁽⁸⁾.

2.2.1. Το ΕΣΚΤ⁽⁹⁾ διαθέτει το κοινό τμήμα των αποθεμάτων συναλλάγματος και συνεπώς και το μέσο για τον καθορισμό της τιμής του ευρώ, όμως για τη χρησιμοποίηση του εν λόγω μέσου πρέπει να ενημερωθεί το Συμβούλιο Υπουργών (ευρώ 11). Το πώς λειτουργεί η συνεργασία αυτή μπορεί να αποτελέσει τη βάση ιδιαίτερης συζήτησης.

2.2.2. Για να προχωρήσει η ΟΝΕ στην τρίτη φάση, δηλ. στην εισαγωγή του κοινού νομίσματος, του ευρώ, τα κριτήρια σύγκλισης καθόρισαν το ποιες χώρες θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σ' αυτή. Για τα κράτη μέλη που δεν εισήλθαν ακόμη στην τρίτη φάση, αυτή ισχύει βασικά ακόμη.

2.3. Για τις δώδεκα χώρες που θέσπισαν το ευρώ, το επίπεδο των επιτοκίων και ο πληθωρισμός δεν είναι παρά ένα μέρος από τους εθνικούς πολιτικούς στόχους. Αντίθετα, καθορίζονται από την ΕΚΤ ως μέσες τιμές. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα ο πληθωρισμός πρέπει να συγκρατείται κάτω του 2 %. Έχει ζητηθεί από το Συμβούλιο να επιβλέπει την εξέλιξη των τιμών συναλλάγματος του ευρώ. Βάσει της απαίτησης των κριτηρίων σύγκλισης οι τομείς του υπολοίπου του προϋπολογισμού και του δημόσιου χρέους υπάγονται στην εθνική πολιτική. Η απαίτηση αυτή καθορίζεται σήμερα από το Σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Σχετικά με το δημόσιο χρέος, αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60 % του ΑΕγχΠ. Όσον αφορά το ισοζύγιο του προϋπολογισμού, η απαίτηση έχει αυξηθεί σημαντικά. Το ανώτατο επιτρεπτό έλλειμμα του προϋπολογισμού παραμένει το ίδιο (- 3 % του ΑΕγχΠ)

(1) ΕΕ C 284 της 14.6.1998, σ. 60.

(2) ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 23.

(3) ΕΕ C 140 της 18.5.2000, σ. 44.

(4) Η διαδικασία του Κάρδιφ όσον αφορά τη διαρθρωτική πολιτική, η διαδικασία του Λουξεμβούργου για την πολιτική απασχόλησης και η διαδικασία της Κολωνίας σχετικά με το μακροοικονομικό διάλογο.

(5) ΕΕ C 209 της 22.7.1999, σ. 53.

(6) ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 87.

(7) Το εν λόγω σύμφωνο αποτελείται τυπικά από ένα ψήφισμα που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 1997 στο Άμστερνταμ και από τους κανονισμούς για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής (1466/97) και για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (1467/97).

(8) Άρθρο 105 της Συνθήκης «πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, που ορίζονται στο άρθρο 2».

(9) Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

είναι όμως ευκατὰ ἡ ὑπάρξη ἰσοζυγίου ἢ πλεονάσματος. Ἡ αἰτία ἀναφέρεται με σαφήνεια — προκειμένου να ὑπάρχουν ἐπαρκεῖς πόροι που θὰ διατεθοῦν γιὰ να τυνόσουν οἰκονομικὰ μελλοντικὲς χαμηλὲς οἰκονομικὲς συγκυρίες χωρὶς να ὑπάρξει κίνδυνος προσέγγισης τοῦ ορίου δηλαδὴ τοῦ -3% . Τέλος, ἡ ΕΕ δεν θέτει κανένα στόχο γιὰ το ὑπόλοιπο τοῦ προϋπολογισμοῦ, παρὼλα αὐτὰ ἡ συγκέντρωση ἐπαρκῶν πόρων γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τόνωση τῶν περιόδων ὑφέσης ἀποτελεῖ στόχο.

2.4. Τα σχετικά με τὴν εἰσαγωγή τοῦ ευρώ καὶ το συντονισμό τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καθορίζονται στο ἀρθρο 99 τῆς Συνθήκης γιὰ τὴν Ευρωπαϊκὴ Ἐνωση στο ὁποῖο ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «Τὰ κράτη μέλη θεωροῦν τὶς οἰκονομικὲς τὸς πολιτικὲς θέματα κοινὸν ενδιαφέροντος καὶ τὶς συντονίζουν στα πλαίσια τοῦ Συμβουλίου». Γιὰ τὶς χώρες που ἀκολουθοῦν ἀντισυγκυριακὴ πολιτικὴ δεν ὑπάρχει παρὰ ἓνα ελάχιστο ὄριο (-3% τοῦ ΑΕγχΠ) καὶ προβλέπεται ἡ δυνατότητα κυρώσεων εἴν δεν πρόκειται γιὰ μὴ ἐξαιρετικὴ περίπτωση πτώσης τοῦ ΑΕγχΠ. Ὅσον ἀφορὰ το πλεόνασμα τοῦ προϋπολογισμοῦ προβλέπεται ὅτι ὅταν ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ ἐπιτρέπει θὰ πρέπει να δημιουργοῦνται το ταχύτερο δυνατό τὰ ἀποθεματικὰ που εἶναι ἀπαραίτητα. Κριτήρια ἢ κυρώσεις γιὰ τὰ ἀνωτέρω δεν καθορίζονται οὔτε στη συνθήκη οὔτε στο σύμφωνο. Οἱ προσδοκίες γιὰ το ἐρχόμενο ἔτος διατυπώνονται σε συνδυασμὸ με τὶς γενικὲς κατευθυντήριες γραμμὲς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς (ΓΚΓΟΠ — Γενικὲς Κατευθυντήριες Γραμμὲς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς). Ἐπίσημα, δεν ὑπάρχουν ὑποχρεωτικοὶ κανόνες ἔχουν ὅμως ἤδη καταστῆ ἓνα ἰσχυρὸ μέσο πίεσης τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

3. Οἱ παράγοντες καὶ ἡ ἐπιρροή τους

3.1. Με τὴ συνθήκη τοῦ Μάαστριχτ το Συμβούλιο Ecofin καθίσταται ὁ βασικὸς παράγων γιὰ τὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς ΕΕ. Μέσω τῶν κριτηρίων σύγκλισης εἶχαν ἐπιβληθεῖ ἀπαιτήσεις καὶ γιὰ τὸς δύο αὐτοὺς τομείς. Το μέσο εἶναι οἱ γενικὲς κατευθυντήριες γραμμὲς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τὰ συναφῆ προγράμματα σύγκλισης καὶ σταθερότητας. Οἱ ἐθνικὲς κυβερνήσεις εἶναι μὲν υπεύθυνες γιὰ τὶς οἰκονομικὲς πολιτικὲς που ἀκολουθοῦν με τὴ μορφή τῶν κρατικῶν ἐσόδων καὶ δαπανῶν, αὐτὲς ὅμως δεν ἐπηρεάζουν μόνο τὴν οἰκονομικὴ ἐξέλιξη, ἀλλὰ ἐπηρεάζονται καὶ ἀπὸ αὐτὴν. Μία πολιτικὴ ἢ ὁποῖα ἔχει σχεδιασθεῖ γιὰ να ὑλοποιήσει τὰ ἐν λόγω προγράμματα μπορεῖ ἐπιτύχει ἢ να ἀποτύχει τοῦ στόχου τῆς διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς οἰκονομικῆς συγκυρίας.

3.2. Ἀπὸ τὴν 1.1.1999 ἡ ΕΚΤ ἀνέλαβε τὴν πλήρη διεύθυνση τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς ἢ ὁποῖα καὶ τυπικὰ ἔγινε κοινὴ. Το βασικὸ μέσο εἶναι τὰ βραχυπρόθεσμα ἐπιτόκια. Παραμένει ὅμως ἀκόμη ὁ διαχωρισμὸς τῆς κατανομῆς τῶν ρόλων ὅσον ἀφορὰ τὶς τιμὲς συναλλάγματος. Ἐτσι, ἐπανερχόμεθα στὴν «ἐξουσία» τῆς ΕΚΤ ὅσον ἀφορὰ τὰ ἐπιτόκια καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη.

3.3. Το τρίτο σκέλος τῆς κοινῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ μισθολογικὴ πολιτικὴ. Αὐτὴ καθορίζεται ἀπὸ τὸς ἐθνικοὺς εταίρους τῆς αγοράς ἐργασίας, μεταξὺ ἄλλων σε συνεργασία με τὶς κυβερνήσεις. Ὑπάρχουν πολλὰ παραδείγματα γιὰ το πὼς δημιουργήθηκε, σε ἐθνικὸ ἐπίπεδο, μέσω τῶν κοινωνικῶν συμφῶνων μὴ σταθερὴ βάση γιὰ τὴν ἀπασχόληση καὶ τὴν ἀνάπτυξη. Ἡ

ἀρχὴ γιὰ ἓναν πραγματικὸ συντονισμό μεταξὺ τῶν εταίρων ὑπάρχει καὶ σε ἐπίπεδο ΕΕ. Μολονότι ἡ μισθολογικὴ πολιτικὴ καθορίζεται σε ἐθνικὸ ἐπίπεδο, οἱ ευρωπαϊκὲς ὁργανώσεις μποροῦν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στὶς συζητήσεις με τὴν ΕΚΤ, το Συμβούλιο Ecofin καὶ με το Ευρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο. Οἱ συζητήσεις μεταξὺ κυβερνήσεων, ΕΤΕ καὶ παραγόντων τῆς αγοράς ἐπισημοποιήθηκαν με τὴ διαδικασία τῆς Κολωνίας βάσει τῆς ὁποίας οἱ ἀναλλαγὲς ἀπόψεων ἀφοροῦν τόσο το τεχνικὸ ὅσο καὶ το πολιτικὸ ἐπίπεδο.

3.4. Οἱ μισθολογικὲς ἐξελίξεις που σημειώνονται στὶς γειτονικὲς χώρες ἀπέκτησαν σήμερα μεγαλύτερη σημασία σε σύγκριση με ἄλλοτε. Δεν ἀρκεῖ πλέον ἓνας καλὸς συντονισμὸς τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνικῶν παραγόντων. Πρέπει να λαμβάνεται ἐπίσης ὑπόψη ἡ ἀνάπτυξη σε ευρωπαϊκὸ ἐπίπεδο.

3.4.1. Ἡ κοινὴ νομισματικὴ πολιτικὴ, ὅταν ἡ ἀνάπτυξη μὴς χώρας παρεκκλίνει λόγω τῆς συγκυρίας, δημιουργεῖ περισσότερες ἀπαιτήσεις ευελιξίας γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν μισθῶν. Ὑπάρχουν παραδείγματα βάσει τῶν ὁποίων οἱ εταῖροι τῆς αγοράς ἐργασίας συμφώνησαν τὴ σύσταση ταμειῶν γιὰ παρόμοιες καταστάσεις, δηλ. κατὰ τὶς περιόδους εὐημερίας δημιουργοῦν μισθολογικὰ ἀποθέματα που χρησιμοποιοῦν κατὰ τὶς περιόδους δυσπραγίας. Ὅταν ἡ δημόσια οἰκονομία εἶναι ἀνηθρὴ ὑπάρχει ἐπίσης καὶ μὴ ἄλλη δυνατότητα. Το κράτος μπορεῖ, μέσω περιοδικῆς συμβολῆς στο σύστημα κοινωνικῆς ἀσφάλισης να υποστηρίξει τοὺς κοινωνικοὺς εταίρους γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ ἐπιπέδου τῶν μισθῶν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴ διάρκεια χαλεπῶν καιρῶν.

3.4.2. Ἄλλοτε ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα τῆς υποτίμησης, ὅταν ἡ ἀναγωνιστικότητα μὴς χώρας ὑφίστατο μακροπρόθεσμες ἀλλαγές. Ἡ ἐν λόγω δυνατότητα δεν ὑφίσταται πλέον ἐφόσον πρέπει να ἀναπτυχθοῦν νέες μέθοδοι. Θα ἔπρεπε να ὑπάρχει ὅμως ἡ δυνατότητα χαμηλότερων ἀυξήσεων τῶν μισθῶν σε σύγκριση με ἄλλες χώρες. Σε ἓνα χώρο με κοινὸ νόμισμα το ἐν λόγω μέτρο θὰ ἔχει τὰ ἴδια ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα με ἐκεῖνα που ἔχει ἡ υποτίμησις το βάρος τῶν ἀπαραίτητων ρυθμίσεων μετατίθεται ἐν μέρει καὶ σε ἄλλες χώρες. Εἴν οἱ ἀναγωνιστικὲς χαμηλὲς ἀυξήσεις τῶν μισθῶν ἐφαρμοσθοῦν σε πολλές χώρες προκειμένου να καταστῆ ἡ χώρα καὶ πάλι ἀναγωνιστικὴ, τότε ἐπανερχόμεθα στὴν ἴδια κατάσταση που ἐδημιουργεῖτο με τὶς ἀναγωνιστικὲς υποτιμήσεις. Αὐτὸ πρέπει ὁπωσδήποτε να ἀποφευχθεῖ.

3.5. Γιὰ να συμβάλει σε μὴ συνεχὴ ἀνάπτυξη, ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τῶν μισθῶν πρέπει ἀντίθετα να εἶναι τόσο υπεύθυνη ὅσο καὶ δυναμικὴ. Ο μόνος σοβαρὸς λόγος γιὰ τὴ μείωση τῶν μισθῶν εἶναι ἡ παραγωγικότητα. Παραγωγικότητα ὑψηλότερη τοῦ μέσου ὁρου στὴ ζώνη ευρώ ἀποτελεῖ λόγω ἀύξησης τῶν μισθῶν. Μακροπρόθεσμα, ἡ μείωση τῆς ἀύξησης τῆς παραγωγικότητας θὰ ἔχει ἐπιπτώσεις καὶ στοὺς μισθοὺς καὶ στὶς ἄλλες χώρες. Στὴν περίπτωση αὐτὴ εἶναι φυσικὰ ευκατὰ ἡ λήψη πολιτικῶν μέτρων τὰ ὁποία θὰ συμβάλουν στὴν ἀύξηση τῆς παραγωγικότητας. Ἡ πολιτικὴ γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ κατάρτιση καὶ ἡ ἀύξηση τῶν ἐπενδύσεων ἀποτελοῦν βασικοὺς παράγοντες τῆς πολιτικῆς αὐτῆς. Ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται μεγαλύτερος πολιτικὸς συντονισμὸς λόγω τῆς συγχώνευσης τῶν οἰκονομιῶν τῶν χωρῶν τῆς ΕΕ ἡ ἀύξηση τῆς ἀποκέντρωσης τῶν πολιτικῶν καθορισμῶν τῶν μισθῶν ἀποτελεῖ στο πλαίσιο αὐτὸ ἐσφαλμένη ἐπιλογή.

4. ΟΝΕ και πολιτική των επιτοκίων

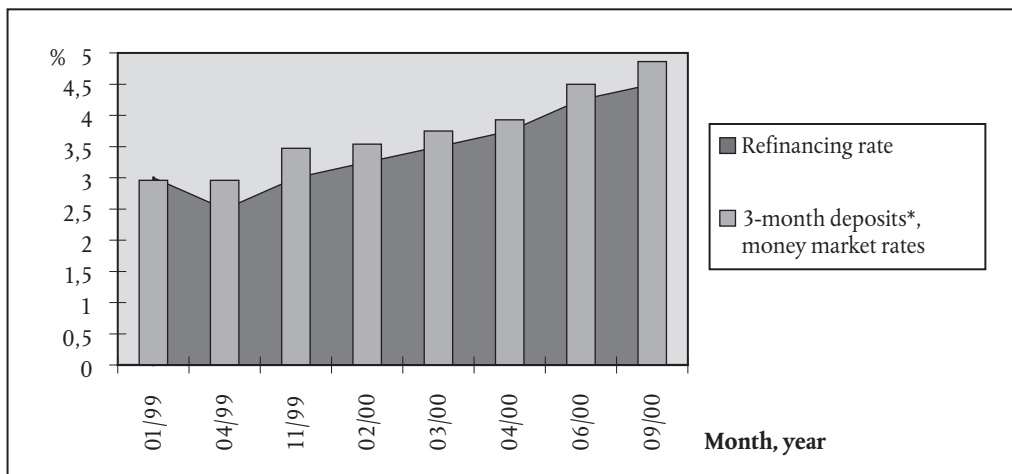
4.1. Στην οικονομία τα επιτόκια και ο όγκος του κυκλοφορούντος χρήματος επηρεάζουν τη ζήτηση. Η Κεντρική Τράπεζα ρυθμίζει τα επιτόκια και το κυκλοφορούν χρήμα με τη διακύμανση των επιτοκίων. Όσο αυξάνονται τα επιτόκια τόσο μειώνεται η ζήτηση και αντίστροφα. Ο βασικός δείκτης της οικονομικής δραστηριότητας για την ΕΤΕ είναι ο πληθωρισμός. Λόγω της μεγάλης αύξησης των τιμών πετρελαίου, η ΕΚΤ αντιμετωπίζει ένα δίλημμα αφού το σύνολο του πληθωρισμού δεν αποτελεί πλέον δείκτη για την εσωτερική δραστηριότητα.

4.2. Εκτός των άμεσων επιπτώσεων που έχουν σε μία χώρα οι μεταβολές των επιτοκίων, αυτά μπορούν να ελκύσουν, λόγω των υψηλών αποδόσεων, ξένους οικονομικούς επενδυτές. Για να προβούν στις επενδύσεις αυτές αγοράζουν ευρώ. Λόγω των αγορών αυτών αυξάνει η τιμή του ευρώ. Με τη μείωση των

επιτοκίων συμβαίνει το αντίθετο σε σχέση με τις τιμές άλλων συναλλαγμάτων. Με τον τρόπο αυτό η τιμή συναλλάγματος συνδέεται με τα επιτόκια και με τη μάζα του κυκλοφορούντος χρήματος. Εάν η μάζα του κυκλοφορούντος χρήματος είναι πολύ μεγάλη τότε εμφανίζονται πληθωριστικές πιέσεις με αποτέλεσμα οι παράγοντες της αγοράς να προσπαθούν να πωλήσουν τα ευρώ τους με συνέπεια τη μείωση της τιμής του. Η εργασία, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες γίνονται φθηνότερα αλλά συγχρόνως αυξάνονται οι τιμές των εισαγωγών.

4.3. Βραχυπρόθεσμα, η κινητικότητα των ονομαστικών τιμών και μισθών είναι περιορισμένη. Αντίθετα, τα επιτόκια αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά για να τυνώσουν ή να περιορίσουν τη ζήτηση, δεδομένου ότι επηρεάζουν άμεσα τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της αγοράς. Όπως φαίνεται στο κατωτέρω διάγραμμα υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ του επιπέδου των επιτοκίων αναχρηματοδότησης και των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: Τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια και τα επιτόκια αναχρηματοδότησης της ΕΤΕ

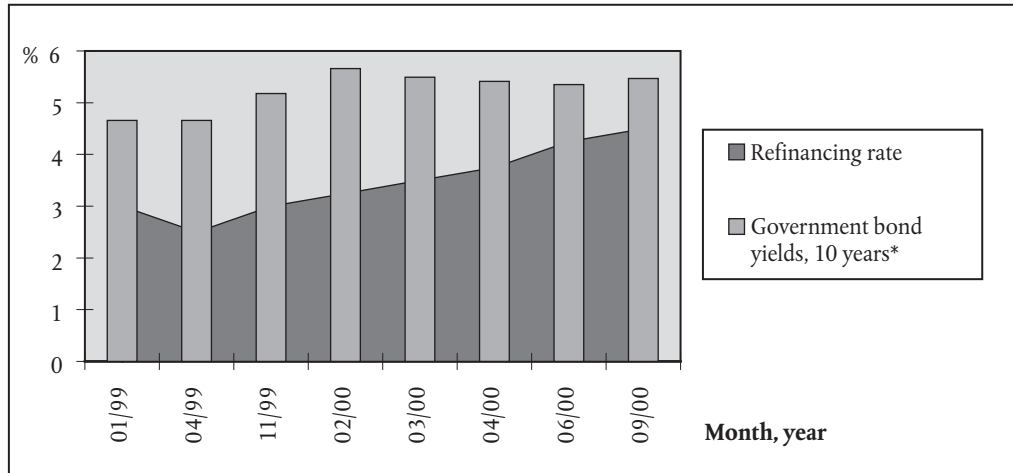
* Τα ισχύοντα επιτόκια στην χρηματική αγορά των μηνών Ιανουαρίου και Απριλίου 1999 αναφέρονται ως ετήσιος μέσος όρος. Για το Σεπτέμβριο 2000 αναφέρεται το επιτόκιο αναχρηματοδότησης που ισχύει από τις 6 Σεπτεμβρίου και τα επιτόκια της αγοράς που ισχύουν από τις 8 Σεπτεμβρίου.

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο της ΕΚΤ (Σεπτέμβριος 2000).

4.4. Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια επηρεάζονται από τις προσδοκίες όσον αφορά τα μελλοντικά βραχυπρόθεσμα επιτόκια και από τις προσδοκίες για τη νομισματική πολιτική. Όπως φαίνεται στο κατωτέρω διάγραμμα δεν υπάρχει η ίδια σχέση μεταξύ του επιπέδου των επιτοκίων αναχρηματοδότησης και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων όπως στο προηγούμενο διάγραμμα. Αντίθετα, ορισμένους μήνες τα μακροπρόθεσμα επιτόκια μειώθηκαν ενώ τα επιτόκια αναχρηματοδότησης αυξήθηκαν. Αυτό σημαίνει ότι οι

αγορές θεωρούν ότι είναι πιθανόν να γίνει η νομισματική πολιτική πιο αυστηρή προκειμένου να καταπολεμηθούν οι πληθωριστικές πιέσεις. Στην περίπτωση αυτή, η ανάληψη κινδύνων καθίσταται λιγότερο αποδοτική και τα επιτόκια παραμένουν χαμηλότερα σε σύγκριση με τα επιτόκια εκείνα που θα ίσχυαν στην περίπτωση που προβλεπόταν μια επεκτατική νομισματική πολιτική η οποία όμως θα εγκυμονούσε σοβαρότερους κινδύνους πληθωρισμού και υπερθέρμανσης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια και τα επιτόκια αναχρηματοδότησης της ΕΤΕ

* Τα ισχύοντα επιτόκια στην χρηματική αγορά των μηνών Ιανουαρίου και Απριλίου 1999 αναφέρονται ως ετήσιος μέσος όρος. Για το Σεπτέμβριο 2000 αναφέρεται το επιτόκιο αναχρηματοδότησης που ισχύει από τις 6 Σεπτεμβρίου και τα επιτόκια της αγοράς που ισχύουν από τις 8 Σεπτεμβρίου.

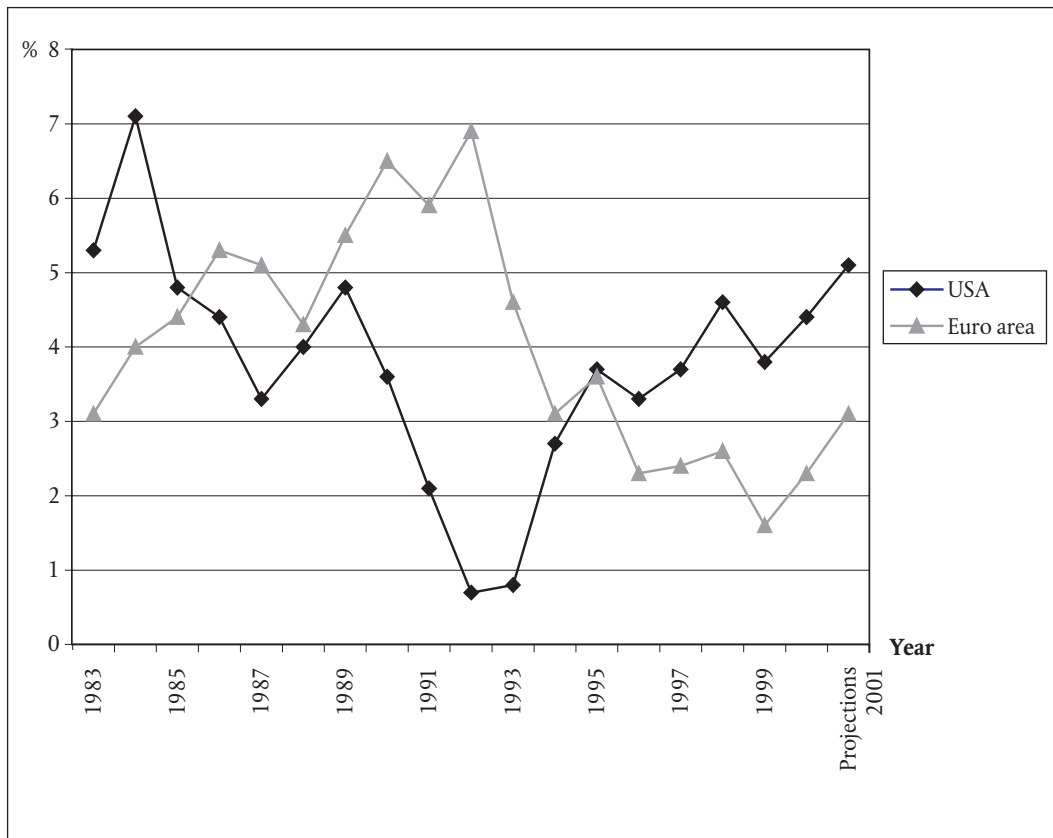
Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο της ΕΚΤ (Σεπτέμβριος 2000).

4.5. Μολονότι επίσημα η ΕΚΤ είναι ανεξάρτητη, εντούτοις στην πράξη δεν είναι τελείως «αυτόνομη». Στις παγκόσμιες χρηματαγορές κυριαρχεί το αμερικανικό δολάριο και τα διεθνή κεφάλαια μπορούν να μετακινούνται χωρίς καθυστέρηση. Η διαφορά απόδοσης των επενδύσεων μεταξύ Ευρώπης και ΗΠΑ έχει άμεση επίδραση στις ροές των κεφαλαίων. Συνεπώς, η ΕΚΤ δεν μπορεί να στηριχθεί μόνο στις ανάγκες που αντιμετωπίζει η οικονομική κατάσταση στην ΕΕ προκειμένου να χαράξει την πολιτική επιτοκίων της. Εάν τα επιτόκια και οι αποδόσεις του κεφαλαίου είναι χαμηλότερα στην ΕΕ σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, τα προς επένδυση κεφάλαια

κατευθύνονται προς τις ΗΠΑ⁽¹⁾. Στο διάγραμμα 4 παρουσιάζονται οι διαφορές των πραγματικών επιτοκίων μεταξύ ΗΠΑ και της ζώνης ευρώ. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από την ισχυρή διεθνή εξάρτηση των οικονομικών αγορών πρέπει να συνεκτιμηθεί με την επιθυμία τόνωσης της οικονομίας η οποία δικαιολογεί ένα μέτριο επιτόκιο δεδομένου ότι οι επενδύσεις είναι απαραίτητες για την οικονομική τόνωση.

⁽¹⁾ Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ με θέμα «Οι προκλήσεις που προβάλλει η ΟΝΕ για τις χρηματοπιστωτικές αγορές».

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Τα πραγματικά επιτόκια στη ζώνη ευρώ και στις ΗΠΑ

Πηγή: Οικονομική επιθεώρηση 67, ΟΟΣΑ 2000.

4.5.1. Αυτό που εμφανίζεται από τις καθημερινές στατιστικές και αυτό που δημιουργεί κατά τα φαινόμενα τις μεγαλύτερες ανησυχίες είναι οι παρενέργειες όσον αφορά τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Αυτές επηρεάζουν γενικά τόσο την κατάσταση του ανταγωνισμού όσο και του πληθωρισμού δια μέσου της αύξησης των τιμών των εισαγομένων αγαθών. Εάν εξετασθούν παλαιότερες περίοδοι διαπιστώνεται ότι οι διακυμάνσεις μεταξύ του αμερικανικού δολαρίου και των ευρωπαϊκών νομισμάτων ήταν πολλές φορές μεγαλύτερες σε σύγκριση με το 1999/2000. Αυτό σημαίνει αφενός, ότι οι διακυμάνσεις είναι συνήθως μεγάλες και συχνά μεταβάλλουν ταχέως κατεύθυνση, και αφετέρου, ότι τα αποτελέσματα των διακυμάνσεων επί του πληθωρισμού μπορεί να είναι σημαντικά.

4.5.2. Με τον τρόπο αυτό, η οικονομική κατάσταση και η οικονομική πολιτική των άλλων χωρών και κυρίως των ΗΠΑ επηρεάζουν τις δυνατότητες της ΕΚΤ να προσανατολίσει την οικονομική δραστηριότητα. Με άλλα λόγια, οι παράγοντες δεν είναι μόνον τρεις αλλά τουλάχιστον τέσσερις: η ΕΚΤ, το Συμβούλιο Ecofin, οι κοινωνικοί εταίροι και αντίστοιχα οι ΗΠΑ. Όλο και περισσότερες φωνές υψώνονται για την αναζήτηση μέτρων που θα μπορούσαν να μειώσουν την έκθεση των οικονομιών στις βίαιες διακυμάνσεις των διεθνών χρηματαγορών.

4.6. Τα επιτόκια όμως δεν διαδραματίζουν μόνο αποφασιστικό ρόλο για το μελλοντικό πληθωρισμό — αλλά αποτελούν και έναν από τους αποφασιστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την

οικονομική δραστηριότητα στην οικονομία. Υπάρχει μια ισχυρή σχέση μεταξύ πληθωρισμού και συγκυρίας. Εάν όλα τα κράτη μέλη είχαν τον ίδιο πληθωρισμό και την ίδια συγκυρία τότε η πολιτική των επιτοκίων που θα συγκρατούσε τον πληθωρισμό στο επιθυμητό επίπεδο θα προσαρμοζόταν και στην πολιτική συγκυρίας σε όλα τα κράτη μέλη.

4.6.1. Όμως η κατάσταση δεν είναι έτσι. Πληθωρισμός και συγκυρία που είναι ασταθείς στα διάφορα κράτη μέλη αποτελούν την βασική αιτία που η ΟΝΕ με την κοινή νομισματική πολιτική δεν μπορεί να λειτουργήσει με τρόπο βέλτιστο χωρίς τον ταυτόχρονο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Η οικονομική πολιτική χρειάζεται όπως και η συγκυριακή πολιτική διόρθωση από μια κοινή νομισματική πολιτική. Σε ποια πολιτική θα οδηγήσει ένας παρόμοιος συντονισμός εξαρτάται τελείως από τις σημερινές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

4.6.2. Η μεγάλη διαφορά που υπάρχει σήμερα σε σχέση με παλαιότερα όσον αφορά την κοινή νομισματική πολιτική είναι ότι η τελευταία αντί να βασίζεται στο εθνικό ποσοστό πληθωρισμού βασίζεται στον κοινό μέσο όρο του πληθωρισμού (σταθμισμένο ποσοστό πληθωρισμού που είναι το αποτέλεσμα των αντίστοιχων ΑΕΠ).

4.6.3. Ο χειρότερος τρόπος συντονισμού θα ήταν το να χαράσσεται η οικονομική πολιτική μέσω μιας κοινής και ταυτόσημης πολιτικής για όλες τις χώρες. Μια παρόμοια εναρμόνιση θα επιδείνωνε τα προβλήματα που δημιουργούνται από την κοινή νομισματική πολιτική λόγω διαφορετικού πληθωρισμού και συγκυρίας.

4.6.4. Αντίθετα, πρέπει μέσω του συντονισμού να επιτευχθεί συμφωνία όσον αφορά τις διαφορές που σημειώνονται στις οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών, η οποία θα πρέπει να αντισταθμίσει όσο το δυνατόν περισσότερο τις αρνητικές συνέπειες της κοινής νομισματικής πολιτικής όσον αφορά τις χώρες που παρεκκλίνουν. Εάν επιτραπεί σε κάθε χώρα να ενεργεί κατά το δοκούν βάσει μιας δεδομένης κοινής νομισματικής πολιτικής τότε πιθανόν να δημιουργηθούν διενέξεις διότι η οικονομική πολιτική μιας χώρας λόγω των στενών οικονομικών δεσμών που αναπτύσσονται στην ΕΕ επηρεάζει και τις οικονομικές πολιτικές των λοιπών κρατών μελών. Γι' αυτό, ο συντονισμός πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα το να επιτρέπεται η διατύπωση συστάσεων για κάθε χώρα σταθμίζοντας συγχρόνως τις πιθανές συνέπειες που μπορεί να έχει η πολιτική της χώρας αυτής στις άλλες χώρες. Η πολιτική πρέπει να κάνει ακόμη ένα βήμα δηλαδή από την εντελώς εκούσια συνεργασία να προχωρήσει σε ένα πιο πραγματικό συντονισμό.

5. Η μεγάλη σημασία της εσωτερικής αγοράς

5.1. Όπως η Επιτροπή και το Συμβούλιο έτσι και η ΟΚΕ διαπίστωσαν ότι το ΑΕγχΠ της ΕΕ είναι κατά το 90 % περίπου εσωτερικό. Με τη διεύρυνση το εξωτερικό εμπόριο της ΕΕ θα

μειωθεί περαιτέρω ως ποσοστό του ΑΕγχΠ. Μακροπρόθεσμα, οι σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω της ανάπτυξης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, — η οποία αποτελεί το 10 % που αντιστοιχεί στο εμπόριο με τον υπόλοιπο κόσμο — έχουν καθοριστική σημασία. Όσον αφορά τις βραχυπρόθεσμες δυνατότητες, δηλαδή μέσω της οικονομικής πολιτικής να διορθωθούν ορισμένες συνέπειες της κοινής νομισματικής πολιτικής, το 90 % δείχνει ότι οι δυνατότητες συντονισμού το επιτρέπουν.

5.1.1. Η Επιτροπή έκανε ορισμένους υπολογισμούς όσον αφορά τη ζώνη ευρώ (ετήσια οικονομική έκθεση 1999) για να παρουσιάσει το άνοιγμα προς τον υπόλοιπο κόσμο και την αμοιβαία εξάρτηση των τότε 11 κρατών μελών. Στην έκθεση αυτή οι τέσσερις χώρες που το 1999 ήταν εκτός της ζώνης ευρώ έχουν υπαχθεί στην κατηγορία «υπόλοιπος κόσμος». Το 13 % του συνολικού ΑΕγχΠ των χωρών που έχουν εισάγει το ευρώ προέρχεται από το εμπόριο με τον υπόλοιπο κόσμο. Σε 13 % επίσης ανέρχεται το ποσοστό του ΑΕγχΠ από τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των 11 χωρών, το οποίο θεωρείται ως εσωτερικό εμπόριο από την προοπτική του ευρώ. Οι διαφορές από χώρα σε χώρα δεν είναι παρόλα αυτά αμελητέες. Όσον αφορά το εσωτερικό εμπόριο η εξάρτηση είναι εφεξής ένα φαινόμενο που αφορά περισσότερο την ΕΕ παρά τη ζώνη ευρώ.

5.2. Η εξάρτηση όσον αφορά το σύνολο των εσωτερικών συναλλαγών στην ΕΕ είναι επίσης πολύ σημαντική. Το εσωτερικό διασυνοριακό εμπόριο αποτελεί περίπου το 16 % («εξαγωγές») και το αντιστοιχεί 15 % («εισαγωγές») του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Το ποσοστό αυτό κυμαίνεται σημαντικά μεταξύ των χωρών και για προφανείς λόγους οι περισσότερες μικρές χώρες παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό διακύμανσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Το εσωτερικό εμπόριο της ΕΕ ως ποσοστό (%) επί του ΑΕΠ

% ΑΕΠ 1999	B/L	DK	D	EL	E	F	IRL	I	NL	A	P	FIN	S	UK	EU-15
Εξαγωγές	48,6	15,9	14,4	4,4	13,2	12,8	50,4	11	37,6	18,3	17,7	18,3	19,9	10,5	15,7
Εισαγωγές	43,8	17,7	12,3	14	15,5	12,3	28,6	11	24,4	22,9	26,8	16,3	19,4	11,5	14,7

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή αριθ. 69.

5.3. Ο συνδυασμός εξωτερικής ανεξαρτησίας και εσωτερικής εξάρτησης έχει ως αποτέλεσμα το ότι η οικονομική πολιτική μιας χώρας της ΕΕ επηρεάζει σε πολύ περιορισμένο βαθμό τον υπόλοιπο κόσμο. Όσον αφορά τα πρότυπα του εμπορίου, στις περισσότερες χώρες η έξωθεν επιρροή είναι πολύ περιορισμένη. Από την άλλη πλευρά όμως, οι επιπτώσεις της οικονομικής πολιτικής που ακολουθεί μία χώρα στις αντίστοιχες των άλλων κρατών της ΕΕ, είναι μεγάλες.

5.4. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σημασία των σχέσεων αυτών ζητήσαμε από το «Erhvervsrådet»⁽¹⁾ της Δανίας να χρησιμοποιήσουμε το φημισμένο οικονομετρικό μοντέλο του για την ευροζώνη. Σύμφωνα με τον πίνακα υπολογίστηκε ποιες θα είναι οι συνέπειες στην περίπτωση που οι δημόσιες επενδύσεις αυξηθούν με 1 % του ΑΕγχΠ.

(1) Οικονομικό Συμβούλιο του Εργατικού Κινήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Αύξηση των δημοσίων επενδύσεων

Συνολική επίδραση το τρίτο έτος (2000-2002)

(Στο μοντέλο δεν συμπεριλαμβάνονται η Αυστρία, η Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο)

	Αυξήσεις επενδύσεων στις αντίστοιχες χώρες (1 % του ΑΕγχΠ)				Συνολικές αυξήσεις επενδύσεων (1 % του ΑΕγχΠ)	
	Α Επιδράσεις στην ίδια χώρα		Β Επιδράσεις στις άλλες 6 χώρες		Γ Επιδράσεις στην αντίστοιχη χώρα	
	ΑΕγχΠ (ποσοστά)	Απασχόληση (1 000 άτομα)	ΑΕγχΠ (ποσοστά)	Απασχόληση (1 000 άτομα)	ΑΕγχΠ (ποσοστά)	Απασχόληση (1 000 άτομα)
Γερμανία	1,2	256	0,2	125	2	429
Φινλανδία	1,6	26	0	10	2,7	43
Βέλγιο	0,9	29	0	31	2	69
Ολλανδία	0,9	75	0	38	2,1	168
Γαλλία	1,1	252	0,2	123	1,7	374
Ιταλία	1,6	157	0,1	93	2,4	224
Ισπανία	1	125	0,1	55	1,7	220
ΣΥΝΟΛΟ		920				1 527
Euro-countries Σύνολο					2	1 676

Πηγή: Οικονομικό Συμβούλιο του Εργατικού Κινήματος, Δανία.

Οι αριθμοί παρουσιάζουν τα αποτελέσματα, μετά από τριετία, στο ΑΕγχΠ και στην απασχόληση. Δυστυχώς, μόνον οι 7 από τις 12 χώρες της ζώνης ευρώ έχουν συμπεριληφθεί στην έρευνα. Στη στήλη Α παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όταν κάθε χώρα ενεργεί μόνη της. Στη στήλη Β παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την αύξηση των επενδύσεων σε καθεμία από τις υπόλοιπες 6 χώρες της έρευνας. Η αύξηση των επενδύσεων στη Γερμανία συμβάλλει π.χ. στην αύξηση του ΑΕγχΠ των άλλων χωρών με 0,2 % κατά μέσον όρο. Τέλος, στη στήλη Γ περιέχονται οι αριθμοί μιας συντονισμένης επέκτασης, όταν και οι 7 χώρες αυξάνουν ταυτόχρονα τις δημόσιες επενδύσεις τους. Τα αποτελέσματα επί του ΑΕγχΠ αυξάνονται κατά 100 % σχεδόν, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα που αναφέρονται στην περίπτωση που κάθε χώρα ενεργεί μόνη της.

5.5. Από τον πίνακα συνάγεται ότι οι συντονισμένες δράσεις αυξάνουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών, ακόμη και στην περίπτωση που δεν δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην ακρίβεια των στοιχείων. Συνάγεται επίσης το πως η οικονομική πολιτική μιας χώρας μπορεί να ωφελήσει άλλες χώρες που βρίσκονται στην ίδια φάση συγκυρίας αλλά και να δημιουργήσει εμπόδια στις χώρες που βρίσκονται σε άλλη φάση συγκυρίας.

6. Ταχεία αύξηση του συντονισμού

6.1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τάχθηκε σε πολλές περιπτώσεις υπέρ της ενίσχυσης του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών. Δεδομένου ότι ο κοινοτικός προϋπολογισμός είναι εξαιρετικά περιορισμένος σε σχέση με το σύνολο του ΑΕγχΠ δεν υπάρχει στην πράξη κανένα περιθώριο ελιγμών για την επίτευξη οικονομικής σταθεροποίησης μέσω του προϋπολογισμού. Πάντως, σε ορισμένες περιπτώσεις η ΕΕ μπορεί να βοηθήσει χώρες με σοβαρά οικονομικά προβλήματα⁽¹⁾.

6.2. Οι θεμελιώδεις αρχές συντονισμού των εθνικών πολιτικών είναι, σύμφωνα με τη σύνοδο κορυφής του Ελσίνκι (Δεκέμβριος 1999) οι εξής: 1) η επικουρικότητα — κάιτοι η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να εφαρμοσθεί σύμφωνα με τη συνθήκη και το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης εντούτοις υπάρχουν πάντοτε περιθώρια για εθνικές πολιτικές επιλογές· 2) οι διάφοροι παράγοντες είναι ανεξάρτητοι — ΕΚΤ, κοινωνικοί εταίροι και κυβερνήσεις· 3) τα κράτη μέλη οφείλουν να αντιμετωπίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος (άρθρο 99).

⁽¹⁾ Άρθρο 100 παράγραφος 2: Όταν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει δυσκολίες οφειλόμενες σε έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχο του, το Συμβούλιο προτάσει της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα να του χορηγήσει υπό όρους, κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση.

6.3. Ο συντονισμός περιορίζεται στο γενικό πολιτικό πλαίσιο πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα τη μη ανάπτυξη ανταγωνισμού που είναι ζημιόγonos. Από την άλλη πλευρά «οι ορθές πρακτικές» είναι σημαντικό μέρος της διαδικασίας άντλησης διδαγμάτων από τις επιτυχίες και αποτυχίες του καθενός.

6.4. Υπάρχουν ήδη ορισμένες μέθοδοι συντονισμού: ανταλλαγή πληροφοριών, ανταλλαγή απόψεων για τις «ορθές πρακτικές», κοινοί βασικοί νόμοι σε πολιτικά θέματα, κριτική εξέταση από ισότιμους («peer review») και κοινές δράσεις. Ανάλογα με τους τομείς για τους οποίους πρόκειται υπάρχουν διάφορες δυνατότητες για κάθε μέθοδο. Παρόλα αυτά δεν υπάρχει μια περισσότερο συνολική προσέγγιση για όλα τα μέτρα διαμέσου μιας συγκεκριμένης κοινής κατεύθυνσης για τις πολιτικές.

6.5. Οι οικονομικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται στο άρθρο 99 της συνθήκης αποτελούν σήμερα το σημείο εκκίνησης του συντονισμού. Στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να συμπεριληφθούν και οι άλλες διαδικασίες (Λουξεμβούργου, Κάρντιφ και Κολωνίας) και με αυτές λήγει ένα έτος πολιτικών διαδικασιών και αρχίζει ένα νέο. Με τα χρόνια οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές έγιναν συγκεκριμένες και αφορούν περισσότερο διαρθρωτικά θέματα. Χάρis στις εκθέσεις και σε όλα τα άλλα έγγραφα που παρουσιάζονται κυρίως από την Επιτροπή, σε συνδυασμό με όλες τις διαδικασίες αυτές, και ιδίως με την προοπτική του καθορισμού των γενικών κατευθυντήριων γραμμών, έχει ήδη δημιουργηθεί μία βάση που επιτρέπει τον καθορισμό των λεπτομερειών σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να καθιερωθεί ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών. Για να βελτιωθεί η εν λόγω βάση των πολιτικών είναι αναγκαίο να εφοδιάζεται ταχύτερα με τα πλέον πρόσφατα οικονομικά στοιχεία των κρατών μελών.

6.6. Πέραν των όσων προβλέπονται επίσημα στην συνθήκη και στο σύμφωνο, οι έντεκα υπουργοί των χωρών της ζώνης ευρώ εξετάζουν τακτικά τις προθέσεις τους στον τομέα της δημοσιονομικής πολιτικής. Η ΟΚΕ φρονεί ότι είναι σημαντικό να καταστεί πιο εμφανής ο ρόλος που διαδραματίζουν οι 12 υπουργοί της ζώνης ευρώ ως αρχής που κατευθύνει τις δράσεις της εν λόγω πολιτικής.

6.7. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας του Κάρντιφ βασίζεται στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές· κατά τη διάρκεια του 2000 καθιερώθηκε ο συντονισμός των εργασιών των υπουργών εργασίας στο πλαίσιο της διαδικασίας του Λουξεμβούργου, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνεται ακόμη και η εξέταση των γενικών κατευθυντήριων γραμμών. Ο μακροοικονομικός διάλογος έδωσε τις δυνατότητες ανταλλαγής απόψεων που επέτρεψαν να συντονιστούν καλύτερα οι νομισματικές, οικονομικές και μισθολογικές πολιτικές. Εξάλλου, στη σύνοδο κορυφής της Λισαβώνας καθιερώθηκε ένα νέο μέσο με τη μορφή των ετησίων συνόδων κορυφής προκειμένου να συνεχισθούν οι ανταλλαγές απόψεων, κυρίως, για την απασχόληση και την κοινωνία της γνώσης.

6.8. Σε έκθεση του Συμβουλίου Ecofin προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι εκτίθενται διάφορα μέτρα που μπορεί να ληφθούν για τη βελτίωση του συντονισμού, ιδίως μέσω των

δεικτών και των σημείων αναφοράς. Το πρώτο συνίσταται στο να δοθεί περισσότερος χρόνος για τη δημιουργία μιας κοινής αντίληψης των κυκλικών και διαρθρωτικών πτυχών της δημοσιονομικής πολιτικής. Μία από τις προϋποθέσεις για την επιτυχία των ανωτέρω είναι η διάθεση αξιόπιστων δεδομένων.

6.9. Πιο συγκεκριμένες γενικές κατευθυντήριες αποτελούν το επόμενο μέτρο, οι οποίες μάλιστα θα είχαν πιο μακροπρόθεσμους στόχους και θα έδιναν μεγαλύτερη προσοχή στην υλοποίησή τους. Τα συγκεκριμένα προγράμματα για κάθε χώρα πρέπει να είναι πιο αναλυτικά και συγκρίσιμα προκειμένου να καθίσταται δυνατή η υλοποίησή τους. Επειδή οι εθνικοί προϋπολογισμοί παρουσιάζονται σε άλλο χρονικό σημείο από εκείνο των προγραμμάτων σύγκλισης και σταθερότητας θα πρέπει οι προϋπολογισμοί να συνδέονται όσο γίνεται στενότερα με τα εν λόγω προγράμματα. Οι συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στα εν λόγω προγράμματα και στους προϋπολογισμούς. Ένας αποτελεσματικός συντονισμός πρέπει να βασίζεται επίσης στο άνοιγμα και στο γεγονός ότι είναι διαθέσιμος για διαβουλεύσεις και για αλλαγή πολιτικής.

6.10. Οι συστάσεις αυτές είναι ουσιαστικής σημασίας εάν επιθυμείται η καθιέρωση αποτελεσματικών μεθόδων που θα επιτρέψουν την συνέχιση της πολιτικής αυτής στις διάφορες χώρες.

7. Διαφορετικές καταστάσεις συγκυρίας

7.1. Το θέμα των «ασυμμετρικών σοκ» κυριαρχεί⁽¹⁾ στις συζητήσεις σχετικά με τα προβλήματα που πιθανόν να εμφανιστούν σε ένα χώρο όπου κυκλοφορεί ένα ενιαίο νόμισμα. Βέβαια, παρόμοια σοκ μπορούν να γίνουν κατανοητά, η εξέλιξη όμως των τελευταίων δεκαετιών δείχνει μάλλον ότι τα σοκ που δημιουργούνται (π.χ. οι αυξήσεις στις τιμές του πετρελαίου) πλήττουν τις περισσότερες χώρες και είναι συνεπώς συμμετρικά, με ορισμένες όμως ελαφρές διαφορές όσον αφορά την ένταση. Η διακοπή του εμπορίου με τη Ρωσία η οποία έπληξε τη Φινλανδία πλησιάζει πιθανόν πολύ στο ασυμμετρικό σοκ. Οι ακραίες καταστάσεις που θίγουν μία ή περισσότερες χώρες όχι όμως και τις άλλες μπορούν πλέον να προληφθούν μέσω της ευρωπαϊκής ενίσχυσης, που κατέστη δυνατή χάρις στο προαναφερθέν άρθρο 100 παράγραφος 2.

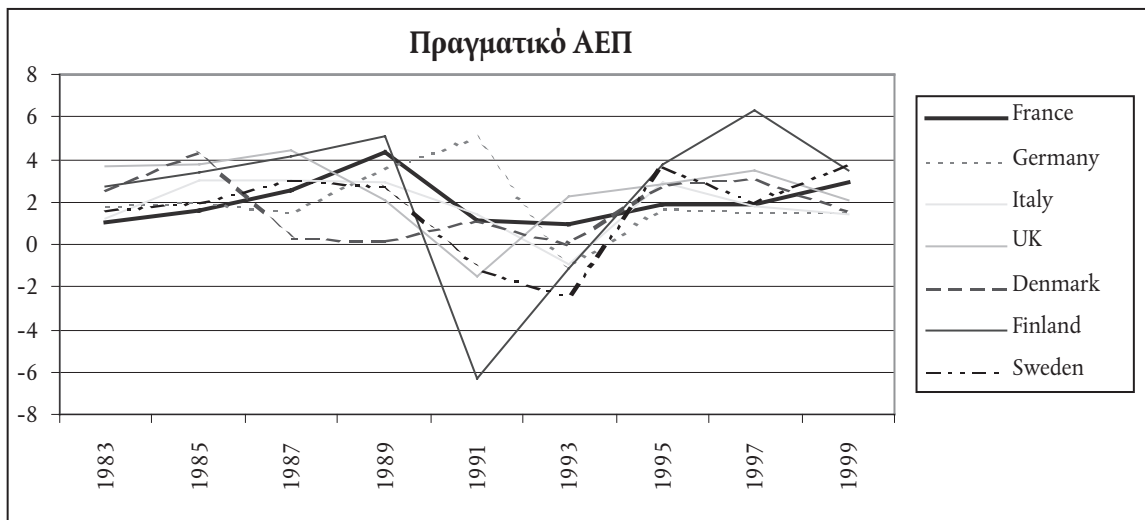
7.2. Εάν τα συμμετρικά σοκ είναι ασυνήθιστα, αντίθετα, διαφορές μεταξύ των χωρών αναφορικά με την εξέλιξη της συγκυρίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Οι διαφορές αυτές δημιουργούν την ανάγκη συντονισμού των οικονομικών πολιτικών στο πλαίσιο της κοινής νομισματικής πολιτικής. Εάν επιθυμείται να οριστεί ποια μορφή συντονισμού είναι απαραίτητη και ποια μορφή είναι η πιο αποτελεσματική τότε θα πρέπει να γνωρίζουμε περισσότερα όσον αφορά τις διαφορές που υπάρχουν στην πράξη μεταξύ των συγκυριών.

(1) ΕΕ C 368 της 20.12.1999.

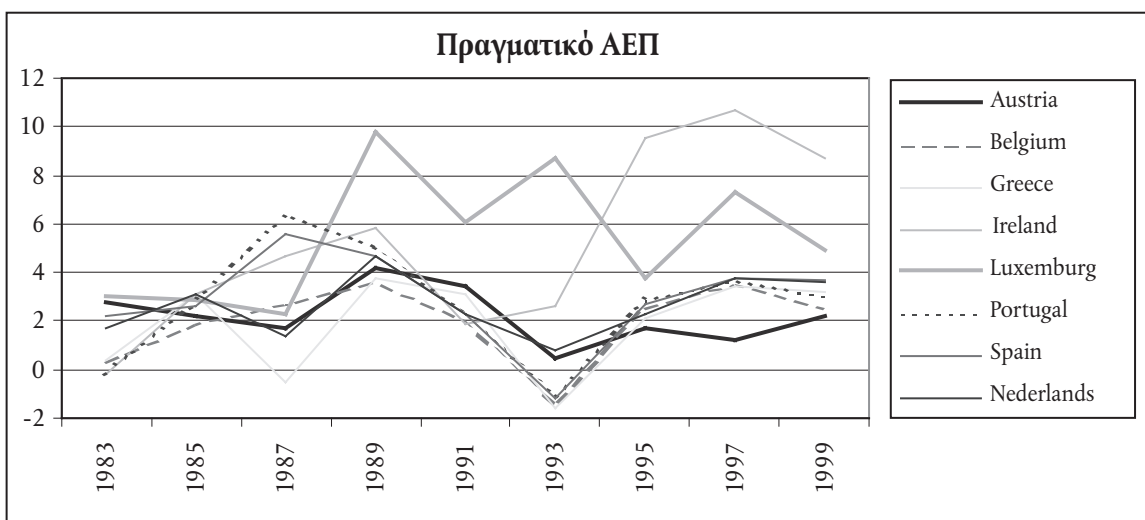
7.3. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών μελετήσαμε τις διαφορές μεταξύ των συγκυριών στις διάφορες χώρες της ΕΕ. Αφενός, μπορεί να διερευνηθεί πιο είναι το σύνηθες μέγεθος των διαφορών και εάν οι διαφορές αυτές είναι άλλοτε σημαντικές και άλλοτε όχι· και αφετέρου, γιατί ορισμένες χώρες διαφέρουν σε σχέση με άλλες. Είναι μήπως πάντοτε ορισμένες χώρες που εισέρχονται πρώτες στον κύκλο της συγκυρίας και μήπως υπάρχουν ορισμένες που αποκλίνουν πάντοτε από τις άλλες; Προκειμένου να εκτιμηθεί η συγκυρία σε μία χώρα μπορεί να χρησιμοποιηθούν πολλοί τρόποι. Επιλέξαμε τον απλούστερο, δηλαδή την μεταβολή του ΑΕγχΠ.

7.4. Ο πιο κάτω πίνακας που βασίζεται σε στοιχεία του ΟΟΣΑ, δείχνει ότι οι οικονομικές συγκυρίες των χωρών της ζώνης ευρώ τείνουν να προσεγγίσουν οι μεν των δε κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Ορισμένες χώρες αποκλίνουν όμως από την τάση αυτή, όπως η Ιρλανδία, η Φινλανδία και λόγω της ενοποίησης η Γερμανία. Η προσέγγιση αυτή οφείλεται πιθανόν στην ενιαία αγορά και στα κριτήρια σύγκλισης πράγμα που καταδεικνύει τη σημασία τους για την οικονομική πολιτική στο μέλλον, στην περίπτωση μάλιστα που η οικονομική πολιτική και ο συντονισμός μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5α Πραγματική μεταβολή του ΑΕΠ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5β Πραγματική μεταβολή του ΑΕΠ

8. Αυτόματοι σταθεροποιητές

8.1. Εάν σε μια χώρα με αποκλίνουσα οικονομική συγκυρία δεν ληφθεί καμία νέα πολιτική απόφαση, τότε στην περίπτωση αυτή η οικονομία της χώρας θα προσαρμοστεί, σιγά σιγά, με τις άλλες χάρης στο μηχανισμό προσαρμογής. Το πρόβλημα είναι ότι η διαδικασία αυτή είναι χρονοβόρα και ότι έχει παρενέργειες κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής. Σε περίοδο ανάπτυξης, η έντονη οικονομική δραστηριότητα παράγει πληθωρισμό. Λόγω της διεθνούς αλληλεξάρτησης η ανταγωνιστικότητα επιδεινώνεται πράγμα που καταλήγει σταδιακά στη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Για τις χώρες της ΕΕ το μεγαλύτερο μέρος της εν λόγω προσαρμογής πραγματοποιείται μέσω της ενιαίας αγοράς. Εξάλλου, στην περίπτωση που η προσαρμογή πραγματοποιείται μέσω των τιμών στη ζώνη ευρώ, αυτή θα κατέληγε σε μια συμπληρωματική πιο περιοριστική νομισματική πολιτική, που θα επιβράδυνε το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.

8.2. Επειδή ένας παρόμοιος μηχανισμός τιμών λειτουργεί μέσω των αρνητικών αποτελεσμάτων που έχει για την απασχόληση και την ανάπτυξη και ότι τα αποτελέσματα αυτά επηρεάζουν, σε μεγάλο βαθμό, και άλλες χώρες η εν λόγω μορφή προσαρμογής δεν είναι αποδεκτή. Παραδοσιακά, χρησιμοποιούνται περισσότερο οι αυξήσεις και οι μειώσεις των εισοδημάτων και οι δαπάνες του δημόσιου τομέα, προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία και να διατηρηθεί η συγκυρία σε «κανονική» κατάσταση. Η εξέλιξη των οικονομικών μας συστημάτων έδωσε την αφορμή να δημιουργηθούν διάφοροι ενδογενείς συντελεστές οι οποίοι επιτρέπουν, εφόσον μπορούν να λειτουργήσουν συνολικά, αυτόματες προσαρμογές σε περιπτώσεις ελαφρών τροποποιήσεων της κατάστασης συγκυρίας. Πιο κάτω εκτίθενται διάφορα ενδιαφέροντα παραδείγματα:

- Ασφάλιση κατά της ανεργίας. Η δυνατότητα που παρέχεται στους άνεργους να διατηρήσουν κατά τη διάρκεια της ανεργίας μέρος του εισοδήματός που είχαν πρώτα, περιορίζει τις επιπτώσεις στη ζήτηση η αύξηση της ανεργίας.
- Προγράμματα της αγοράς εργασίας για την δραστηριοποίηση των ανέργων με στόχο την διατήρηση των ικανοτήτων τους αντισταθμίζουν τις αρνητικές συνέπειες στην αγορά κατά τη διάρκεια της ανεργίας. Η προσφορά εργασίας και το επίπεδο απασχόλησης αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη, εξ ου και η σημασία να διασφαλιστεί η προσφορά εργασίας κατά τη στιγμή που η συγκυρία θα αντιστραφεί.
- Η προοδευτική φορολογία και το σύστημα της κοινωνικής προστασίας. Οι εν λόγω παράγοντες μειώνουν τον αποκλεισμό και περιορίζουν έτσι τη μείωση της αγοραστικής δύναμης. Περιορίζουν τη ζήτηση σε περιόδους επέκτασης μεταφέροντας τους πόρους προς τον δημόσιο τομέα.
- Οι εισφορές που βασίζονται στο εισόδημα όπως π.χ. οι μειωμένες δαπάνες για τη φύλαξη των παιδιών συμβάλλουν επίσης στη διατήρηση της αγοραστικής αξίας σε περιόδους ύφεσης και μειώνουν τις δημόσιες δαπάνες σε περιόδους μεγέθυνσης.
- Το επίπεδο σπουδών. Σε περιόδους διαρθρωτικών μεταλλαγών είναι πιο εύκολο για το εργατικό δυναμικό που διαθέτει προσόντα να μεταβάλλει την επαγγελματική του ειδικότητα και να στραφεί σε ελλειμματικά επαγγέλματα προκειμένου να δημιουργηθεί ένα «απόθεμα» εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού όταν η οικονομία εισέλθει σε φάση μεγέθυνσης.

— Τα επικουρικά ταμεία με την μορφή που έχουν καθιερωθεί στη Φινλανδία (υπό την ευθύνη των κοινωνικών εταίρων) αποταμιεύουν κατά τη διάρκεια των περιόδων ευμάρειας και βοηθούν οικονομικά τις περιόδους των ισχνών αγελάδων. Λειτουργούν βάσει της εξής αρχής: τους διοχετεύονται μισθολογικά αποθεματικά κατά τη διάρκεια των περιόδων μεγέθυνσης προκειμένου να χρηματοδοτήσουν ορισμένο μέρος των δαπανών του εργατικού δυναμικού κατά τη διάρκεια των περιόδων ύφεσης. Τα πλεονεκτήματα ενός παρόμοιου συστήματος είναι ότι η αύξηση των πραγματικών μισθών είναι διαχρονικά πιο ομαλή χωρίς να δημιουργούνται πληθωριστικές τάσεις.

9. Το οικονομικά ορθό δεν είναι πάντοτε και πολιτικά δυνατό

9.1. Με την ΟΝΕ η πολιτική των επιτοκίων δεν καθορίζεται από τις προσεχείς εκλογές. Χωρίς την αποδέσμευση της πολιτικής των επιτοκίων από τις καθημερινές αποφάσεις, κυρίως ενόψει εκλογών, είναι σπάνια δυνατό να χαραχθεί μια πολιτική επιτοκίων που θα είναι ορθή σε όρους συγκυριακής πολιτικής. Σε περίοδο μεγέθυνσης και βουλευτικών εκλογών, μια κυβέρνηση έχει περιορισμένες δυνατότητες, σε όρους οικονομικής πολιτικής, να εφαρμόσει οικονομικούς περιορισμούς που θα απαιτούσε η συγκεκριμένη συγκυρία. Οι πολιτικοί φρονούν ότι είναι προτιμότερη μια εκλογική νίκη αντί μιας ορθής οικονομικής πολιτικής που θα έχει ως συνέπεια την απώλεια των εκλογών. Είναι επίσης δύσκολο να βρεθεί αντιπολίτευση που σε παρόμοια κατάσταση δεν θα εκμεταλλευόταν τη δυνατότητα να επικρίνει μια περιοριστική οικονομική πολιτική. Εάν όλες οι εκλογικές αναμετρήσεις διεξήγοντο σε περιόδους ύφεσης, τότε το πολιτικά ευκαίριο θα ήταν πάντοτε και οικονομικά η καλύτερη λύση. Αλλά δεν συμβαίνει έτσι. Όταν πολλές χώρες της ΕΕ έχουν σήμερα εξισορροπημένους προϋπολογισμούς, ή και μάλιστα με πλεόνασμα, η πραγματοποίηση φορολογικών μειώσεων πριν από τις εκλογές μπορεί να είναι ορθή τακτική από πολιτική άποψη. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να ενισχύσει το Συμβούλιο Υπουργών τις παροτρύνσεις του υπέρ μιας ευκαίριας πολιτικής εξέλιξης σήμερα.

9.2. Μετά τη σύνοδο κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα, η Επιτροπή παρουσίασε ορισμένους προβληματισμούς για την οικονομική πολιτική όσον αφορά την παρούσα οικονομική κατάσταση. Άλλοτε, γίνετο πολύ λόγος ότι είναι ανάγκη να γίνουν φορολογικές μειώσεις. Βάσει των προβληματισμών αυτών η Επιτροπή θεωρεί ότι η οικονομική κατάσταση σήμερα δεν είναι ίσως η πιο κατάλληλη για παρόμοιες μεταβολές εφόσον όμως αυτοί προγραμματιστούν τότε θα πρέπει να εφαρμοστούν ορισμένες από τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής. Δεδομένου ότι η οικονομική συγκυρία το 2000 ήταν καλή οι οικονομίες δεν θα μπορούσαν καθόλου να αντέξουν ένα μεγαλύτερο ερεθισμό χωρίς να προκληθούν πληθωριστικές πιέσεις. Υπάρχουν σοβαρά επιχειρήματα, στην κατάσταση αυτή, για να γίνει ως μακροπρόθεσμος στόχος η προετοιμασία των δημόσιων οικονομικών, διότι θα κληθούν αργότερα να παράσχουν τη βοήθεια τους προκειμένου να τονωθεί η συγκυρία που θα έχει επιδεινωθεί. Ακόμη και σε μια διαφορετική οικονομική κατάσταση πρέπει να ληφθούν υπόψη ιδίως οι μειώσεις του φόρου εισοδήματος σε συνδυασμό με το δημόσιο χρέος, και με τη μελλοντική δημογραφική εξέλιξη. Παρόμοιες φορολογικές αλλαγές δεν μπορούν να εφαρμοσθούν παρά μόνο μέσα από μία δέσμη μεταρρυθμίσεων του ασφαλιστικού συστήματος. Όλα αυτά περιέχονται σε έκθεση της Επιτροπής για τα δημόσια οικονομικά η οποία δεν έχει εξετασθεί επίσημα από το Συμβούλιο.

10. Γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τον συντονισμό

10.1. Υπάρχουν συνεπώς πολυάριθμοι λόγοι για να ενισχυθεί ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και για όλες τις δυνατές μεθόδους συντονισμού είναι απαραίτητη μια κοινή συστατική αρχή. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ένας παρόμοιος συντονισμός πρέπει να λάβει την εξής κατεύθυνση:

10.2. Πρώτον, «η κατεύθυνση» είναι πράγματι ουσιαστικής σημασίας — περιοριστική ή επεκτατική — περισσότερο από τα συγκεκριμένα μέτρα που θα υιοθετηθούν. Σε μια ίδια κατάσταση συγκυρίας, η αλλαγή των κρατικών εσόδων μπορεί να αποτελέσει για μια χώρα το κατάλληλο μέτρο, τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά, ενώ η αλλαγή των δημόσιων δαπανών προς την αντίθετη κατεύθυνση μπορεί να είναι πιο κατάλληλη για μια άλλη χώρα. Εάν σε δύο κράτη προτιμάται μια φορολογική μείωση τότε η πιο ενδεδειγμένη λύση μπορεί να είναι η μείωση του φόρου εισοδήματος στο ένα και η μείωση του ΦΠΑ στο άλλο. Έτσι έχει πάντοτε προτεραιότητα η κατεύθυνση ενώ τα συγκεκριμένα μέτρα ακολουθούν.

10.3. Δεύτερον, είναι ιδιαίτερα αναγκαίο πέραν της κατεύθυνσης να υπάρξει γενικός προβληματισμός πριν να ληφθεί απόφαση για τα συγκεκριμένα μέτρα. Πρέπει να γνωρίζουμε σε πιο βαθμό διάφορες αποφάσεις θα επηρεάσουν τα άλλα κράτη μέλη. Από τη συγκεκριμένη συγκυρία εξαρτάται η επιλογή των μέτρων που θα επηρεάσουν πολύ ή λίγο. Εάν στις περισσότερες χώρες επικρατεί η ίδια κατάσταση τότε ο συντονισμός θα επιλέξει μέτρα που ασκούν ισχυρή επιρροή στις άλλες χώρες. Η μεταβολή του ΦΠΑ μπορεί στην περίπτωση αυτή π.χ. να είναι πιο αποτελεσματική αφού η προσαρμογή του ΦΠΑ επηρεάζει άμεσα την ιδιωτική κατανάλωση (επηρεάζοντας το διαθέσιμο εισόδημα) όπως και τις εισαγωγές από άλλες χώρες. Από την άλλη πλευρά, μια μεταβολή των περισσότερων δημόσιων δαπανών επηρεάζει μόνο έμμεσα και σε μικρότερη έκταση την ιδιωτική κατανάλωση και τις εισαγωγές. Εάν μια χώρα δεν συμπορεύεται με τις άλλες θα είναι δυνατόν π.χ. να επιλεγεί η τροποποίηση των δαπανών της παιδείας και της υγείας πράγμα που δεν θα πλήξει τις άλλες χώρες παρά μόνον σε πολύ περιορισμένη έκταση.

10.4. Τρίτον, οι συζητήσεις που αφορούν την επιλογή των μέτρων θα έπρεπε να αφήσουν στα κράτη μέλη, μετά τους προβληματισμούς που προαναφέρθηκαν, τη φροντίδα να λάβουν μόνα τους την απόφαση. Εντούτοις, η έλλειψη κάθε κοινής απόφασης δεν πρέπει να σημαίνει την μη διεξαγωγή κοινών συζητήσεων στο Συμβούλιο Υπουργών. Αντίθετα, οι συζητήσεις αυτές θα πρέπει να αποτελούν το επίκεντρο της πρακτικής επεξεργασίας του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών. Επειδή πολιτικά είναι σημαντικότερο να επισημοποιηθούν οι οικονομικές πολιτικές με μια προσθήκη στη Συνθήκη, θα πρέπει να υλοποιηθούν μέσω της υπάρχουσας δομής. Ο τύπος είναι λιγότερο σημαντικό από το πρακτικό περιεχόμενο του συντονισμού. Πρέπει εξάλλου να συσταθεί μια βάση γνώσεων όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των διάφορων μέτρων που ενδείκνυνται για τις διάφορες συγκυρίες, ενώ ακόμη και το Συμβούλιο των Υπουργών πρέπει στις συζητήσεις του να αντλεί διδάγματα από τις καλές και κακές εμπειρίες στα διάφορα κράτη.

10.4.1. Ως εκ τούτου, πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι ένα μέσο μπορεί να είναι αποτελεσματικό σε μια χώρα όχι όμως και για τις άλλες. Η οικονομική διάρθρωση του βιομηχανικού τομέα, οι διατάξεις όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, η σημασία των οικονομικών ανισοτήτων, κ.λπ., αποτελούν παράγοντες που

μπορούν να συντελέσουν ώστε ένα μέτρο να είναι αποτελεσματικό σε ένα οικονομικό περιβάλλον όχι όμως και σε ένα άλλο.

10.5. Τέταρτον, δεδομένου ότι ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών πρέπει να ενισχύσει το κοινό αποτέλεσμα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής όσον αφορά τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση, στο επίκεντρο των ανησυχιών βρίσκονται ακριβώς τα αποτελέσματα που θα έχει η πολιτική αυτή όσον αφορά την πραγματική συγκυρία. Εάν για άλλους λόγους επιθυμούμε οικονομικά συστήματα πιο ομοιογενή αυτό δεν θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσω των κανόνων που διέπουν τον ετήσιο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών. Αυτό αφορά κυρίως τη φορολογία, το επίπεδο των δαπανών και την κατανομή μεταξύ των διαφόρων φόρων και των διαφόρων ειδών των δαπανών. Συνεπώς, παρόμοιες αλλαγές δεν μπορούν να επέλθουν στη σταθερή διάρθρωση του συντονισμού που προτείνουμε εδώ παρά μόνο στην περίπτωση που έχουν άμεση σχέση με την σημερινή πολιτική συγκυρία.

10.6. Οι σχέσεις αυτές υπάρχουν. Εάν είναι επιθυμητή π.χ. η μείωση των διαφορών του ΦΠΑ και ως εκ τούτου των δυνατοτήτων φοροδιαφυγής, μπορεί να αξιοποιηθούν οι ανισότητες της συγκυρίας στις διάφορες χώρες προκειμένου να αρχίσει διαδοχικά η εν λόγω μείωση. Μια χώρα που βρίσκεται μόνον αυτή σε φάση μεγέθυνσης και στην οποία ο ισχύων ΦΠΑ είναι κατώτερος του μέσου όρου αυτή θα πρέπει να τον αυξήσει. Η χώρα που βρίσκεται μόνον αυτή σε περίοδο ύφεσης και στην οποία ισχύει υψηλός ΦΠΑ, αυτή θα πρέπει αντίθετα να τον προσαρμόσει και να τον μειώσει. Αυτό όπως και άλλα παραδείγματα δείχνουν ότι μια συντονισμένη οικονομική πολιτική μπορεί ακόμη να έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες για το σύνολο του οικονομικού συντονισμού ώστε μέσω αυτού να μειωθούν οι ανισότητες οι οποίες μεταξύ άλλων μπορούν να προξενήσουν προβλήματα στην εσωτερική αγορά.

10.6.1. Ένας τομέας του οποίου οι διαφορές της οικονομικής κατάστασης πρέπει να αξιοποιηθούν ιδιαίτερα για να εξουδετερωθούν οι ανισότητες είναι οι φόροι των οποίων οι φορολογικές βάσεις είναι εύκολο να μεταφερθούν μεταξύ των χωρών. Η χώρα που διανύει μια εξαιρετικά ισχυρή συγκυρία και η οποία επιβάλλει πολύ χαμηλούς φόρους στα εισοδήματα του κεφαλαίου, στα κέρδη των επιχειρήσεων, ακόμη και οι επιχειρήσεις που είναι επικίνδυνες για το περιβάλλον πρέπει να αξιοποιήσουν την εν λόγω χαμηλή φορολόγηση για να εξουδετερώσουν τις εν λόγω φορολογικές διαφορές. Αντίθετα, στη χώρα που το επίπεδο των αντιστοιχών φόρων είναι υψηλό πρέπει σε μια κακή συγκυρία να αξιοποιήσει την κατάσταση για να τους μειώσει. Συνθήκες ανταγωνισμού και συγκυριακές διακυμάνσεις πιο ομοιόμορφες θα υφίστανται στο μέλλον θετικές επιδράσεις από παρόμοιες προσαρμογές των πολιτικών.

10.7. Συμπερασματικά, αξίζει τον κόπο να σημειωθεί ακόμη μια φορά ότι όσον αφορά το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών όλοι αυτοί οι προβληματισμοί προϋποθέτουν σύνεση όταν οι καιροί είναι καλοί. Χωρίς τη σύνεση αυτή θα επιστρέψαμε στην κατάσταση της δεκαετίας του 1990 κατά την οποία οι απαιτήσεις εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών καθιστούσαν αδύνατη τη λήψη δραστικών μέτρων στις περιόδους ύφεσης. Η σύνεση δεν πρέπει όμως να φθάσει μέχρι τον παραλογισμό. Οι δυνατότητες που προσφέρονται σε περίοδο μεγέθυνσης πρέπει να αξιοποιούνται. Αυτό πρέπει να πραγματοποιηθεί με την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των εξής δύο πόλων: αξιοποίησης των ευκαιριών μεγέθυνσης και αποφυγής δημιουργίας συμφορήσεων οι οποίες καταλήγουν στην ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων.

10.8. Επιθυμούμε να προτρέψουμε τους παράγοντες της οικονομικής πολιτικής, τις κυβερνήσεις, την ΕΚΤ, την Επιτροπή και τους κοινωνικούς εταίρους — να αναπτύξουν με βάση την ανάλυση και τις συστάσεις που περιέχονται στο παρόν έγγραφο το

συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εντός της ΕΕ προκειμένου οι καλές συνθήκες που δημιουργήθηκαν χάρη στην ΟΝΕ να επιτρέψουν την επίτευξη ενός συνολικού αποτελέσματος για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα τους «Γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών το 2000»

(2001/C 139/14)

Στις 13 Ιουλίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα τους «Γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών το 2000».

Το τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Φεβρουαρίου 2001, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Putzhammer.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε με 81 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή: η αυξανόμενη σημασία των γενικών οικονομικών προσανατολισμών της ΕΕ

1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναγνωρίζει τη θεμελιώδη και πρωταρχική σημασία των γενικών οικονομικών προσανατολισμών των κρατών μελών και της Κοινότητας για την χάραξη μιας οικονομικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης που να προσανατολίζεται στην ανάπτυξη και τη σταθερότητα και να επιδιώκει την πλήρη απασχόληση και τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και της κοινωνικής συνοχής. Οι γενικοί προσανατολισμοί διαμορφώνουν σαφώς ένα δεσμό με τα ζητήματα που εξετάζουν και τις τρεις παράλληλες διαδικασίες σχετικά με την πολιτική για την απασχόληση, δηλαδή τις διαδικασίες του Λουξεμβούργου, του Κάρντιφ και της Κολωνίας.

1.2. Οι γενικοί προσανατολισμοί λαμβάνουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία εφέτος στο πλαίσιο της έκθεσης του Συμβουλίου με θέμα τον «Συντονισμό της οικονομικής πολιτικής», η οποία υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, καθώς επίσης και λόγω των Συμπερασμάτων του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας, σύμφωνα με τα οποία το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πραγματοποιήσει ετήσια συνάντηση την προσεχή άνοιξη, κατά την οποία θα εξετάσει ζητήματα απασχόλησης, οικονομικών μεταρρυθμίσεων και κοινωνικής συνοχής. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, η ΕΕ έθεσε τους στρατηγικούς στόχους για την προσεχή δεκαετία: να αντικαταστήσει τις ΗΠΑ ως η δυναμικότερη περιοχή του κόσμου, να ενισχύσει την

ανταγωνιστικότητα και να υλοποιήσει το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης με την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της απασχόλησης μέσω της μετάβασης σε μια κοινωνία της επικοινωνίας και των πληροφοριών. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί συγκεκριμένα με την δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη σύσταση και την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων, ιδίως ΜΜΕ και με την επιτάχυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα κρίνει τους αρχηγούς των κρατών και των κυβερνήσεων με βάση την ανταπόκρισή τους στο στόχο της πλήρους ανάπτυξης στην ΕΕ, ο οποίος είχε ανακοινωθεί επίσημα στη Λισσαβώνα.

1.3. Στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της σφαιρικής διαδικασίας που υιοθετήθηκε εφέτος όσον αφορά την κατάρτιση και την διαβίβαση των γενικών προσανατολισμών, στην οποία περιλαμβάνονται η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις διάφορες συνθέσεις του — και συγκεκριμένα, για πρώτη φορά όχι μόνο στη σύνθεση Οικονομίας και Οικονομικών-, την ετήσια εαρινή συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθώς και τις διάφορες ακροάσεις των κοινωνικών εταίρων. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή μια εκτεταμένη, διαφανής και δημοκρατική διαδικασία που συντονίζεται με ένα σύστημα κυλιόμενων διαβουλεύσεων, με βάση το οποίο το Συμβούλιο Οικονομίας και Οικονομικών αποφασίζει τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 98 και 99 της Συνθήκης.

1.4. Οι γενικοί προσανατολισμοί απαρτίζονται από δύο κύρια μέρη: το πρώτο περιλαμβάνει τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών ενώ το δεύτερο περιγράφει τους προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών ανά χώρα και προβαίνει σε συστάσεις στα κράτη μέλη. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στην παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει μόνο τους γενικούς προσανατολισμούς και συστάσεις, οι οποίοι ισχύουν σε επίπεδο ΕΕ και περιλαμβάνουν ένα γενικό μέρος με αναλύσεις και συμπεράσματα (Τμήμα 1 (Εισαγωγή) και 2 (Προτεραιότητες και κυριότερες δράσεις που πρέπει να αναληφθούν) καθώς και ένα μέρος με συστάσεις.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε το Φεβρουάριο 2001 πολλές γνωμοδοτήσεις για παρεμφερή θέματα:

- γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών ως συνέπεια της ΟΝΕ»·
- γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα την «Εντατικοποίηση των συγκριτικών μελετών ανά χώρα μέσω της σύγκρισης των μακροοικονομικών επιδόσεων στον τομέα της οικονομίας και της απασχόλησης», ενόψει της πρότασης ενός πλαισίου για την μακροοικονομική βαθμονόμηση·
- γνωμοδότηση (κατόπιν αιτήσεως) με θέμα την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους διαρθρωτικούς δείκτες·
- γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Ενδιάμεση επισκόπηση των τριών διαδικασιών στις οποίες στηρίζεται η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση», η οποία θα υποβληθεί λίγο πριν από τη Διάσκεψη της Στοκχόλμης, το Μάρτιο 2001.

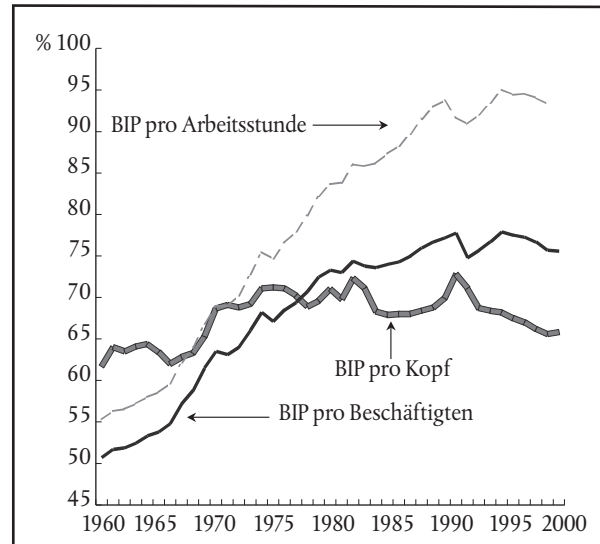
Εξάλλου, η ΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα γνωμοδότηση με θέμα «Νέες γνώσεις — νέες δυνατότητες απασχόλησης»⁽¹⁾, προκειμένου να συμβάλει αποφασιστικά στον κύριο αυτό στόχο της Γαλλικής Προεδρίας και να ασκήσει την επιρροή της στο πρόγραμμα εργασίας της ΕΕ στον τομέα αυτό.

2. Κύριες προτεραιότητες και απαιτούμενες οικονομικές δράσεις

2.1. Παραπέμποντας στη δεκαετία του '90, οι γενικοί προσανατολισμοί πραγματοποιούν ορισμένες δυσάρεστες συγκρίσεις μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης της ΕΕ και των ΗΠΑ. Η οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ ήταν απογοητευτική, πολύ χαμηλότερη από εκείνης των ΗΠΑ· ύστερα από μια δεκαετία σχετικής ύφεσης, το επίπεδο διαβίωσης στην ΕΕ είναι χαμηλότερο κατά 35 % κατά μέσο όρο από εκείνο στις ΗΠΑ, παρά το γεγονός ότι η αποδοτικότητα της εργασίας συνέχισε να πλησιάζει το αμερικανικό επίπεδο κατά την ίδια περίοδο (βλ. γραφική παράσταση 1). Ως μια από τις μεγαλύτερες αδυναμίες αναφέρεται η ύφεση των επενδύσεων στην ΕΕ, ενώ στις ΗΠΑ οι πραγματικές επενδύσεις διπλασιάστηκαν κατά την ίδια περίοδο.

⁽¹⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001.

Γραφική παράσταση 1:
Εξέλιξη του επιπέδου διαβίωσης και της παραγωγικότητας
(PPS, USA = 100)

Πηγή: Επιτροπή.

2.2. Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι από την αρχή του 1999, για πρώτη φορά μετά από μία δεκαετία, σημειώθηκε μια σθεναρή και γενικευμένη ανάκαμψη στην ΕΕ — στο πλαίσιο της σταθερότητας των εσωτερικών επιτοκίων από τον Ιανουάριο 1999, έναρξη της τρίτης φάσης της ΟΝΕ — με μη πληθωριστικό ποσοστό ανάπτυξης ύψους 3 % και με τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, η οποία θα οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Σε γενικές γραμμές, θεωρείται ότι μια μείωση της ανεργίας δυνατή, με την προϋπόθεση ότι θα συνδυασθούν ορθά τα μακροοικονομικά μέτρα και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, με τρόπο αποτελεσματικό και συντονισμένο.

2.3. Στο πλαίσιο αυτό, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί με τις πέντε θεμελιώδεις προκλήσεις που εγγράφονται στους γενικούς προσανατολισμούς και τις οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίσει: επιστροφή στην πλήρη απασχόληση, μετάβαση σε μία κοινωνία της γνώσης, προετοιμασία για τη γήρανση του πληθυσμού, βελτίωση της κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ και συνέχιση των μεταρρυθμίσεων, χάρη στις οποίες η ΕΕ θα μπορέσει στο μέλλον να ενισχύσει καλύτερα τη θέση της στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών. Βεβαίως, όταν η Επιτροπή παρουσίασε τους γενικούς προσανατολισμούς της, δεν μπορούσε να προβλεφθεί ότι η τιμή της ενέργειας και του ακαθάριστου πετρελαίου θα συνέχιζε να αυξάνει: παρόλα αυτά οι θεμελιώδεις αυτές προκλήσεις παραμένουν επίκαιρες και εφικτές, ακόμη και στην περίπτωση της λιγότερο αισιόδοξης αναθεώρησης των προβλέψεων. Τούτο καταδεικνύει την ανάγκη πρόσθετης, συντονισμένης δράσης χωρίς ωστόσο να μεταβάλλει οτιδήποτε στις βασικές στρατηγικές.

2.4. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της καθορίζουν σαφείς και μετρημένους στόχους που θα χρησιμεύσουν ως σημεία αναφοράς για τις μελλοντικές προόδους: ένα μεσοπρόθεσμο ποσοστό ανάπτυξης ύψους 3 % και περισσότερο, αύξηση του ποσοστού απασχόλησης από 61 % κατά μέσο όρο σήμερα σε 70 % έως το 2010 και αύξηση του αριθμού των γυναικών που διαθέτουν θέση απασχόλησης από 51 % σήμερα σε 60 % για την ίδια περίοδο. Η

Επιτροπή επιβεβαίωσε στα σενάρια που παρουσιάζουν τη δυνατή εξέλιξη του ποσοστού απασχόλησης μέχρι το 2001 ότι οι εν λόγω στόχοι είναι εφικτοί στις συνθήκες που περιγράφονται στο σημείο 2.3. Οι στόχοι συνεπάγονται μια μεγαλύτερη πρόκληση για οικονομικές μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη. Οι πραγματικές

διαφορές των ποσοστών απασχόλησης είναι σημαντικές, κυρίως η διαφορά 50 % περίπου (μεταξύ Ισπανίας και Δανίας). Οι διαφορές αυτές υποτίθεται ότι θα μειωθούν κατά το ήμισυ τη δεκαετία αυτή, ενώ ταυτόχρονα το ποσοστό απασχόλησης αυξάνεται και στις χώρες με το υψηλότερο ποσοστό.

Πίνακας 1: Απασχόληση, ενεργός πληθυσμός και ποσοστό απασχόλησης έως το 2001

	Απασχόληση 15-64 ('000)				Ενεργός πληθυσμός ('000)				Ποσοστό απασχόλησης 15-64			
	1991	1999	2005	2010	1991	1999	2005	2010	1991	1999	2005	2010
EU15	150 350	153 463	166 223	174 500	242 020	247 298	248 877	249 794	62,1	62,1	66,8	69,9
B	3 703	3 955	4 288	4 534	6 625	6 711	6 786	6 874	55,9	58,9	63,2	66,0
DA	2 583	2 692	2 796	2 842	3 461	3 521	3 559	3 564	74,6	76,5	78,6	79,7
D	36 702	35 742	37 540	38 721	54 090	55 148	54 505	54 312	67,9	64,8	68,9	71,3
GR98	3 523	3 835	4 239	4 527	6 638	6 922	6 894	6 881	53,1	55,4	61,5	65,8
E	12 482	13 658	15 954	17 316	25 359	26 104	26 129	25 977	49,2	52,3	61,1	66,7
F	21 968	22 661	24 849	26 359	36 304	37 507	38 567	39 223	60,5	60,4	64,4	67,2
IRL	1 100	1 559	1 832	2 033	2 152	2 494	2 699	2 789	51,1	62,5	67,9	72,9
I	21 146	20 292	22 443	23 616	39 088	38 634	37 721	37 275	54,1	52,5	59,5	63,4
L	161	175	195	212	266	285	300	312	60,7	61,6	65,0	67,9
NL	6 351	7 552	8 190	8 778	10 234	10 646	10 947	11 130	62,1	70,9	74,8	78,9
A	3 600	3 644	3 833	3 953	5 218	5 344	5 374	5 400	69,0	68,2	71,3	73,2
P	4 609	4 566	4 877	5 101	6 814	6 771	6 766	6 809	67,6	67,4	72,1	74,9
FIN	2 333	2 237	2 461	2 570	3 305	3 438	3 487	3 493	70,6	65,0	70,6	73,6
S	4 321	3 998	4 280	4 388	5 434	5 665	5 839	5 876	79,5	70,6	73,3	74,7
RU	25 768	26 898	28 448	29 549	37 033	38 106	39 305	39 880	69,6	70,6	72,4	74,1

Πηγή: Επιτροπή ΕΕ, ΓΔ Απασχόληση.

2.4.1. Οι ενθαρρυντικές προβλέψεις ανάπτυξης για το ευρωπαϊκό ΑΕγχΠ που αναφέρουν ένα ποσοστό ύψους άνω του 3 % για τα δύο προσεχή έτη, σε συνδυασμό με την συντόμενη ώθηση, θα δώσουν στην ΕΕ την απαραίτητη βάση για μια αυτοσυντηρούμενη ανάκαμψη και για μια ισχυρότερη και βιώσιμη ανάπτυξη. Τελικά, με τον τρόπο αυτό, θα υπάρξει και στην Ευρώπη συνειδητοποίηση

του ότι μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την πλήρη απασχόληση.

2.4.2. Μια άλλη πτυχή που είχε παραβλεφθεί στο παρελθόν είναι το ποσοστό επενδύσεων, το οποίο ανέρχεται σε 19 % του

ΑΕγχΠ και είναι πολύ χαμηλότερο από το 24 % της εποχής της πλήρους απασχόλησης στην Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του '70 και το οποίο πρέπει να γίνει ο φορέας της μελλοντικής ανάπτυξης. Μια μεγάλη εσωτερική αγορά πρέπει να μπορεί να παράγει η ίδια ευμάρεια χωρίς να εξαρτάται από τα έσοδα από τις εξαγωγές σε τρίτες χώρες. Παράλληλα με τις δημόσιες επενδύσεις, ο τομέας των δημοσίων επενδύσεων πρέπει μελλοντικά να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση του ποσοστού επενδύσεων, το οποίο μειώθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας και, σύμφωνα με μια έκθεση της Επιτροπής του 1998, προκάλεσε με τη σειρά του μείωση κατά μισό έως 1 % του ποσοστού της οικονομικής ανάπτυξης. Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας σχετικά με την προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της ανάπτυξης ενόψει της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης διανοίγουν νέες προοπτικές. Επιπλέον, η ανάπτυξη των επενδύσεων για υλικές επενδύσεις κατέχει μεγάλη σημασία.

2.4.3. Η μεταμόρφωση της ευρωπαϊκής οικονομίας σε μια οικονομία που να βασίζεται στη γνώση θα δώσει ώθηση στην παραγωγικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση. Αρμόζει λοιπόν να ενισχυθούν οι επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και τις υποδομές ενημέρωσης και επικοινωνίας και, παράλληλα, να συνεχιστεί η ελευθέρωση και η ελαστικοποίηση των αγορών αγαθών και υπηρεσιών. Ακόμη, πρέπει να γίνει καλύτερη προσαρμογή της κατατομής της κατάρτισης και των σταδιοδρομιών, προκειμένου να υλοποιηθεί το πλήρες δυναμικό της οικονομίας που βασίζεται στην γνώση. Το ίδιο ισχύει και για τις καινοτόμες μορφές της δια βίου μάθησης και της συνεπόμενης συναλλαγής μεταξύ επαγγελματικού βίου και κατάρτισης.

2.4.4. Τα συνταξιοδοτικά καθεστώτα αναμένεται να αντιμετωπίσουν προβλήματα ως αποτέλεσμα της μεταβολής της ευρωπαϊκής ηλικιακής πυραμίδας. Τα προβλήματα αυτά μπορούν να επιλυθούν, πρώτον, με τη μείωση των σημερινών ποσοστών ανεργίας, δεύτερον, με την επιτυχή συνέχιση της ελεγχόμενης σε επίπεδο ΕΕ πολιτικής για την μετανάστευση, τρίτον, με την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών και τέλος, με την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των πιο ηλικιωμένων εργαζομένων. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί να διασφαλιστεί ότι οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν τα συνταξιοδοτικά καθεστώτα, δεν θα μετατεθούν στα δημόσια οικονομικά. Συνεπώς, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την έκκληση του Συμβουλίου της Λισσαβώνας για ένα εντονότερο συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της μελλοντικής ανάπτυξης της κοινωνικής προστασίας.

2.5. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, δηλαδή οι ολοκληρωμένες αγορές αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων στην Ευρώπη, είναι ουσιαστική για την επίτευξη της επιδιωκόμενης ισχυρής οικονομικής απόδοσης. Τα τελευταία έτη, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διαδραμάτισε το ρόλο της στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς με τις εργασίες του Παρατηρητηρίου της Ενιαίας Αγοράς, οι οποίες βασίζονται στην πρακτική εμπειρία. Με την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας όμως, η ΕΕ δεν μπορεί να επιτρέψει την απομόνωσή της. Η ενιαία αγορά συμπληρώνεται από

την κοινή εξωτερική πολιτική, η οποία επιδιώκει να διασφαλίσει μια ανοιχτή παγκόσμια οικονομία, με ένα θεμιτό και βάσει κανόνων εμπορικό και επενδυτικό καθεστώς, στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

3. Συστάσεις για την οικονομική πολιτική

3.1. Κύριος στόχος των συστάσεων για την οικονομική πολιτική είναι να θέσουν στην πράξη με τη μορφή ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, το νέο στρατηγικό στόχο της ΕΕ για την προσεχή δεκαετία — όπως διαμορφώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έδωσαν στη Λισσαβώνα το στόχο να εξελιχθεί η ΕΕ «στην πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, η οποία να βασίζεται στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»⁽¹⁾. Εάν εξετασθούν υπό το πρίσμα αυτού του φιλόδοξου στόχου, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της ΟΚΕ. Συνεπώς, δεν είναι πάντοτε εύκολο να γίνει κατανοητό πώς η επανάληψη συστάσεων από προηγούμενα έτη μπορεί να συνδυαστεί με τη νέα στρατηγική της ΕΕ. Ακόμη, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν παρέχουν ενδείξεις για το πώς θα διατηρηθεί πέρα από το 2001, η επιστροφή στα υψηλά ποσοστά επενδύσεων. Μια μεγαλύτερη ανακολουθία μεταξύ των νέων στρατηγικών στόχων και των συστάσεων για την οικονομική πολιτική οφείλεται στην υποτίμηση του ρόλου της νομισματικής πολιτικής στην παροχή βιώσιμης ανάπτυξης που να προσανατολίζεται στη σταθερότητα.

3.2. Οι παρούσες ανησυχίες σχετικά με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και με την εξωτερική αξία του ευρώ οδηγούν την ΟΚΕ να προβεί στις ακόλουθες παρατηρήσεις. Λόγω της υγιούς οικονομικής βάσης της ΕΕ και της ύπαρξης σαφώς προσανατολισμένης, σταθερής ανάπτυξης, το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι σαφώς υποτιμημένο εξωτερικά παρά τον υψηλό βαθμό σταθερότητας. Μια ματιά στις συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ του δολαρίου και των ευρωπαϊκών νομισμάτων πριν από την τρίτη φάση της ΟΝΕ — όταν ήταν ακόμη ανεξάρτητα — δείχνει ακόμη ότι δεν είναι κυρίως ότι το ευρώ είναι ασθενικό αλλά ότι το δολάριο είναι εξαιρετικά ισχυρό. Τούτο οφείλεται στις σημαντικές διαφορές στην ανάπτυξη και στις συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ, οι οποίες συνεχίζουν να υφίστανται στο τελευταίο τρίμηνο του 2000. Πρέπει να απαιτηθεί από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τόσο να συνεχίσει να επιδιώκει το στόχο της σταθερότητας όσο και να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η μελλοντική αξιοπιστία του ενιαίου νομίσματος θα εξαρτηθεί ακόμη περισσότερο από την ικανότητα της ΕΕ να μιλάει με μια φωνή για τα ζητήματα που αφορούν το νόμισμα.

(1) Συμπεράσματα της Προεδρίας; Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, 23-24 Μαρτίου 2000, σημείο 5.

3.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή και το Συμβούλιο ότι η παρούσα ανάκαμψη μπορεί να οδηγήσει την ευρωπαϊκή οικονομία σε μια αυτοσυντηρούμενη, εντονότερη και μη πληθωριστική ανάπτυξη. Προς τούτο απαιτείται μια νομισματική πολιτική που έχει δεσμευθεί για την σταθερότητα των τιμών και την ανάπτυξη όπως προβλέπει η Συνθήκη (άρθρο 105). Η περαιτέρω συνέχιση της παρούσας πολιτικής δημοσιονομικής σταθεροποίησης θα συμβάλει στην βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη περαιτέρω βελτίωση της προσφοράς και της ζήτησης, εφόσον η μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων όπως το χρέος του δημόσιου τομέα θα συνοδευτούν από προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας των δαπανών μέσω επενδύσεων που προσανατολίζονται στο μέλλον. Η υψηλή ανάπτυξη και τα ποσοστά απασχόλησης αποτελούν τον ταχύτερο και λιγότερο οδυνηρό τρόπο επίτευξης ισορροπημένων προϋπολογισμών, αν και ένας ισορροπημένος προϋπολογισμός δεν αποτελεί αυτοσκοπό για κάθε περίπτωση και για όλες τις οικονομικές συνθήκες. Στις κατευθυντήριες γραμμές αναγνωρίζεται ότι οι κοινωνικοί εταίροι τήρησαν υπεύθυνη στάση στο παρελθόν στο ζήτημα των μισθών και η Επιτροπή αναμένει ότι η μελλοντική πολιτική μισθών θα συνδεθεί με την σταθερότητα των τιμών και θα προσανατολισθεί προς την αύξηση της παραγωγικότητας. Η παρούσα πετρελαϊκή κρίση δεν αναμένεται επί του παρόντος να έχει δευτερεύουσες επιπτώσεις.

3.4. Η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να διασφαλίσει ότι οι στόχοι σταθεροποίησης που έχουν θέσει τα κράτη μέλη στα αναθεωρημένα προγράμματα σταθερότητας τηρούνται αυστηρά και ότι οι δημόσιες δαπάνες διοχετεύονται προς επενδύσεις στις υποδομές και την εκπαίδευση. Κάθε νέα θέση απασχόλησης που δημιουργείται με τον τρόπο αυτό θα μειώνει τις πιέσεις στα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Η ανάγκη ποιοτικών επενδύσεων απαιτεί να κατευθύνονται οι εν λόγω επενδύσεις από τα αιτήματα μετάβασης σε μια κοινωνία της γνώσης χωρίς το ψηφιακό χάσμα να διευρύνει το κοινωνικό χάσμα.

3.5. Προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι και όσον αφορά τα έσοδα, οι προϋπολογισμοί των

κρατών μελών θα μπορούσαν να βελτιωθούν μέσω της αποτελεσματικότερης συλλογής των φόρων. Η ΟΚΕ, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, ζητούσε επανειλημμένα τη βελτίωση της συνεργασίας στον τομέα της φορολογικής πολιτικής στην ΕΕ και εξέφρασε την ικανοποίησή της για τις πρώτες προσπάθειες καταπολέμησης του επιβλαβούς φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών. Ακόμη, μεγαλύτερη πρόοδος πρέπει να σημειωθεί μέσω της άρσης των φορολογικών φραγμών που δυσχεραίνουν την λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

3.6. Προκειμένου να έχουν θετικές επιπτώσεις στη σταθερότητα και — κατ' αρχήν — στην απασχόληση, οι μισθολογικές εξελίξεις πρέπει να κατευθύνονται από την αύξηση της παραγωγικότητας. Παράλληλα, δεν πρέπει να θεωρούνται δευτερεύουσες σε σχέση με άλλους τομείς της μακροοικονομικής πολιτικής (δημοσιονομική και οικονομική πολιτική). Μια μισθολογική πολιτική που προωθεί τη σταθερότητα και την απασχόληση πρέπει να υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τη δημοσιονομική πολιτική στο πλαίσιο των νέων πολιτικών σχεδιασμών που επιδιώκουν την ανάπτυξη. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν πρόσφατα εντονότερα σήματα ότι, λόγω της ανησυχίας ότι αναμένεται να βελτιωθεί η αγορά εργασίας με επιπτώσεις στην άνοδο του πληθωρισμού, η νομισματική πολιτική επιδιώκει να αναλάβει προληπτική δράση και να αναγκάσει τα διάφορα μέρη να προβούν σε εξαιρετικά πειθαρχημένες μισθολογικές συμβάσεις, αν και δεν υπάρχει λόγος να πιστευτεί κανείς ότι αναμένονται προσεχώς πληθωριστικές τάσεις όσον αφορά την προσφορά στην αγορά εργασίας. Τούτο οφείλεται κυρίως στην κοινή στρατηγική απασχόλησης της ΕΕ που χαράχθηκε με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση της διαδικασίας του Λουξεμβούργου. Οι κατευθυντήριες γραμμές υπογραμμίζουν την σημασία των πραγματικών μισθολογικών εξελίξεων για την προώθηση της απασχόλησης και τούτο είναι, κατ' αρχήν, ορθό. Ωστόσο, δεν ισχύει στην πράξη στο βαθμό που τα μέρη που συνάπτουν μισθολογικές συμβάσεις μπορούν να επηρεάσουν μόνο τις ονομαστικές μισθολογικές εξελίξεις στις πολιτικές μισθών. Μια ματιά στο πραγματικό εργατικό κόστος στην ΕΕ δείχνει επίσης ότι η σχετική τιμή της εργασίας μειώθηκε σταθερά κατά την τελευταία δεκαετία και, συνεπώς, δεν αποτελεί, κατ' αρχήν, εμπόδιο στην αύξηση της απασχόλησης.

Πίνακας 2: Τάσεις της παραγωγικότητας εργασίας

	1961-1973	1974-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2002
ΕΕ-15	4,4	2,0	1,8	1,9	1,4
Ευρωζώνη	4,8	2,2	1,9	1,8	1,3
ΗΠΑ	2,3	0,9	1,0	1,3	2,4
Ιαπωνία	7,9	2,7	3,6	0,7	1,3

Πίνακας 3: Σύγκριση του κατά μονάδα πραγματικού εργατικού κόστους

	D	E	F	I	UK	UE-15	EUR-11	US	JP
M.O. 61-70	0,4	0,4	0,0	-0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	-1,2
M.O. 71-80	0,4	0,4	0,7	0,4	0,1	0,3	0,4	-0,1	1,2
M.O. 81-90	-0,9	-1,4	-1,0	-0,6	0,0	-0,9	-1,1	-0,2	-1,0
1991	-0,6	0,9	0,3	0,5	0,6	0,2	0,4	0,3	0,1
1992	1,3	1,0	-0,1	-0,2	-0,7	0,3	0,6	-0,4	-0,4
1993	0,2	0,5	-0,2	-1,5	-2,3	-0,7	-0,3	-0,2	0,2
1994	-2,0	-3,8	-2,2	-3,5	-0,7	-2,3	-2,6	-1,1	1,1
1995	0,0	-2,6	-0,3	-3,6	-1,1	-1,4	-1,4	-0,6	0,6
1996	-0,4	-0,6	-0,1	0,0	-1,1	-0,5	-0,5	-1,1	-1,9
1997	-1,6	-0,5	-1,1	0,2	0,0	-0,9	-1,1	-0,1	0,4
1998	-1,4	0,3	-0,5	-4,7	1,2	-0,9	-1,5	1,0	1,8
1999	-0,3	-1,1	0,2	0,0	0,8	0,1	-0,1	0,4	-1,0
2000	-1,1	-0,8	-0,8	-1,1	-0,1	-0,7	-0,9	-0,1	-2,0
2001	-1,5	-0,6	-0,8	-1,0	0,1	-0,8	-1,1	0,7	-1,5

Το ετήσιο ποσοστό % υπολογίστηκε με βάση την εφαρμογή του αποπληθωριστή του ΔΕΧΠ στο πραγματικό εργατικό κόστος ανά μονάδα.

Πηγή: Eurostat και ΓΔ «Ecofin». (Ευρωπαϊκή Οικονομία, Συμπληρωματικό τεύχος αριθ. 10/11-2000)

3.7. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει με έμφαση τη συμφωνία της με τις συστάσεις όσον αφορά την ανάπτυξη μιας κοινωνίας της γνώσης που περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές. Η διαδικασία ενημέρωσης του Κάρντιφ υπογράμμισε την ανάγκη περαιτέρω μεταρρύθμισης της κοινοτικής αγοράς αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Η ΟΚΕ έχει επανειλημμένα εκφράσει κατά το παρελθόν τις σχετικές απόψεις της. Οι προσπάθειες της ΕΕ για την ενίσχυση της κοινοτικής συνεργασίας στους τομείς της έρευνας και της ανάπτυξης έχουν εξαιρετική σημασία και θα καταλήξουν στη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού χώρου έρευνας και καινοτομίας. Συνεπώς, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το χρονοδιάγραμμα που θέσπισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας και εκφράζει την ρητή υποστήριξή της στην διαδικασία παρακολούθησης της ολοκληρωμένης διαρθρωτικής έκθεσης που θα χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά την άνοιξη του 2001. Η μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης εξαρτάται όχι μόνο από την πρόοδο στις αγορές προϊόντων και κεφαλαίων. Αποφασιστικό ρόλο διαδραματίζουν και οι άνθρωποι που υποστηρίζουν και διαμορφώνουν την οικονομία αυτή. Συνεπώς, μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην απόκτηση προσόντων για την κοινωνία των πληροφοριών ως τμήμα της δια βίου μάθησης. Και στη περίπτωση αυτή, οι ποιοτικοί και ποσοτικοί στόχοι στις συστάσεις, παρέχουν προσανατολισμούς για μελλοντικές διαδικασίες οροθέτησης επιδόσεων. Σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων, πρέπει να διασφαλιστεί ότι τμήματα του ευρωπαϊκού πληθυσμού δεν έχουν αποκοπεί από την πρόοδο που σημειώνεται στην οικονομία της γνώσης, με αποτέλεσμα την πρόκληση κοινωνικών εντάσεων. Συνεπώς, πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες κυρίως όσον αφορά τους λιγότερο ειδικευμένους εργαζόμενους.

3.8. Οι συστάσεις για την επίτευξη αποτελεσματικών αγορών προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών) εστιάζονται ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος είναι λιγότερο αναπτυγμένος από εκείνον στις ΗΠΑ και όπου μέχρι σήμερα ο ρυθμός της προόδου δεν είναι ικανοποιητικός. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναμένει με ενδιαφέρον τη στρατηγική για την άρση των φραγμών στις υπηρεσίες. Εξάλλου, η ΟΚΕ συμφωνεί γενικά με τις συστάσεις και παραπέμπει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις και εργασίες της και, συγκεκριμένα, τις εργασίες της για το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς.

3.9. Μια εσωτερική αγορά με 15 χωριστές αγορές κεφαλαίων, με την καθεμία να υπόκειται σε εθνικούς κανόνες, αποτελεί αναχρονιστικό φαινόμενο ενόψει της μεγάλης προόδου που σημειώθηκε στην αγορά αγαθών. Συνεπώς, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για το αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας για πλήρη εφαρμογή του σχεδίου δράσης όσον αφορά την ολοκλήρωση των χρηματοοικονομικών αγορών έως το 2005, ως παρελκόμενο της πραγματοποιούμενης εφαρμογής των σχεδίων δράσης όσον αφορά τις οικονομικές υπηρεσίες και τα επιχειρηματικά κεφάλαια. Όσον αφορά την ολοκλήρωση των αγορών στα συνταξιοδοτικά ταμεία, υπάρχει ανάγκη σαφών κανόνων για τη διαφάνεια, την προστασία των επενδυτών και των καταναλωτών καθώς και ένα σταθερό νομικό πλαίσιο για τις δραστηριότητες των θεσμικών επενδυτών. Όσον αφορά τις διασυνοριακές πληρωμές, η ΟΚΕ έχει επανειλημμένα ζητήσει την θέσπιση λιγότερο δαπανηρών διαδικασιών για τους καταναλωτές. Στον τομέα του δικαίου των επιχειρήσεων και της λογιστικής πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες

για τη θέσπιση ομοιόμορφων και συγκρίσιμων ισολογισμών των επιχειρήσεων. Έτσι, θα επιταχυνθεί η ολοκλήρωση των αγορών στις αξίες και τις μετοχές. Ακόμη, θα χρειασθεί και εντονότερη συνεργασία μεταξύ των ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών των κεφαλαιαγορών της ΕΕ.

3.10. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκφράζει ρητά την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι κατευθυντήριες γραμμές εξετάζουν την ανάγκη για ακόμη πιο βιώσιμη ανάπτυξη της ΕΕ και αναφέρουν ότι η ΕΕ πρέπει να προχωρήσει προς ένα νέο πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης που να περιλαμβάνει σε μια κοινή προσέγγιση τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές απαιτήσεις. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ενίσχυσε τις νομικές βάσεις για τη συνεκτίμηση του προτύπου βιώσιμης ανάπτυξης στην ΕΕ⁽¹⁾. Οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται σε τούτο και ορθά επισημαίνουν την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης των εναλλακτικών πηγών ενέργειας και του διαχωρισμού της οικονομικής ανάπτυξης από την περιβαλλοντικά βλαβερή χρήση των πόρων. Συνεπώς, πρέπει να δοθεί έμφαση στη συμμόρφωση με το πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο η ΕΕ έχει υπογράψει και με τα μέτρα που προτείνονται από τις κατευθυντήριες γραμμές. Σχετικά, η ΟΚΕ εκφράζει την έντονη λύπη της για την διακοπή των εργασιών της Διάσκεψης της Χάγης για το κλίμα και ζητεί από τις κυβερνήσεις να επαναλάβουν τις διαπραγματεύσεις χωρίς καθυστέρηση. Σε γενικές γραμμές, η κοινοτική προσέγγιση προς τη βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να εφαρμοσθεί αυστηρότερα στο μέλλον. Η παρούσα σύζηση όσον αφορά τις παραχωρήσεις για τους ενεργειακούς πόρους και το αυξανόμενο κυνήγι επιδοτήσεων σε ορισμένα κράτη μέλη, οδηγεί από την πλευρά της ΕΕ, στη θέσπιση μιας οδηγίας για ομοιόμορφη

(1) Οι γενικοί στόχοι που ορίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΚ προβλέπουν όχι μόνο την προώθηση μιας ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων αλλά και ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Το άρθρο 6 προβλέπει ότι οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενσωματωθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών, ιδίως όσον αφορά την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

ενεργειακή φορολογία, όπως πρότεινε και ο επίτροπος Monti το 1997.

3.11. Οι συστάσεις για την αγορά εργασίας που περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές, βασίζονται στην στρατηγική για πλήρη απασχόληση στην Ευρώπη, η οποία υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβώνας. Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η ευρύτερη κοινωνική συνοχή, μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή της προαναφερθείσας μακροοικονομικής πολιτικής. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι, αφενός, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, οι επενδύσεις στους ανθρώπους, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, μια ελεγχόμενη ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση (η οποία να περιλαμβάνει μέσα ενσωμάτωσης που να παρέχουν ίσες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας για τους μετανάστες) και, αφετέρου, η περισσότερο βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, είναι αλληλένδετες. Οι περιφερειακές και οι τομεακές διαφορές όσον αφορά την ανεργία στην ΕΕ είναι σημαντικές ενώ, παράλληλα, η συνολική ανεργία βρίσκεται ακόμη σε απαράδεκτα υψηλό επίπεδο. Η εστίαση στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, οι οποίες χαραχθήκαν ως τμήμα της διαδικασίας του Λουξεμβούργου, για την ενίσχυση των αγορών εργασίας, έχει αποδειχθεί ορθή και χαιρεί της σαφούς στήριξης της ΟΚΕ. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης για τις γυναίκες και τους πιο ηλικιωμένους εργαζόμενους, την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, τη μετάβαση από τα παθητικά μέτρα σε μια ενεργό πολιτική για την αγορά εργασίας, την προσαρμογή του φορολογικού καθεστώτος και του καθεστώτος παροχών έτσι ώστε να βελτιωθεί η απασχολησιμότητα, η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, των ΜΜΕ και της κινητικότητας, ο εκσυγχρονισμός της οργάνωσης εργασίας από κοινού με τους κοινωνικούς εταίρους (κατευθυντήρια γραμμή 14 στην πρόταση κατευθυντήριων γραμμών για το 2001) και οι ίσες ευκαιρίες για τις γυναίκες και τους άνδρες. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ακόμη ότι ο στενότερος συντονισμός των τριών παράλληλων διαδικασιών του Λουξεμβούργου, του Κάρντιφ και της Κολωνίας, θα λαμβάνει μεγαλύτερη ώθηση από την ειδική συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την απασχόληση που θα πραγματοποιείται κάθε άνοιξη.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διαρθρωτικοί δείκτες»

(2001/C 139/15)

Στις 3 Οκτωβρίου 2000 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το έγγραφό της με θέμα «Διαρθρωτικοί δείκτες».

Το τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Φεβρουαρίου 2001 με βάση εισηγητική έκθεση της κας Bulk.

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 87 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Κατά τη διάρκεια του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας (23 και 24 Μαρτίου 2000), η ΕΕ έδωσε ένα νέο στρατηγικό στόχο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της απασχόλησης, της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής, ως συστατικών στοιχείων της κοινωνίας της γνώσης: «θα πρέπει να προωθηθεί η δημιουργία μίας οικονομίας της γνώσης που θα είναι η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη στον κόσμο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (σημείο 5).

1.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι οι υφιστάμενοι γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών και οι διαδικασίες του Λουξεμβούργου, του Κάρντιφ και της Κολωνίας παρέχουν τους αναγκαίους μηχανισμούς για την επίτευξη αυτού του στόχου, ιδίως μέσω των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών, οι οποίοι θα πρέπει εφεξής να επικεντρωθούν περισσότερο σε ζητήματα όπως οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών μέτρων, οι μεταρρυθμίσεις που θα επιτρέψουν την αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού οικονομικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής και η μετάβαση σε μια οικονομία της γνώσης (σημείο 35 των συμπερασμάτων του Συμβουλίου). Επίσης, αποφασίστηκε η επέκταση της εφαρμογής της ανοικτής μεθόδου συντονισμού και στους τομείς της οικονομικής, της διαρθρωτικής και της κοινωνικής πολιτικής. Η εν λόγω μέθοδος βασίζεται σε σαφώς καθορισμένους στόχους και δεδομένα, καθώς και στη σύγκριση των επιδόσεων («benchmarking»).

1.2.1. Πράγματι διαπιστώνεται η ύπαρξη συνεργιών μεταξύ των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιούνται στους τέσσερις τομείς πολιτικής λόγω της άμεσης σχέσης που τους συνδέει, καθώς και λόγω της γενικής οικονομικής συγκυρίας. Για τη διασφάλιση της όσο το δυνατόν μεγαλύτερης επιτυχίας των διαρθρωτικών οικονομικών μεταρρυθμίσεων, είναι απαραίτητη η υιοθέτηση μιας σαφούς και συνεκτικής προσέγγισης που θα λαμβάνει υπόψη τα αμοιβαία κοινά σημεία που συνδέουν τις διάφορες αγορές.

1.2.2. Για το σκοπό αυτό το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να καταρτίζει από εδώ και στο εξής μια συγκεκριμένη έκθεση ετησίως σχετικά με τις προόδους που έχουν σημειωθεί. Η κατάρτιση της εν λόγω έκθεσης θα βασίζεται σε κοινούς διαρθρωτικούς δείκτες που θα αφορούν την απασχόληση, την καινοτομία και την έρευνα, τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και την κοινωνική συνοχή (σημείο 36 των συμπερασμάτων του Συμβουλίου).

1.3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (19 και 20 Ιουνίου 2000) ζήτησε από την Επιτροπή να παρουσιάσει, πριν από το

τέλος Σεπτεμβρίου 2000, μια έκθεση σχετικά με την προτεινόμενη προσέγγιση που θα πρέπει να υιοθετηθεί στον τομέα των δεικτών και των κριτηρίων αξιολόγησης που θα χρησιμοποιηθούν τόσο για τους συγκεκριμένους τομείς όσο και στο πλαίσιο της συνθετικής έκθεσης που θα παρουσιασθεί κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της άνοιξης, με σκοπό να διασφαλισθεί η αναγκαία συνοχή και ομοιομορφία της παρουσίασης (σημείο 38 των συμπερασμάτων του Συμβουλίου). Η ανακοίνωση της Επιτροπής έχει ως στόχο την ικανοποίηση των αιτημάτων που διατυπώθηκαν κατά τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Λισσαβώνας και της Φέιρα.

1.4. Στην παρούσα ανακοίνωση η Επιτροπή προτείνει 27 δείκτες που πρέπει να χρησιμοποιηθούν στη συγκεκριμένη έκθεση για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης την άνοιξη του 2001. Οι προτεινόμενοι δείκτες συνιστούν ένα σημαντικό μηχανισμό που θα επιτρέψει την τακτική εξέταση και σύγκριση των προόδων που έχουν σημειωθεί καθώς και την παράλληλη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής που ακολουθούν τα κράτη μέλη στους προαναφερθέντες τομείς. Βάσει της εν λόγω αξιολόγησης θα πρέπει επίσης να καθοριστούν συγκεκριμένοι βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι προσανατολισμοί για τις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ θεωρεί κατ' αρχήν ότι η θεσμοδότηση μιας διαδικασίας κατάρτισης ετήσιων εκθέσεων σχετικά με τις προόδους που έχουν σημειωθεί στους προαναφερθέντες τομείς πολιτικής θα συνέβαλε στην υιοθέτηση μίας προσέγγισης αμοιβαίας παρακολούθησης μεταξύ των κρατών μελών, η οποία θα οδηγούσε στη δημιουργία ενός συστήματος δεικτών και σημείων αναφοράς και στη διαμόρφωση ενός μηχανισμού αμοιβαίας ευθύνης. Στο εξής θα πρέπει να δίδεται περισσότερη έμφαση στους ποιοτικούς δείκτες και στις εκθέσεις ανά χώρα και λιγότερη στη σύγκριση των επιδόσεων.

2.2. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής. Οι δείκτες που προτείνονται από την Επιτροπή θα πρέπει να θεωρηθούν ως επιμέρους τμήματα ενός γενικότερου συνόλου. Κατανέμονται μεταξύ των τεσσάρων προαναφερθέντων τομέων. Η χρήση γενικών οικονομικών δεικτών επιτρέπει τον σαφή καθορισμό του γενικότερου οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Καθίσταται έτσι δυνατό να πραγματοποιηθούν με κάθε διαφάνεια αξιολογήσεις και συγκρίσεις μεταξύ των κρατών μελών και άλλων ανεπτυγμένων οικονομιών (όπως οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία).

2.3. Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού που συνιστάται από το Συμβούλιο και την Επιτροπή, η πρακτική της αμοιβαίας αξιολόγησης («peer pressure») και της σύγκρισης των επιδόσεων («benchmarking») μεταξύ των κρατών μελών, μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά από την ύπαρξη ενός συνόλου δεδομένων ποιότητας που θα αποτελέσει τη βάση για τον συντονισμό και τη σύγκριση των εθνικών πρακτικών.

2.3.1. Για τον λόγο αυτό δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να διαφεύγει της προσοχής μας ότι οι δείκτες θα πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης συγκρίσεων μεταξύ των επιδόσεων των διαφόρων κρατών μελών. Οι δείκτες που περιορίζονται σε μια γενική περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί στο σύνολο της ΕΕ δεν επαρκούν για τη διασφάλιση του συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών. Πράγματι, δεν αρκεί να εξετασθεί ο βαθμός στον οποίο η ΕΕ ως σύνολο επιτυγχάνει την εφαρμογή των συμπερασμάτων του Συμβουλίου της Λισαβώνας, αλλά θα πρέπει να αξιολογηθεί και ο βαθμός στον οποίο τα εν λόγω συμπεράσματα εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη.

2.4. Η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι οι εν λόγω δείκτες θα πρέπει να στηρίζονται σε στερεή θεωρητική βάση. Σε κάθε περίπτωση, οι στατιστικές πηγές στις οποίες θα βασισθούν οι δείκτες θα πρέπει να είναι μετρήσιμες, σαφείς και να μην αφήνουν περιθώρια αμφισβητήσεων. Επίσης, θα πρέπει να έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- το κόστος συλλογής των δεδομένων θα πρέπει να είναι ανάλογο ή δικαιολογημένο σε σχέση με τα αποτελέσματα,
- η επεξεργασία και η διάθεση των δεδομένων θα πρέπει να μπορούν να γίνουν γρήγορα,
- τα ποσοτικά στοιχεία θα πρέπει να μπορούν να συγκεντρωθούν εύκολα από τις δημόσιες πηγές,
- το σύνολο των δεικτών θα πρέπει να είναι αρκετά στέρεο ώστε να αντέχει στις θεσμικές διακυμάνσεις των αγορών,
- τα νέα μέτρα θα πρέπει επίσης να μπορούν να εφαρμοσθούν εύκολα στο μέλλον.

2.5. Η αξιοπιστία των συμπερασμάτων που θα παρουσιάσει η Επιτροπή στη συγκεκριμένη έκθεση που θα καταρτίσει βάσει των εν λόγω δεικτών θα εξαρτηθεί από την αξιοπιστία, την ποιότητα και την επικαιρότητα των αριθμητικών στοιχείων που θα παρασχεθούν στη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Θα πρέπει να προτιμηθούν, στο μέτρο του δυνατού, οι δείκτες που παρέχονται από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, διότι για τα δεδομένα από άλλες πηγές συχνά δεν γνωρίζουμε τόσο καλά τον τρόπο συλλογής και εναρμόνισης. Έχει μεγάλη σημασία να πληρούν αυτά τα αριθμητικά στοιχεία υψηλά κριτήρια αξιοπιστίας και να είναι όσο το δυνατόν πιο ενημερωμένα. Μόνο με αυτές τις προϋποθέσεις μπορεί ένας δείκτης να παράσχει μια αντικειμενική και αξιόπιστη εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.5.1. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα αν θα είναι δυνατό να είναι διαθέσιμοι οι δείκτες που προτείνει η Επιτροπή για τη συνθετική έκθεση, η οποία να καταρτισθεί εντός του επόμενου εξαμήνου. Καθώς θα είναι η πρώτη φορά που η Επιτροπή καταρτίζει συγκεκριμένη έκθεση βάσει των προτεινόμενων δεικτών, η ίδια

υπογραμμίζει στην ανακοίνωσή της ότι οι δείκτες αυτοί δεν πρέπει να είναι περιοριστικοί, αλλά να επιδέχονται συμπλήρωση και βελτίωση. Γι' αυτό, η ΟΚΕ συνιστά να δοθεί προτεραιότητα στην περαιτέρω ανάπτυξη και τελειοποίηση ενός αξιόπιστου συστήματος στατιστικών στοιχείων. Δεδομένης της πολυπλοκότητας και της σημασίας της περαιτέρω ανάπτυξης αυτού του συνόλου δεικτών, η ΟΚΕ, με την επιφύλαξη των κατωτέρω παρατηρήσεων, θα παρακολουθήσει στενά την ανάπτυξη του συστήματος στατιστικών στοιχείων.

2.6. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι κάθε μέσο μέτρησης πρέπει να εξυπηρετεί τον σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκε και αυτός ο κανόνας πρέπει να ισχύει και για τους διαρθρωτικούς δείκτες. Η επιλογή του ενός ή του άλλου δείκτη εξαρτάται από τον στόχο της συνθετικής έκθεσης της Επιτροπής, που είναι η αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση των στρατηγικών στόχων της Λισαβώνας με απώτερο σκοπό να καταστεί η ΕΕ «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης στον κόσμο».

2.7. Η ΟΚΕ επιθυμεί επίσης να υπογραμμίσει ότι όχι μόνον επιβάλλεται να ισχύουν για καθέναν από τους προτεινόμενους δείκτες υψηλά πρότυπα αξιοπιστίας, επικαιρότητας και ομοιομορφίας, αλλά και ότι τα ποσοτικά στοιχεία που θα συγκεντρωθούν βάσει αυτών των δεικτών θα πρέπει να ερμηνευθούν κατά τρόπο που να επιτρέπει την αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί στους τομείς της οικονομικής, κοινωνικής και διαρθρωτικής πολιτικής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη βοήθεια ενός βασικού συστήματος στατιστικών στοιχείων, έτσι ώστε στην ερμηνεία των δεικτών να λαμβάνονται υπόψη, για παράδειγμα, τα οικονομικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά ενός κράτους μέλους. Μια τέτοια προσεκτική αξιολόγηση είναι απαραίτητη για να μπορέσει να επιτευχθεί πραγματικά ο στόχος, που τέθηκε κατά τη Διάσκεψη Κορυφής της Λισαβώνας, για ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης σε μια ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία. Κατά συνέπεια, η ερμηνεία και η εξέταση των αριθμητικών στοιχείων που θα προκύψουν από τους δείκτες θα πρέπει επίσης να πληρούν αυστηρές απαιτήσεις ελεγχιμότητας, χρησιμότητας και αξιοπιστίας.

2.8. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι πολλοί από τους προτεινόμενους δείκτες δεν είναι νέοι, αλλά δείκτες που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί, μεταξύ άλλων, στους εθνικούς λογαριασμούς των κρατών μελών, στους γενικούς οικονομικούς προσανατολισμούς ή στο σύμφωνο για την απασχόληση.

2.8.1. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη σαφούς καθορισμού της σχέσης που συνδέει την ετήσια έκθεση της Επιτροπής με τις υφιστάμενες διεργασίες που αφορούν την εξέλιξη της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης της ΕΕ. Πράγματι, η εν λόγω έκθεση παρουσιάζει αναμφισβήτητα κοινά σημεία με αυτές τις διεργασίες και θα μπορούσε κάλλιστα, κατά την άποψη της ΟΚΕ, να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τον καθορισμό των πολιτικών προσανατολισμών στους εν λόγω τομείς, κυρίως χάρη στην πραγματοποιούμενη αξιολόγηση των προσπαθειών που καταβάλλουν τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της Λισαβώνας.

2.8.2. Η προστιθέμενη αξία του καταλόγου δεικτών που προτείνει η Επιτροπή δεν έγκειται τόσο στους ίδιους τους δείκτες όσο στην ολοκληρωμένη προσέγγιση των διαφόρων τομέων πολιτικής δράσης που αφορούν. Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, που συνιστάται από το Συμβούλιο και την Επιτροπή και η οποία βασίζεται στην προσαρμογή των πολιτικών κάθε κράτους μέλους στις πολιτικές των υπόλοιπων, θα ωφεληθεί σημαντικά από την ύπαρξη μιας σαφούς διαρθρωτικής βάσης όπως αυτή που παρουσιάζεται στη συνεκτική έκθεση της Επιτροπής. Χάρη στην έκθεση αυτή, η Επιτροπή είναι σε θέση να προτείνει μια τέτοια βάση για τις συζητήσεις που θα διεξαχθούν κατά τις διάφορες συνεδριάσεις του Συμβουλίου Υπουργών.

2.9. Παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι οι διάφοροι δείκτες δεν μπορούν να εξετασθούν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο, με την κατανομή τους σε τέσσερις τομείς δράσης υπάρχει κίνδυνος να συγκαλυφθούν οι στενές οριζόντιες σχέσεις και οι άμεσες αλληλεξαρτήσεις που υπάρχουν μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να σχηματισθεί μια παραπλανητική εικόνα της κατάστασης. Επίσης, υπάρχουν μεγάλες διαφορές στην οικονομική διάρθρωση των κρατών μελών, όπως για παράδειγμα στη δημοσιονομική και τη φορολογική τους οργάνωση και στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζουν. Εξάλλου, μια σειρά μεμονωμένων δεικτών δύσκολα μπορεί να δώσει ακριβή εικόνα της επικάλυψης των διάφορων δεικτών· μια πιο αναλυτική διάρθρωση, όπου οι δείκτες θα βασίζονταν, στο μέτρο του δυνατού, σε ένα ενιαίο σύστημα βασικών στατιστικών πληροφοριών, θα παράσχει σαφέστερη περιγραφή.

2.9.1. Ένα τέτοιο σύστημα πληροφοριών και οι δείκτες που προκύπτουν από αυτό θα μπορούσαν να προσαρμοσθούν περισσότερο ώστε να ληφθούν υπόψη οι διάφοροι οικονομικοί τομείς και η γενική οικονομική διάρθρωση κάθε χώρας. Ομοίως, οι δείκτες που προτείνει η Επιτροπή πρέπει να καθορισθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια, ώστε να αφορούν πράγματι τα ίδια στοιχεία στις διάφορες οικονομικές διαρθρώσεις των κρατών μελών. Μόνο αν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, η έκθεση θα οδηγήσει σε ουσιαστικά συμπεράσματα για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή των στρατηγικών στόχων της Λισσαβώνας.

2.9.2. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, πρέπει φυσικά να ληφθεί υπόψη και η διέγερση της ΕΕ. Μετά την ένταξη των υποψηφίων κρατών μελών, οι στατιστικές υπηρεσίες των εν λόγω χωρών πρέπει να παρέχουν στη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τα αριθμητικά στοιχεία που απαιτούνται για την κατάρτιση των δεικτών που προτείνει η Επιτροπή. Επιβάλλεται, λοιπόν, να εξετασθεί κατά πόσο υπάρχει ήδη αυτό το υλικό.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η Επιτροπή προτείνει πέντε γενικούς οικονομικούς δείκτες για την περιγραφή του γενικού οικονομικού πλαισίου, εντός του οποίου συντελούνται οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας, αγαθών και κεφαλαίων. Οι δείκτες αυτοί είναι συγκεκριμένα: το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και ο πραγματικός ρυθμός αύξησής του, η ένταση ενέργειας της οικονομίας, η παραγωγικότητα της εργασίας (ανά εργαζόμενο/ώρα), το ύψος του πληθωρισμού και η διάρθρωση του δημοσιονομικού υπολοίπου.

3.1.1. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ορίζει ότι η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ενσωματωθεί στην κοινοτική πολιτική για να επιτευχθεί συνεχής ανάπτυξη. Οι γενικοί προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής πρέπει να διασφαλίζουν τη συνεκτικότητα των μέτρων πολιτικής για τους διάφορους τομείς της οικονομίας.

3.1.1.1. Οι πλήρεις στρατηγικές που αναπτύσσονται αυτόν τον καιρό από το Συμβούλιο έχουν ήδη παράσχει διάφορους δείκτες με τομεακή και γενική σημασία. Δείκτες όπως η αποδοτικότητα της ενέργειας, οι περιβαλλοντικές επενδύσεις και οι εκπομπές αερίων που θερμοκηπίου ή άλλων ρυπογόνων ουσιών, τόσο σε απόλυτους όρους όσο και ως ποσοστό του ΑΕγχΠ, πρέπει να χρησιμοποιούνται σε κάθε γενική αξιολόγηση. Η ΟΚΕ διερωτάται γιατί λείπει ένας τέτοιος περιβαλλοντικός δείκτης, ενώ υπογραμμίζει για άλλη μια φορά ότι οι δείκτες πρέπει να σχετίζονται με τις οικονομικές διαρθρώσεις των κρατών μελών και των διάφορων τομέων. Μόνο έτσι μπορεί να γίνει πραγματική σύγκριση μεταξύ των κρατών μελών. Αυτό προϋποθέτει ότι στηρίζονται σε ένα συνεκτικό σύστημα πληροφοριών για την οικονομία και το περιβάλλον. Το λεγόμενο σύστημα Namea (Εθνική Λογιστική Μητρά συμπεριλαμβανομένων των Περιβαλλοντικών Λογαριασμών), που αναπτύσσεται αυτόν τον καιρό από τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (και εφαρμόζεται ήδη σε 14 κράτη μέλη), είναι ιδιαίτερα πρόσφορο προς το σκοπό αυτό.

3.1.1.2. Ο γενικός οικονομικός δείκτης «ένταση ενέργειας της οικονομίας», που προτείνεται από την Επιτροπή μεταξύ των βασικών δεικτών, δύσκολα μπορεί να υπολογισθεί, επειδή αυτό εξαρτάται από την οικονομική διάρθρωση μιας χώρας. Μια ενδεχόμενη εναλλακτική λύση είναι ο προαναφερθείς δείκτης μέτρησης της ενεργειακής απόδοσης, ο οποίος μπορεί να οριστεί ως το μέσο άθροισμα της ενέργειας που χρησιμοποιείται σε κάθε κλάδο σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για αυτόν τον κλάδο.

3.2. Δείκτες που αφορούν την απασχόληση

3.2.1. Ένας από τους βασικούς στόχους της νέας στρατηγικής της ΕΕ, που υιοθετήθηκε κατά το έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, είναι η ενίσχυση της απασχόλησης στο πλαίσιο μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση. Η ΕΕ πρέπει να επιδιώξει την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης σε 70 % μέχρι το 2010, ενώ το μέσο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών είναι σκόπιμο να υπερβεί το 60 %. Προς τούτο απαιτείται μια ενεργός πολιτική για την απασχόληση. Οι προτεινόμενοι δείκτες αφορούν κυρίως την κάλυψη των δύο προαναφερθέντων στρατηγικών αριθμητικών στόχων μέχρι το 2010. Έτσι, για την απασχόληση προτείνονται οι εξής επτά δείκτες: ποσοστό απασχόλησης, ποσοστό απασχόλησης των γυναικών, ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζόμενων, ύψος ανεργίας, ύψος μακροχρόνιας ανεργίας, ποσοστό εισφορών που παρακρατείται από τους χαμηλόμισθους και συνεχής κατάρτιση (συμμετοχή των ενηλίκων στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης).

3.2.2. Εκτός από την ιδιαίτερη θέση των ηλικιωμένων εργαζόμενων, η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η θέση των νέων εργαζόμενων. Επισημαίνεται επίσης, ότι από τους προτεινόμενους δείκτες απουσιάζει ο βαθμός συμμετοχής στην αγορά εργασίας όπως κατανέμεται μεταξύ ανδρών και γυναικών και μεταξύ νέων και ηλικιωμένων.

3.2.3. Όσον αφορά το «ποσοστό απασχόλησης των γυναικών», η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι πρόκειται για ένα σημαντικό δείκτη, αλλά ότι είναι επίσης σημαντικό να υπολογίζεται και το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες, ώστε να μπορεί να γίνει σύγκριση μεταξύ τους. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, πρέπει προπαντός να επιτευχθεί ίση κατανομή του ποσοστού απασχόλησης μεταξύ ανδρών και γυναικών.

3.2.4. Όσον αφορά το «ποσοστό εισφορών που παρακρατείται από τους χαμηλόμισθους», η ΟΚΕ διερωτάται αν αυτός ο δείκτης είναι πραγματικά χρήσιμος για τη χάραξη μιας πολιτικής. Η Επιτροπή αποβλέπει στη μέτρηση της φτώχειας με το κατώτατο εισόδημα. Δεν πρόκειται συνεπώς τόσο για το περιεχόμενο όσο για το έλλειμμα του εισοδήματος. Κατά δεύτερον, η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι για τον καθορισμό του εν λόγω δείκτη χρησιμοποιείται ως πηγή ο ΟΟΣΑ, ο οποίος για την συγκέντρωση των στοιχείων του χρησιμοποιεί τη μέθοδο της προσομοίωσης. Η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων χρησιμοποιεί μια ελαφρώς διαφορετική προσέγγιση και βασίζει τα στοιχεία της στη διεξαγωγή ερευνών. Η ΟΚΕ προτιμά αυτή τη μέθοδο από εκείνη της προσομοίωσης.

3.2.5. Όσον αφορά τη «συνεχή κατάρτιση», η ΟΚΕ θέλει να υπογραμμίσει για άλλη μια φορά ότι αυτή η πτυχή της πολιτικής για την απασχόληση είναι πολύ σημαντική για να αποκτούν οι πολίτες τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα και τις γνώσεις που θα τους επιτρέψουν να διατηρήσουν και να βελτιώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τη θέση τους στην αγορά εργασίας. Η ΟΚΕ επιθυμεί, ωστόσο, να επισημάνει ότι υπάρχουν ελαφρές διαφορές στους ορισμούς που χρησιμοποιούνται στα διάφορα κράτη μέλη. Επίσης, αυτός ο δείκτης αφορά περισσότερο τις εισροές, ενώ θα πρέπει να δοθεί προσοχή και στα αποτελέσματα. Ακόμη, η ΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό σε σχέση με τη δια βίου μάθηση να μην αναπτυχθούν μόνο ποσοτικοί δείκτες, αλλά και ποιοτικοί.

3.3. Δείκτες που αφορούν την καινοτομία και την έρευνα

3.3.1. Η τεχνολογική πρόοδος και η βελτίωση της ποιότητας της εργασίας και των ροών κεφαλαίου στο πλαίσιο της παραγωγικής διαδικασίας ευθύνονται για μεγάλο μέρος της οικονομικής ανάπτυξης και συνιστούν ένα σημαντικό μηχανισμό ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης. Γι' αυτό η ενίσχυση της ικανότητας καινοτομίας αποτελεί βασικό στοιχείο της νέας στρατηγικής της ΕΕ. Η μετάβαση σε μια οικονομία της γνώσης πρέπει να υποστηριχθεί με τη βελτίωση της πολιτικής στους τομείς της έρευνας και ανάπτυξης, της εκπαίδευσης και της κοινωνίας των πληροφοριών.

3.3.1.1. Η κοινωνία των πληροφοριών γίνεται τα τελευταία χρόνια όλο και πιο ορατή και η τεχνολογική πρόοδος επιταχύνεται αδιάκοπα. Η χρήση τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) για τη διοίκηση, τις συναλλαγές και την επικοινωνία επεκτείνεται όλο και περισσότερο. Οι νέες δυνατότητες που παρέχουν οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αγοράς. Τα μέσα ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων φορέων γνωρίζουν ανάπτυξη με (συχνά ριζικές) αλλαγές των οργανωτικών διαρθρώσεων και των

μεθόδων εργασίας. Οι νέες δυνατότητες που παρέχουν οι ΤΠΕ οδηγούν σε μεγαλύτερη κινητικότητα της γνώσης και είναι βέβαιο ότι θα επηρεάσουν τις δυνατότητες άσκησης διασυνοριακών δραστηριοτήτων.

3.3.1.2. Οι δείκτες που προτείνονται για τους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας είναι επτά: δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση, δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, δαπάνες για τις ΤΠΕ, επίπεδο πρόσβασης στο Διαδίκτυο, διπλώματα ευρεσιτεχνίας στους τομείς των τεχνολογιών αιχμής, εξαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και κεφάλαιο κινδύνου.

3.3.2. Παρόλα αυτά, οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με χαμηλό επίπεδο κατάρτισης έχουν κατά κανόνα δυσκολίες πρόσβασης στις ΤΠΕ. Στον τομέα αυτό πρέπει να επιδιωχθεί όχι μόνο η προώθηση της δια βίου μάθησης, αλλά και η διευκόλυνση της πρόσβασης των ανέργων (ιδίως των μακροχρόνια ανέργων) και των εξαρτημένων από αυτούς ατόμων στη νέα κοινωνία της γνώσης. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, αλλά δεν είναι σαφές κατά πόσο συμβάλλουν σ' αυτή οι συγκεκριμένοι δείκτες που έχουν επιλεγεί. Πάντως είναι απαραίτητο να αποφευχθεί η επιδείνωση του κοινωνικού διχασμού. Αυτό καθιστά εμφανή την ανάγκη δημιουργίας ενός βασικού συστήματος πληροφοριών που θα επιτρέπει τον προσδιορισμό των ομάδων του πληθυσμού που ωφελούνται, άμεσα ή έμμεσα, από τη δημιουργία της οικονομίας της γνώσης.

3.3.3. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι ο δείκτης «δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση» εξετάζει την κατάσταση από την πλευρά των πόρων και δεν αντικατοπτρίζει ικανοποιητικά τις ποιοτικές μεταβολές που συντελούνται στον τομέα της εκπαίδευσης. Αυτό το κενό θα μπορούσε να καλυφθεί με την προσθήκη του δείκτη που χρησιμοποιείται στους Εθνικούς Λογαριασμούς για την εξέλιξη του τομέα της εκπαίδευσης σε όγκο. Ο δείκτης αυτός λαμβάνει όντως υπόψη τις ποιοτικές διαστάσεις και υπάρχουν άμεσα διαθέσιμα στοιχεία για αυτόν από τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3.3.4. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι ο δείκτης «δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη» αναφέρεται και στις εισροές και ότι θα ήταν επίσης απαραίτητο να εξετασθεί η ανάπτυξη του τομέα όχι μόνο σε αξία, αλλά και σε όγκο.

3.3.5. Όσον αφορά τον δείκτη «διπλώματα ευρεσιτεχνίας στους τομείς των τεχνολογιών αιχμής», η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι είναι προτιμότερο να λαμβάνονται υπόψη όλα τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και όχι μόνο εκείνα που αφορούν τον τομέα της υψηλής τεχνολογίας. Πράγματι, η ανταγωνιστική δύναμη των κρατών μελών οφείλεται και σε τεχνολογικές εξελίξεις σε τομείς διαφορετικούς της βιομηχανίας υψηλής τεχνολογίας.

3.3.6. Όσον αφορά τον δείκτη «εξαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας», η ΟΚΕ επισημαίνει ότι είναι σημαντικό να υπολογίζεται η παραγωγή υψηλής τεχνολογίας που είναι ενσωματωμένη στις υπόλοιπες εξαγωγές. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η ανταγωνιστική θέση μιας χώρας δεν εξαρτάται τόσο από τον όγκο της παραγωγής υψηλής τεχνολογίας όσο από την υψηλή αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγει, το φάσμα των οποίων πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερο.

3.4. Δείκτες που αφορούν την οικονομική μεταρρύθμιση

3.4.1. Με την υλοποίηση της ΟΝΕ και την καθιέρωση του ευρώ έγιναν σημαντικά βήματα προς μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά. Η τεχνολογική πρόοδος και η παγκοσμιοποίηση έδωσαν μια συμπληρωματική ώθηση σ' αυτές τις διεργασίες ολοκλήρωσης όσον αφορά την αγορά αγαθών και κεφαλαίων. Οι δείκτες που προτείνονται σχετικά με την οικονομική μεταρρύθμιση αφορούν τους τομείς της ολοκλήρωσης και της αποτελεσματικότητας της αγοράς. Προτείνονται επτά δείκτες: ολοκλήρωση του εμπορίου, επίπεδο σχετικών τιμών και σύγκλιση τιμών, τιμές βιομηχανιών δικτύου, δημόσιες συμβάσεις, τομεακές και ειδικές κρατικές ενισχύσεις, διασυνοριακές τραπεζικές δραστηριότητες και κεφάλαια που αντλούνται από τις χρηματιστηριακές αγορές.

3.4.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει την ακαταλληλότητα του δείκτη «ολοκλήρωση του εμπορίου». Παρόλα αυτά, θα μπορούσαν να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα από την εξέλιξη του.

3.4.3. Όσον αφορά τον δείκτη «επίπεδο σχετικών τιμών και σύγκλιση των τιμών», η ΟΚΕ επισημαίνει τη δυσκολία προσδιορισμού μιας συγκρίσιμης δέσμης αγαθών που να ισχύει για όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες. Ο τρόπος που επέλεξαν τα κράτη μέλη της ΕΕ για να αντιμετωπίσουν το εν λόγω πρόβλημα ήταν η προσφυγή στις ισοδυναμίες αγοραστικής δύναμης, αλλά η ποιότητα των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν δεν ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητική.

3.4.4. Η ΟΚΕ διερωτάται αν όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν τις πολύ αναλυτικές πληροφορίες που απαιτούνται για την κατάρτιση του δείκτη «διασυνοριακές τραπεζικές δραστηριότητες». Επίσης, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι ο δείκτης «κόστος κεφαλαίου», που η Επιτροπή προτείνει να αναπτυχθεί, θα ανταποκρινόταν ίσως καλύτερα στον στόχο που υποτίθεται ότι μετρά ο πρώτος δείκτης; δηλ. την ολοκλήρωση των χρηματοαγορών.

3.4.5. Όσον αφορά τον δείκτη «δημόσιες συμβάσεις», η ΟΚΕ διερωτάται αν υπολογίζει πραγματικά το άνοιγμα και τη διαφάνεια της αγοράς των δημόσιων συμβάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο δείκτης αυτός δεν λαμβάνει καθόλου υπόψη, για παράδειγμα, τις διαφορές μεγέθους των οικονομιών των κρατών μελών. Η «αξία των δημόσιων συμβάσεων ως ποσοστό του ΑΕγχΠ» ίσως να ήταν καλύτερος δείκτης. Και αυτός ο δείκτης, όμως, δεν είναι σημαντικός για την τόνωση της εσωτερικής αγοράς, επειδή δεν καταγράφει την αξία των δημόσιων συμβάσεων που συνάπτονται πράγματι τελικά με επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών.

3.5. Δείκτες κοινωνικής συνοχής

3.5.1. Οι μεταβολές της σύνθεσης του ενεργού πληθυσμού έχουν διαρθρωτικό χαρακτήρα. Ενόψει της προοπτικής της σταδιακής συστολής της αγοράς εργασίας, η ύπαρξη ενός ενεργού πληθυσμού που θα χαρακτηρίζεται από υψηλή κινητικότητα και θα διαθέτει την κατάλληλη κατάρτιση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου του αποτελεί αναμφισβήτητο πλεονέκτημα. Η εξάλειψη της φτώχειας και η διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των διαφόρων ατόμων στην αγορά εργασίας εξακολουθούν να αποτελούν δύο σημαντικές προκλήσεις. Οι κλασικές κύριες συνισταμένες της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής διατηρούν, επομένως, περισσότερο από ποτέ τη σημασία τους: προώθηση της κοινωνικής

ένταξης μέσω της εργασίας, ορθή λειτουργία της αγοράς εργασίας, δίκαιη κατανομή των εισοδημάτων, διασφάλιση ορισμένου εισοδήματος για τα άτομα που δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσουν τα ίδια τους αναγκαίους για τη διαβίωσή τους πόρους, εξάλειψη της εξάρτησης από τις κοινωνικές παροχές και του πρόωρου αποκλεισμού από τον κόσμο της εργασίας.

3.5.2. Οι δείκτες που προτείνονται για την κοινωνική συνοχή είναι έξι: κατανομή των εισοδημάτων (σχέση μεταξύ των υψηλότερων και των χαμηλότερων εισοδημάτων), ύψος φτώχειας πριν και μετά τη χορήγηση κοινωνικών παροχών, επιμονή της φτώχειας, νοικοκυριά χωρίς απασχόληση, περιφερειακή συνοχή (περιφερειακές αποκλίσεις του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης) και νέοι που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο χωρίς να συνεχίζουν τις σπουδές τους ή να παρακολουθούν ένα πρόγραμμα κατάρτισης.

3.5.3. Ο φιλόδοξος στόχος που έθεσε η ΕΕ δηλ. να καταστεί η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη κοινωνία της γνώσης στον κόσμο απαιτεί κατά κύριο λόγο την καταπολέμηση της φτώχειας. Για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι αναγκαίο να διευκολυνθεί η πρόσβαση κάθε ατόμου τόσο σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης όσο και στους πόρους, τα δικαιώματα, τα αγαθά και τις υπηρεσίες. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η πρόταση που παρουσίασε η Επιτροπή στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Κορυφής της Λισσαβώνας, και αποβλέπει στον περιορισμό του ποσοστού των ατόμων που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας από 18 % που είναι σήμερα σε 15 % το 2005 και 10 % το 2010 και στη μείωση κατά το ήμισυ του αριθμού των παιδιών που διαβιούν υπό συνθήκες φτώχειας. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι ο δείκτης που προτείνεται για τον υπολογισμό της φτώχειας βασίζεται σε ένα σχετικό κατώτατο όριο, το οποίο προσαρμόζεται αυτομάτως ανάλογα με την εξέλιξη του ύψους των εισοδημάτων ενός κράτους μέλους. Επίσης, η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι πολύ σημαντικό να υπολογίζεται η χρονική διάρκεια κατά την οποία ένα νοικοκυριό ζει υπό συνθήκες φτώχειας. Πράγματι, ένα νοικοκυριό που ζει επί χρόνια κάτω από το όριο της φτώχειας βρίσκεται σε πολύ πιο εύλωτη θέση από ό,τι ένα νοικοκυριό που βρίσκεται στη θέση αυτή περιστασιακά.

3.5.3.1. Γι' αυτό πρέπει να καθιερωθεί μια σαφής σχέση μεταξύ των δεικτών που αφορούν τις διάφορες πτυχές της πολιτικής απασχόλησης και των δεικτών μέτρησης της κοινωνικής συνοχής. Στον τομέα αυτό θα ήταν κάλλιστα δυνατό να χρησιμοποιηθεί το αποκαλούμενο «Σύστημα Κοινωνικής Λογιστικής», που δημιουργήθηκε πρόσφατα υπό μορφή προτύπου προγράμματος από 8 κράτη μέλη και τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3.5.3.1.1. Ο καθορισμός κοινοτικών ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών μπορεί να θέσει τις βάσεις για τη θέσπιση μιας ανοικτής μεθόδου συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών, όπως αυτή που εφαρμόζεται ήδη στους τομείς της απασχόλησης και της κατάρτισης των εθνικών προγραμμάτων για τη μελέτη και την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας.

3.5.4. Όσον αφορά τον δείκτη «κατανομή των εισοδημάτων», η ΟΚΕ προτείνει να υπολογίζεται μέσω του πεμπτημορίου των εισοδημάτων (δηλαδή της σύγκρισης των εισοδημάτων του 20 % του πληθυσμού που έχει τις περισσότερες αποδοχές και των εισοδημάτων του 20 % του πληθυσμού που έχει τις λιγότερες). Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι το δεκατημόριο (δηλαδή η σύγκριση μεταξύ των εισοδημάτων του 10 % του πληθυσμού που έχει τις περισσότερες αποδοχές και του 10 % του πληθυσμού που έχει τις λιγότερες). Είναι καλύτερος δείκτης της ανισότητας των εισοδημάτων σε ένα κράτος μέλος, διότι αυτές οι διαφορές φαίνονται σαφέστερα στα όρια της κατανομής των εισοδημάτων.

3.5.5. Όσον αφορά τον δείκτη «νοικοκυριά χωρίς απασχόληση», η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι διάφορες μεγέθους των νοικοκυριών επηρεάζουν σημαντικά τον εν λόγω δείκτη.

3.5.6. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ συγκαταλέγει στους τομείς προτεραιότητας της κοινοτικής δράσης και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής με την προοπτική μιας αρμονικής ανάπτυξης. Τα 15 κράτη μέλη αποτελούνται από 150 περιφέρειες. Το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ που χρησιμοποιείται ως σημείο αναφοράς για να καθοριστεί κατά πόσο το επίπεδο ανάπτυξης μιας περιφέρειας είναι ανώτερο ή κατώτερο από τον κοινοτικό μέσο όρο χρονολογείται, ωστόσο, από το 1995, με αποτέλεσμα τα σχετικά στοιχεία να μην είναι πρόσφατα. Πάντως, αποκαλύπτουν την ύπαρξη σημαντικών αποκλίσεων μεταξύ των περιφερειών. Λόγω της έλλειψης στατιστικών δεδομένων είναι δύσκολο να προσδιοριστεί με σαφήνεια αν οι διαφορές αυτές μειώθηκαν με την πάροδο του χρόνου και αν έχει πραγματικά επιτευχθεί σύγκλιση. Πρέπει ακόμη να επισημανθεί ότι τα στατιστικά στοιχεία για το ΑΕγχΠ δεν αποτελούν πάντα το καλύτερο μέσο για τη μέτρηση της ευημερίας μιας περιφέρειας, όπως π.χ. στην περίπτωση οικιστικών περιοχών με πολλή καθημερινή μετακίνηση προς και από τον τόπο εργασίας, οι οποίες, αν και έχουν σχετικά μικρή παραγωγή, παρουσιάζουν εντούτοις αρκετά υψηλά εισοδήματα από την εργασία των κατοίκων τους αλλού. Για το λόγο αυτό το κατά κεφαλήν διαθέσιμο εισόδημα του πληθυσμού φαίνεται να είναι καλύτερος δείκτης.

3.5.6.1. Η ΟΚΕ θέλει να επισημάνει επ' αυτού ότι θα ήταν σκόπιμο να εφαρμοσθούν αργότερα και σε περιφερειακό επίπεδο τα κριτήρια που εφαρμόζονται σήμερα σε εθνικό.

3.5.7. Όσον αφορά τον δείκτη «καταχώρηση επιχειρήσεων», ο οποίος δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα κράτη μέλη και μεν μπορεί να συμφωνούν με τους σχετικούς ορισμούς, αλλά δεν τους εφαρμό-

ζουν στην πράξη κατά τον ίδιο τρόπο. Η καταχώρηση της σύστασης ή η εκκαθάριση μίας επιχείρησης, για παράδειγμα, δεν πραγματοποιείται κατά τον ίδιο τρόπο σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη με την πρόταση της Επιτροπής περί θεσπίσεως μιας σειράς δεικτών ως βάση για την κατάρτιση μιας ετήσιας συνεκτικής έκθεσης. Τονίζει ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην επεξεργασία και τη συνεχή βελτίωση ενός αξιόπιστου συστήματος στατιστικών στοιχείων. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ ευελπιστεί ότι η Επιτροπή θα αξιοποιήσει για τον σκοπό αυτό το περιεχόμενο της παρούσας γνωμοδότησης. Δεδομένης της πολυπλοκότητας και της σημασίας της περαιτέρω ανάπτυξης του συνόλου δεικτών, η ΟΚΕ σκοπεύει να παρακολουθεί την εξέλιξη του συστήματος στατιστικών στοιχείων.

4.2. Η ΟΚΕ θέλει να επισημάνει ιδιαίτερα το γεγονός ότι η θεσπίση μιας δέσμης μεμονωμένων δεικτών δεν καθιστά δυνατή τη σύνθεση και προπαντός δεν αρκεί για να ληφθεί υπόψη η ανομοιομορφία που χαρακτηρίζει τη γενική οικονομική διάρθρωση των διαφόρων κρατών μελών. Μια πιο αναλυτική διάρθρωση, όπου οι δείκτες θα βασίζονταν, στο μέτρο του δυνατού, σε ένα ενιαίο σύστημα βασικών στατιστικών πληροφοριών, θα παρείχε σαφέστερη περιγραφή.

4.3. Η ΟΚΕ τονίζει ιδιαίτερος ότι τα αριθμητικά στοιχεία που θα προκύψουν από τους δείκτες πρέπει να ερμηνευθούν κατά τρόπο που να επιτρέπει την αξιολόγηση της προόδου στους τομείς της πολιτικής της απασχόλησης, της καινοτομίας και έρευνας, της οικονομικής μεταρρύθμισης και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η ερμηνεία αυτού του αριθμητικού υλικού σε στοιχεία αναφοράς για τη χάραξη πολιτικής πρέπει να πληροί υψηλά κριτήρια χρησιμότητας, ελεγχιμότητας και αξιοπιστίας, ενώ χρειάζεται επίσης να επισημανθεί ότι τα αριθμητικά δεδομένα δεν μπορούν ποτέ να παράσχουν απόλυτα ακριβή εικόνα της κοινωνικής πραγματικότητας.

4.4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, όπως αυτή εφαρμόζεται στους τομείς της οικονομικής, κοινωνικής και διαρθρωτικής πολιτικής, μπορεί να ωφεληθεί σημαντικά από μια σαφή διαρθρωτική βάση, σαν αυτή που μπορεί να παράσχει η συνθετική έκθεση της Επιτροπής. Χάρη σ' αυτή την έκθεση, η Επιτροπή είναι σε θέση να προτείνει μια παρόμοια βάση για τις περαιτέρω συζητήσεις που θα διεξαχθούν κατά τις διάφορες συνεδριάσεις του Συμβουλίου Υπουργών.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές»

(2001/C 139/16)

Στις 2 Μαρτίου 2000, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση⁽¹⁾ με θέμα: «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές».

Το τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 31 Ιανουαρίου 2001 (Εισηγητής: ο κ. Κορυφίδης, Συνεισηγητής: ο κ. Rupp).

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου 2001), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 100 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ενημερωτική έκθεση με θέμα «ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτική», ανήκει πλέον στο ενεργητικό της ΟΚΕ. Η επίδρασή της στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό γίγνεσθαι θα κριθεί εν καιρώ. Εν καιρώ, επίσης, θα κριθεί τελικά και η ποιοτική της διάσταση. Ήδη όμως, η ως άνω έκθεση αποτελεί μια παρακαταθήκη. Μια παρακαταθήκη στοιχείων, αλλά και οπτικών της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, σε θέματα εκπαίδευσης. Ήδη, επίσης, η έκθεση αυτή έχει στο ενεργητικό της μια σημαντική συνεισφορά. Συντελέσει — λίγο ή πολύ — δεν έχει σημασία — στο να έρθει στο προσκήνιο του πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού διαλόγου η εκπαίδευση, κάτι που αποτελούσε καταγραμμένο στόχο της.

1.2. Γίνεται σαφές ότι η ενημερωτική έκθεση προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο της παρούσας γνωμοδότησης. Αντίθετα η γνωμοδότηση, για λόγους που σχετίζονται με τη συγκυρία, δεν περιλαμβάνει όλες τις διαστάσεις και όλα τα στοιχεία της ενημερωτικής έκθεσης. Για το λόγο αυτόν, τόσο η ενημερωτική έκθεση, όσο και το παράτημά της αποτελούν αναπόσπαστα συνοδευτικά έγγραφα της γνωμοδότησης αυτής.

1.3. Παράλληλα με την επεξεργασία της ως άνω ενημερωτικής έκθεσης και κατά χρονικό διάστημα της Πορτογαλικής Προεδρίας (πρώτο εξάμηνο 2000), παρουσιάζεται μια έντονη κινητικότητα στα θέματα της εκπαίδευσης, σε όλα τα όργανα του ευρωπαϊκού επιπέδου (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο και Επιτροπή). Η

κινητικότητα αυτή δημιουργήθηκε, κατά βάση, από τη διαπίστωση ότι: «η εκπαίδευση δεν θεωρείται πια απλά μέσο για την ανάπτυξη, αλλά συστατικό στοιχείο της ίδιας της ανάπτυξης και ταυτόχρονα ένας από τους ουσιαστικότερους στόχους της»⁽²⁾. Στην ειδική, λοιπόν, σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (23 και 24 Μαρτίου 2000) και στα πλαίσια του νέου στρατηγικού στόχου της Ένωσης για την επόμενη δεκαετία: «να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης, ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»⁽³⁾, αποφασίζονται μεταξύ των άλλων και τα παρακάτω:

— Μια νέα προσέγγιση για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Μια προσέγγιση που προβάλλει την αναγκαιότητα «προσαρμογής των ευρωπαϊκών πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης στις απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης» και ταυτόχρονα στην «ανάγκη για ένα καλύτερο επίπεδο και ποιότητα απασχόλησης». Μια προσέγγιση, επίσης, που διαφοροποιεί ουσιαστικά τη μέχρι τώρα σχέση εκπαίδευσης πολίτη, προσφέροντας «ευκαιρίες μάθησης και κατάρτισης σε συγκεκριμένες ομάδες, στις διάφορες φάσεις της ζωής τους». Μια προσέγγιση, τέλος, που στηρίζεται σε τρεις βασικά άξονες: «την ανάπτυξη τοπικών κέντρων μάθησης, την προαγωγή νέων βασικών δεξιοτήτων — ιδίως στις τεχνολογίες των πληροφοριών — και τη μεγαλύτερη διαφάνεια των προσόντων»⁽⁴⁾. Στα πλαίσια της ως άνω προσέγγισης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες, το Συμβούλιο και την Επιτροπή να λάβουν τα απαιτούμενα μέτρα στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους, για την επίτευξη των παρακάτω στόχων:

- ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλήν επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό·
- ο αριθμός ατόμων ηλικίας 18 έως 24 ετών, τα οποία έχουν ολοκληρώσει μόνον τον κατώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν συνεχίζουν την εκπαίδευση και κατάρτισή τους, πρέπει να υποδιπλασιαστεί μέχρι το 2010·

(1) Στις 27 Μαΐου 1999 το Προεδρείο της ΟΚΕ, με βάση το άρθρο 26 του ΕΚ αποφάσισε την επεξεργασία ενημερωτικής έκθεσης με θέμα: «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές».

Στις 13 Ιουνίου 2000 το Τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η επεξεργασία, μετά από συζήτηση, υιοθέτησε ομόφωνα το σχετικό σχέδιο ενημερωτικής έκθεσης, που επεξεργάστηκε η ομάδα μελέτης (εισηγητής ο κ. Κορυφίδης, συνεισηγητής ο κ. Rupp). Η σύνοδος Ολομέλειας της 13 Ιουλίου 2000 ενέκρινε την απόφαση του Τμήματος και αποφάσισε, μεταξύ των άλλων, την υποβολή της ενημερωτικής έκθεσης στα άλλα όργανα της ΕΕ.

(2) Unesco: Έκθεση για την εκπαίδευση του 21ου αιώνα — εισαγωγικό κείμενο Jacques Delors.

(3) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας (23 και 24 Μαρτίου 2000) — Συμπεράσματα της Προεδρίας — <http://ue.eu.int/council/off/conclu/mar2000/index.htm> (σημείο 5). Βλέπε επίσης σχετική γνωμοδότηση ΟΚΕ (CES 244/2000 — σημεία 5 και 8) για τη Σύνοδο Κορυφής της Λισσαβώνας.

(4) Ως ανωτέρω, σημείο 25.

- τα σχολεία και τα κέντρα κατάρτισης, συνδεδεμένα όλα με το Διαδίκτυο, θα πρέπει να μετατραπούν σε πολυλειτουργικά τοπικά κέντρα μάθησης, προσιτά σε όλους, με τη χρήση των καταλληλότερων μεθόδων για την κάλυψη ευρέως φάσματος ομάδων στόχων· πρέπει να θεσπιστούν συνεργασίες μάθησης μεταξύ σχολείων, κέντρων κατάρτισης, επιχειρήσεων και ερευνητικών εγκαταστάσεων προς αμοιβαίο όφελος·
 - ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο πρέπει να καθορίζει τις νέες βασικές δεξιότητες που πρέπει να παρέχει η δια βίου μάθηση: δεξιότητες πληροφορικής, ξένες γλώσσες, τεχνολογική αντίληψη, επιχειρηματικό πνεύμα και κοινωνικές δεξιότητες· πρέπει να θεσπιστεί ευρωπαϊκό δίπλωμα βασικών δεξιοτήτων πληροφορικής, με συγκεντρωτικές διαδικασίες πιστοποίησης, ώστε να προαχθούν οι βασικές γνώσεις ψηφιακής τεχνολογίας σε ολόκληρη την Ένωση·
 - να καθοριστούν, μέχρι τα τέλη του 2000, τα μέσα για την προώθηση της κινητικότητας των σπουδαστών, των διδασκάλων και του προσωπικού κατάρτισης και έρευνας, αφενός μεν, με την καλύτερη δυνατή χρήση των υφιστάμενων κοινοτικών προγραμμάτων (Σωκράτης, Leonardo, Νεολαία) και εξαλείφοντας τα εμπόδια, αφετέρου δε, με διαφανέστερη αναγνώριση των προσόντων και των περιόδων σπουδών και κατάρτισης· να λάβουν μέτρα για την άρση των εμποδίων για την κινητικότητα των διδασκάλων μέχρι το 2000 και να προσελκύσουν διδασκάλους υψηλής ποιότητας·
 - πρέπει να αναπτυχθεί κοινή ευρωπαϊκή μορφή βιογραφικών σημειωμάτων, η οποία θα χρησιμοποιείται ειδηλοτικά, ώστε να ευνοείται η κινητικότητα με την καλύτερη αξιολόγηση των γνώσεων που έχουν αποκτηθεί, τόσο από τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, όσο και από τους εργοδότες⁽¹⁾.
- Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου έρευνας, με στόχο, μεταξύ των άλλων⁽³⁾:
 - την ανάπτυξη κατάλληλων μηχανισμών για την εθελοντική δικτύωση των εθνικών και των κοινών προγραμμάτων έρευνας, γύρω από ελεύθερα καθοριζόμενους στόχους·
 - την καταγραφή και ανάδειξη της αριστείας στον τομέα της έρευνας·
 - τη βελτίωση του περιβάλλοντος για ιδιωτικές επενδύσεις και εταιρικές συνεργασίες·
 - τη λήψη μέτρων για την άρση των εμποδίων στην κινητικότητα των ερευνητών και την προσέλκυση και συγκράτησή τους στην Ευρώπη·
 - τη διαβεβαίωση ότι μέχρι το 2001 θα υπάρξει κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, συμπεριλαμβανομένου του υποδείγματος χρησιμότητας.

Το ίδιο ως άνω Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «καλεί το Συμβούλιο (Παιδείας) να επιδοθεί σε γενικότερο προβληματισμό σχετικά με τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των εκπαιδευτικών συστημάτων, επικεντρωμένο σε κοινά μελήματα και προτεραιότητες, αλλά σεβόμενο παράλληλα την εθνική ποικιλομορφία, με στόχο να συμβάλει στις διαδικασίες του Λουξεμβούργου και του Κάρντιφ και να υποβάλει εκτενέστερη έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την άνοιξη του 2001»⁽²⁾.

- Η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για μια ηλεκτρονική Ευρώπη (e-Europe Action Plan). Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος και μεταξύ των άλλων προβλέπεται η εξασφάλιση της πρόσβασης όλων των σχολείων της Ένωσης στο Διαδίκτυο έως το τέλος του 2001 και η εξοικείωση όλου του απαιτούμενου διδακτικού προσωπικού με τη χρήση του Διαδικτύου και των πολυμέσων, μέχρι τα τέλη του 2002.

1.3.1. Στη συνέχεια το Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας (συνεδρίαση της 8ης Ιουνίου 2000) παρατήρησε ότι «είναι έτοιμο να εκτελέσει την εντολή που του ανέθεσε το (ως άνω) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁽⁴⁾». Πιο συγκεκριμένα είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στην εκπόνηση έκθεσης για τις μελλοντικές προκλήσεις και στόχους των συστημάτων διδασκαλίας, που θα πρέπει, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Λισσαβώνας να υποβληθεί στο έκτακτο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης το 2001.

1.3.2. Το ίδιο ως άνω Συμβούλιο (Παιδείας) άκουσε ευνοϊκά την παρουσίαση της ανακοίνωσης της Επιτροπής της 24ης Μαΐου 2000 για την πρωτοβουλία «e-learning — να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο». Η πρωτοβουλία που περιέχει ορισμένα βασικά στοιχεία των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας στον τομέα της ανάπτυξης της κοινωνίας της γνώσης, έχει ως στόχο τη συγκεκριμενοποίηση της πρωτοβουλίας «e-Europe» στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Τη συγκεκριμενοποίηση δηλαδή του ρόλου της εκπαίδευσης στη διάδοση των ψηφιακών τεχνολογιών στην Ευρώπη, ώστε να έχουν όλοι οι Ευρωπαίοι τις αναγκαίες ικανότητες για να τις χρησιμοποιούν. Το ίδιο Συμβούλιο, αφού άκουσε την «Ευρωπαϊκή έκθεση για την ποιότητα της σχολικής εκπαίδευσης: δεκαέξι δείκτες ποιότητας» και τις εξελίξεις που υπήρξαν στον τομέα της συνεργασίας για την αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση, κάλεσε την Επιτροπή να υποστηρίξει τις δραστηριότητες αυτές και «να δημιουργήσει μια βάση δεδομένων για τη διάδοση ουσιαστικών μέσων και εργαλείων αξιολόγησης της ποιότητας των σχολείων»⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε ως ανωτέρω, σημείο 13.

⁽⁴⁾ Ως ανωτέρω, σημείο 27 & Συμβούλιο Παιδείας 8.6.2000.

⁽⁵⁾ Βλέπε ανακοινωθέν τύπου 2270ης συνόδου Συμβουλίου (Παιδεία) της 8.6.2000.

⁽¹⁾ Ως ανωτέρω, σημείο 26.

⁽²⁾ Ως ανωτέρω, σημείο 27.

1.3.3. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Santa Maria da Feira στις 19 και 20 Ιουνίου 2000 υιοθέτησε τις κατευθυντήριες γραμμές του ως άνω Συμβουλίου Υπουργών Παιδείας για τις μελλοντικές προκλήσεις και τους στόχους των εκπαιδευτικών συστημάτων στην κοινωνία της γνώσης⁽¹⁾ και ανέδειξε τη δια βίου μάθηση σε ζωτική πολιτική για την ανάπτυξη της ιδιότητας του πολίτη, της κοινωνικής συνοχής και της απασχόλησης.

1.3.4. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ως άνω κινητικότητα συνεχίζεται και στη συνέχεια, στο χρονικό δηλαδή διάστημα της Γαλλικής Προεδρίας⁽²⁾, με την προώθηση της υλοποίησης των ως άνω αποφάσεων, την επεξεργασία και εξειδίκευσή τους στο επίπεδο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής. Πιο συγκεκριμένα η Γαλλική προεδρία, μεταξύ των άλλων, προωθεί:

- Την ενσωμάτωση της παιδείας στις «κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση».
- Την προώθηση της δια βίου μάθησης και του ρόλου της στην απασχόληση.
- Την εφαρμογή του σχεδίου δράσης «Ηλεκτρονική Ευρώπη».
- Την άρση των εμποδίων, που παρακωλύουν την κινητικότητα των μαθητών, σπουδαστών, διδασκόντων και ερευνητών (Συνάντηση Υπουργών Παιδείας 30.9.2000).
- Την ολοκλήρωση των εργασιών τροποποίησης και απλούστευσης των οδηγιών, που αφορούν στην αναγνώριση των διπλωμάτων.
- Την απόκτηση εκ μέρους των νέων ευρωπαίων, από το σχολείο ήδη, κοινών πολιτιστικών αναφορών, με την εκμάθηση δύο γλωσσών εκτός της μητρικής και με την εισαγωγή της ευρωπαϊκής διάστασης στα προγράμματα ιστορίας.
- Την από κοινού εφαρμογή σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενός προγράμματος «ηλεκτρονικής μάθησης».

1.3.4.1. Σημαντική εξέλιξη για την προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης, κατά τη διάρκεια της γαλλικής Προεδρίας, αποτελούν οι θέσεις που διατυπώθηκαν στο Συμβούλιο Υπουργών Παιδείας της 9.11.2000 για:

- την κινητικότητα και το σχετικό σχέδιο δράσης (σαράντα δύο ενδεικτικά μέτρα ανάπτυξης της κινητικότητας και άρσης των σχετικών εμποδίων).

- τους μελλοντικούς στόχους των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων (βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων, ευκολότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους τους πολίτες της Ένωσης).
- την προώθηση της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβώνας.
- τον προσδιορισμό των ορίων της εκπαίδευσης σε σχέση με την απασχολησιμότητα.

1.3.4.2. Ειδικότερα σ' ό,τι αφορά στην κινητικότητα, καθοριστικής σημασίας εξέλιξη αποτελεί το σχετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας (7 και 8 Δεκεμβρίου 2000). Με το ψήφισμα αυτό καθίσταται «η ανάπτυξη της κινητικότητας των νέων, των μαθητών, των σπουδαστών, των ερευνητών, κάθε επιμορφωζόμενου ατόμου, καθώς και των διδασκόντων», μείζων πολιτικός στόχος. Ένας στόχος, για την κατάκτηση του οποίου υπάρχει πλέον διακηρυγμένη δέσμευση των δεκαπέντε αρχηγών των κρατών μελών.

1.3.4.3. Σημαντική, επίσης, είναι η εξειδίκευση του θεσμού της δια βίου μάθησης, καθώς και του τρόπου κατάκτησής του, που γίνεται στο σχετικό υπόμνημα⁽³⁾ που επεξεργάστηκε η Επιτροπή. Σύμφωνα με το υπόμνημα αυτό η δια βίου μάθηση πρέπει να υπηρετεί σήμερα τους εξής δύο, εξίσου σημαντικούς, στόχους:

- την προώθηση της ενεργού συμμετοχής στο κοινωνικό γίγνεσθαι και
- την αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης.

1.4. Η ΟΚΕ θεωρεί την ανταπόκριση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβώνας στις σύγχρονες ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές απαιτήσεις, ως ανταπόκριση ειδικού βάρους. Ως ανταπόκριση, δηλαδή, ουσιαστική, σημαντική και εν δυνάμει καθοριστική για τη συνολική ευρωπαϊκή προοπτική. Ως ανταπόκριση, επίσης, που δημιουργεί προϋποθέσεις, κατάκτησης προοπτικά ενός ευρωπαϊκού χώρου μάθησης, ικανού να λειτουργήσει συμπληρωματικά και να καλύψει τυχόν κενά των υπαρχόντων εθνικών και περιφερειακών εκπαιδευτικών συστημάτων. Ως ανταπόκριση, τέλος, που μπορεί να συσπειρώσει μεγάλα τμήματα της ευρωπαϊκής κοινωνίας σε μια πορεία συνδιαμόρφωσης της νέας πραγματικότητας που ούτως ή άλλως και μέρα με τη μέρα δημιουργούν οι εξελίξεις στο παγκόσμιο τεχνολογικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

1.4.1. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΟΚΕ επαναπροσδιορίζει τις επεξεργασίες της για την εκπαίδευση και την κατάρτιση με βάση το ως άνω στοιχείο, προσεγγίζοντας, τόσο τη γενική φιλοσοφία του περιεχομένου της παρέμβασης, όσο και τις επιμέρους συγκεκριμένες προτάσεις εκπαιδευτικής δράσης, με μεγάλη προσοχή.

(1) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Santa Maria da Feira (19 και 20 Ιουνίου 2000), σημείο 32. <http://ue.eu.int/council/off/conclu/june2000/index.htm>.

(2) Βλέπε «Προτεραιότητες της Γαλλικής Προεδρίας — σημείο 1 — δεύτερη παύλα». <http://presidence.europe.fr/pfue/static/acces3.htm>.

(3) Βλέπε SEC(2000) 1832.

1.4.2. Η ΟΚΕ αισθάνεται ικανοποίηση γιατί οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας ήλθαν να επιβεβαιώσουν τις αγωνίες, που εδώ και καιρό εξέφρασε για την εκπαίδευση στην Ευρώπη και την προοπτική της. Αισθάνεται επίσης ικανοποίηση καθώς, πολλές από τις μέχρι τώρα διατυπωμένες θέσεις της υλοποιούνται και προωθούνται με τις αποφάσεις αυτές. Γι αυτό και ευχαρίστως, με βάση την εμπειρογνομosύνη και τις σχετικές επεξεργασίες της διατυπώνει τις απόψεις της, τόσο στη διαδικασία, όσο και στην ουσία των όσων αποφασίστηκαν στην Λισσαβώνα. Απόψεις, οι οποίες σαφώς έχουν ως στόχο, να συμπληρώσουν τυχόν κενά, να διευκρινίσουν τυχόν αμφιλεγόμενα σημεία και να εξειδικεύσουν άλλα.

2. Γενικές παρατηρήσεις — επισημάνσεις

2.1. Η προοπτική της εκπαίδευσης στην Ευρώπη, αλλά και ο ρόλος της εκπαίδευσης στην ολοκλήρωσή της, απετέλεσαν κατά καιρούς πεδία έντονου προβληματισμού και αντιθέσεων, στην ΕΕ. Οι αντιθέσεις αυτές όχι μόνο δυσχεραίνουν την ανάπτυξη ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της εκπαίδευσης αλλά αποδυναμώνουν επίσης την ευρωπαϊκή θέση στον τομέα αυτό. Έως τις μέρες μας, η ευρωπαϊκή συμμετοχή στο εκπαιδευτικό γίνεσθαι περιορίζεται κύρια στην ανάπτυξη συγκεκριμένων ευρωπαϊκών προγραμμάτων κατά τομέα ή και αντικείμενο. Αντίθετα, στα συστήματα εκπαίδευσης πολλών κρατών, η ευρωπαϊκή οπτική και φυσικά το ευρωπαϊκό περιεχόμενο⁽¹⁾ είναι περιορισμένης έκτασης.

2.2. Η ΟΚΕ αποδέχεται και πιστεύει στη θέση που λέει ότι «τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών με τις διαφορές και τις ιδιομορφίες τους αποτελούν ανεκτίμητης αξίας πλούτο, που δεν πρέπει να χαθεί. Αντίθετα πρέπει να αξιοποιηθεί⁽¹⁾». Αντιλαμβάνεται, επίσης, τα εμπόδια και τις δυσκολίες που υπήρξαν στη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής με ευρωπαϊκή οπτική και περιεχόμενο. Επισημαίνει, όμως, παράλληλα τη σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα ανάπτυξης μιας πολιτικής ουσιαστικού εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης. Ενός εκσυγχρονισμού, που αφορά τόσο στο ποιοτικό και ποσοτικό της στοιχείο, όσο και στο επίπεδο των δομών της⁽²⁾. Ενός εκσυγχρονισμού, που απαιτεί την αναζήτηση μιας νέας ισορροπίας, μεταξύ του ιστορικού ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού γίνεσθαι, των αναγκών που δημιουργεί η σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα και πολύ περισσότερο των μελλοντικών αναγκών που δημιουργεί η ευρωπαϊκή προοπτική. Ενός εκσυγχρονισμού, που πρέπει να στηρίζεται στην αρχή ότι η εκπαίδευση δεν υπηρετεί μόνον τις ανάγκες της οικονομίας, αλλά τον ευρύτερο στόχο της ολοκλήρωσης του ατόμου, μεταξύ των άλλων, πολιτισμικά και κοινωνικά. Ενός εκσυγχρονισμού που απαιτεί νέες προσεγγίσεις στον ορισμό του χρόνου, των χώρων, των όρων και των μέσων μάθησης και παιδείας. Ενός εκσυγχρονισμού,

τέλος, που απαιτεί τη δημιουργία ενός ποιοτικά νέου σχολείου, με⁽²⁾:

- ευρύτερους από τους σημερινούς στόχους (ανταπόκριση στις απαιτήσεις που δημιουργούν η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης, η διαφορετικότητα, καθώς η νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα και η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας)·
- διαφορετική δομή (ανταπόκριση στα νέα δεδομένα που δημιουργεί η λογική της δια βίου μάθησης)·
- ευρύτερο μαθητικό πεδίο (ανταπόκριση στην αναγκαιότητα ηλικιακής επέκτασης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αλλά και ανταπόκρισης στο θεσμό της δια βίου μάθησης)·
- σύγχρονα μέσα, μεθοδολογία και περιεχόμενο σπουδών (προσαρμογή και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, κύρια της πληροφορικής, κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και πράξη).

2.3. Η ΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντικές και χαιρετίζει τις σχετικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Santa Maria da Feira και της Νίκαιας, καθώς και στα Συμβούλια των Υπουργών Παιδείας της 17.12.1999, της 8.6.2000⁽³⁾ και της 9.11.2000. Στέκεται ιδιαίτερα θετικά απέναντι στην πολιτική σημασία του θεσμού της δια βίου μάθησης — ενός θεσμού που αξιοποιείται εδώ και πολλά χρόνια σε μερικά κράτη μέλη. Η ανάπτυξη της δια βίου μάθησης «ως βασικού στοιχείου του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και με ευρωπαϊκό πλαίσιο των παρεχόμενων δεξιοτήτων»⁽⁴⁾, αποτελεί σίγουρα εξέλιξη, που μπορεί να χαρακτηριστεί ως άλμα. Άλματα, επίσης, μπορούν να χαρακτηριστούν οι παροτρύνσεις του ως άνω Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, να λάβουν τα απαιτούμενα μέτρα στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους, για την επίτευξη των εξής, μεταξύ των άλλων, στόχων:

- ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλήν επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό,
- μετατροπή των σχολείων και των κέντρων κατάρτισης σε πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης, συνδεδεμένα με το Διαδίκτυο, προσιτά σε όλους, με τη χρήση των καταλληλότερων μεθόδων για την κάλυψη ευρέως φάσματος ομάδων-στόχων⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Βλέπε ως ανωτέρω — εισαγωγή, σημεία 1.3, 1.3.1 και 1.3.2.

⁽⁴⁾ Συμπεράσματα Προεδρίας (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας), 23 και 24 Μαρτίου 2000, σημεία 26 και 29.

⁽⁵⁾ Ως ανωτέρω, σημείο 26.

⁽¹⁾ http://www.ces.eu.int/en/org/fr_org_6_sections.htm.

⁽²⁾ Ως ανωτέρω — σημείο 3.1.

2.4. Παρά τις ως άνω θετικότερες εξελίξεις σ' ό,τι αφορά στην απόκτηση κινητικότητας και δυναμικής αλλαγών στην εκπαίδευση (όλων των επιπέδων και διαστάσεων), η ΟΚΕ απαιτεί γρηγορότερους ρυθμούς προώθησης των σχετικών θέσεων του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας. Κρίνει, επίσης, ότι απαιτείται συνολική προσπάθεια για διασαφήνιση των εννοιών και για σαφέστερο προσδιορισμό των ευθυνών και ρόλων, που προκύπτουν στα διάφορα επίπεδα της εκπαιδευτικής δράσης. Προτείνει, τέλος, συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση του συνόλου των δράσεων, σε όλα τα επίπεδα. Μια παρακολούθηση και αξιολόγηση στην οποία η ΟΚΕ ζητά και είναι έτοιμη να συμμετάσχει.

2.4.1. Προς την ως άνω κατεύθυνση, η ΟΚΕ, με βάση τη σχετική ενημερωτική της έκθεση για την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, αλλά και άλλες επεξεργασίες της του τελευταίου χρόνου (1) επισημαίνει και προτείνει γενικά τα εξής:

2.4.1.1. Θεωρεί ότι η τυπική εκπαίδευση αποτελεί διαδικασία που προσδιορίζεται κατά βάση και κυρίαρχα από τις αξίες του ανθρωπισμού. Στα προηγούμενα πλαίσια, κάθε επιλογή εκπαιδευτικού σχεδιασμού, θα πρέπει να είναι συμβατή με το ως άνω πλαίσιο αξιών. Ιδιαίτερα σήμερα, όπου οι σχετικές ισορροπίες κλίνουν επικίνδυνα υπέρ των αναγκών για άμεση προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά και οικονομικά δεδομένα, η ανθρωπιστική διάσταση της εκπαίδευσης θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα. Η νέα τεχνολογική και οικονομική πραγματικότητα γίνεται αντιληπτή και αποδεκτή στο βαθμό που υπηρετεί τον άνθρωπο και την κοινωνία. Οι δεκαπέντε ηγέτες των κρατών μελών και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελούν σίγουρα εγγύηση για την ευρωπαϊκή κοινωνία, ότι η εκπαίδευση στην Ευρώπη δεν θα χάσει τους κεντρικούς στόχους της και την ανθρωπιστική της ταυτότητα.

2.4.1.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η προσαρμογή της εκπαίδευσης στα νέα δεδομένα και η αύξηση της αποτελεσματικότητάς της μπορεί να επιτευχθεί με ενίσχυση της ανθρωπιστικής της ταυτότητας και παράλληλα με επιλογές, ως αυτές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας. Επιλογές, δηλαδή, που θα δημιουργούν γέφυρες επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών εκπαιδευτικών συστημάτων. Επιλογές, που θα οικοδομούν έναν ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό χώρο, εκεί και όπου χρειάζεται, με σεβασμό στη διαφορετικότητα και την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων. Επιλογές, τέλος, δημιουργίας προϋποθέσεων αποτελεσματικής υπέρβασης των εμποδίων που ανακύπτουν στην πορεία μετάβασης προς την κοινωνία της πληροφορίας και την Ευρώπη της γνώσης.

2.4.1.3. Επισημαίνει ότι η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, στη μεγάλη της πλειοψηφία, θεωρεί την εκπαίδευση ως υπόθεση ευρωπαϊκή και εθνική ταυτόχρονα. Αυτό, μεταξύ των άλλων, σημαίνει ενίσχυση του σχετικού ευρωπαϊκού διαλόγου και ισχυροποίηση των μηχανισμών διαβούλευσης μεταξύ των ευρωπαϊκών οργάνων και των κρατών μελών, για όλα τα ζητήματα της εκπαίδευσης. Η ΟΚΕ εκτιμά ότι στη διαδικασία διαβούλευσης και κοινωνικού διαλόγου θα πρέπει να συμμετάσχουν και όλα, τα υποψήφια για ένταξη κράτη.

2.4.1.4. Η ΟΚΕ εκτιμά, επίσης, ότι η νέα προσέγγιση για την εκπαίδευση, το νέο σχολείο, όπως περιγράφηκε προηγούμενα, πρέπει να διακατέχεται εσωτερικά από ενιαία λογική και να είναι σε θέση να καλύπτει τις ανάγκες της ευρωπαϊκής, εθνικής και τοπικής διάστασης της εκπαίδευσης. Ειδικότερα δε, θα πρέπει να είναι σε θέση:

- να ανταποκρίνεται στις πολυπολιτισμικές και πολυγλωσσικές ανάγκες της Ευρώπης (αυτές που δημιουργούνται από τη μετανάστευση, τη διεύρυνση και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας)·
- στις ανάγκες που δημιουργεί η ελεύθερη κινητικότητα των ευρωπαίων πολιτών (π.χ. αναγνώριση διπλωμάτων)·
- στις ανάγκες που δημιουργεί ο θεσμός της δια βίου μάθησης.

2.4.1.5. Προτείνει να αποτελέσουν τομείς συνευθύνης, οι εκπαιδευτικοί τομείς, που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τη διαμόρφωση του ευρωπαίου πολίτη (ενεργός, πολυπολιτισμικός, πολυγλωσσικός πολίτης) και γενικότερα οι τομείς εκείνοι οι οποίοι, με συμφωνία των κρατών μελών, μπορούν να οδηγήσουν σε συνεργασίες.

2.4.1.6. Τέλος, προτείνει να χρησιμοποιηθεί η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού, για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης και όσων σχετίζονται με την κοινωνία της πληροφορίας και την κοινωνία της γνώσης (νέοι τομείς), καθώς και την ανάπτυξη ενός σύγχρονου επιστημονικού ευρωπαϊκού ινστιτούτου εκπαιδευτικών ερευνών. Το ευρωπαϊκό αυτό ίδρυμα θα είναι αρμόδιο για θέματα που σχετίζονται με τις στατιστικές στον εκπαιδευτικό τομέα. Θα διαθέτει στα κράτη μέλη σημαντικά δεδομένα ευρωπαϊκής κλίμακας συμβάλλοντας έτσι σε μια επιστημονικά τεκμηριωμένη συζήτηση. Σημειώνεται ότι οι ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές δράσεις, γίνονται από τις τοπικές κοινωνίες ευκολότερα αποδεκτές, όταν αναφέρονται στους νέους τομείς της εκπαίδευσης και είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες. Αντίθετα, δράσεις που αναφέρονται στους παραδοσιακούς τομείς της εκπαίδευσης δεν γίνονται αποδεκτές, πολύ περισσότερο, αν δεν συνοδεύονται από επιστημονική τεκμηρίωση.

(1) «Απασχόληση, Οικονομική Μεταρρύθμιση και Κοινωνική Συνοχή» — ΕΕ C 117 της 26.4.2000 «Ευρωπαϊκή συνεργασία: αξιολόγηση της ποιότητας στη σχολική εκπαίδευση» — ΕΕ C 168 της 16.6.2000.

2.5. Η ΟΚΕ στέκεται με ιδιαίτερη προσοχή και ευαισθησία στο ζήτημα της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου. Ενός χώρου, που με τις τελευταίες εξελίξεις παίρνει ευρύτερο περιεχόμενο και μετασχηματίζεται σε ευρωπαϊκό χώρο μάθησης και παιδείας. Στο χώρο αυτόν η ΟΚΕ εντάσσει, όχι μόνον την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, αλλά και κάθε άλλη σύγχρονη μαθησιακή πρόκληση και διαδικασία, που αφορά στον ευρωπαίο πολίτη. Στο χώρο αυτόν εντάσσεται, συνεπώς, η δια βίου μάθηση και η εξοικείωση των ευρωπαίων — ανεξάρτητα από ηλικία — με τη λογική και τους μηχανισμούς της κοινωνίας της πληροφορίας. Στο χώρο αυτόν εντάσσεται, επίσης, η αφομοίωση και συνειδητοποίηση από κάθε ευρωπαίο πολίτη της νέας πραγματικότητας που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση, όποιας μορφής. Στο χώρο αυτόν εντάσσεται, ακόμη, η δύσκολη διαδικασία προσαρμογής του ευρωπαίου πολίτη στους νέους ρυθμούς λειτουργίας και τις ταχύτητες αλλαγών, που έχουν επιβάλει οι σύγχρονες τεχνολογίες. Στο χώρο αυτόν, τέλος, εντάσσεται η κατάκτηση της νέας παιδείας του ευρωπαίου πολίτη· της παιδείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης· μιας παιδείας, η οποία, χωρίς να αφίσταται από τις ιστορικές της ρίζες, θα προσδιορίσει την Ευρώπη και τους πολίτες της στη νέα χιλιετία.

2.5.1. Η σχέση μεταξύ του ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας με τους αντίστοιχους εθνικούς και περιφερειακούς χώρους, δεν μπορεί να είναι σχέση ανταγωνιστική. Πρέπει να είναι σχέση συνεργατική, συμπληρωματική και διαλεκτική. Η στοχοθέτηση κοινών στόχων και οι τρόποι κατάκτησής τους, οι ανταλλαγές καλών πρακτικών, η κινητικότητα του διδακτικού και μαθητικού δυναμικού, οι δικτυώσεις, οι εκθέσεις ποιότητας και οι συγκριτικές στατιστικές, η ηλεκτρονική επικοινωνία κ.α., αποτελούν το υπόβαθρο της συνάντησης των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών και ταυτόχρονα το πεδίο των συγκλίσεων για κοινές, ευρωπαϊκού επιπέδου και διάστασης μαθησιακές επιλογές και δράσεις (περιεχόμενο).

2.5.2. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΟΚΕ θεωρεί τη συγκυρία ευνοϊκή στο να προχωρήσει η Ένωση σε σχετικά, στρατηγικού χαρακτήρα μέτρα, για την εκπαίδευση (προσδιορισμός της φύσης και του περιεχομένου του ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας). Για το σκοπό αυτό απαιτείται, όμως, ένας καλά προετοιμασμένος και ουσιαστικός διάλογος μεταξύ όλων των επιπέδων και πλευρών. Ένας διάλογος, που ούτως ή άλλως έχει ήδη ανοίξει με τις αποφάσεις της Λισσαβώνας και στον οποίο η ΟΚΕ είναι έτοιμη να συμμετάσχει.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ, στα πλαίσια του ως άνω διαλόγου, με βάση τις τελευταίες σχετικές εξελίξεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο

Συμβούλιο, καθώς και με βάση τις επεξεργασίες της, προτείνει ειδικότερα τα εξής:

3.1.1. Να υπάρξει άμεση και συνολική κινητοποίηση για την κατάκτηση των στόχων και την υλοποίηση των αποφάσεων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Λισσαβώνας, της Santa Maria da Feira και της Νίκαιας. Στα πλαίσια αυτής της κινητοποίησης το σημαντικότερο, καταρχήν, ζήτημα αφορά στη σχετική ενημέρωση των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων και των ευρωπαίων πολιτών. Η κεντρική ευθύνη μιας καλά σχεδιασμένης και ολοκληρωμένης εκστρατείας ενημέρωσης, θα πρέπει κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, να ανατεθεί στην Επιτροπή. Στα πλαίσια αυτής της εκστρατείας, σημαντικό ρόλο μπορούν να παίξουν οι φορείς της υπάρχουσας εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, γονείς, φοιτητές/μαθητές) και σαφώς οι κοινωνικοί εταίροι και γενικότερα η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

3.1.2. Να υπάρξει παραπέρα εξειδίκευση, κάποιων επιμέρους στόχων, ρόλων και αρμοδιοτήτων. Ειδικότερα επείγει η καταγραφή και η επιπλέον εξειδίκευση και εκλαίκευση:

- των στόχων της δια βίου μάθησης·
- των νέων βασικών δεξιοτήτων·
- των τρόπων αναγνώρισης προσόντων·
- του ρόλου που πρόκειται να παίξει το νέο σχολείο με την ευρεία του έννοια, ως «πολυλειτουργικό τοπικό κέντρο μάθησης⁽¹⁾»·
- του νέου ρόλου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα γενικά πλαίσια, μέσα στα οποία θα αναπτυχθούν, από εδώ και πέρα, οι διάφορες διαστάσεις της εκπαίδευσης.

3.1.2.1. Σ' ό,τι αφορά στη δια βίου μάθηση η ΟΚΕ έχει συγκεκριμένη άποψη. Τη θεωρεί ως το βασικό κλειδί εξοικείωσης των ευρωπαίων πολιτών με τη λογική της κοινωνίας της πληροφορίας⁽²⁾, των νέων τεχνολογιών και της λεγόμενης «νέας οικονομίας». Αναζητά απ' αυτήν εξυπηρέτηση της αναγκαιότητας για προσαρμογή στο νέο επιχειρηματικό πνεύμα και καλλιέργεια των νέων κοινωνικών δεξιοτήτων. Τη θεωρεί, επίσης, ως την έξυπνη απάντηση στους νέους ρυθμούς, τις ταχύτητες και τις λογικές, που έχουν επιβάλλει οι ως άνω προκλήσεις. Μια απάντηση στο πλαίσιο της οποίας, οι σύγχρονοι ευρωπαίοι ενεργοί πολίτες μπορούν να καταστούν συνδιαμορφωτές του νέου παγκόσμιου πολιτικού, οικονομικού, κοινωνικού και τεχνολογικού γίγνεσθαι.

3.1.2.2. Η ΟΚΕ προτείνει την ανάπτυξη σειράς πρωτοποριακών και εκτός των υπαρχόντων προτύπων ευρωπαϊκών πιλοτικών δράσεων σε σχέση με τα δίκτυα ανταλλαγής εμπειριών, το λογισμικό, τα καλοκαιρινά τμήματα ανταλλαγών, την αξιοποίηση των υπαρχόντων ευρωπαϊκών μορφωτικών ιδρυμάτων κ.λπ.

⁽¹⁾ Βλέπε συμπεράσματα Προεδρίας (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας), 23 και 24 Μαρτίου 2000, σημείο 26, τρίτη παύλα.

⁽²⁾ ΕΕ C 117 της 26.4.2000.

3.1.2.3. Σ' ό,τι αφορά στο σύγχρονο ρόλο του σχολείου και στην πολυλειτουργική του διάσταση η ΟΚΕ επισημαίνει και υπογραμμίζει τα όρια της αποτελεσματικότητάς του. Επισημαίνει και υπογραμμίζει, δηλαδή, ότι το σχολείο δεν μπορεί να επιλύσει όλα τα προβλήματα της κοινωνίας. Μπορεί όμως σίγουρα να συντελέσει στην επίλυσή τους. Στα προηγούμενα πλαίσια προτείνει ένα σχολείο που θα είναι:

- δημοκρατικό, συμμετοχικό και προοδευτικό στους σχεδιασμούς των λειτουργιών του·
- αποτελεσματικό στην υλοποίηση των σχεδιασμών του·
- ολικό και πολυλειτουργικό, με την έννοια ότι απευθύνεται σ' όλους τους πολίτες της περιοχής του (με ιδιαίτερη ευαισθησία στην ιδιαιτερότητα και διαφορετικότητα), σ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, συμβάλλοντας στην κάλυψη των αναγκών τους, που σχετίζονται με την ολοκλήρωσή τους ως ατόμων και με την απασχόλησή τους·
- ευέλικτο και ενεργά προσαρμόσιμο στους ρυθμούς και τις ταχύτητες των σύγχρονων, όποιες μορφής, αλλαγών·
- καινοτομικό στην έρευνα και στην επίλυση προβλημάτων·
- επιχειρηματικό στις συνεργασίες του, για την επίλυση προβλημάτων, της αγοράς εργασίας, της απασχόλησης και την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος σε ειδικευμένο προσωπικό·
- ελκυστικό, με την έννοια αφενός της έλξης γύρω του των πολιτών (ειδικότερα των ατόμων με ειδικές ανάγκες), αλλά και με την έννοια της προσέλκυσης και συγκράτησης ταλαντούχων ατόμων ως εκπαιδευτικών·
- επικοινωνιακό, με την έννοια της επιδίωξης όλο και περισσότερων ενδοευρωπαϊκών ανταλλαγών, επαφών και δικτύσεων· γνωστικό, με την έννοια της υιοθέτησης λογικής και μηχανισμών συνεχούς αναζήτησης και ελέγχου της εγκυρότητας της γνώσης· πληροφοριακό, με την έννοια της δυνατότητας συνεχούς και έγκυρης ενημέρωσης των πολιτών με τους οποίους συναλλάσσεται·
- τοπικό και περιφερειακό, με την έννοια της αμεσότητας των σχέσεών του με την τοπική κοινωνία και τον πολίτη·
- εθνικό, με την έννοια της προστασίας, καλλιέργειας και ανάπτυξης των ιδιαίτερων εθνικών πολιτιστικών και πολιτισμικών στοιχείων·
- ευρωπαϊκό, με την έννοια όχι μόνον της συμμετοχής και της συνδιαμόρφωσης του σύγχρονου ευρωπαϊκού γίνεσθαι αλλά και της καλλιέργειας, αξιοποίησης και προστασίας των ευρωπαϊκών αξιών, του ευρωπαϊκού πολιτισμού, του ευρωπαϊκού κοινωνικού κεκτημένου και της ιστορίας της ευρωπαϊκής

οικοδόμησης (οι λόγοι που ώθησαν στην οικοδόμηση αυτή, η λειτουργία της ΕΕ, η πολιτική της, η θέση των πολιτών της, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους).

3.1.2.4. Σε σχέση με τα όρια και το περιεχόμενο των διαφόρων μορφών και διαστάσεων της εκπαίδευσης η ΟΚΕ επισημαίνει:

- Θεωρεί ότι η δια βίου μάθηση πρέπει να συνδυαστεί στενά με την τυπική εκπαίδευση. Αυτό μεταξύ των άλλων σημαίνει ότι η τυπική εκπαίδευση αποκτά πλέον διαχρονική διάσταση και ότι η δια βίου μάθηση αναδεικνύεται σε πολιτική υποχρέωση. Σημαίνει, ακόμη, ότι η διασύνδεση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με τη δια βίου μάθηση είναι συνεχής και σταθερά και η σχέση της μ' αυτήν διαλεκτική.
- Θεωρεί, επίσης, ότι η προσχολική αγωγή αποτελεί το πρώτο — πολύ σημαντικό — τμήμα του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και ότι το υποχρεωτικό τμήμα της συστηματικής εκπαίδευσης — εκτός της προσχολικής αγωγής — θα πρέπει να προσαρμοστεί στους νέους στόχους. Στο περιεχόμενο σπουδών του τμήματος αυτού προστίθενται οι δεξιότητες και η βασική διδακτέα ύλη που απαιτούν οι νέες προκλήσεις (κοινωνία πληροφορίας, νέα οικονομία, νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα κ.λπ.). Σ' αυτό το τμήμα εντάσσεται, επίσης, η αντιμετώπιση των προβλημάτων του λειτουργικού και τεχνολογικού αναλφαριθμητισμού, για την απρόσκοπτη λειτουργία της δια βίου μάθησης.
- Θεωρεί ότι η εκπαιδευτική προσοχή στα αγόρια και τα κορίτσια με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει να αρχίσει αμέσως μετά την επιβεβαίωση των περιστάσεων που καθιστούν αναγκαία την προσοχή αυτή, όποια και αν είναι η ηλικία των παιδιών, ή αμέσως μόλις ανιχνευθεί ο συγκεκριμένος κίνδυνος.

4. Συστάσεις

Η ΟΚΕ, στα πλαίσια των πολύ σημαντικών για την ευρωπαϊκή εκπαίδευση αποφάσεων του τελευταίου χρόνου και με βάση:

- τα μηνύματα που δέχεται από τις οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις, που εκπροσωπούνται σ' αυτήν και
- τις μέχρι τώρα σχετικές με την εκπαίδευση και την κατάρτιση επεξεργασίες της,

συνιστά προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή τα παρακάτω:

4.1. Να συνεχιστούν και να ενισχυθούν οι προσπάθειες για την οικοδόμηση ενός γνήσιου ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας. Ενός δηλαδή, χώρου, που θα αξιοποιεί θετικά την ποικιλομορφία μας, μετατρέποντάς την σε συμπληρωματικότητα. Ενός χώρου, που θα διαμορφώνει την, απόλυτα πλέον αναγκαία, κοινή ευρωπαϊκή πολιτική συνείδηση. Ενός χώρου που θα λειτουργεί συνεργατικά, διαλεκτικά και συμπληρωματικά στους αντίστοιχους εθνικούς και περιφερειακούς χώρους. Ενός χώρου, τέλος,

που σαφώς αποτελεί προϋπόθεση για περαιτέρω μεγέθυνση των οικονομικών μας επιδόσεων και αποδόσεων. Η ΟΚΕ συνιστά, στα πλαίσια μιας ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και τακτής συγκριτικής αξιολόγησης, να αποτελέσουν αντικείμενο του ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας:

- οι τομείς που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τη διαμόρφωση της συνείδησης του σύγχρονου ευρωπαίου πολίτη·
- οι νέοι εκπαιδευτικοί τομείς, όπως εκείνος της δια βίου μάθησης και εκείνοι που σχετίζονται με την κοινωνία της πληροφορίας και την νέα οικονομία.

4.2. Να προσεχθεί ιδιαίτερα το πώς της οικοδόμησης του ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας. Να ληφθεί υπόψη το μέγεθος των αλλαγών, που απαιτούνται στις συνειδήσεις των ατόμων και των τοπικών κοινωνιών. Να γίνει σαφές ότι συνειδητή και συμφωνημένη θα είναι η πορεία κατάκτησης της Ευρώπης της γνώσης και της νέας οικονομίας. Να καταστεί, επίσης, σαφές ότι εκσυγχρονισμός του σχολείου, πριν απ' όλα, σημαίνει επαναπροσδιορισμό του για ανταπόκριση στις σύγχρονες ανάγκες του πολίτη και της κοινωνίας. Σε ανάγκες όπως εκείνες που δημιουργεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η παγκοσμιοποίηση, οι σύγχρονες τεχνολογίες, η απασχολησιμότητα.

4.3. Να δοθεί ιδιαίτερο βάρος και προτεραιότητα στην κινητικότητα· σε όποιες μορφές κινητικότητα στην εκπαίδευση· στην ηλεκτρονική και την πραγματική κινητικότητα· στην κινητικότητα των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των φοιτητών· στην κινητικότητα των νέων ιδεών και των καλών πρακτικών. Προς την ως άνω κατεύθυνση το σχετικό σχέδιο δράσης και το αντίστοιχο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας αποτελούν θετικότερες εξελίξεις. Εξελίξεις, που μπορούν να ισχυροποιήσουν, ή και να δημιουργήσουν νέες γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων. Για την ΟΚΕ τελικός στόχος της όλης προσπάθειας άρσης των εμποδίων κινητικότητας στην εκπαίδευση πρέπει να είναι η δυνατότητα κάθε ευρωπαίου πολίτη να φοιτήσει — έστω για ένα μικρό χρονικό διάστημα — σε μια άλλη χώρα της Ένωσης, πέρα από εκείνη της καταγωγής του. Η δυνατότητα αυτή, κατά την άποψη της ΟΚΕ, πρέπει να καταστεί δικαίωμα του ευρωπαίου πολίτη.

4.4. Η δια βίου μάθηση αποτελεί για την ΟΚΕ το κλειδί της εξοικείωσης των ευρωπαίων πολιτών με την κοινωνία της πληροφορίας, τις νέες τεχνολογίες γενικά και τη νέα οικονομία.

Στα προηγούμενα πλαίσια η ΟΚΕ συνιστά τη μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση του σχετικού υπομήματος της Επιτροπής για τη δια βίου μάθηση, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Συνιστά επίσης να αναπτυχθούν όσο γίνεται γρηγορότερα τα τοπικά πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης, ως μονάδες εξυπηρέτησης και του ως άνω θεσμού.

4.5. Η ΟΚΕ θεωρεί την πρωτοβουλία «e-learning» ως τη βασική ευρωπαϊκή προσπάθεια για εισαγωγή των ευρωπαίων στην ψηφιακή εποχή και ειδικότερα, ως προσπάθεια προώθησης της χρήσης του Διαδικτύου, δικτύωσης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και ανάπτυξης της εικονικής κινητικότητας. Για το λόγο αυτόν συνιστά την όσο γίνεται γρηγορότερη άρση των εμποδίων, που δεν επιτρέπουν την αποτελεσματική ανάπτυξη της πρωτοβουλίας. Μεταξύ των εμποδίων αυτών σημαντική θέση κατέχουν το κόστος και η ποιότητα της σχετικής ηλεκτρονικής υποδομής, το τηλεπικοινωνιακό κόστος διασύνδεσης, το ψηφιακό περιεχόμενο και η γλωσσική πραγματικότητα του Διαδικτύου.

4.6. Η ΟΚΕ θεωρεί την προτεινόμενη μέθοδο ανοιχτού συντονισμού — μια μέθοδο που στηρίζεται σε συγκριτική αξιολόγηση — ως διαδικασία, που θα λειτουργήσει θετικά και προωθητικά στην οικοδόμηση ενός δυναμικού ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας. Συνιστά, όμως, ιδιαίτερη προσοχή στη διασφάλιση της εγκυρότητας και της συγκρισιμότητας των σχετικών στοιχείων.

4.7. Πέρα από την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και τον ευρωπαϊκό χώρο μάθησης και παιδείας, η ΟΚΕ επισημαίνει την αναγκαιότητα να συνεχίσει η εκπαίδευση να προσδιορίζεται από τις παγκόσμιες αξίες του ανθρωπισμού. Στα προηγούμενα πλαίσια συνιστά συμβατότητα κάθε επιλογής εκπαιδευτικού σχεδιασμού με τις ως άνω αξίες.

4.8. Η ΟΚΕ διαβλέποντας και υπογραμμίζοντας το μεγάλο ρόλο της εκπαίδευσης στην προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης συνιστά να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για να διατηρηθεί στο προσκήνιο της ευρωπαϊκής πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη ενός ανοιχτού συνεχούς και ουσιαστικού διαλόγου για το δέον γενέσθαι στην εκπαίδευση της Ευρώπης του 21ου αιώνα. Ενός διαλόγου, στον οποίο καλούνται να συμμετάσχουν όλοι. Τα ευρωπαϊκά όργανα, τα κράτη μέλη, αλλά και τα υποψήφια για ένταξη κράτη. Οι κοινωνικοί εταίροι, αλλά και κάθε άλλης μορφής οικονομική και κοινωνική οργάνωση. Ειδικοί της εκπαίδευσης, αλλά και κάθε ενεργός ευρωπαίος πολίτης. Σ' αυτόν το διάλογο η ΟΚΕ είναι έτοιμη να συμμετάσχει.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 για την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους»

(2001/C 139/17)

Στις 21 Φεβρουαρίου 2001 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να ορίσει γενική εισηγήτρια για τη γνωμοδότηση αυτή την κα López Almandariz.

Κατά την 379η Σύνοδο Ολομέλειας της 28ης Φεβρουαρίου και 1ης Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 66 ψήφους υπέρ και 1 κατά, την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση νέου Κανονισμού του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους⁽¹⁾.

1.2. Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6 του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1991, για την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους, η μεταβατική περίοδος για την εισαγωγή του Κοινού Δασμολογίου, αφενός, και η μεταβατική περίοδος κατά την οποία επιτρέπεται στις ισπανικές αρχές να επιβάλλουν φόρο («arbitrio») στην παραγωγή και στις εισαγωγές (APIM) στο σύνολο των εισαγομένων προϊόντων και των προϊόντων που παράγονται στις Καναρίους Νήσους, αφετέρου, λήγουν στις 31 Δεκεμβρίου του 2000.

1.3. Τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2000, οι ισπανικές αρχές ζήτησαν να παραταθούν οι μεταβατικές περίοδοι και τα μέτρα που θεσπίστηκαν δυνάμει του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 του Συμβουλίου.

1.4. Η αίτηση αυτή περιελάμβανε τεκμηρίωση βάσει της οποίας αποδεικνύεται ότι, παρότι η οικονομική κατάσταση στις Καναρίους Νήσους έχει βελτιωθεί κατά τη μεταβατική περίοδο, η πλήρης ενσωμάτωση της περιφέρειας θα οδηγούσε σε μείωση της βιομηχανικής και εμπορικής δραστηριότητας, καθώς και της απασχόλησης στους διάφορους συναφείς τομείς.

1.5. Εντούτοις, εντός του σύντομου διαθέσιμου χρονικού διαστήματος, δεν ήταν δυνατόν να προσδιοριστεί η επίδραση που θα είχε η κατάργηση ή η τροποποίηση των υφισταμένων μέτρων επί της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των Καναρίων Νήσων.

1.6. Ως εκ τούτου, προκειμένου να διασφαλισθεί στους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς μια ορισμένη συνέχεια ως προς το νομικό πλαίσιο που διέπει την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, κρίνεται σκόπιμο να παραταθούν οι μεταβατικές περίοδοι κατά ένα έτος. Η παράταση αυτή παρέχει επίσης στα μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων επαρκή χρόνο ώστε να εξεύρουν μια λύση ικανοποιητική και για την Ισπανία και

για τις Καναρίους Νήσους, η οποία και να λαμβάνει υπόψη τους στόχους της παραγράφου 2 του άρθρου 299 της Συνθήκης.

1.7. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 4 της Πράξης Προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, το οποίο αποτελεί τη νομική βάση της υπό εξέταση πρότασης, για την τροποποίηση αυτή απαιτείται η ομόφωνη συμφωνία του Συμβουλίου.

2. Ειδικές διατάξεις που εφαρμόζονται στις Καναρίους Νήσους: η προοδευτική και με ειδικούς όρους προσχώρησή τους

2.1. Οι Κανάριοι Νήσοι μετατράπηκαν σε τμήμα της ΕΕ με την προσχώρηση της Ισπανίας, το 1986.

2.2. Στην Πράξη Προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας αναγνωρίζεται η ιδιόμορφη και δύσκολη οικονομική και κοινωνική κατάσταση του αρχιπελάγους⁽²⁾. Λόγω των ιδιαίτερων δυσκολιών τους, αρχικά οι Κανάριοι Νήσοι εξαιρέθηκαν από το τελωνειακό έδαφος των Κοινοτήτων, από την κοινή εμπορική πολιτική, την κοινή γεωργική πολιτική και την κοινή αλιευτική πολιτική.

2.3. Βάσει των διατάξεων του άρθρου 25 παράγραφος 4 πρώτο εδάφιο της Πράξης Προσχώρησης, και κατόπιν αιτήσεως της Ισπανίας, η απόφαση για την ενσωμάτωση των Καναρίων Νήσων στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, καθώς και ο ορισμός των κατάλληλων μέτρων για την επέκταση στις εν λόγω νήσους των ισχυουσών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου ανήκει στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου, το οποίο αποφασίζει ομόφωνα, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής και πρότερης διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, στις 7 Μαρτίου 1990, η Ισπανία υπέβαλε αίτημα προς αυτή την κατεύθυνση, βάσει των διατάξεων του εν λόγω άρθρου.

2.4. Στις 26 Ιουνίου 1991, το Συμβούλιο εκτιμώντας ότι η ενσωμάτωση των Καναρίων Νήσων στο σύνολο των κοινών πολιτικών απαιτεί μια προοδευτική διαδικασία κατά τη διάρκεια μιας κατάλληλης μεταβατικής περιόδου και με την επιφύλαξη ειδικών μέτρων προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ειδικές δυσχέρειες λόγω του απομακρυσμένου και νησιωτικού χαρακτήρα των Καναρίων Νήσων, καθώς και το οικονομικό και φορολογικό

(1) ΕΕ L 171 της 29.6.1991, σ. 1.

(2) Πράξη Προσχώρησης, πρωτόκολλο αριθ. 2.

καθεστώς που ισχύει ανέκαθεν στις νήσους αυτές, υιοθέτησε τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 για την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους.

2.5. Κατ' εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91, αναπτύχθηκαν τα προαναφερόμενα ειδικά μέτρα μέσω ενός προγράμματος ειδικών μέτρων λόγω του απομακρυσμένου και νησιωτικού χαρακτήρα των Καναρίων Νήσων (Απόφαση του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος ειδικών μέτρων λόγω του απομακρυσμένου χαρακτήρα των Καναρίων Νήσων (Poseican) (91/314/ΕΟΚ)).

2.6. Έκτοτε, και πριν ακόμη από την εισαγωγή στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του άρθρου 299.2 που αναγνωρίζει την ιδιαίτερη κατάσταση των εξόχως απομακρυσμένων περιοχών και την ανάγκη υιοθέτησης ειδικών μέτρων, υιοθετήθηκαν πολυάριθμες κοινοτικές διατάξεις για την αντιμετώπιση των ειδικών προβλημάτων των Καναρίων Νήσων.

2.7. Το άρθρο 299 παράγραφος 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ θεσπίζει ειδικές διατάξεις για την εφαρμογή της Συνθήκης στα υπερπόντια γαλλικά διαμερίσματα, στις Αζόρες, στη Μαδέρα και στις Καναρίους Νήσους και προβλέπει ότι το Συμβούλιο, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεσπίζει ειδικά μέτρα που αποσκοπούν ιδίως στον καθορισμό των προϋποθέσεων εφαρμογής της Συνθήκης στις περιοχές αυτές, λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση, που επιδεινώνεται από τη μεγάλη απόσταση, τον νησιωτικό τους χαρακτήρα, τη μικρή έκταση, τη δύσκολη μορφολογία και κλίμα και την οικονομική εξάρτηση από ένα μικρό αριθμό προϊόντων. Στα ειδικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τομείς όπως η τελωνειακή και εμπορική πολιτική, η φορολογική πολιτική, οι ελεύθερες ζώνες, η γεωργική και αλιευτική πολιτική, οι όροι προμήθειας πρώτων υλών και βασικών καταναλωτικών αγαθών, οι κρατικές ενισχύσεις και οι προϋποθέσεις πρόσβασης στα διαρθρωτικά ταμεία και στα οριζόντια κοινοτικά προγράμματα.

2.8. Για τον προσδιορισμό της εμβέλειας του άρθρου 299.2 ΣΕΚ, η Επιτροπή υιοθέτησε, στις 14 Μαρτίου 2000, έκθεση για τα μέτρα που αποσκοπούν στην εφαρμογή του.

3. Το ΑΡΙΜ (Φόρος «arbitrio» στην παραγωγή και στις εισαγωγές)

3.1. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1991, ορίζει ότι ο φόρος που καλείται «arbitrio στην παραγωγή και στις εισαγωγές (ΑΡΙΜ)», και που μειώνεται προοδευτικά από τις 31 Δεκεμβρίου 1996 δυνάμει της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου και της Απόφασης της Επιτροπής 96/34/ΕΚ της 20ής Δεκεμβρίου 1995⁽¹⁾, περιορίζεται σε μια περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2000.

3.2. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2674/1999 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1999⁽²⁾, ο οποίος τροποποιεί τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91, θέσπισε την αναστολή, για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου έως τις 30 Ιουνίου 2000, της κατάργησης του φόρου για ορισμένα προϊόντα που χαρακτηρίζονται ως ευαίσθητα,

δεδομένου ότι η κατάργηση αυτή θα μπορούσε, στην πράξη, να καταλήξει στην εξαφάνιση των ενδιαφερομένων τομέων.

3.3. Εξάλλου, στην προαναφερόμενη έκθεση της Επιτροπής της 14ης Μαρτίου 2000, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά τη φορολογία, το άρθρο 299, παράγραφος 2, επιτρέπει τη λήψη ιδιαίτερων μέτρων υπέρ των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, υπό τον όρο ότι οι αιτήσεις θα αιτιολογούνται βάσει των μειονεκτημάτων αυτών των περιφερειών. Επιπλέον, τα μελλοντικά φορολογικά μέτρα που θα εφαρμόζονται στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες πρέπει να καθοριστούν με βάση τις αιτήσεις που θα υποβάλουν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Κρίνεται σκόπιμο να αναζητούνται για κάθε περίπτωση οι μηχανισμοί που ανταποκρίνονται καλύτερα στους στόχους της περιφερειακής ανάπτυξης και της στήριξης των περιφερειών αυτών, περιλαμβανομένων και των παρεκκλίσεων των φορολογικών μέτρων, των οποίων η εφαρμογή θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι μακράς διάρκειας.

3.4. Στο μνημόνιο που διαβίβασε η Ισπανία στην Επιτροπή στις 23 Νοεμβρίου 1999, προβλέπεται ως εναλλακτική λύση η εφαρμογή ενός ουδέτερου φόρου που θα λαμβάνει υπόψη την ανάγκη επίτευξης ενός συγκεκριμένου επιπέδου ανάπτυξης της παραγωγής αγαθών στις Καναρίους Νήσους.

3.5. Με επιστολή της 25ης Ιουλίου 2000, η Ισπανία διαβίβασε στις υπηρεσίες της Επιτροπής στοιχεία σχετικά με κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα που περιγράφουν την κατάσταση των Καναρίων Νήσων, καθώς και με το περιεχόμενο ενός νέου φόρου που καλείται «arbitrio sobre las Importaciones y Entregas de Mercancías en las Islas Canarias — arbitrio στις εισαγωγές και παραδόσεις εμπορευμάτων στις Καναρίους Νήσους (ΑΙΕΜ)». Ο εν λόγω φόρος θα αποτελεί την εφαρμογή του άρθρου 299 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και θα διαδεχθεί το καθεστώς του ΑΡΙΜ, το οποίο έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 2000. Στις 25 Οκτωβρίου 2000, η Ισπανία συμπλήρωσε τις πληροφορίες που είχε στείλει στην Επιτροπή προσδιορίζοντας τους προβλεπόμενους συντελεστές για το μελλοντικό αυτόν φόρο. Πάνω σ' αυτή τη βάση, η Επιτροπή άρχισε την εξέταση και την αξιολόγηση αυτών των δεδομένων. Αυτή η αξιολόγηση αφορά ιδίως την επίπτωση των φορολογικών μέτρων στα ευαίσθητα προϊόντα που ανήκουν στους πλέον ευάλωτους τομείς και στηρίζεται σε κριτήρια όπως η αναγκαιότητα, η αναλογικότητα και ο σαφώς καθορισμένος χαρακτήρας των μέτρων, προκειμένου να προσδιοριστούν τα πλέον κατάλληλα ειδικά μέτρα που θα αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα που αναφέρονται στο άρθρο 299 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ.

3.6. Λόγω της ανάγκης περαιτέρω ανάλυσης της πρότασής τους, οι ισπανικές αρχές, με επιστολή της 31ης Οκτωβρίου 2000, ζήτησαν να παραταθεί η μεταβατική περίοδος που προβλέπεται στο άρθρο 5 του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91.

Η παράταση αυτή είναι αναγκαία για να αποτραπεί το ενδεχόμενο να τεθούν σε κίνδυνο οι υφιστάμενες στις Καναρίους Νήσους οικονομικές δραστηριότητες και για να διασφαλιστεί η απαραίτητη μετάβαση προς το νέο φορολογικό καθεστώς που θα εφαρμοστεί στις νήσους αυτές, και το οποίο θα συνιστά εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 299 ΣΕΚ.

3.7. Υπενθυμίζεται ότι, στην προαναφερόμενη έκθεση της 14ης Μαρτίου 2000, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να αποφύγει τη διακοπή της συνέχειας με τα υφιστάμενα μέτρα, γεγονός το οποίο συνεπάγεται τη διατήρηση, για όλη τη διάρκεια του 2001, των

⁽¹⁾ ΕΕ L 10 της 13.1.1996, σ. 38.

⁽²⁾ ΕΕ L 326 της 18.12.1999, σ. 3.

συντελεστών και των απαλλαγών που συνδέονται με τον καλούμενο APIM φόρο, στο επίπεδο όπου αυτοί είχαν φθάσει στις 31 Δεκεμβρίου του 2000.

4. Δασμολογικές αναστολές

4.1. Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3621/92 του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 1992, ο οποίος αναστέλλει προσωρινά τους αυτόνομους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου για την εισαγωγή συγκεκριμένων προϊόντων αλιείας στις Καναρίους Νήσους, και ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 527/96 του Συμβουλίου, της 25ης Μαρτίου 1996, ο οποίος αναστέλλει προσωρινά τους αυτόνομους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου και θεσπίζει προοδευτικά τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου για την εισαγωγή συγκεκριμένων βιομηχανικών προϊόντων στις Καναρίους Νήσους, λήγουν στις 31 Δεκεμβρίου 2000. Η νομική ισχύς και των δύο κανονισμών αυτών βασίζεται στη μεταβατική περίοδο που ορίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91.

4.2. Τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο του 2000, οι ισπανικές αρχές υπέβαλαν αίτηση για την διατήρηση των αναστολών για τις Καναρίους Νήσους πέραν του έτους 2000, η οποία συνοδεύεται από έγγραφα που αιτιολογούν το αίτημα αυτό.

4.3. Προκειμένου να δοθεί συνέχεια στο προαναφερόμενο αίτημα των ισπανικών αρχών, και λόγω του ότι δεν υπήρχε ο απαραίτητος χρόνος για να αξιολογηθεί η υποβληθείσα τεκμηρίωση και, επομένως, για να προσδιοριστεί εάν δικαιολογείται η διατήρηση των μέτρων, θα ήταν σκόπιμο να παραταθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 η εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 3621/92 και (ΕΚ) αριθ. 527/96 του Συμβουλίου, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια στον τρόπο μεταχείρισης.

4.4. Κατά συνέπεια, για την παράταση των δύο Κανονισμών, απαιτείται νομικά η πρότερη τροποποίηση της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 του Συμβουλίου, προκειμένου να παραταθεί η μεταβατική περίοδος.

5. Συμπεράσματα και συστάσεις

5.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι της δίδεται η ευκαιρία να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της σχετικά με την πρόταση τροποποίησης του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 που αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου στις Καναρίους Νήσους.

5.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει, για πολλοστή φορά, ότι οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να τυγχάνουν ιδιαίτερης προσοχής όσον αφορά την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών.

5.3. Οι εξελίξεις των τελευταίων ετών δείχνουν ότι η οικονομική κατάσταση των Καναρίων Νήσων έχει βελτιωθεί, τόσο σε απόλυτο όσο και σε σχετικούς αριθμούς. Εντούτοις, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο διαρθρωτικός και μόνιμος χαρακτήρας των μειονεκτημάτων που υφίστανται οι Κανάριοι Νήσοι και οι λοιπές εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, ο οποίος επιβάλλει τη συνέχιση των προσπάθειών για την εδραίωση του ιδιαίτερου καθεστώτος που πρέπει να εφαρμόζεται στις περιφέρειες αυτές, ώστε να καταστεί δυνατή η ισοτιμία συμμετοχή τους στην Κοινότητα της οποίας αποτελούν μέρος.

5.4. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ κρίνει θετική τη συμφωνία στην οποία κατέληξε η Επιτροπή με τις ισπανικές αρχές προκειμένου να αποτραπεί η διακοπή της συνέχειας σε σχέση με τα υφιστάμενα μέτρα.

5.5. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να αποφύγει την υπονόμευση της συνοχής με τα ισχύοντα μέτρα, ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο να τεθούν σε κίνδυνο οι υφιστάμενες δραστηριότητες στις Καναρίους Νήσους, η ΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, με στόχο τη μεγαλύτερη νομική ασφάλεια, να διευκρινίσει, για την παράταση του μεταβατικού καθεστώτος, τους συντελεστές που θα εφαρμόζονται κατά το έτος 2001, σε συνάρτηση με τον καλούμενο APIM φόρο, και να ορίσει ότι οι εν λόγω συντελεστές θα είναι εκείνοι στους οποίους το προηγούμενο καθεστώς είχε φθάσει στις 31 Δεκεμβρίου του 2000.

5.6. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι συντελεστές του φόρου APIM κυμαίνονται επί του παρόντος μεταξύ του 0 και του 1,15, έναντι των συντελεστών που εφαρμόζονταν κατά την έναρξη του συστήματος αυτού και που ήταν μεταξύ 0,1 και 5. Το επίπεδο αυτό είναι μηδαμινό και δεν ανταποκρίνεται στον στόχο της προσαρμίας των ευάλωτων τομέων της οικονομίας των Καναρίων, για την κάλυψη του οποίου θεσπίστηκαν. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ τονίζει ότι επείγει να υιοθετηθεί μια εναλλακτική λύση για την κατάργηση και την πλήρη εξάλειψη του μηχανισμού αυτού.

5.7. Υπό την έννοια αυτή, η ΟΚΕ ευελπιστεί ότι η διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ της Επιτροπής και των ισπανικών αρχών, σχετικά, αφενός, με το νέο φορολογικό μηχανισμό (AIEM) και, αφετέρου, με τη διατήρηση των δασμολογικών αναστολών στις Καναρίους Νήσους πέραν του έτους 2000, θα εξελιχθεί ευνοϊκά και θα καταλήξει το συντομότερο δυνατόν στην υιοθέτηση και των δύο μέτρων, των οποίων το νέο άρθρο 299, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ συνιστά πλέον την σαφή νομική βάση και αιτιολογία.

5.8. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΟΚΕ συμφωνεί με τα επιχειρήματα που προβάλλονται στην πρόταση τροποποίησης του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1911/91 για την παράταση κατά ένα έτος της μεταβατικής περιόδου που ορίζεται στον εν λόγω κανονισμό.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Κοινή Αλιευτική Πολιτική»

(2001/C 139/18)

Στις 13 Ιουλίου 2000 η ΟΚΕ αποφάσισε, βάσει του άρθρου 23.2 του Εσωτερικού Κανονισμού να καταρτίσει γνωμοδότηση για την «Κοινή Αλιευτική Πολιτική».

Το τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον» που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του την 1η Φεβρουαρίου 2001 (εισηγητής: κ. Chagas).

Κατά την 379η σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 28 Φεβρουαρίου και 1η Μαρτίου 2001 (συνεδρίαση της 1ης Μαρτίου), η ΟΚΕ υιοθέτησε με 57 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 1 αποχή την εξής γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Θα ήταν χρήσιμο να υπενθυμίσουμε ότι βασική προϋπόθεση για την επιτυχία της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής είναι η εξεύρεση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ των πόρων και της αλιευτικής προσπάθειας, η διασφάλιση της ύπαρξης όσο το δυνατόν μεγαλύτερης διαφάνειας κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή των σχετικών πολιτικών, η επίδειξη ελαστικότητας κατά την εφαρμογή των μέτρων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων, η ουσιαστική συμμετοχή των ενδιαφερομένων τόσο στη διαδικασία επίλυσης των κοινωνικών προβλημάτων που συνδέονται με την αναδιάρθρωση του τομέα όσο και στη διαδικασία μείωσης της δυναμικότητας.

1.2. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να λησμονούμε ότι βασικός στόχος της ΚΑΠ είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας του τομέα και η βελτίωση των εισοδημάτων των απασχολουμένων σε αυτόν, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μόνον με μέτρα που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα της αλιευτικής δραστηριότητας.

2. Ορθολογική και βιώσιμη πολιτική διατήρησης και διαχείρισης των πόρων

α) Λαμβανομένης υπόψη τόσο της κατάστασης που επικρατεί σήμερα σχετικά με τους αλιευτικούς πόρους όσο και της ανάγκης προστασίας των απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών, η διατήρηση των αλιευτικών πόρων στις θάλασσες των κρατών μελών της ΕΕ δεν αποτελεί απλώς ένα στόχο αλλά ένα στόχο απόλυτης προτεραιότητας. Η επιδίωξη του εν λόγω στόχου πρέπει κατά συνέπεια να ληφθεί υπόψη από όλους, δηλαδή τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, τα κράτη μέλη και γενικότερα τον τομέα της αλιευτικής βιομηχανίας, και να αποτελέσει το σημείο αναφοράς για όλες τις προσπάθειες που θα καταβληθούν για τη σταθεροποίηση και την επιβίωση της αλιευτικής δραστηριότητας, η οποία ως οικονομική δραστηριότητα έχει καθοριστική σημασία για πολλές περιφέρειες της Κοινότητας.

β) Στο πλαίσιο της εξέτασης της κατάστασης στην οποία ευρίσκονται οι αλιευτικοί πόροι επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη, λόγω της σημασίας της, και η αλίευση ιχθύων που δεν προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση. Περισσότερο από το 1/3 των αλιευμάτων διεθνώς (30 εκατομμύρια τόνοι ιχθύων) χρησιμοποιούνται ως ιχθυάλευρα. Οι δραστηριότητες αυτές ευθύνονται στο παρόν γενικό στάδιο για τη μείωση των πόρων. Ενόψει της επίδρασης στην ΕΕ αυτής της διακεκριμένης δραστηριότητας, διότι εντοπίζονται πολύ σε μια περιοχή, εγείρονται δίκαια ερωτήματα για την

πραγματική επίπτωσή της στα άλλα είδη που βιώνουν στην ίδια περιοχή. Η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει το θέμα με την επικουρία της επιστημονικής κοινότητας.

2.1. 12 Μίλια

2.1.1. Το θέμα αυτό βρίσκεται εκ των πραγμάτων στο επίκεντρο της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ και για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να υπάρξει σαφής αποσαφήνισή του προκειμένου να καθορισθούν το νομικό σύστημα και οι παράμετροι στους οποίους θα βασισθεί η ανάπτυξη του τομέα. Όπως έχει ήδη υπογραμμίσει η ΟΚΕ⁽¹⁾, η παρέκκλιση από την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης πρόσβασης στην παράκτια ζώνη των 12 μιλίων ισχύει από το 1972, ενώ η ισχύς της παρατάθηκε διαδοχικά στο πλαίσιο μίας ευρείας συναίνεσης τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε επίπεδο της ίδιας της αλιευτικής βιομηχανίας.

2.1.2. Η εφαρμογή μετά το 2002 της αρχής της διασφάλισης ίσων όρων πρόσβασης θα προκαλέσει σοβαρά προβλήματα με απρόβλεπτες συνέπειες τόσο σε πολιτικό επίπεδο όσο και σε από οικονομική και κοινωνική άποψη.

2.1.3. Λόγω των προβλημάτων που θα προκληθούν από τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου, στην περίπτωση που αυτό το μέτρο υιοθετηθεί, θα επηρεαστεί σημαντικά ο οικονομικός και κοινωνικός ιστός των παραθαλασσίων περιφερειών της ΕΕ, ιδιαίτερα των περιφερειών που εξαρτώνται άμεσα από την αλιεία. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να διατηρηθούν οι περιορισμοί που ισχύουν ως προς την πρόσβαση στη ζώνη των 12 μιλίων και να συνεχισθεί η εφαρμογή της παρούσας παρέκκλισης, ώστε να διαφυλαχθεί η συνέχιση της άσκησης των παραδοσιακών αλιευτικών δραστηριοτήτων των κατοίκων των παραθαλασσίων περιοχών.

2.2. Βόρειος Θάλασσα

Σύμφωνα με τις συμφωνίες ένταξης, ο περιορισμός της πρόσβασης λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2002. Λαμβανομένου υπόψη ότι όσον αφορά την πρόσβαση για το μεγαλύτερο μέρος των υφιστάμενων πόρων έχουν ήδη θεσπισθεί τόσο σχετικό καθεστώς όσο και ρυθμίσεις, τα αλιευτικά σκάφη της Ισπανίας, της Φινλανδίας, της Πορτογαλίας και της Σουηδίας θα διαθέτουν ίδιες δυνατότητες πρόσβασης στη Βόρειο Θάλασσα, με τις υπόλοιπες κοινοτικές χώρες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 268 της 19.9.2000, σ. 39-41.

2.3. TAC και ποσοτώσεις

2.3.1. Παρά τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει το υφιστάμενο πρότυπο διαχείρισης της αλιευτικής δραστηριότητας δεν υπάρχει μια αξιόπιστη εναλλακτική λύση για την αντικατάσταση του συστήματος καθορισμού των Συνολικά Επιτρεπόμενων Αλιευμάτων (TAC) και την μεταγενέστερη κατανομή του μεταξύ των κρατών μελών υπό μορφή ποσοτώσεων.

2.3.2. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει τη θέση της σχετικά με τη διατήρηση, με ορισμένες βελτιώσεις, του συστήματος TAC και ποσοτώσεων με στόχο τη συμπλήρωση της πολιτικής σχετικά με την προσαρμογή των δυνατοτήτων εκμετάλλευσης στους διαθέσιμους πόρους. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η διασφάλιση του σεβασμού του καθεστώτος των TAC και των ποσοτώσεων που έχει θεσπισθεί.

2.3.3. Προς το σκοπό αυτό η υιοθέτηση μίας πολυετούς προσέγγισης σχετικά με το ζήτημα του καθορισμού των TAC μπορεί να συμβάλει στη ύπαρξη μεγαλύτερης σταθερότητας στον τομέα της διαχείρισης της αλιευτικής δραστηριότητας, παρά το γεγονός ότι απαιτείται, όπως καταδεικνύεται και από την πρόταση για το καθεστώς των TAC και των ποσοτώσεων που παρουσίασε η Επιτροπή για το 2001, μία αυστηρότερη παρακολούθηση της κατάστασης των πόρων, προκειμένου να αποφευχθούν δραστηκές μειώσεις των TAC, γεγονός που θα έχει σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

2.3.4. Η γνώση του επιπέδου και της εξέλιξης των αποθεμάτων των διαφόρων ειδών που αλιεύονται στα κοινοτικά ύδατα έχει καθοριστική σημασία και αποτελεί βασικό στοιχείο της πολιτικής βούλησης για τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων.

2.3.5. Οι γνωμοδοτήσεις της Επιστημονικής, Τεχνικής και Οικονομικής Επιτροπής Αλιείας (Etoea), καθώς και οι συστάσεις των διεθνών οργανισμών μπορούν να καταστούν ουσιαστικότερες στην περίπτωση που υιοθετήσουν αυστηρά επιστημονικές προσεγγίσεις και ληφθεί κατά την κατάρτισή τους υπόψη η ανάλυση των βιολογικών, οικονομικών και κοινωνικών πτυχών, δεδομένου ότι η θέσπιση των TAC βασίζεται στις εν λόγω πτυχές. Εξάλλου οι γνωμοδοτήσεις της Etoea θα συνεχίσουν να έχουν περιορισμένο αντίκτυπο, όσο, μέσω του Συμβουλίου, συνεχίσουν να αποτελούν αντικείμενο «βελτιώσεων και προσαρμογών» ή άλλων «τροποποιήσεων» που έχουν ως αποτέλεσμα την τροποποίηση των δεδομένων του προβλήματος.

2.3.6. Στην περίπτωση αυτή τα επίπεδα των TAC που θα καθορισθούν θα αντιστοιχούν περισσότερο σε πολιτικές επιδιώξεις και θα βασίζονται λιγότερο σε επιστημονικά δεδομένα.

2.3.7. Η ΟΚΕ διαφωνεί με παρόμοιες ενέργειες και θεωρεί ότι τα μέσα που διατίθενται για την πραγματοποίηση ερευνών με στόχο την απόκτηση περισσότερων γνώσεων θα πρέπει να αυξηθούν και να αντιστοιχούν στη σημασία που έχει η έρευνα για τη βιωσιμότητα της κοινοτικής αλιείας.

2.3.8. Για την κατάλληλη και ορθολογική διαχείριση των πόρων είναι απαραίτητη η πρόβλεψη μέτρων που θα αποσκοπούν στην αξιοποίηση της δυνατότητας προσανατολισμού της αλιευτικής δραστηριότητας προς την αλίευση άλλων ειδών που δεν υπόκεινται σε ποσοτώσεις ώστε να περιορισθεί η υπερβολική αλίευση ορισμένων ειδών.

2.4. Σχετική σταθερότητα

2.4.1. Θα πρέπει να εξασφαλισθεί η εφαρμογή της αρχής της διασφάλισης της ορθολογικής κατανομής των διαθέσιμων πόρων που αποσκοπεί στην ισόρροπη εκμετάλλευση των πόρων και τη σταθεροποίηση της αλιευτικής δραστηριότητας του κάθε κράτους μέλους.

2.4.2. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι αναγκαία η συνέχιση της εφαρμογής της εν λόγω αρχής, υπό την προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες προσαρμογές και βελτιώσεις που επιβάλλει η γενική εξέλιξη της κατάστασης μετά το 1983.

2.5. Διαρθρωτικά μέτρα

2.5.1. Το σύνολο των μέτρων που συνιστούν την διαρθρωτική πολιτική δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ιδιαίτερα επιτυχή εάν ληφθεί υπόψη η συνεχιζόμενη εμφάνιση πλεονάζουσας δυναμικότητας.

2.5.2. Οι προσπάθειες στον εν λόγω τομέα πρέπει να συνεχισθούν, χωρίς να λησμονείται η ανάγκη συνέχισης των προσπαθειών για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του κοινοτικού στόλου, με σαφή στόχο τη βελτίωση των όρων επεξεργασίας της πρώτης ύλης και των συνθηκών διαβίωσης και ασφάλειας των πληρωμάτων. Προς το σκοπό αυτό πρέπει να επανακαθορισθεί η έννοια της δυναμικότητας κατά τρόπο που να μην λαμβάνεται υπόψη μόνον η συνολική χωρητικότητα του στόλου και η ισχύς των κινητήρων αλλά να υπάρχει διάκριση μεταξύ της ενεργούς δυναμικότητας, που αφορά άμεσα την αλιευτική δραστηριότητα, και της παθητικής δυναμικότητας που δεν αφορά το εξεταζόμενο θέμα⁽¹⁾. Με την αλλαγή αυτή μπορεί να καταστεί δυνατή η βελτίωση των όρων διαβίωσης επί του σκάφους και η ενίσχυση της ασφάλειας.

2.6. Προγράμματα Πολυετούς Προγραμματισμού (ΠΠΠ)

2.6.1. Τα ΠΠΠ αποτελούν μέρος μίας σειράς μέτρων που αποσκοπούν στον περιορισμό της υπερβολικής αλίευσης και της αντιμετώπισης του κινδύνου εξάντλησης των αποθεμάτων ορισμένων ειδών. Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν με στόχο τον περιορισμό της αλιευτικής δραστηριότητας στο πλαίσιο του ισχύοντος προγράμματος δεν φαίνονται ιδιαίτερα επιτυχείς, όπως συνάγεται από την ενδιάμεση έκθεση που παρουσίασε η Επιτροπή⁽²⁾. Ο βασικός λόγος στο οποίο οφείλεται αυτό είναι ότι στο πλαίσιο του εν λόγω IV Προγράμματος Πολυετούς

(1) Συνολικά, η αύξηση της χωρητικότητας ενός πλοίου συνεπάγεται αναγκαστικά την αύξηση της αλιευτικής ικανότητας του. Συνεπώς, δεν πρέπει να καταδικασθεί η αύξηση της χωρητικότητας του πλοίου όταν από αυτή δεν απορρέει αύξηση της αλιευτικής του ικανότητας αλλά μόνο η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και ασφάλειας.

(2) COM(2000) 272 τελικό.

Προγραμματισμού ορισμένα κράτη μέλη δεν κατόρθωσαν να μειώσουν ικανοποιητικά τη σχετική δυναμικότητα. Είναι ανάγκη να εξευρεθούν καταλληλότερα μέσα και να θεσπισθεί ένα σαφές πλαίσιο αναφοράς για τη λήψη συνεκτικών και εφαρμόσιμων από όλους μέτρων που θα καταστούν αποτελεσματικό μέσο διαχείρισης. Επίσης πρέπει να προβλεφθεί η θεσμοθέτηση πραγματικά αποτρεπτικών κυρώσεων για όσους δεν συμμορφώνονται προς τα προβλεπόμενα.

2.6.2. Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει την υπερβολική εκμετάλλευση των πόρων, η οποία μπορεί να αποτελέσει αιτία σημαντικών απωλειών τόσο για τους πλοιοκτήτες όσο και για τους αλιείς. Για τον λόγο αυτό αιτιολογείται πλήρως η λήψη μέτρων κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα όταν συνδέονται με την πραγματοποίηση προσαρμογών ή μειώσεων του στόλου.

2.7. Τεχνικά μέτρα

2.7.1. Παρά τις δυσκολίες που συναντώνται ως προς τη θέσπιση ρυθμίσεων στον τομέα των τεχνικών μέτρων, υπάρχουν ακόμη δυνατότητες να σημειωθεί πρόοδος στον εν λόγω τομέα, εάν υπάρξει η κατάλληλη πολιτική βούληση και υποστήριξη της έρευνας με στόχο, παραδείγματος χάρι, την μεγαλύτερη επιλεκτικότητα του χρησιμοποιούμενου αλιευτικού εξοπλισμού.

2.7.2. Ιδιαίτερα χρήσιμοι στον τομέα αυτό μπορούν να αποδειχθούν οι επαγγελματίες του τομέα και ιδιαίτερα οι περισσότεροι ηλικιωμένοι που γνωρίζουν καλά τον τομέα και κατέχουν σε βάθος την τέχνη της αλιείας.

2.8. Έλεγχος

2.8.1. Όσο τέλειο και να είναι το θεσμικό και νομοθετικό οικοδόμημα είναι πάντα απαραίτητη η επαγρύπνηση για την διασφάλιση της πρακτικής εφαρμογής του. Το γεγονός ότι διαθέτουμε τα νομικά μέσα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της αλιείας δεν χρησιμεύει σε τίποτε εάν αυτά δεν χρησιμοποιούνται. Ο έλεγχος των ρυθμιζόμενων δραστηριοτήτων έχει καθοριστική σημασία για τη διασφάλιση της εφαρμογής της κατάλληλης για τη διατήρηση των πόρων πολιτικής. Όσο δεν επιλύεται το ζήτημα της αντίφασης που συνίσταται στην ύπαρξη ενός κοινοτικού ρυθμιστικού και νομικού καθεστώτος και ενός ελέγχου που πραγματοποιείται από τις εθνικές αρχές τα αποτελέσματα της ΚΑΠ θα συνεχίσουν να είναι περιορισμένα.

2.8.2. Πράγματι παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί μέχρι σήμερα, συνεχίζουν να υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών σημαντικές διαφορές τόσο στον τομέα της νομοθεσίας όσο και στον τομέα του ελέγχου. Ακόμη δεν έχει αντιμετωπισθεί το παλιό πρόβλημα όχι μόνον του ζητήματος των κυρώσεων αλλά και της εφαρμογής τους.

2.8.3. Οι ελεγκτικές αρμοδιότητες που διαθέτει η Επιτροπή είναι ακόμη πολύ περιορισμένες για να εξασφαλίσουν μία μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και τη μη διακριτική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων.

2.8.4. Η εφαρμογή της πολιτικής ελέγχου χωρίς τη θέσπιση μία κοινοτικής νομοθεσίας ομοιόμορφων κυρώσεων και κριτηρίων εφαρμογής της είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να αποκτήσει τα απαραίτητα, για τον τομέα αυτό, μέσα προκειμένου να προβεί στις σχετικές παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση αυτή.

2.9. Έρευνα και ανάπτυξη

2.9.1. Μία πολιτική διαχείρισης των αλιευτικών πόρων μπορεί να καταστεί αποτελεσματική μόνον στην περίπτωση που διαθέτουμε ένα υψηλό επίπεδο γνώσεων σχετικά με το ύψος και την εξέλιξη των αποθεμάτων των ειδών που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης στα κοινοτικά ύδατα.

2.9.2. Οι προσπάθειες για μία ορθολογική, αποτελεσματικότερη και συνεκτικότερη εκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων χρειάζεται να βασισθούν στην ανάπτυξη μίας συνολικής επιστημονικής πολιτικής θαλάσσιας έρευνας.

2.9.3. Για το λόγο αυτό οι πόροι που διατίθενται για την έρευνα πρέπει να αυξηθούν ώστε να αντιστοιχούν στη σημασία που έχει η έρευνα για τη μελλοντική επιβίωση της αλιείας και τη βιωσιμότητα της ΚΑΠ.

2.10. Διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος

2.10.1. Καθίσταται ολοένα και περισσότερο κοινή συνείδηση ότι η θάλασσα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη και ότι η διασφάλιση ενός ποιοτικού θαλάσσιου περιβάλλοντος αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση όχι μόνον για τη συνέχιση των αλιευτικών δραστηριοτήτων αλλά και όλων των άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη θάλασσα.

2.10.2. Η αλιεία εξαρτάται άμεσα από μία βιολογική πραγματικότητα που επηρεάζεται έντονα από ορισμένα περιβαλλοντικά στοιχεία. Όσον αφορά την αλιεία είναι σήμερα αποδεκτό ότι η ποιότητα του περιβάλλοντος επηρεάζει άμεσα την ικανότητα ανάπτυξης των ζώντων οργανισμών και τη δυνατότητα χρησιμοποίησής τους για την ανθρώπινη διατροφή. Η περιεκτικότητα του ύδατος σε διαλυμένο οξυγόνο και σε θρεπτικές ουσίες, η παρουσία χημικών καταλοίπων, πυρηνικών αποβλήτων ή μικροοργανισμών παθογόνους χαρακτήρα σε μεγάλες ποσότητες και η εφαρμογή ορισμένων λανθασμένων πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης στις παράκτιες περιοχές, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά το οικοσύστημα και την ποιότητα των υδάτων. Δυστυχώς είναι πολλές οι περιπτώσεις που καταδεικνύουν ότι η θάλασσα αντιμετωπίζεται ως χώρος απόρριψης στον οποίο συγκεντρώνεται κάθε είδους ρύπανση. Ακόμη και στο εσωτερικό της ΕΕ συνεχίζουν να επιβιώνουν αντιλήψεις και να εφαρμόζονται πρακτικές που βλάπτουν σημαντικά το θαλάσσιο περιβάλλον και τα διάφορα είδη. Θα πρέπει για το λόγο αυτό να διασφαλισθεί η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», με στόχο την καταβολή αποζημιώσεων προς τα άτομα που πλήττονται από την εν λόγω κατάσταση.

2.10.3. Είναι απαραίτητο να επικεντρωθούν τόσο η έρευνα όσο και οι μελέτες που εκπονούνται στις επιπτώσεις της ρύπανσης, του κλίματος και της ποιότητας του αέρα στο θαλάσσιο περιβάλλον και να σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον τομέα της πλήρους διαχείρισης των παράκτιων ζωνών προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των ορθών οικολογικών και περιβαλλοντικών πρακτικών.

3. Οικονομική βιωσιμότητα

3.1. Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή

3.1.1. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η υιοθέτηση νέων στάσεων σχετικά με την αύξηση της παραγωγικότητας, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αλιέων ή οιαδήποτε άλλη πτυχή που αφορά την αλιευτική δραστηριότητα πρέπει να αντιμετωπισθεί η υφιστάμενη ανισορροπία μεταξύ των διαθέσιμων πόρων και της υπάρχουσας δυναμικότητας.

3.1.2. Η αλιεία και κάθε άλλη οικονομική δραστηριότητα που συνδέεται με αυτή τόσο κατά την επόμενη όσο και κατά την προηγούμενη φάση της παραγωγικής διαδικασίας, έχουν για ορισμένες περιφέρειες πολύ μεγαλύτερη σημασία από το ποσοστό που τους αντιστοιχεί σε σχέση με το ΑΕΠ.

3.1.3. Η αλιεία αντιπροσωπεύει το κυρίαρχο στοιχείο για την ανάπτυξη διαφόρων κοινοτήτων οι οποίες διαδραματίζουν καθοριστικής σημασίας ρόλο για την διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας και την περιφερειακή διαχείριση που δεν μπορούν να εκτιμηθούν με οικονομικούς όρους.

3.1.4. Η επανεξέταση και οι προτάσεις που αφορούν την προσαρμογή της ΚΑΠ της ΕΕ είναι αναγκαίο να βασίζονται πάντα σε ουσιαστικές μελέτες και αναλύσεις που λαμβάνουν υπόψη τις συνέπειες για τον αλιευτικό τομέα του κάθε κράτους μέλους και ιδιαίτερα για τις περιφέρειες η επιβίωση των οποίων εξαρτάται άμεσα από την αλιεία. Οι περιφέρειες που επηρεάζονται περισσότερο πρέπει να υποστηρίζονται προκειμένου να δημιουργηθούν νέες δυνατότητες απασχόλησης ή να καταστεί δυνατή η αναδιάρθρωση του τομέα.

3.1.5. Η ΚΑΠ πρέπει να αποτελεί πλήρες μέρος στις προσπάθειες για τη διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, προετοιμάζοντας το έδαφος για την πραγματοποίηση των κατάλληλων προσαρμογών που θα επιτρέψουν την επιβίωση αυτών των θυλάκων απασχόλησης, την αύξηση ή την ανάπτυξη της τοπικής παραγωγής ή του επιπέδου διαβίωσης του πληθυσμού και θα διασφαλίσουν τον ανεφοδιασμό.

3.1.6. Η παράκτια αλιεία, η κοινωνική σημασία της οποίας είναι προφανής και η οποία αποτελεί σημαντικό παράγοντα διασφάλισης και ενίσχυσης του δυναμισμού των τοπικών οικονομικών και των παράκτιων ζωνών, θα πρέπει να υποστηριχθεί περισσότερο στο σύστημα της ΚΑΠ.

3.2. Κοινωνική Πολιτική

3.2.1. Η πραγματοποίηση των αναγκαίων αναδιαρθρώσεων θα πρέπει να συνοδεύεται από την εφαρμογή μίας ενεργού κοινωνικής πολιτικής προκειμένου να αντισταθμισθούν οι θυσίες που θα απαιτηθούν εκ μέρους όλων των κρατών μελών στο πλαίσιο της προσαρμογής των στόλων στα υφιστάμενα επίπεδα των αλιευτικών πόρων.

3.2.2. Στο πλαίσιο των συνοδευτικών κοινωνικοοικονομικών μέτρων που θα ληφθούν θα πρέπει να επιδιωχθεί όχι μόνον η αντιμετώπιση των προβλημάτων που θα προκαλέσει η απόσυρση σκαφών και η συνταξιοδότηση εργαζόμενων στον τομέα αλλά και η προετοιμασία του εδάφους για την είσοδο στον τομέα νέων αλιέων, μικρότερων σε ηλικία, που θα αντικαταστήσουν τους πρόωρα συνταξιοδοτούμενους.

3.2.3. Το πρόγραμμα Pesca δεν υπήρξε στην πράξη πολύ επιτυχές. Πάντως η ΟΚΕ εκτιμά ότι συνεχίζει να έχει σημασία η διάθεση ενός ειδικού μέσου προσαρμοσμένου στην κοινωνική πολιτική στον τομέα.

3.3. Υγεία και ασφάλεια

3.3.1. Συνθήκες εργασίας

3.3.1.1. Η κοινοτική νομοθεσία που αφορά τις συνθήκες και το περιβάλλον εργασίας μόλις που εφαρμόζεται στον τομέα της αλιείας. Εξάλλου δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι η αλιευτική δραστηριότητα αποτελεί μία από τις πλέον επικίνδυνες δραστηριότητες στην Ευρώπη.

3.3.1.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να θεσπισθούν ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης επί των αλιευτικών σκαφών, που θα αφορούν, μεταξύ άλλων, τον θόρυβο, τους κραδασμούς, τη διαμονή και τον κατάλληλο χειρισμό των αλιευτικών συσκευών.

3.3.2. Κατασκευή και εξοπλισμός των αλιευτικών πλοίων

Η καθιέρωση βασικών προτύπων ασφαλείας που θα ισχύουν για όλα τα αλιευτικά πλοία και ελάχιστων απαιτήσεων σχετικά με την ύπαρξη εξοπλισμού ασφαλείας, θα συμβάλει σημαντικά στη μείωση των ατυχημάτων που σημειώνονται στον τομέα της αλιευτικής βιομηχανίας. Η ΟΚΕ συνιστά την κύρωση εκ μέρους όλων των κρατών μελών του Πρωτόκολλου του Torremolinos, που υπογράφηκε το 1997, και την υιοθέτηση κοινοτικής νομοθεσίας η οποία, βασιζόμενη στο προαναφερθέν Πρωτόκολλο, θα ισχύει για όλα τα πλοία, ανεξαρτήτως μεγέθους.

3.3.3. Κατάρτιση και πιστοποίηση

3.3.3.1. Η απουσία ελάχιστων προτύπων κατάρτισης σχετικά με την ασφάλεια που να ισχύουν για όλα τα πληρώματα των αλιευτικών πλοίων, αποτελεί έναν επιπλέον παράγοντα που συμβάλλει στην ύπαρξη υψηλού αριθμού ατυχημάτων, τα οποία θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί στην περίπτωση που υπήρχε ευρύτερη κατάρτιση στις μεθόδους και στα συστήματα ασφαλείας.

3.3.3.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η καθιέρωση της κατάρτισης στην ΕΕ αποτελεί ζήτημα άμεσης προτεραιότητας. Προς το σκοπό αυτό θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην κύρωση και εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών της Σύμβασης S.T.C.W-F (1995)⁽¹⁾ σχετικά με την καθιέρωση ελαχίστων προτύπων κατάρτισης.

3.3.4. Προσλήψεις και απασχόληση

3.3.4.1. Σε πολλές περιφέρειες που εξαρτώνται άμεσα από την αλιεία και που διαθέτουν μακρά παράδοση στον εν λόγω τομέα συναντώνται δυσκολίες στον τομέα της πρόσληψης νέων αλιέων. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι για να καταστεί ελκυστική για τους νέους αλιείς η αλιευτική δραστηριότητα θα πρέπει, εκτός των αμοιβών, να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στον τομέα της ασφαλείας και της συμμόρφωσης προς διεθνώς ισχύοντα πρότυπα και να παρασχεθούν καλύτερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης επί του σκάφους. Η βοήθεια και τα κίνητρα που παρέχονται για τον εκσυγχρονισμό του στόλου θα πρέπει να συμβάλουν και στην επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων.

3.3.4.2. Η πρόσφατη κρίση που προέκυψε από την αιφνιδία αύξηση της τιμής των καυσίμων κατέστησε επίσης σαφή την ανάγκη επανεξέτασης ορισμένων μορφών αμοιβής της αλιευτικής δραστηριότητας που αποτελούν ακόμη ένα παράγοντα αποθάρρυνσης των πιθανών υποψηφίων. Πράγματι, ορισμένες μισθολογικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται ευρύτατα στον τομέα, λαμβάνουν άμεσα υπόψη την εν λόγω αύξηση κατά τον υπολογισμό των αποδοχών γεγονός που έχει σοβαρές συνέπειες για πολλούς αλιείς.

3.3.4.3. Η ΟΚΕ συνιστά στους κοινωνικούς εταίρους να προβούν, ιδιαίτερα σε εθνικό επίπεδο, στην αναζήτηση τρόπων αντιμετώπισης του εν λόγω προβλήματος, μέσω της καθιέρωσης σταθερότερων συστημάτων αμοιβών γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα να καταστεί το επάγγελμα ελκυστικότερο για τους νέους αλιείς.

3.4. Κοινή Οργάνωση Αγοράς

3.4.1. Η ΚΟΑ αποτελεί ένα μηχανισμό της ΚΑΠ ο οποίος θα πρέπει να εξελιχθεί κατά τρόπο συνεκτικό, όπως συμβαίνει και με άλλες πτυχές της ΚΑΠ, με στόχο την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του τομέα.

3.4.2. Όπως έχει επανειλημμένα επισημάνει η ΟΚΕ η επιβίωση του εν λόγω τομέα, που έχει καθοριστική σημασία για την οικονομία και τον δυναμισμό ορισμένων περιφερειών και για τους κατοίκους τους, σημαίνει επίσης ότι πρέπει να διατηρηθεί ζωντανή και ανταγωνιστική μία παραγωγή τα διατηρητικά χαρακτηριστικά της οποίας θεωρούνται ολοένα και περισσότερο απαραίτητα για τη διασφάλιση μίας σωστής και υγιεινής διατροφής.

3.4.3. Ιδιαίτερη προσοχή είναι απαραίτητο να δοθεί στην ενίσχυση των μηχανισμών της αγοράς, μέσω της υιοθέτησης μίας πολιτικής ποιότητας και της προώθησης όλων εκείνων των στοιχείων που μπορούν να προσδώσουν ακόμη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στα αλιευτικά προϊόντα.

3.4.4. Επιβάλλεται να βελτιωθούν οι συνθήκες εφοδιασμού της αγοράς προκειμένου να καλυφθεί το έλλειμμα που παρατηρείται σε αλιευτικά προϊόντα, διότι σε διαφορετική περίπτωση τις επιπτώσεις θα υποστούν τόσο οι καταναλωτές όσο και ένα σημαντικό μέρος της αλιευτικής βιομηχανίας.

3.4.5. Ωστόσο η διασφάλιση του ανεφοδιασμού της αγοράς από εξωτερικές πηγές και μέσω της πραγματοποίησης εισαγωγών δεν πρέπει να γίνεται κατά παράβαση της κοινοτικής νομοθεσίας, των ισχυόντων διεθνών κανόνων και των ορθών πρακτικών άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας.

3.4.6. Η εισαγωγή των προϊόντων τρίτων χωρών στην κοινοτική αγορά θα πρέπει σε όλες τις περιπτώσεις να γίνεται βάσει των σχετικών νομοθετικών διατάξεων. Η ΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη πραγματοποίησης αυστηρών ελέγχων κατά την εισαγωγή προϊόντων τρίτων χωρών ή την εκφόρτωση πλοίων που φέρουν σημαίες ευκαιρίας με στόχο τη διαπίστωση της τήρησης ή όχι των σχετικών νομοθετικών διατάξεων.

3.4.7. Η καθιέρωση μιας ετικέτας για τα αλιευτικά προϊόντα (ecolabel), που θα πιστοποιεί την εφαρμογή ορθών πρακτικών κατά την άσκηση της αλιευτικής δραστηριότητας και την τήρηση της σχετικής υγειονομικής νομοθεσίας, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό στοιχείο εξασφάλισης του καταναλωτή ότι το προϊόν το οποίο αγοράζει δεν είναι επιβλαβές για την υγεία και ότι έχει αλιευθεί σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες.

4. Διεθνής διάσταση

4.1. Αλιευτικές συμφωνίες με τρίτες χώρες

4.1.1. Μέσω των εν λόγω αλιευτικών συμφωνιών η ΕΕ μπορεί να αντιμετωπίσει το χρόνιο έλλειμμα που παρουσιάζει σε θαλάσσια προϊόντα και ταυτόχρονα να επιτύχει τη διατήρηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων του κοινοτικού στόλου.

⁽¹⁾ Διεθνής Σύμβαση σχετικά με τα πρότυπα κατάρτισης, πιστοποίησης και παρακολούθησης των αλιευτικών πλοίων (S.C.T.W.-F(1995)).

4.1.2. Κατά τον τρόπο αυτό κατέστη δυνατή η διασφάλιση, κυρίως, της ισορροπίας της εσωτερικής αγοράς και ως ένα ορισμένο βαθμό η σταθεροποίηση των εισοδημάτων των αλιέων.

4.1.3. Πάντως αυτό το ζήτημα πρέπει να επανεξετασθεί υπό το φως των πρόσφατων εξελίξεων σχετικά με την ανανέωση των συμφωνιών. Επιβάλλεται η ανανέωση των υφιστάμενων συμφωνιών όπως είναι η περίπτωση της Συμφωνίας με το Βασίλειο του Μαρόκκου και σύναψη νέων για να συμπληρωθεί το ισχύον καθεστώς.

4.1.4. Σε κάθε περίπτωση, είναι χρήσιμο να δοθεί, όσον αφορά την απασχόληση και τον ανεφοδιασμό της κοινοτικής αγοράς, προτεραιότητα, στο μέτρο του δυνατού, στις αποκαλούμενες συμφωνίες «πρώτης γενεάς».

4.1.5. Από την άλλη πλευρά η ΕΕ πρέπει, στο πλαίσιο των συμφωνιών που συνάπτει με τρίτες χώρες και ιδιαίτερα στο πλαίσιο των συμφωνιών «δεύτερης γενεάς», να επιδιώξει τη διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των αλιέων και των κατοίκων των εν λόγω χωρών. Η Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) για τα βασικά συνδικαλιστικά δικαιώματα θα πρέπει να αποτελεί πλήρες μέρος των νέων συμφωνιών.

4.2. *Μη ρυθμιζόμενη, παράνομη αλιεία και αλιεία που δεν δηλώνεται*

4.2.1. Πολλές διεθνείς οργανώσεις έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους στο ζήτημα της μη παράνομης αλιείας που δεν ρυθμίζεται και δεν δηλώνεται. Αποτέλεσμα των εν λόγω εργασιών ήταν η υιοθέτηση διαφόρων κωδικών και η σύναψη διεθνών συμφωνιών εκ μέρους τόσο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών όσο και του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των ΗΕ (FAO).

4.2.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή των εν λόγω συμφωνιών αποτελεί ένα πρώτο σημαντικό βήμα για την ορθή διαχείριση των αλιευτικών πόρων και συνιστά στην Επιτροπή να προβεί στην υιοθέτησή τους σε όλα τα επίπεδα.

4.2.3. Η ΟΚΕ πιστεύει ακόμη ότι η ελεγκτική δραστηριότητα θα πρέπει να καλύπτει και τα ζητήματα της ασφάλειας και της κατάρτισης, όπως αυτά περιγράφονται στο Πρωτόκολλο του Torremolinos που υιοθετήθηκε το 1997 και στη Σύμβαση STCW-F, καθώς και της συμμόρφωσης προς τους σχετικούς κοινοτικούς κανόνες και τους διεθνείς κώδικες και συμφωνίες.

4.3. *Εκπροσώπηση της ΕΕ στους περιφερειακούς οργανισμούς αλιείας*

4.3.1. Θα ήταν αναγκαίο να ενισχυθεί ο ρόλος που διαδραματίζει η Επιτροπή στον εν λόγω τομέα και να αυξηθούν τα μέσα που έχει στη διάθεσή της.

4.3.2. Θα μπορούσε να προβλεφθεί η μεγαλύτερη συμμετοχή των επαγγελματιών του κλάδου και των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, και ιδιαίτερα η συμμετοχή τους στην προετοιμασία των εν λόγω συνεδριάσεων.

4.4. *Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*

4.4.1. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις διάφορες φάσεις των διαπραγματεύσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική, ενώ θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις συνέπειες που έχει το σύνολο της ΚΑΠ για την εκμετάλλευση των πόρων και την αγορά εργασίας.

4.4.2. Επίσης, όσον αφορά τον εν λόγω τομέα, αλλά και τους άλλους τομείς, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλισθεί ότι τα νέα κράτη μέλη κατά τη στιγμή της ένταξής τους έχουν υιοθετήσει το κοινοτικό κεκτημένο, ώστε να εξασφαλισθεί η τήρηση των κανόνων ασφάλειας και ποιότητας που ισχύουν στην ΕΕ.

5. Ενδυνάμωση της ΚΑΠ

Εκτός των προαναφερθέντων, δύο ακόμη παράγοντες που μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικής σημασίας ρόλο στο πλαίσιο των προσπαθειών για την ενδυνάμωση όλων των πτυχών της ΚΑΠ είναι η ενίσχυση του ρόλου και των εξουσιών της Επιτροπής, λόγω των δυνατοτήτων προώθησης των κοινοτικών συμφερόντων που διαθέτει, και η διασφάλιση, στο πλαίσιο μίας αναβάθμισης, του ρόλου των τοπικών αλιευτικών κοινοτήτων, της περισσότερο αποκεντρωμένης ή/και πραγματοποιούμενης σε περιφερειακό επίπεδο διαχείρισης ορισμένων πτυχών της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.

6. Συμπεράσματα

6.1. Η εξέταση της ΚΑΠ οδηγεί αναπόφευκτα στην αξιολόγησή της, στην άσκηση πιθανώς κριτικής σχετικά με τις ανεπάρκειες και τα μειονεκτήματά της και κυρίως στον καθορισμό των προοπτικών εξέλιξής της προκειμένου να υπάρξει η κατάλληλη προετοιμασία για την αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων.

6.2. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων υπό τις καλύτερες συνθήκες και ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση των ανεπαρκειών που έχουν διαπιστωθεί, είναι απαραίτητο τόσο οι επαγγελματίες του κλάδου και οι κοινωνικοοικονομικοί εταίροι όσο και τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας να επιδείξουν φαντασία και ικανότητες προσαρμογής με στόχο την εξεύρεση των πλέον κατάλληλων για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων λύσεων.

6.3. Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η γνώση της κατάστασης που επικρατεί στον τομέα και να ενισχυθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν οι επαγγελματίες του κλάδου και οι οργανώσεις τους, δεδομένου ότι για την επιτυχή εφαρμογή της αλιευτικής πολιτικής είναι απαραίτητη η αποδοχή των στόχων της τόσο από τους ιδιοκτήτες των αλιευτικών πλοίων όσο και των αλιέων.

6.4. Οι πιθανότητες επιτυχίας της προαναφερθείσας πολιτικής θα είναι περισσότερες στην περίπτωση που η εφαρμογή της

συμβάλλει στην πλήρη χρήση και αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων, στην επιβίωση των επιχειρήσεων, στη διασφάλιση ικανοποιητικών εισοδημάτων και στην εξασφάλιση σύγχρονων κοινωνικών συνθηκών.

6.5. Αναμένεται με πολύ ενδιαφέρον η Πράσινη Βίβλο που υποσχέθηκε η Επιτροπή, η οποία περιέχει σκέψεις και προτάσεις που δύνανται να επιφέρουν τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Όπως συνέβη πάντοτε και στο παρελθόν η ΟΚΕ θα συνοδεύσει αυτή τη σοβαρή για το μέλλον συζήτηση και δεν θα παραλείψει να καταστήσει γνωστή τη γνώμη της.

Βρυξέλλες, 1η Μαρτίου 2001.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Göke FRERICHS
